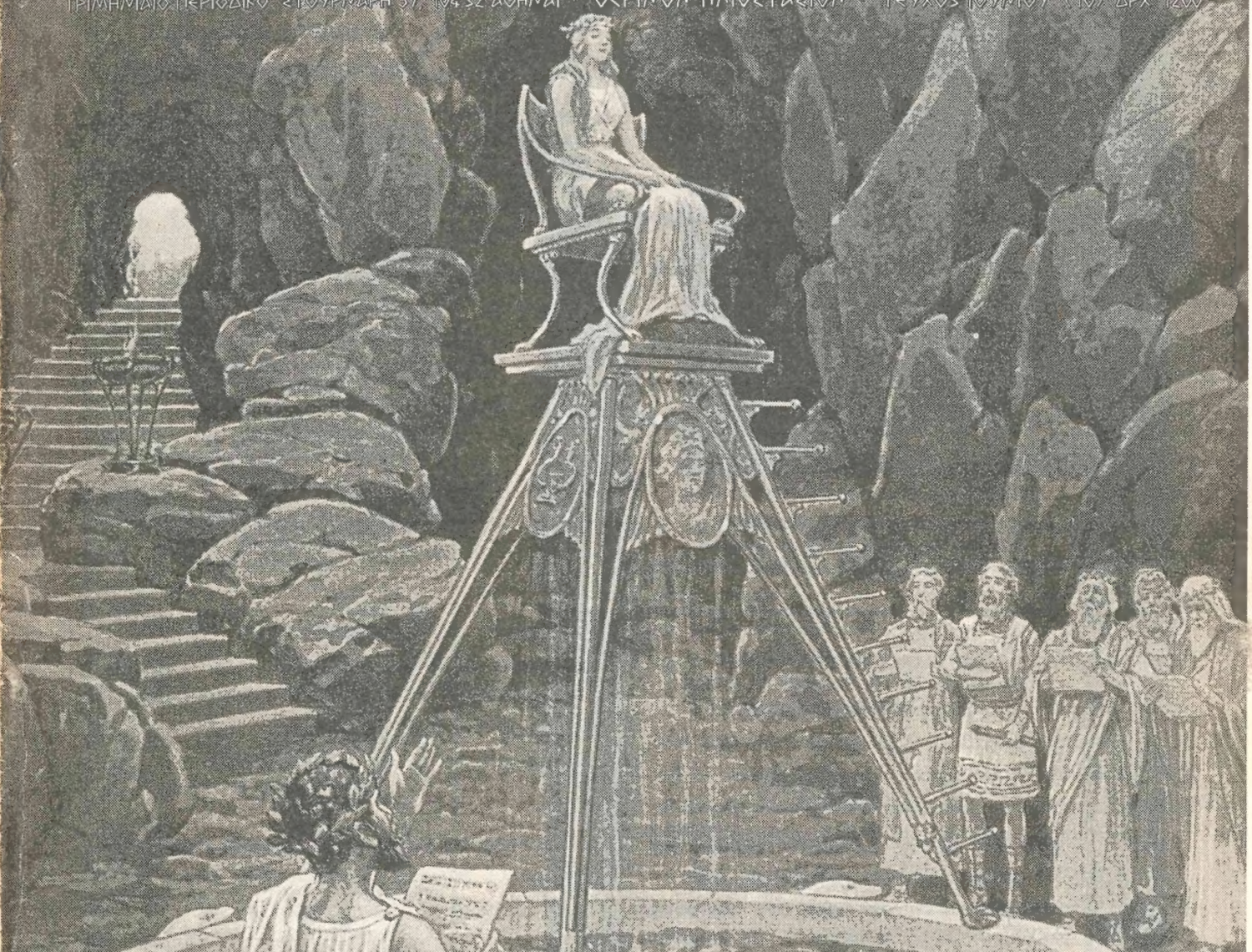

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, 104 32 ΑΘΗΝΑΙ • ΘΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ • ΤΕΥΧΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ (10) ΔΡΧ 1200

Ξ. ΝΑΓΟΥ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Ε. ΡΕΝΑΝ: Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ
ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΔΕΘΕΝΕΙΑΣ
Η ΜΕΤΕΝΕΔΡΚΕΩΣΗ ΣΤΑ ΣΩΑ

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΑΛΤΑΝΗ ΤΟ ΕΞ(Ω)+ΟΠ+ΤΡΟΝ
ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

ΕΥΝΔΕΞΕΜΟΣ ΠΡΟΒΙΩΤΩΝ ΜΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΥΣ ΒΙΟΥΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τριμηνιαία έκδοσις

Έτος Γ' Άρ. Τεύχους 10 - Ιούνιος 2000

Στουρνάρη 57 104.32 Αθήναι

Τηλ.: 52.37.543, Τηλεαμαύτιον: 52.26.694

Ίδιοκτήτης - Έκδοτης - Διευτής:
Ραδάμανθους - Αντώνιος Άναστασάκης
Στοιχειοθεσία: Δήμητρα Μουστάκη
Διορθώσεις: Δήμητρα Άθανασοπούλου
Καλλιτεχνική επεξεργασία: Καλλιόπη Κατσουλάκη

Εκτύπωση: Γ. Χ. Ζαχαροπούλου-Δ. Σπαρδός, Λευκάδος 9

Τά κείμενα, όπως και η γλώσσα
κάθε δημοσιεύματος άπηχούν τις άπόψεις
του εκάστοτε γράφοντος.

* * *

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΓΙΝΕΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

άποστείλατε για έτησίαν συνδρομή
ταχυδρομική έπιταγή 5.000 δρχ. στο όνομα:
ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 104.32 ΑΘΗΝΑΙ

ή καταθέσατε 5.000 δρχ. στην
Τράπεζα Πίστωσης Άρ. Λογαριασμού:
104.002.786.016.548
στο όνομα ΑΝΤ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ή τηλεφωνήσατε στο 52.37.543

Συνδρομές έξωτερικού: 10.000 δρχ.

Δωρίσατε μία συνδρομή στους φίλους σας!

Παρακαλείσθε
όσοι δέν έχετε άνανεώσει
τήν συνδρομή σας
όπως άποστείλετε
ταχ. έπιταγή 5.000 δρχ.
στην διεύθυνση του Ίδεο-
θεάτρου με την ένδειξη
"άνανέωση συνδρομής"

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΛ. ΔΡΑΚΟΥΛΗ	ΣΕΛ. 3
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ	
ΑΛΤΑΝΗ	ΣΕΛ. 5
ΤΟ ΕΞΙΟΫΟΠ+ΤΡΟΝ ΤΗΣ	
ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ	
Δ.Κ.	ΣΕΛ. 8
ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΘΟΛΟΥ ΕΙΝΑΙ	
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ	
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΜΟΥΔΗΣ	ΣΕΛ. 9
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΔΕΘΕΝΕΙΑΣ	
ΣΠ. ΝΑΓΟΣ	ΣΕΛ. 14
Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ	
ΤΟΥ ΠΛΑΗΤΙΚΟΥ ΜΑΣ	
ΕΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	
ΣΠ. ΝΑΓΟΣ	ΣΕΛ. 21
Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	
Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥΛΗ	ΣΕΛ. 24
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	
Ε. ΡΕΝΑΝ	ΣΕΛ. 30
Η ΠΡΟΞΕΥΧΗ	
ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ	
	ΣΕΛ. 32
Ο ΒΡΑΧΟΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ	
Ε. ΝΑΓΟΣ	ΣΕΛ. 34
Η ΘΕΙΑ ΜΟΡΦΗ	
ΠΛ. ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ	ΣΕΛ. 35
Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ	
Μ. ΚΟΡΡΕ	ΣΕΛ. 36
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΗΣ	
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ	
Μ. ΚΟΡΡΕ	ΣΕΛ. 38
ΕΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ	
ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ	
ΒΑΣ. ΓΕΩΡΓΙΑΝΝΗ	ΣΕΛ. 40
ΟΙ ΡΑΒΔΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΙΟΝΩΝ ΤΩΝ	
ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΑΩΝ	
Π. ΚΑΤΗΜΕΡΤΖΗΣ	ΣΕΛ. 42
ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ	
Π. ΛΕΚΑΤΕΑΣ	ΣΕΛ. 43
ΨΥΧΗ	

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ

Άπό τό όμώνυμο βιβλίο του ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ
(έκδ. ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ)

Η γάρ του νοῦ ενέργεια ζωή
Άριστοτέλης

Η διάνοια έχει δύναμη έλκτική και αναλόγως
της διαθέσεως στην όποία εύρίσκεται, άν-
τλεί και φέρει σε έμας, πράγματα καλά ή κακά,
ώφέλιμα ή επιζήμια, εύάρεστα ή δυσάρεστα. Μπο-
ρείς νά ρυθμίσης την διάνοιά σου κατά τέτοιον τρόπο
ώστε, εάν μονίμως την διατηρήσς έτσι, νά σου φέρη
πλούτο, δύναμη, υγεία, όλβιότητα. Η άπαιτούμενη
πρός τοῦτο διανοητική κατάσταση συνίσταται σε
συνεχή γαληνιότητα, ήσυχία, μεθοδικότητα βίου,
άποφασιστικότητα, αυτοπερισυλλογή και νοερή
επιδίωξη ενός σκοπού ό όποιος άποβλέπει στο διαρ-
κές δικό σου καλό και των άλλων.

Δυνατή επίσης είναι και μία άλλη διανοητική κα-
τάσταση στην όποία εάν μονίμως διατηρήσς τον έαυτόν
σου, τά πλούτη, ή δύναμη, ή υγεία και ή όλβιότητα
φυγαδεύονται από σένα.

Άπό όσα υπάρχουν στο σύμπαν, έλάχιστο μόνο
μέρος έχουμε την δυνατότητα νά δοῦμε, ψηλαφήσουμε
ή αντιληφθούμε με τις σωματικές αισθήσεις. Τό με-
γαλύτερο μέρος από όσα υπάρχουν και έχουν μορφή,
σχήμα και χρώμα δέν είναι ούτε δρατό ούτε ψηλαφητό
ούτε με άλλο τρόπο αισθητό.

Τό λεγόμενο κενό είναι μεστό πραγματικοτήτων.
Κενός χώρος στην φύση δέν υπάρχει. Οι πραγματι-
κότητες αυτές θά ήσαν φανερές σε έμας εάν ήμαστε
περισσότερο ανεπτυγμένοι. Μέ αυτές τις πραγματικό-
τητες ή διάνοια έχει συγγένεια και γι' αυτό τις έλκει.
Όσο οι λεπτότερες μας αισθήσεις αναπτύσσονται τό-
σο αί πραγματικότητες αυτές γίνονται λίγο ή πολύ
φανερές σε έμας.

Ότιδήποτε έχεις στον νοῦ σου, αυτό δημιουρ-
γείς. Δημιουργείς άκατάπαυστα άόρατες πραγματι-
κότητες εν όσω συλλογίζεσαι. Εάν συλλογισθής
κάτι επί ένα δευτερόλεπτο, καθιστάς αυτό τό κάτι
άόρατη πραγματικότητα για ένα δευτερόλεπτο. Εάν
τό συλλογισθής επί ώρες, ήμέρες, έτη, θά έλκύσς
την οὔτως ή άλλως δημιουργηθείσα πραγματικότητα
στον έαυτό σου υλικώς.

Εάν διατηρήσς στον νοῦ σου οιαδήποτε ιδέα καλή

ή κακή, επί μήνες και επί έτη εξακολουθητικώς, την
καθιστάς ουσιώδη άόρατη πραγματικότητα, και επειδή
αυτή γίνεται όλο και περισσότερο ισχυρή, στο τέλος
θά λάβη κατ' ανάγκην μορφή και θά έμφανισθής στον
δρατό και υλικό κύκλο των περιστάσεών σου.

Έλκύεις άκαταπαύστως από τό άόρατο ρεύμα
των πραγματικοτήτων πράγματα συγγενή προς έ-
κείνα για τά όποια συλλογίζεσαι. Έχε τον νοῦ σου
σε οποιοδήποτε είδος έγκλήματος, και θά έλκύσς και
θά φέρης στον έαυτόν σου έγκληματικές πραγματι-
κότητες από τό άόρατο μέρος του βίου. Θέτεις σε κίνη-
ση άόρατες δυνάμεις οι όποιες σου φέρουν υλικά μέσα
πρός εκτέλεση έγκλήματος.

Όταν διαβάζης με ενδιαφέρον στις έφημερίδες
περί φόνων, κλοπών, σκανδάλων και φρικαλέων συμ-
βάντων στην γή και στην θάλασσα, έλκύεις στον
έαυτόν σου άόρατες πραγματικότητες της αυτής φύ-
σεως. Συνδέεις τον έαυτόν σου με αυτές, οι όποιες είναι
κατωτέρας περιωπής, και όταν βρίσκεσαι στο ρεύμα
τους, ενώ διαβάζεις με ενδιαφέρον κάθε μέρα, διατρέ-
χεις τον κίνδυνο νά φέρης στον έαυτόν σου μιά κάποια
μορφή αυτών των φρικαλεοτήτων και άθλιότητων.

Οι άόρατες πραγματικότητες σχηματίζουν τά
στοιχεία των δρατών πραγματικοτήτων. Συνδέεις τό
πνεῦμα σου με τό ρεύμα των στοιχείων τούτων όταν
διατηρήσς τά φρικτά αυτά πράγματα στην σκέψη σου.

Τό ρεύμα αυτό τότε επενεργεί επάνω σου. Σέ σύρει και σε συναρπάζει. Έτσι με μεγάλη ταχύτητα φέρνει σε σένα τά στοιχεία του εγκλήματος και του κακού.

Έάν άρέσκεσαι νά διαβάζης για τίς πράξεις του λωποδύτη και του κλέφτη, διατρέχεις τόν κίνδυνον νά φέρης τόν λωποδύτη και τόν κλέφτη κοντά σου, στό σπίτι σου. Έσύ και αυτός θά συναντηθίτε άργά ή γρήγορα, διότι έσύ και αυτός εύρίσκεσθε έντός του αυτού νοερού ρεύματος. Ούτε έσύ ούτε αυτός γνωρίζετε τήν δύναμη ή όποια φέρει τόν ένα κοντά στον άλλον.

Άλλά καμμία δύναμη δέν είναι τόσο άκαταγώγιστη όσο ή δύναμη της οποίας τήν επενέργεια επάνω μας και τήν ύπαρξη άγνοούμε. Έάν επί δέκα δευτερόλεπτα συλλογίζεσαι κάτι άποτρόπαιον και ειδεχθές, κάτι τό όποιο προξενεί σωματικό πόνο ή άδηνμονία σε άλλον, τότε θέτεις σε κίνηση δύναμη ή όποια έλκει σε σένα κάποιο μέρος αυτού του κακού.

Έάν επί δέκα δευτερόλεπτα συλλογίζεσαι κάτι εύχάριστο, εύδυμο ή ώραίο — κάτι τό όποιο δύναται νά παράσχη ήδονή σε άλλον χωρίς νά αφήση κατόπιν κάποια πικρία — τότε θέτεις σε κίνηση δύναμη φέρουσα σε σένα κάποιο μέρος αυτού του καλού.

Όσο περισσότερο χρόνο έχεις τόν νοῦ σου σε ένα όποιοδήποτε πράγμα, καλό ή κακό, τόσο ισχυρότερο τό καθιστάς αυτό τό πράγμα ως άόρατη πραγματικότητα. Κατ' αναπόδραστη ανάγκη έν τέλει, καδ' όσον έχεις τόν νοῦ σου σε αυτό, θά καταστή στον όρατό κόσμο και έντός του κύκλου των περιστάσεων σου, όργανον λύπης ή χαράς. Η δύναμη του νά προσηλώνης τόν νοῦ σου επιμόνως σε κάποιον όρισμένον σκοπό ή σε κάποια όρισμένη ψυχική διάθεση, φερ' είπειν σε γαληνιαία αποφασιστικότητα, ή του νά απομακρύνης τόν νοῦ σου από θορυβήσεις, δέν είναι σήμερα πολύ συνηθισμένο.

Κύτταξε πολλούς τριγύρω σου. Σε τί συνίσταται ή αιώνια σκέψη τους ή ό καθορισμένος σκοπός του βίου τους; Στο νά λάβουν τόν μισθό τους με τήν λήξη του μηνός. Πέρα από αυτό τίποτε. Στο νά νά αγοράσουν ένα νέο φόρεμα, στο νά κάνουν ένα ταξίδι. Πέρα από αυτό τίποτε. Στο νά ζούν ήμέρα με τήν ήμέρα ή εβδομάδα με τήν εβδομάδα. Πέρα από αυτό τίποτε.

Πολλοί άδυνατούν νά προσηλώσουν τόν νοῦ τους σε κάποιο ώφέλιμο σκοπό για δύο συνεχείς ήμέρες.

Ο Πλάτων Δρακούλης, κοινωνιολόγος και δημοσιογράφος, γεννήθηκε τό 1858 στην Ίθάκη. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα. Υπήρξε από τούς πρώτους κοινωνιολόγους στην Ελλάδα και συνεργάστηκε αρχικά με τόν "Αίωνα", τόν όποιο εξέδιδε ο Τ. Φιλήμων· άργότερα εξέδωσε τό σοσιαλιστικό περιοδικό «*Άρδην*» (1885-1887) με τόν ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ ΝΑΓΟ. Μεγάλη επίδραση στην κίνηση των κοινωνικών ιδεών της εποχής είχε τό έργο του «*Εγχειρίδιον του έργου*», τό όποιο έτυχε πολλών εκδόσεων.

Αφού μετέβη στην Αγγλία, όπου εργάστηκε για τήν διάδοση των κοινωνικών του ιδεών, διορίστηκε καθηγητής των Ελληνικών στην Όξφόρδη. Τό 1899 παραιτήθηκε από τήν θέση του και εξέδωσε τό φιλοσοφικό περιοδικό "Έρευνα".

Τό 1910 εξελέγη βουλευτής Αττικής, συγχρόνως δέ και βουλευτής Ίθάκης. Απεβίωσε τό 1942.

Σήμερα ποθούν διακαώς τό ένα, αύριο τό άλλο. Οι διανοητικές τους δυνάμεις έγκολπούνται για κάποιον χρόνο ένα πράγμα, τό εγκαταλείπουν, κατόπιν έγκολπούνται για κάποιον χρόνο άλλο και τό εγκαταλείπουν και αυτό. Δέν άσκειται ή έλκτική δύναμη της διανοίας τους ως προς ένα αντικείμενο.

Αυτοί είναι οι άνθρωποι οι όποιοι επιτελούν πολύ λίγα, οι όποιοι είναι πάντοτε φτωχοί και ως επί τό πλείστον άτελοῦς υγείας. Αυτές οι διάνοιες όσες φορές προσηλωθούν σε κάτι θά προσηλωθούν σε κάτι άχρηστο και επιβλαβές. Διαβάζουν μετ' άπληστίας περί φρικαλεοτήτων και θανατικών εκτελέσεων. Και όσο λεπτομερείς είναι οι περιγραφές τόσο περισσότερον άρέσκονται σε αυτές. Άρέσκονται σε δράματα πού παριστάνουν βαιοπραγίες ή ψυχικά βασανιστήρια. Τό μεγαλύτερο μέρος των δυνάμεών τους σπαταλάται κατ' αυτόν τόν τρόπο. Θέτοντας τίς δυνάμεις τους προς αυτήν τήν κατεύθυνση έλκουν προς τόν έαυτόν τους από αυτές κάποιο είδος κακού. Έάν τίς στρέψουν σε άλλη κατεύθυνση θά έλξουν προς τόν έαυτόν τους κάτι καλό.

Διαβάστε τά βιβλία του
Πλάτωνος Δρακούλη
ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ
και
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΟ ΕΞΕΛΩ+ΟΠ+ΤΡΟΝ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΡΟΒΙΩΤΩΝ ΜΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΥΣ ΒΙΟΥΣ

Έξωτερικός άποσυμβολισμός

«...εύρέθη δέ (ή Αφροδίτη) και καθρέπτην άργυροῦν κρατούσα, και σανδάλια κεχρυσωμένα εις τούς πόδας έχουσα, με δεσμούς χρυσοῦς δεδεμένα» (Αθ. Σταγειρίτης, *ΩΓΥΓΙΑ*, Τόμ. Α', σ. 355).

Κατά πᾶσαν πιθανότητα τό άγαλμα ήτο έργον του Σικυωνίου Κανάχου, ό όποιος έφιλοτέχνησε και άλλα γλυπτά της Αφροδίτης, ως προς τήν *ΩΓΥΓΙΑΝ*.

Η πρώτη έπισήμανσις άφορά στην χρήση των δύο πολυτίμων μετάλλων: του άργύρου σχετικώς με τόν καθρέπτην και του χρυσοῦ όσον άφορά στα κεχρυσωμένα πέδιλα με τούς χρυσοῦς δεσμούς.

Ο άργυρος προερχόμενος εκ της λέξεως άργός, πέραν της σημασίας της βραδύτητος και της αντιθετικής έννοίας της ταχύτητος, τήν όποιαν εκφράζει, συνδυάζει ταυτοχρόνως τήν έννοια της στιλπνότητος, της λαμπρότητος και της λευκότητος (*Μ. Λεξ. Δ. Δημητράκου*).

Ο άργυρος στην άντιστοιχία των μετάλλων μετά των πλανητών αναφέρεται στην Σελήνη, θήλεια ύδατίνη άρχή με τίς ιδιότητες του ψυχροῦ, του δεκτικοῦ και του ύγρου φορέως. Έρχεται δέ εις άντίθεσιν με τόν χρυσό, ό όποιος είναι ήλιακό πρότυπο, θερμό, ξηρό, δραστήριο και ένεργητικό.

Αμφότερα τά μέταλλα είναι εύγενή, έχοντα βασιλικάς ιδιότητες. Ο μέν άργυρος αναφέρεται στην λευκότητα της Σελήνης και τήν δυνατότητά της ως σκοτεινοῦ οὐρανίου σώματος, νά άντανακλά τίς χρυσές ήλιακές ακτίνες. Προσωποποιεί τήν εικόνα της άγνότητος, πάσης φύσεως άγνότητος στον συμβολικό χώρο, έφ' όσον ή επιφάνειά της δέν σκιαζεται από τά νέφη της δοκησιοφίας, του δογματισμοῦ, της μισαλλοδοξίας. Έν έναντία περιπτώσει, έφ' όσον έπισκιασθῇ ή λαμπρότης, καθίσταται σύμβολο διαστροφής της άρχικης της σημασίας.

Για νά διατηρηθῇ ή λάμψη του άργύρου και νά καταστή κάτοπτρον, έχει ανάγκη συνεχούς επιμελοῦς συντηρήσεως και στιλβώσεως από τήν ψυχή. Έν άντιθέσει προς τόν χρυσό, ό όποιος οὔδέποτε χάνει τήν άρχική

του λάμψη, κρατών ως ήλιακό γνώρισμα τήν αιώνια του καθαρότητα στον πνευματικό όρίζοντα του συνολικοῦ συμβολισμοῦ, λόγω όμως της εξαιρετικής του λάμψεως άδυνατεί νά άντικαθρεπτίσῃ με εύκρίνεια είδωλο.

Τά χρυσά σανδάλια της Αφροδίτης προστατεύουν τούς πόδες, σύμβολο ψυχής, διότι ή διαμόρφωση των ποδών εκφράζει τήν δυνατότητά της νά πραγματοποιη στο φυσικό πεδίο τό έργο της. Αδύνατοι πόδες (Αχιλλεύς, Ηφαιστος, τραῦμα Χείρωνος, Οιδίπους, άθανатоποίηση Δημοφώντος κ.λπ.) ύποδηλοῦν άνεπάρκεια. Αφροδίτη και Έρμης φοροῦν χρυσά πέδιλα. Η Αφροδίτη έχει τήν επικράτειά της σε όλόκληρο τό μορφικό βασίλειο, κυρίαρχος

«τρισσών μοιρών, γεννᾶς δέ τά πάντα, όσσα τ' έν οὐρανῷ έστι και έν γαίῃ πολυκάρπῳ έν πόντου τε βυθῷ, σεμνή Βάκχοιο πάρεδρε».

(Ορφικός "Υμνος Αφροδίτης)

Τό δέ πέδιλο είναι σύμβολο κυριαρχίας, έφ' όσον διά του ποδός όρίζει τόν χώρο τόν όποιο κυριεύει.

Τά χρυσά πέδιλα του Έρμου είναι επί πλέον πτερωτά, προκειμένου διά της ταχείας μεταφοράς του οι ιδέες και έντολές του πατρός του Διός νά εκτελοῦνται άνευ καθυστερήσεως.

Ο συνδυασμός των δύο μετάλλων, χρυσοῦ και άργύρου στο άγαλμα της Αφροδίτης, συμβολίζει τήν συνύπαρξη του αιώνιου (χρυσοῦ) μετά του προσκαίρου (άργύρου). Του αναλλοιώτου μετά του μεταβαλλομένου. Της ισχύος μετά της άδυναμίας. Της ένεργητικότητος μετά της παθητικότητος (πέδιλα x έσοπτρον).

Τό άργυροῦν έσοπτρον θά χρήζῃ πάντοτε φροντίδος, ώστε οι ανακλώμενες επιφάνειες νά προβάλλωνται καθαρές και όχι άμαυρωμένες από τήν άδιαφορία συντηρήσεως του στιλπνοῦ της επιφανείας του.

Διά της αναγωγής, ή καθαρότης της ψυχής απαιτεί συνεχή έπαγρύπνηση προκειμένου νά είναι εις θέσιν νά απορροφᾷ τήν ήλιακή γνώση από τήν άπαστράπτουσα πηγή του Ηλιακοῦ Κέντρου.

Ἑσωτερικός ἀποσυμβολισμός

Τό **ἔσοπτρον** εἶναι τό καθ' ἑαυτό σύμβολο τοῦ συμβολισμοῦ, διότι ἐπιτρέπει τήν ἐσωτερική (ἐσ-) θέαση τῆς λεπτομεροῦς καί συνολικῆς ὁψews (-ὄπ-) τῶν μορφῶν διὰ τοῦ ὄργανου (-τρον), τοῦ ὁποῖου φέρει τό ὄνομα ἔσ(ω)-ὄπ-τρον.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ **ἐσόπτρου** εἶναι ἀναγκαῖο νά εἶναι στυλινή, καθαρή, χωρίς καμμία ἀνωμαλία, χάραγμα ἢ σκωρία προκειμένου τό **εἶδωλο** νά ἀποτυπωθῇ μέ τήν μεγαλυτέρα δυνατόν εὐκρίνεια.

Σύμβολο Ἀφροδίτης τό **ἔσοπτρον**, προκειμένου νά συμπεριλάβῃ τήν διπλή της παρουσία ὡς ἀρχαιοτάτης θεᾶς, εἶναι ἀφ' ἑνός μητέρα τῆς Ἀνάγκης, λέγει ὁ Ὀρφικός Ὕμνος τῆς Ἀφροδίτης, καί ἀφ' ἑτέρου κόρη τοῦ Διός καί τῆς Διώνης. Μητέρα τῆς Ἀνάγκης ἀναλαμβάνει διὰ τοῦ κάλλους της τήν ἐποπτεία τῆς διαπλάσεως τῶν μορφῶν τοῦ τριμόρφου αἰσθητοῦ κόσμου καί ἐν συνεχείᾳ διὰ τῆς τεκνοποιήσεώς της μετά τοῦ Ἄρεως, τήν διάχυση στό σύμπαν τοῦ δευτέρου Ἑρωτος καί τῆς Ἀρμονίας, τῆς τελειότητος τοῦ κάλλους τῶν μορφῶν, τίς ὁποῖες ἔχει ὑπό τήν ἐπίβλεψή της.

Ἡ Οὐράνιος Ἀφροδίτη, ἡ ἐκ τοῦ **ἀφροῦ** καί τῶν μηδέων τοῦ Οὐρανοῦ γεννηθεῖσα εἶναι τό πρότυπο, εἶδωλο δέ αὐτῆς στόν συμβολικό της καθρέπτη, ἡ Πάνδημος. Ὁ νοητός κόσμος, τό πρότυπον, ἀνακλόμενος στό **ἔσοπτρόν** της, προβάλλει τήν εἰκόνα τοῦ αἰσθητοῦ, τοῦ κόσμου τῶν μορφῶν, ὠραιότατο ἀντίγραφο τοῦ νοητοῦ. Οἱ δύο κόσμοι, ὁ ἄνω καί ὁ κάτω, ἀναλόγως τῆς ὀπτικής γωνίας τοῦ παρατηρητοῦ, θά δώσουν καί τήν ἀντίστοιχη εἰκόνα στόν ὀφθαλμόν του.

Ἡ ἐπιλογή τῆς κλίσεως τοῦ **ἐσόπτρου** εἶναι στήν διάθεση καί κρίση τοῦ παρατηρητοῦ. Διότι τό **εἶδωλο** πού ἀναπαράγεται δέχεται αὐτοῦσία τήν παράσταση τοῦ προτύπου, εἴτε αὐτό ἔχει τοποθετηθῇ στά νοητά (ἡ κλίση τοῦ **ἐσόπτρου** πρὸς τά ἄνω), εἴτε στά αἰσθητά (ἡ κλίση πρὸς τά κάτω) (*Πολιτεία Ζ*).

Μέ τήν πρὸς τά ἄνω κατεύθυνση τοῦ **ἐσόπτρου**, ἡ ψυχὴ «ὀρῶσα τά ἄνω» (*Κρατ.* 396c), δηλαδή τόν **οὐρανόν**, θεᾶται τό **οὐράνιο** κάλλος τῆς Οὐρανίου Ἀφροδίτης καί τήν ἐκπαγλὸν καλλονὴν θειοτάτων πνευματικῶν εἰκόνων, τίς ὁποῖες ἐκεῖνη ἀναδύει. Ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτῆς ἡ ψυχὴ ἐμπνέεται γιά τήν περαιτέρω δράση καί ἐξέλιξή της κατὰ τήν διάρκεια τῆς ἐνσαρκώσεώς της.

Ἄνω ὀρῶσα, ἀσκεῖ τίς θεῖες Ἀρετές καί γίνεται φιλόσοφος (*Ἰεροκλῆς, Χρυσᾷ Ἐπιτ.* στ. 46-71). Καθίσταται ἡ ἴδια πρότυπον προκειμένου οἱ ἄλλοι μέσῳ τοῦ δικού των **ἐσ+όπ+τρον** ἀντιληφθοῦν τό **εἶδωλό** της καί νά παραδειγματισθοῦν.

Κάτω ὀρῶσα διακρίνει τήν γῆ, τὰ φαινόμενα, τὰ αἰσθητά, τὰ μεταβλητά. Ἐξετάζει τότε τό **εἶδωλο** τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης καί τῆς μεγάλης δημιουργικῆς της ἐργασίας στήν διάπλαση τῶν μορφῶν. Ἀσκεῖ τίς πολιτικές ἀρετές καί γίνεται χρηστός πολίτης (*Χρυσᾷ Ἐπιτ.* στ. 1-47) διαμορφώνουσα τό περιβάλλον της.

Οὐδεμία σχέση ἔχει ἡ Πάνδημος Ἀφροδίτη μέ τήν ἀνεξέλικτη ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία ὀρῶσα τά κάτω, τὰ γήινα, ἀντιλαμβάνεται διὰ τῆς προβολῆς τήν χαμηλότερη εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ της, δηλαδή τήν εἰκόνα τῆς **πορνείας** στήν καθολικὴ της ἔκφραση. Ἐπιβεβαιώση τῆς ἐννοίας εἶναι ἡ ἀντιστροφή τῶν γραμμάτων τῆς πρώτης συλλαβῆς ἀπὸ **πορ-** εἰς **πρό-**

πορνεία X πρόνοια

καί ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ε (-νεῖα) εἰς ο (-νοῖα) διὰ τῆς ἑτεροιώσεως, προκειμένου στήν δευτέρη συλλαβὴ τῆς λέξεως νά δραστηριοποιηθῇ ἡ ἐσωτερικὴ μνεῖα τῆς λέξεως **νοῦς**. Μητέρα τῆς ἀνάγκης, ἡ Ἀφροδίτη ὡς πρὸς τόν Ὀρφικόν Ὕμνον, ἐπιλαμβάνεται τῶν μορφῶν, οἱ ὁποῖες ἄλλως θά κατεστρέφοντο συνεπείᾳ τοῦ Νόμου τοῦ Ἀντιπεπονθότος, ὁ ὁποῖος θά ἐνέσκηπτε λόγῳ **πορνείας**.

Ἑσοπτρον: ἡ τρέχουσα ἐνσάρκωση σύνδεσμος προβιωτῶν καί μελλοντικοῦ βίου

Ἐάν κατὰ συμβολικόν τρόπον, ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ ἀναλάβῃ τόν ρόλο τοῦ **ἐσόπτρου** ἐνσυνειδήτως, ἀποκαθαρεῖσα κατὰ τίς γήινες ἀσχολεῖες της καί ἔχουσα ἀποκαταστήσει ἀρμονικὴς σχέσεις μετά τῶν ἄλλων, ἀπολαμβάνει τό κάλλος, πού ἀναπαράγεται στό **εἶδωλό** της, καθισταμένη εἰκὼν τοῦ προτύπου της (Οὐρανίου ἢ Πανδήμου Ἀφροδίτης ἀναλόγως τῆς κλίσεως τοῦ **ἐσόπτρου** ψυχῆς της).

Ἐμφανίζεται τότε ἀπὸ τό παρελθόν στό **ἐσ+οπ+τρον** ἡ μέλλουσα νά προκύψῃ μορφή, ἡ ἐκκολαφθεῖσα ἐκ τοῦ Ὄου Ἀφροδίτη, πού εἶναι καί ἡ τρίτη μυθολογικὴ παρουσία της (*ΩΓΥΓΙΑ*, τόμ. Α', σελ. 350).

Συνεπῶς ἡ χρῆση τοῦ **ἐσόπτρου** ὑπὸ τῆς ψυχῆς δέν περιορίζεται μόνον στήν ἀντανάκλαση τῆς εἰκόνης της. Διότι καθὼς ἡ ψυχὴ τρέπεται καί τέρπεται εἰς τό **λεῖον** ἔσοπτρον, συμμετέχει τῆς εἰκόνης καί διὰ τῆς «μεθέξεως» μεταλλάσσεται (*Παρμ.* 131-134). Ὑπάρχει ὡς ἐκ τούτου ἕνας συνδετικὸς συσχετισμὸς μεταξύ τοῦ πραγματικοῦ ὄντος/ψυχῆς καί τοῦ **εἶδωλου**.

Τό κάλλος πού **ἀναδύεται**, ὡς Ἀφροδίτη Ἀναδυομένη, εἶναι, ὄχι πλέον ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν ἐπαναγεννητικῶν θαλασσῶν, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀποκαθαρμένων ὑδάτων τοῦ

ἡλεγμένου ὑποσυνειδήτου της. (Σχετικῶς μέ τούς κανόνες τῶν ἀναγραμματισμῶν, ἴδε *ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ* τῆς συγγραφῆς, σ. 34).

ΤΕΡΑΤΑ ΑΤΕΡΑ + Τ

Ἄνευ **τεράτων** καί πλήρους βιωματικῆς γνώσεως τῆς **ἀρετῆς**, εἶναι ἡ ἀποτύπωση τῆς ἰδίας τῆς ψυχῆς, πού ἀπολαμβάνει τήν ἀγνότητα καί καθαρότητα τοῦ προτύπου της (Ἐπικτήτος, *Ἐγχειρίδιον*, Κεφ. ΣΤ, Χρήσις φαντασιῶν).

Κατ' ἐπέκτασιν ἡ ὀπτικὴ δυνατότης διευρύνεται διεισδύουσα στό παρελθόν, ὅποταν ἀναδυόμενες οἱ μνήμες τῶν προτέρων της βίων ἔρχονται νά ἐρμηνεύσουν τὰ γενόμενα τῆς παρουσίας ἐνσαρκώσεως. Τότε παρεμβαίνει ἐκ νέου τό **ἔσοπτρον**, σύμβολο Ἀφροδίτης, καί δέν ἀναδεικνύει μόνον τήν **μορφή** τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους, ὡς προτύπου ψυχικῆς ἀρμονίας, ἀλλὰ γίνεται αἰτία ἀπὸ τὰ αἰσθητά τοῦ μορφοποιημένου σύμπαντος, νά ἀνυψῶνῃ τήν ψυχὴν στήν θέαση τοῦ ἀπολύτου Κάλλους (*Συμπόσιον* 210-211 καί *Παρμενίδης* 142-144).

Δεχομένη τό ἔναυσμα τῆς μεθέξεως τοῦ Κάλλους, ἡ ψυχὴ μετουσιώνει συνεχῶς διὰ τῶν πράξεων της τήν ἀρχικὴ της **μορφή**, τῆς ὁποίας ἀντανάκλαση εἶναι ἡ κοινὴ συνισταμένη ὄλων τῶν προγενεστέρων της βίων.

Τό ὄργανον (-τρον) διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται ἐφικτὴ ἡ ἀναγνώριση (-ὄπ-) τῆς ἐσωτερικῆς (ἐσ-) **μεγάλης** πλέον διαδρομῆς τῆς ψυχῆς, τό **ἔσοπτρον**, καθίσταται κατ' οὐσίαν ἔργον Ἀφροδίτης. Εἶναι ἡ **προβολή** ψυχικῆς τελειώσεως τοῦ Κάλλους πρὸς τὰ ἔσω (γινῶθι σαυτόν διὰ τῆς ἐνδοσκοπήσεως τοῦ **ἐσόπτρου**) καί πρὸς τὰ ἔξω, (σύν+περί+φορᾶς = **φορᾶς** περί καί ὁμοῦ, μετά τῶν ἄλλων).

Εἶναι ἔργον τῆς ψυχῆς πού συνέλαβε τήν διπλὴ χρῆση τοῦ **ἐσόπτρου**, ἀφ' ἑνός πρὸς τὰ ἄνω καί πρὸς τὰ κάτω καί ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὰ ἔσω καί πρὸς τὰ ἔξω (διὰ τῆς πλαγίας κλίσεως τοῦ **ἐσόπτρου**).

Κατακτήσασα διὰ τῆς ἐνδοσκοπήσεως τήν γνώση τοῦ συνολικοῦ της παρελθόντος (προβιωτῶν), δικαιούται τήν συνειδητὴ ἐπιλογή τοῦ μέλλοντος. Ἐκ τοῦ **ἐσόπτρου** ἀνεδύθη (Ἀφροδίτη Ἀναδυομένη) ἡ πραγματικὴ τῆς ὄντοτης, ἀπαστράπτουσα καί ἀποκαθαρμένη, προκειμένου νά ὁραματισθῇ τήν μελλοντικὴ της ἐνσάρκωση καί νά προετοιμάσῃ τό, διὰ τοῦ παλαιοῦ, νέον της ἔργον, ἀνερχομένη εὐδαίμων στήν πρώτη βαθμίδα τῆς κλίμακος τῆς ἀθανασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Ὀρφικοί Ὕμνοι ἐκδ. ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ
2. Χρυσᾷ Ἐπιτ. Ἰεροκλέους ἐκδ. ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ
3. ΩΓΥΓΙΑ Ἀθ. Σταγειρίτου ἐκδ. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΙΣ
4. Συμπόσιον Πλάτωνος ἐκδ. ΠΑΠΥΡΟΣ
5. Κρατύλος Πλάτωνος ἐκδ. ΠΑΠΥΡΟΣ
6. Παρμενίδης Πλάτωνος ἐκδ. ΠΑΠΥΡΟΣ
7. Μέγα Λεξικόν Ἑλληνικῆς Γλώσσης Δ. Δημητράκου

ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ἘΝΑ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΔΡΩΜΕΝΟ
ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΜΙΜΗΣΕΩΣ,
ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ
ΙΛΙΑΣ - ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΩΝ ΟΡΦΕΩΣ
ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ

ΤΜΗΜΑ ΕΦΗΒΩΝ ΔΙΣΧΥΛΟΥ
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ
ΔΕΣΜΩΤΗΣ

ΠΛΗΡΟΦ.: ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ, ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 ΤΗΛ.: 52.37.543

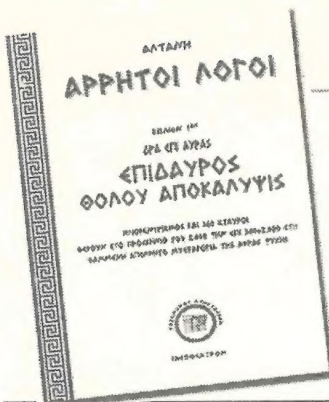

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ
20 ΤΕΥΧΗ 6.000 ΔΡΧ.
ΔΙΝΕΙ: ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΥ 10,
Τ.Κ. 15234, ΧΑΛΑΝΔΡΙ
ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 68.57.195

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΘΟΛΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Με οδηγό την ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ
την ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟ ΑΡΙΘΜΟΣΟΦΙΑ
και τον ΠΛΑΤΩΝΙΚΟ ΚΡΑΤΥΛΟ

εγκυβερνείται από την Ελληνική Γλώσσα ή Άρρητος
Διδασκαλία του Λόγου και ο αριθμητικός συσχετισμός
μικροκόσμου/μακροκόσμου

ΟΙ «ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ» είναι ο γενικός τίτλος μιάς έργασίας, που εμφανίζει στο πρώτο μέρος την Θόλο της Επιδαύρου και προχωρεί σε αποκαλύψεις, όπως ο έν συνεχεία υπότιτλος «Θόλου Αποκαλύψεις» επισημαίνει και για πρώτη φορά έρχεται στο φως μετά από 2.360 ήλιακά έτη. Σαραντα χρόνια πριν την γέννηση του Αριστάρχου του Σαμίου, που ιστορικώς αναφέρεται ότι πρώτος ανέκάλυψε το Ήλιοκεντρικό Σύστημα, ή Θόλος είχε ήδη αποτυπώσει στο δάπεδο την πλήρη και λεπτομερή αναπαράσταση του Ήλιοκεντρικού συστήματος. Η ανέγερση της Θόλου άρχισε τό -360 και αποπερατώθηκε τό -350, ο δέ Αρίσταρχος εγενήθη τό έτος -320.

Από τό εξαίσιο αυτό Μνημείο δέν έχουν απομείνει παρά τά θλιβερά ερείπια του λαβυρίνθου του. Όμως ή αρχαιολογική σκαπάνη παρέδωσε όλες τίς απαραίτητες πληροφορίες κωδικοποιημένες στο δάπεδο και στά γλυπτά του διακοσμήματα, τά όποία επέτρεψαν την ανασύνθεση της γνώσεων των προγόνων μας σχετικά μέ τό ούράνιο στερέωμα, μέ την όποία γνώση συμφωνεί ή σημερινή αστρονομική επιστήμη. Η δέ αναπαράσταση του σχεδίου του δαπέδου είναι πλήρης και ακριβής σε ό,τι αφορά στην απεικόνιση του Ήλιοκεντρικού Συστήματος.

Πέρασαν 2.000+360 χρόνια και κανείς δέν διεπίστωσε τόσο όφθαλμοφανή τεκμήρια του ήλιοκεντρισμού. Πέρασαν χιλιάδες επιστήμονες στά τελευταία 100 έτη από την καταγραφή του δαπέδου της Θόλου και την παρουσίασή της από τον αρχαιολόγο Παν. Καβαδία. Τό σχέδιο είδαν αρχαιολόγοι, αστρονόμοι, αστροφυσικοί, μαθηματικοί. Γιατί κανείς μέχρι σήμερα δέν άντελήφθη την εικόνα του ήλιοκεντρισμού στο δάπεδο της Θόλου; Σ' αυτήν την έρώτηση δέν υπάρχει απάντηση. Τό βέβαιο, όμως, είναι ότι τά αρχαιολογικά ευρήματα που συνθέτουν την Θόλο είναι ακριβή και μέ τίς αντίστοιχες εικόνες και σχεδιαγράμματα μπορούν νά γίνουν απολύτως κατανοητά από τον αναγνώστη, που αισθάνεται ότι συμμετέχει και ο ίδιος στην έκτύλιξη της αποκαλύψεως.

Τό Μνημείο της Θόλου δέν βρίσκεται σε χώρο, όπου οι επιστήμονες είχαν ως βασική δραστηριότητά τους την μελέτη του ούρανου. Δέν επρόκειτο για άστεροσκοπείο, αλλά για τό σημαντικότερο Άσκληπιείο της αρχαιότητος.

Η υγεία ήταν τό κύριο μέλημα των θεραπευτών-ιατρών και είναι πράγματι αξιοπερίεργο όλόκληρο τό Μνημείο νά αναφέρεται στην επιστήμη της Άστρονομίας, και μάλιστα μέ γνώσεις πολύ προηγμένες, και όχι της ιατρικής.

Όλόκληρο τό Μνημείο, έσωτερικά και έξωτερικά, αναφέρεται στο ούράνιο στερέωμα και στην σχέση Άστρονομίας και Υγείας. Φαίνεται ότι ή ιατρική επιστήμη κατά την κλασσική αρχαιότητα ήταν έναρμονισμένη μέ την βαθύτατη γνώση του συντονισμού της ψυχής του μικροκοσμικού έλλόγου όντος μέ τον μακροκοσμικό ούρανό.

Τό 1ο βιβλίο δέν αναφέρεται στην θεραπεία των άσθενών του Άσκληπιείου. Γίνεται ή αποκάλυψη των ευρημάτων, τά όποία είναι πράγματι τελείως απρόβλεπτα, προκειμένου έν συνεχεία στο 2ο νά έλθη στο φως μία νέα όλιστική θεώρηση της θεραπευτικής, ή όποία δέν θά λαμβάνη υπό όψιν μόνο τά δεδομένα της ψυχοσωματικής νόσου. Τό βιβλίο μέ την ταυτόχρονη αποκάλυψη του Ήλιοκεντρισμού, θίγει και την ψυχική υπόσταση τόσο του μικροκοσμικού, όσο και του μακροκοσμικού όντος, που είναι και τά δύο νοήμονα.

Τό βιβλίο θά προβληματίσει και θά δημιουργήσει πολλές συζητήσεις, όχι μόνο στους αρχαιολογικούς κύκλους σε ό,τι αφορά στην Θόλο, αλλά και στους έρευνητές της αλήθειας σε ό,τι αφορά στην έσωτερική διάσταση της ψυχικής υγείας.

Σε ό,τι αφορά τώρα στους αναγραμματισμούς των λέξεων: Η Άλτάνη προσεγγίζει τον Λόγο, την Ελληνική Γλώσσα, μέ μία νέα όπτική θεώρηση, που θά προβληματίσει ακόμη περισσότερο τον προσεκτικό αναγνώστη. Ο «Κρατύλος» του Πλάτωνος, θά αναλάβει την σύνδεση έτεροκλίτων και άσχετων επιστημών μεταξύ τους, ώστε ο αναγνώστης νά γίνη συμμετοχος και «σύντονος» κατά τον Πλάτωνα μέ τά δύο οικοδομήματα: της Θόλου και του Λόγου.

Τό μήνυμα της Θόλου είναι μήνυμα, που χαράζει την πορεία της ψυχής στην Μεγάλη Λεωφόρο, την λεωφόρο του Μεγάλου ένιαυτου (μετάπτωση των Ζωδίων). Η έρμηνεία άλλωστε του Μεγάλου Ένιαυτού, που έντυπώσιάζει μέ τους 26 έξωτερικούς Δωρικούς κίονες, είναι και τό συγκλονιστικώτερο στοιχείο που παρουσιάζει τό Μνημείο στην νέα χιλιετία.

Τό βιβλίο έχει 450 σελίδες μέ συνεχείς αναφορές στα κείμενα του Πλάτωνος, στα αποσπάσματα του Ηρακλείτου μέ αντίστοιχες έρμηνείες και στην ΩΓΥΓΙΑ του Αθ. Σταγειρίτου σε ό,τι αφορά στην Μυθολογία. Επί πλέον έχει 75 φωτογραφίες, 76 σχέδια και 120 αναγραμματισμούς σε πλαίσια.

Τιμή: 7.000 δρχ. έκδ. ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ τηλ: 52.37.543

Ο Μύθος της ασθένειας

ΚΛΙΝΙΚΟΣ ΔΙΑΤΡΟΦΟΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΝΟΥΔΗΣ

Νους και Σώμα

Ένας από τους μεγαλύτερους μύθους που ύφάνθη-εκε ποτέ γύρω από την ανθρώπινη ύπαρξη είναι ή ασθένεια. Στην πραγματικότητα δέν υπάρχουν «ασθένειες» αλλά έπίπεδα υγείας. Άν θεωρήσουμε τό 0 ως την τέλεια έλλειψη υγείας, που είναι ο θάνατος, και τό 100 την τελευταία υγεία, που είναι ή ικανότητα του οργανισμού νά ανανεώνη συνεχώς όλα του τά κύτταρα, ή άθανασία του σώματος, όλοι παλινδρομούμε μεταξύ αυτών των άκρων ανάλογα μέ τίς έπιλογές που κάνουμε στην διατροφή και στον τρόπο ζωής μας. Η επιστήμη έχει αποδείξει ότι μέ τον τρόπο που διαιρούνται τά κύτταρα θά έπρεπε, άν οι έπιλογές μας ήσαν σωστές, νά ζούμε μέ σχετικά καλή υγεία μέχρι τά 150 χρόνια. Μέ πολλούς και διάφορους τρόπους ο άνθρωπος έχει καταφέρει νά μειώσει αυτήν την διάρκεια ζωής σχεδόν στο μισό και αυτό χαμηλής ποιότητας συνοδευόμενο από παθήσεις, γιατρούς και φάρμακα.

Γιά νά είναι σε θέση ο άνθρωπος νά κάνει τίς σωστές έπιλογές και νά προωθήσει έτσι την σωματική του υγεία, θά πρέπει ταυτοχρόνως νά έχει εξασφαλίσει την υγεία του «νοῦ», την πνευματική του δηλαδή εξύψωση. Από την άλλη μεριά ή σωματική του κατάπτωση έμποδίζει την πνευματική του εξύψωση δημιουργώντας ένα φαύλο κύκλο ψυχοσωματικής φθοράς που σήμερα οδηγεί τό ανθρώπινο είδος σε άφανισμό μέ μαθηματική ακρίβεια.

Την άμφίδρομη αυτήν σχέση είχαν αντιληφθί καλά οι γίγαντες του αρχαίου Έλληνικού πνεύματος και την εξέφρασαν ως «Νους υγιής έν Σώματι υγιεί». Ο σκοταδισμός που ακολούθησε την καταστροφή των φιλοσοφικών σχολών της αρχαίας Ελλάδος, και που σε διάφορες μορφές εξακολουθεί μέχρι σήμερα, είχε ως αποτέλεσμα την διαφθορά του Νοῦ μέσω της παραπληροφορήσεως, του δογματισμού και της άγνοιας και του σώματος μέσω της διατροφής και του τρόπου ζωής.

Ο σύγχρονος άνθρωπος είτε έχει εγκαταλείψει τό πνεῦμα θεωρώντας το «άντιεπιστημονικό» και «δεδιαιμονία» ένῳ την λογική και την επιστημονική παρατήρηση ως τον μόνο «Θεό» του, ή πιστεύει μόνο στο «υπερέραν» και στο πνεῦμα θεωρώντας την λογική ως άνίκανη νά κατανοήσει ό,τι δέν συλλαμβάνουν οι αισθήσεις. Και στίς δύο περιπτώσεις κυριαρχεί ο σκοταδισμός διότι και τά δύο είναι έξ ίσου ψευδή. Τό πνεῦμα «συλλαμβάνει» και «υποθέτει» μέσω της «έμπνεύσεως» ένῳ ή λογική έπιβεβαιώνει μέσω της επιστημονικής παρατηρήσεως. Και τά δύο είναι, λοιπόν, απαραίτητα ως συνδυασμός για νά ισορροπήσουν την ανθρώπινη ύπαρξη.

Ένα από τά καλύτερα παραδείγματα της εφαρμογής αυτού του συνδυασμού ήταν ο Σωκράτης ο όποιος θεωρούσε ως μόνη άμαρτία την άγνοια και ως μόνη άρετή την γνώση, ένῳ ταυτόχρονα πριν κάνει οτιδήποτε συμβουλευόταν τον «δαίμονά» του, δηλαδή τό πνεῦμα του. Χωρίς την ισορροπία του συνδυασμού αυτού, ο άνθρωπος είτε οδηγείται σε άντιεπιστημονικό θρησκευτικό φανατισμό, δογματισμό και στεριότητα πολιτιστικής ανάπτυξεως ή σε έπιστημονικό φανατισμό και δογματισμό καταλήγοντας «θύμα» των ίδιων του των έφευρέσεων. Μέ αυτόν τον «θεϊκό» όμως συνδυασμό γίνεται πράγματι «έπιστήμων» μέ την αρχαιοελληνική σημασία.

Η Συμβατική άποψη

Η σύγχρονη θεώρηση της ανθρώπινης ύπαρξεως είναι πράγματι άκρως άντιεπιστημονική και παράλογη. Συμβατικά όταν κάποιο άτομο ανακηρύσσεται «άρρωστο» σημαίνει ότι έτσι τό έχει «διαγνώσει» ο γιατρός του ή έχουν «δείξει» οι έξετάσεις. Αυτό που περιγράφουν, όμως, δέν είναι μία στατική κατάσταση αλλά μία σειρά ένοχλήσεων, έλλείπει ένεργείας, πόνων και άλλων συμπτωμάτων που δείχνουν ότι οι φθορές που έχει υποστεί ο οργανισμός κατά την διάρκεια της καθημερινής διαβιώσεως είναι τέτοιων μεγεθών που έχουν αρχίσει νά υποπίπτουν στην αντίληψη και του «ασθενούς» αλλά και του θεραπευτή του. Αυτό φυσικά δέν σημαίνει ότι αυτές οι φθορές δέν υπήρχαν πριν την έπίσκεψη στον γιατρό ή δέν θά συνεχισθούν μετά. Ούτε ότι ή έλλειψη των συμπτωμάτων - που ίσως δέν έχουν γίνει ακόμη αντιληπτά από τό άτομο - σημαίνει ότι δέν υπάρχουν φθορές. Ένα παράδειγμα είναι οι «ξαφνικοί» θάνατοι από συγκοπή καρδιάς και ο καρκίνος. Η διαδικασία και στίς δύο περιπτώσεις παίρνει πάνω από 10 χρόνια για νά εξελιχθί σε αυτό που συμβατικά λένε «έχεις καρδιά» ή «έχεις καρκίνο».

Ειδικά ο καρκίνος, ο όποιος σήμερα προσβάλλει 1 άτομο στα 4 και τό Άντικαρκινικό Ίνστιτούτο του Λονδίνου Μακμίλαν υπολογίζει ότι στίς αρχές του 21ου αιώ-νος θά προσβάλλη 1 στα 2, είναι γνωστό ότι δεν θεραπεύεται. Όχι έπειδή δέν έχει βρεθί ακόμη τό κατάλληλο «φάρμακο», αλλά διότι δέν είναι ασθένεια αλλά «νοσογόνος» κατάσταση. Όλοι οι άνθρωποι παράγουν καθημερινά καρκινικά κύτταρα τά όποία ένας διατροφολογικά υγιής οργανισμός εξουδετερώνει μέσω του ανοσοποιητικού συστήματος, όπως εξ άλλου κάνει και μέ όλα τά παθογόνα μικρόβια και ιούς.

Όταν όμως τό άνοσοποιητικό σύστημα έξασθενήση, τά καρκινικά κύτταρα έξαπλώνονται δημιουργώντας δική τους αίμοτροφοδοσία καί μεταστάσεις σέ διάστημα πολλών έτών. Κάπου εκεί σέ μία όρισμένη χρονική στιγμή ανακοινώνεται στό άτομο ότι «έχει καρκίνο». *Ή διαδικασία, όμως, προϋπήρχε τής «διαγνώσεως» καί θά συνεχίζεται καί μετά τήν διάγνωση αν οι παράγοντες πού όδήγησαν στην νοσογόνο αυτήν κατάσταση δέν άντιμετωπιστούν ριζικά.*

Οί «έτικέττες» πού δίνονται στό συμπτώματα άποκαλώντας τα «άσθένειες» βολεύουν τίς φαρμοκοβιομηχανίες οι όποιες γιά νά πάρουν άδεια κυκλοφορίας γιά κάποιο φάρμακο πρέπει νά δείξουν ότι ύπάρχει κάποια «άσθένεια» τήν όποία τό φάρμακο «θεραπεύει». Βολεύουν επίσης τούς γιατρούς γιά νά κάνουν τήν «διάγνωση» καί νά προωθήσουν τό άνάλογο φάρμακο. Δέν βολεύουν, όμως, τό άτομο τό όποιο ζή μέ τήν ψευδαίσθηση ότι «όλα βαίνουν καλώς» μέχρι νά του πούν τό αντίθετο, συνεχίζοντας έτσι τόν τρόπο ζωής πού αύξάνει τίς φθορές του όργανισμου. Επί πλέον ή φαρμακευτική άγωγή καλύπτει άπλώς τά συμπτώματα καί έτσι χάνεται ή εύκαιρία νά εξερευνηθούν σέ βάθος τά πραγματικά αίτια τών συμπτωμάτων επιδεινώνοντας τήν κατάσταση. Σέ όλα αυτά θά πρέπει νά προστεθί τό γεγονός ότι όλα τά φάρμακα έχουν παρενέργειες καί είναι τοξικά έξασθενίζοντας άκόμη περισσότερο έναν ήδη εξαντλημένο όργανισμό.

Εάν τά φάρμακα «θεράπευαν» ότιδήποτε, τότε τά δισεκατομμύρια χάπια πού ταιΐζουν τούς έαυτούς τους οι άνθρωποι κάθε χρόνο μαζί μέ τούς τόννους αντιβιοτικά θά είχαν εξαλείψει τίς παθήσεις από τό πρόσωπο τής Γής. Τό αντίθετο όμως συμβαίνει. Άκόμη καί οι συμβατικοί επιστήμονες σήμερα άναγνωρίζουν ότι έχουμε μπει πλέον στην «μετα-άντιβιοτική» εποχή όπου οι «υπεριοί» πού έχουν δημιουργηθί από τήν άλόγιστη χρήση τών αντιβιοτικών θά είναι άδύνατον νά έξολοθρευτούν. Τό άτομο θά κινδυνεύη νά πεθάνη από μόλυνση πηγαίνοντας στό νοσοκομείο γιά μία άπλη έγχείριση σκληροειδίτιδος.

Προσπαθώντας ή συμβατική ιατρική νά έξοντώση τά μικρόβια καί καί τούς ιούς θεωρώντας τα υπεύθυνα γιά τίς «άσθένειες», ξεχάσε ότι αυτά είναι πιό πολλά από τά ίδια τά κύτταρα του σώματος καί ότι μέσα στό παχύ έντερο καί μόνο ύπάρχουν πάνω από 2 κιλά μικρόβια. «Ζούμε» δηλαδή κυριολεκτικά μέσα στό μικρόβια καί όχι άντιστρόφως. Καί αυτά, όμως, επιτελούν κάποιο σκοπό καί προσβάλλουν τόν όργανισμό μόνο «εύκαιρικά» καί όταν αυτός έχη έξασθενήσει. Όπως έξ άλλου είπε ό ίδιος ό Παστέρ, «τά μικρόβια δέν είναι τίποτα, τό πεδίο είναι τό πᾶν», έννοώντας ως πεδίο τό ανθρώπινο σώμα.

Διατροφολογία καί Υγεία

Επιστήμη τής Διατροφολογίας έχει αποδείξει ότι έχουμε σήμερα τά μέσα καί τίς γνώσεις νά προλαμβάνουμε καί νά θεραπεύουμε όλες σχεδόν τίς παθήσεις μέ φυσικά μέσα. Έξετάζοντας πώς φτάσαμε σέ αυτήν τήν κατάσταση τής «επιδημίας» τών έκφυλιστικών παθήσεων όπως είναι ό καρκίνος, οι καρδιοπάθειες, τά άρθρικά, ό διαβήτης καί άλλες καί τί μπορούμε νά κάνουμε γιά τήν άντιμετώπισή τους, θά έξετάσουμε καί έν συντομία, στόν περιορισμένο χώρο πού έχουμε, καί τό μυστήριο πού λέγεται «στρές». Διότι τό στρές θεωρείται τό κύριο αίτιο όλων σχεδόν τών παθήσεων, δηλαδή τής συνεχούς φθοράς του όργανισμου. Στο τέλος του άρθρου ελπίζουμε νά έχουμε δείξει στους άναγνώστες όχι μόνο γιατί αυτές οι φθορές έχουν αύξηθει σήμερα σημαντικά, αλλά καί πώς μπορούμε νά τίς άντιμετωπίσουμε άποτελεσματικά.

Ο θανμαστός ανθρώπινος όργανισμός

Ο άνθρωπος όργανισμός είναι κατασκευασμένος γιά νά επιτελή τρείς βασικές λειτουργίες: Τήν επιδιόρθωση καί ανανέωση τών κυττάρων πού τόν άποτελούν, τήν παραγωγή ενέργειας γιά τίς άνάγκες του καί τίς δραστηριότητές μας καί τήν προστασία από παθόγωνα. Κατά τήν διάρκεια τών εκατομμυρίων έτών τής εξέλιξέως του μέσω τής διαδικασίας «δοκιμής καί λάθους» επέλεξε όρισμένα συγκεκριμένα στοιχεία γιά νά εκπληρώνη τήν άποστολή του. Τά στοιχεία αυτά είναι οργανικές ένώσεις του άνθρακα συνήθως μέ ύδρογόνο, όξυγόνο, άζωτο καί ένίοτε φωσφόρο καί θείο. Αυτά σέ συνδυασμούς μεταξύ τους καί μέ τήν βοήθεια συγκεκριμένων μετάλλων καί ίχνοστοιχείων όπως ψευδάργυρος, χρώμιο, βανάδιο, μαγνήσιο, σίδηρος, μαγγάνιο καί άλλα καί τήν πρόσθεση νερού καί όξυγόνου, συνθέτουν όλα τά κύτταρα, όρμόνες, νευροδιαβιβαστές καί ένζυμα, όλα αυτά βιοχημικά στοιχεία τών όποιων ή δράση δημιουργεί αυτό πού άντιλαμβανόμαστε ως «Ζωή».

Όλα αυτά τά στοιχεία, ό άνθρωπος τά παίρνει από τήν τροφή πού τρώει, τό νερό πού πίνει καί τό όξυγόνο πού άναπνέει. Μαζί μέ τήν σωστή άσκηση καί ύγιή νοοτροπία ενός καλλιεργημένου Νοϋ είναι τά μόνα πέντε στοιχεία πού χρειάζεται γιά νά ζή σέ κατάσταση ύψηλης υγείας καί ψυχοσωματικής ευεξίας μέχρι τά βαθειά γεράματα χωρίς τά μαρτύρια τών παθήσεων. Καί τά πέντε είναι άπαραίτητα διότι άλληλοεπηρεάζονται καί άλληλοσυμπληρώνονται.

Φαίνεται, όμως, όπως θά έξετάσουμε παρακάτω, ότι καί στό πέντε αυτά σημεία ό σύγχρονος άνθρωπος διαπράττει σημαντικά σφάλματα. Τό τίμημα πού πληρώνει είναι όχι μόνον οι ψυχοσωματικές επιδημίες πού τόν μαστίζουν, αλλά καί ή γενικώτερη κοινωνική έξαθλίωση. Άν ό άνθρωπος ως κοινωνική μονάδα ύποφέρη, είναι λογικό ότι τό ίδιο θά ύποφέρη καί τό σύνολο. Ή έγκληματικότητα, ή άντικοινωνική συμπεριφορά, οι ψυχοπάθειες, ό έθισμός στό ναρκωτικά, οι πόλεμοι, ή διαφθορά δέν είναι καθόλου ύπερβολή νά ισχυριστούμε ότι είναι άποτελέσματα τών λανθασμένων επιλογών πού κάνει ό άνθρωπος στό σημεία αυτά, δηλαδή τής διατροφής, τρόπου ζωής καί νοοτροπίας. Όπως μάς υπενθυμίζει ό ψαλμός «Άσθενεί τό σώμα μου άσθενεί τε καί ή ψυχή μου».

Διατροφή, Νερό καί Όξυγόνο

Διατροφή

Θεωρείται σήμερα διατροφολογικά ότι ό λόγος πού τά επίπεδα τής υγείας του ατόμου είναι τόσο χαμηλά δημιουργώντας σωρεία συμπτωμάτων όφείλεται σέ ένα όλέθριο δίδυμο. Αύξανόμενες διατροφολογικές ελλείψεις πού συνοδεύονται από αύξανόμενη τοξικότητα του όργανισμου. Ένα από τά πρώτα συμπτώματα αυτής τής καταστάσεως είναι καί ή παχυσαρκία. Αυτή έχει επίσης πάρει σήμερα επιδημικές διαστάσεις μέ αύξανόμενες τάσεις καί άποτελεί έναν από τούς μύθους τής σύγχρονης εποχής. Ή παχυσαρκία δέν έχει σχέση μέ τίς θερμίδες πού καταναλώνουμε αλλά μέ τήν υγεία του όργανισμου καί πώς αυτός χρησιμοποιεί τίς θερμίδες πού παίρνει. Πώς, όμως, δημιουργήθηκε αυτό τό δίδυμο καί ποιές είναι οι επιπτώσεις του;

Τό πώς δημιουργήθηκε είναι γνωστό. Ή βιομηχανική επανάσταση τών τελευταίων 150 έτών δημιούργησε τίς μεγαλουπόλεις μέ τούς κολοσσιαίους πληθυσμούς καί τήν άνάγκη νά τροφοϋν μέ όλο καί μεγαλύτερες ποσότητες τροφής σέ όλο καί μικρότερο κόστος γιά οικονομικούς λόγους. Έτσι δημιουργήθηκαν οι μέθοδοι τής «έντατικής» καλλιέργειας καί κτηνοτροφίας γιά συνεχή αύξηση τής

παραγωγής. Τό άποτέλεσμα όμως ήταν νά βγίη τό οίκοςύστημα έκτός «ισορροπίας» εμφανίζοντας τά φαινόμενα τών άποτυχημένων σοδειών καί άρρώστων ζώων.

Έτσι ό άνθρωπος αναγκάστηκε νά χρησιμοποιή τοξικά χημικά λιπάσματα καί ραντίσματα στίς άγροκαλλιέργειες καί άντιβιοτικά καί στεροειδείς όρμόνες στην κτηνοτροφία γιά νά διατηρήση τήν αύξημένη παραγωγή. Οι σύγχρονες, λοιπόν, μέθοδοι έντατικής καλλιέργειας καί κτηνοτροφίας είναι μία άπόπειρα του ανθρώπου νά ίσορροπήσει τό περιβάλλον του μέ χημικά μέσα γιά οικονομικούς λόγους.

Οι έντατικές καλλιέργειες, έκτός από τά χημικά πού χρησιμοποιούν, εξάντλησαν επίσης τό έδαφος από πολλά ζωτικά μέταλλα καί ίχνοστοιχεία πού χρειάζεται ό όργανισμός. Ό,τι λίγα άπέμειναν στην τροφή άπογυμνώθηκαν περαιτέρω μέ τήν βιομηχανική τής επεξεργασία όπου προστέθηκαν επίσης «συντηρητικά», «βελτιωτικά», «γευστικά» καί κάθε είδους τοξικό χημικό συλλάβει ή φαντασία μας γιά αύξηση τής ζωής του προϊόντος στό ράφια καί βελτιωμένη «έμφάνιση». Έχει φθάσει έτσι ό άνθρωπος σήμερα νά τρώη μία θρεπτικά έξασθενημένη τροφή φορτωμένη μέ ένα τοξικό χημικό «κοκταίηλ». Τά άποτελέσματα ήταν αναπόφευκτα.

Κλινικές έρευνες μέ 1312 άτομα στην Άμερική έδειξαν ότι ένας μεγάλος αριθμός καρκίνων όφείλεται στην εξάντληση του ίχνοστοιχείου σεληνίου στό έδαφος. Ή χορήγηση 200 μgr σεληνίου ως συμπλήρωμα διατροφής γιά 4,5 χρόνια καί ή αύξησή του στό αίμα κατά 67% είχε ως άποτέλεσμα τήν μείωση όλων τών τύπων καρκίνου κατά 37%.

Οι καθηγητές Neil Ward του πανεπιστημίου Surrey καί Herbert Bryce Smith του πανεπιστημίου Reading τής Βρετανίας έδειξαν ότι ή συγκέντρωση στό αίμα τών τοξικών μετάλλων κάδμιο καί μόλυβδος από τήν περιβαλλοντολογική ρύπανση έπηρεάζει τήν έγκυμοσύνη οδηγώντας σέ άποβολές, άδυναμία συλλήψεως καί τερατογεννήσεις βρεφών μέ

πνευματικές και σωματικές αναπηρίες. 'Ο Ward έδειξε επίσης ότι ή έλλειψη ψευδαργύρου ό όποιος γίνεται ά- κόμη πιό γρήγορα έλλιπής μέ τήν κατανάλωση άναψυ- κτικών και τροφών τά όποια περιέχουν (τά περισσότερα) τό χρωστικό ταρταζίνη μέ τόν αριθμό E102 οδηγεί σέ αλλαγές στην συμπεριφορά τών παιδιών, έκνευρισμούς, υπερκινητικότητα και δυσκολίες στην μάθηση.

Η έλλειψη τών βιταμινών B12, B6 και Φολικού 'Οξέος έπιταχύνουν τήν παραγωγή τής όμοσυστεΐνης (τοξικού υποπαραγώγου του άμινοξέος Μεθιονίνη) τήν όξειδωση τής χοληστερίνης και τίς καρδιακές παθήσεις. Χωρίς αυτές τίς έλλείψεις ή χοληστερίνη είναι σχετικά άβλαβής και άσχετη μέ τίς καρδιοπάθειες. Η άνακάλυψη αυτή έγινε τήν δεκαετία του 1960 από έναν νεαρό γιατρό του Χάρβαρντ τής Άμερικής, τόν Kilmer McCulley, αλλά πέρασαν πάνω από 35 χρόνια γιά νά γίνη άποδε- κτή από τό κατεστημένο.

'Ο πρωτοπόρος τής διατροφικής ψυχιατρικής Dr Carl Pfeiffer έδειξε ότι οι περισσότερες ψυχικές παθήσεις από τίς σχιζοφρένιες και τάσεις άυτοκτονίας μέχρι τίς μελαγχολίες και διακυμάνσεις προσωπικότητας όφεί- λονται σέ βιοχημικές διαταραχές στό σώμα όπου δη- μιουργούνται έλλείψεις τών ζωτικών στοιχείων ψευ- δάργυρος, μολυβδένιο, μαγγάνιο, B6 και άλλων και αύ- ξηση τών τοξικών μετάλλων όπως μόλυβδος, άλουμίνιο, ύδράργυρος, κάδμιο και βισμούθιο.

Τό θέμα τής σχέσεως διατροφής και ύγείας είναι τεράστιο και άνεξάντλητο γιά νά καλυφθή έστω και πε- ριορισμένα στόν χώρο πού έχουμε. Συμβουλευέται όμως νά άποφεύγονται όπου είναι δυνατόν οι τροφές τής συμβατικής καλλιέργειας και νά καταναλώνονται βιο- λογικές τροφές οι όποιες παράγονται μέ φυσικά λιπά- σματα και χωρίς ραντίσματα ή βιομηχανική έπεξερ- γασία. Τό επί πλέον κόστος πού ίσως έχουν τά βιολο- γικά προϊόντα υπερκαλύπτεται από τήν άποφυγή νοσο- κομείων και γιατρών πού έχει ως άποτέλεσμα ή κατα- νάλωση τής συμβατικής τροφής.

Νερό

Πολλά από τά παθολογικά συμπτώματα πού παρα- τηρούνται σήμερα έχουν ως αίτια τήν χρόνια άφυ- δάτωση. 'Ο άνθρωπος δέν πίνει όσο νερό πρέπει. Αντίθετα ή άπόπειρά του νά «πιή» κάτι υπό τήν μορφή άναψυκτικού, ή ακόμη χειρότερα ποτού, έπιταχύνει τήν άφυδάτωση του σώματος. Τό νερό άποτελεί τό 70% του πλανήτη και τό 70% του σώματος. Διατηρεί σέ διάλυση τά θρεπτικά στοιχεία και επιτρέπει τήν όμαλή άπορ- ρόφησή τους από τά κύτταρα τά όποια επίσης προ- στατεύει και διατηρεί άκέραια. Η έλλειψή του περνάει

συνήθως άπαρατήρητη από τό άτομο διότι όταν «δι- ψάμε» είναι συνήθως άργά και ύπάρχει ήδη άφυδάτωση στό σώμα. Η άφυδάτωση εκτός τών άλλων θεωρείται ότι προκαλεί έλκος, δυσκοιλιότητα, νευρολογικές δια- ταραχές και μύριες άλλες παθολογικές καταστάσεις.

Πίνοντας επίσης νερό τής βρύσης ίσως νά έπιδεινώνη τήν κατάσταση. Πολλά τοξικά μέταλλα όπως τό άλου- μίνιο, τό όποιο έχει επίσης συνδεθί και μέ τήν νευρολο- γική πάθηση άλζχάϊμερς, χρησιμοποιούνται από τίς έ- ταιρείες ύδρεύσεως στό νερό γιά καθαρισμό. Συνιστάται λοιπόν νά πίνουμε 1 μέ 2 λίτρα καθαρό κατά προτίμηση έμφιαλωμένο νερό τήν ήμέρα γιά άναπλήρωση αυτού πού χάνουμε μέσω τών ούρων και τής εφιδρώσεως.

Όξυγόνο

Τό όξυγόνο είναι άπαραίτητο γιά τήν παραγωγή έ- νέργειας στά κύτταρα και χωρίς αυτό δέν θά μπο- ρούσαμε νά έπιζήσουμε. Τό πόσο όξυγόνο, όμως, πάει στά κύτταρα όπου και χρειάζεται δέν εξαρτάται από τό πόσο όξυγόνο άναπνέουμε, αλλά πόσο διοξείδιο του άνθρακος ύπάρχει στό αίμα. Στην πραγματικότητα όσο πιο πολύ άναπνέουμε τόσο λιγώτερο όξυγόνο είναι δια- θέσιμο γιά τίς ανάγκες μας. Συμβατικά θεωρείται ότι όσο μεγαλύτερη χωρητικότητα έχουν οι πνεύμονες και όσο περισσότερο όξυγόνο περιέχουν τόσο τό καλύτε- ρο. Αυτό έχει άποδειχθί σημαντικό λάθος μέ τραγικές συνέπειες.

Όπως είπαμε παραπάνω, τό όξυγόνο δέν τό χρεια- ζόμαστε στους πνεύμονες ή στό αίμα αλλά στά κύττα- ρα όπου και χρησιμοποιείται. Στίς άρχές του αιώνας ό Ρώσος φυσιολόγος Vergio και ό 'Ολλανδός έρευνητής έπιστήμων Bohr, άνεξάρτητα ό ένας από τόν άλλον, ά- νεκάλυψαν τό σύνδρομο τής «υπεραναπνεύσεως». Αυτό σημαίνει ότι όταν οι άναλογίες του όξυγόνου προς τό διοξείδιο του άνθρακος είναι μεγαλύτερες από ό,τι πρέ- πει, τό όξυγόνο παραμένει «κολλημένο» στην αίμογλο- βίνη του αίματος.

Στερείται έτσι από βασικά όργανα όπως ή καρδιά, ό έγκέφαλος και τά νεφρά και προκαλεί υπέρταση. Η ύ- περανάπνευση δημιουργείται από λάθος τρόπο άνα- πνοής πού διδασκόμαστε από μικρά παιδιά «πάρε μερικές βαθιές άναπνοές γιά νά αισθανθής καλύτερα», τόν τρόπο πού άσκούμεστε, τρώμε, κοιμόμαστε και μιλάμε.

Όλα αυτά έχουν ως άποτέλεσμα τήν είσπνοή με- γάλων ποσοτήτων όξυγόνου και τήν έκπνοή επίσης με- γάλων ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακος αλλάζον- τας δραστικά τίς άναλογίες. Τά πράγματα επιδεινώ- νονται από τό γεγονός ότι ό άέρας πού άναπνέουμε

περιέχει 200 φορές λιγώτερο διοξείδιο του άνθρακα από ό,τι χρειαζόμαστε και 10 φορές πιό πολύ όξυγόνο.

Τό άναπνευστικό σύστημα του ανθρώπου δέν έχει δημιουργηθί γιά νά σπρώχνη άέρα μέσα-έξω αλλά γιά νά διατηρή άκριβείς άναλογίες όξυγόνου/διοξειδίου του άνθρακος. Όταν αυτές οι άναλογίες διαταραχθούν ό όργανισμός προβαίνει σέ διορθωτικές κινήσεις γιά νά μάς σταματήσει νά υπερανάπνέουμε. Αυτές έμφανίζον- ται ως άσθμα, ρινικά προβλήματα, κρεατάκια και «μπου- κωμένη» μύτη. Πολλές άλλεργίες και πάνω από 100 παθολογικές καταστάσεις, από καρδιοπάθειες μέχρι διαβήτη και τήν παχυσαρκία, άποδίδονται τουλάχιστον έν μέρος στό σύνδρομο τής υπερανάναπνεύσεως.

Συμπεράσματα και τό «μυστήριο» του Στρές

Από τά λίγα πού έχουμε αναφέρει μέχρι στιγμής θά πρέπει νά είναι έμφανές ότι τά παθολογικά συμ- πτώματα τά όποια ή συμβατική ιατρική έπιμένει νά άπο- καλή «άθένειες» δέν είναι μυστήριο αλλά άναπόφευκτα άποτέλεσμα τής ψυχοσωματικής συγχύσεως του σύγχρονου ατόμου. Άκόμη και ή άσκηση ή όποια ύπο- τίθεται ότι προωθεί τήν ύγεία δέν γίνεται σωστά μέ άποτέλεσμα τήν εμφάνιση του συνδρόμου τής «διατρο- φολογικής εξαντλήσεως τών άθλητών» και ειδικά αυτών πού άσχολούνται μέ τόν υπεραθλητισμό. Αυτό έμφανίζεται ως συχνές ίώσεις, πρόωρες έκφυλιστικές παθήσεις και άδυναμία του άθλητού νά προπονηθί. Οι άθλήτριες παρουσιάζουν συχνά όρμονικές διαταραχές και άδυναμία συλλήψεως.

Η άσκηση είναι καθ' όρισμόν μία κατάσταση ή όποια προκαλεί «στρές». Ένα άτομο πού άθλείται, λοιπόν, όχι μόνο πρέπει νά τρέφεται πιό σωστά από ένα πού δέν άθλείται άφού χρησιμοποιεί περισσότερο ένέργεια, αλλά και νά άναπνή σωστά και νά ένυδατώνεται επίσης τακτικά. Τί είναι όμως τό περίφημο «στρές»;

Τό στρές σημαίνει «πίεση» και ύποδηλώνει κάθε έρέ- θισμα, φυσικό, χημικό, συναισθηματικό ή νοητικό τό ό- ποιο προκαλεί κάποια σωματική/βιοχημική αντίδραση. Η αντίδραση αυτή συνήθως έμπλέκει όλον τόν όργανισμό αλλά ιδιαίτερα τά έπινεφρίδια και τό νευρικό σύστημα και έτοιμάζει τό άτομο γιά «Μάχη ή Φυγή», άταβιστικά κατάλοιπα από τήν έποχή πού ό άνθρωπος συνα- γωνιζόταν μέ τά άγρια θηρία γιά νά εξασφάλιση τά προς τό ζήν.

Σήμερα οι άπειλές μπορεί νά έχουν αλλάξει και νά έχουν τήν μορφή του έργοδότη ή κάποιου συγγενικού προσώπου αλλά οι αντιδράσεις παραμένουν οι ίδιες. «Σταμάτημα» τών χωνευτικών λειτουργιών και αύξηση τών χτύπων τής καρδιάς και του μεταβολισμού. Στην ουσία κάθε έρέθισμα πού δέχεται τό άτομο στην καθη- μερινή του διαβίωση είναι ένα είδος «πίεσης» ή στρές τό όποιο προκαλεί τήν αντίδραση του όργανισμού σέ κά- ποιο βαθμό. Γιατί, λοιπόν, έχει χαρακτηρισθί ως τό «κύ- ριο αίτιο» όλων τών παθήσεων;

Ένας λόγος, ίσως, είναι έπειδή κάθε αντίδραση του όργανισμού έχει κάποιο τίμημα και του προκαλεί έπομέ- νως φθορές. Αυτό όμως είναι τό φυσικό άναπόφευκτο τής καθημερινής διαβιώσεως. Αυτό πού έχει σημασία είναι ή ικανότητα του ατόμου νά άντιμετωπίζη αυτές τίς πιέσεις άποτελεσματικά.

Και αυτό, όπως ήδη έχουμε εξετάσει, εξαρτάται από τά επίπεδα τής ύγείας του τά όποια μέ τήν σειρά τους εξαρτώνται από τήν διατροφή του, τόν τρόπο ζωής και τήν νοοτροπία του. Έξ άλλου οι ίδιες πιέσεις προκαλούν διαφορετικές αντιδράσεις σέ διαφορετικά άτομα. Κάποια πίεση πού μπορεί νά στείλη τόν έναν στό νοσο- κομείο, τρελλοκομείο ή χειρότερα, γιά κάποιον άλλον είναι άπλως μία πρόκληση γιά εξάσκηση τών ικανοτή- των του.

Τό ότι έπομένως τό στρές είναι «έπιδημία» και θά πρέπει νά άποφεύγεται πάση θυσία, φαίνεται νά είναι συμβατική άσυναρτησία άφού πρεσβεύει κάτι τό άδύνα- το. Άλλωστε τό νά άποφύγουμε τό στρές μπορεί νά μήν είναι καν σκόπιμο, αν σκεφτούμε ότι κάθε άτομο άνα- πτύσσεται και προοδεύει μέσα από «πιέσεις» και προ- κλήσεις γιά όλο και μεγαλύτερα έπιτεύγματα και όχι άποφεύγοντας τήν ζωή.

Όταν σήμερα οι «είδικοί» αναφέρονται στό στρές ως αίτιο τών παθήσεων στην πραγματικότητα έννοούν – είτε τό ξέρουν είτε όχι – τήν άδυναμία του ατόμου νά τό άντιμετωπίση. Ένα διατροφολογικά άκέραιο άτομο όμως μέ σωστή νοοτροπία, χαμηλή σωματική τοξικότη- τα και ύψηλά επίπεδα ύγείας μπορεί συνήθως νά άντι- μετωπίση κάθε «πίεση» μέ λογική, ήρεμία, άποφασιστι- κότητα και σημαντική πνευματική δύναμη θεωρώντας τά προβλήματα τής ζωής ως εύκαιρίες γιά βελτίωση και όχι ως εφιάλτες. Έτσι οι άθλοι τών νάνων γίνονται τά παιχνίδια τών γιγάντων.

Τό Ίνστιτούτο τής GOLDEN HEALTH έχει έτοιμάσει ένα πρόγραμμα εκπαίδεσεως στην άποτελεσματική άντιμετώπιση του στρές όπου αντί γιά άπλές «συμβου- λές», θά δίνονται τά «κλειδιά» γιά τήν αναβάθμιση τής ικανότητας του ατόμου νά άντιμετωπίζη όλο και μεγα- λύτερες πιέσεις μέ όλο και μεγαλύτερη εύκολία.

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Διατηρώντας την γλώσσα του πρωτοτύπου, δημοσιεύουμε ένα από τα πιο αποκαλυπτικά αλλά και δύσκολα κείμενα του μεγάλου Πυθαγορείου Διδασκάλου Σ. Νάγου, με την έλπιδα ότι θα εμπνεύσει τους ερευνητές της Αληθείας αλλά και τους νέους επιστήμονες.

Αί σκέψεις μου, εν πρώτοις, δεν δύνανται να παραδεχθούν ότι το Ήλιακό μας σύστημα δύναται να περιορισθῇ στά ὅρια ἐνεργείας χώρου καὶ νά εἶναι ἀνεξάρτητον τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀπείρου χώρου τῶν κόσμων. Εἶναι κατὰ συνέπειαν ἐντός τοῦ χώρου τοῦ ὅλου τῶν κόσμων, διότι ὁ κῶρος οὗτος εἶναι εἰς τὰς λειτουργίας του ἀδιαίρετος, διότι ὁ κῶρος οὗτος εἶναι συνεχῆς πρὸς ἑαυτόν καὶ πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ περιεχόμενον ὑπόκειται εἰς τὰς λειτουργίας τῶν νόμων του.

Οἱ νόμοι τοῦ ἀπείρου χώρου εἰς τὰ καθέκαστα τῶν ἀπανταχοῦ περιεχομένων αὐτοῦ ἔχουν διαφορετικὴν δυναμικὴν ἐνέργειαν, ἀνάλογον τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνεργείας τῶν περιεχομένων, τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νά μὴ τηρῇ τὴν συνέχειαν πρὸς τὸ ὅλον ἀπειρον, τῶν νόμων τοῦ χώρου, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει τὰ μέρη τῶν κόσμων θά ἀπετέλουν ἕκαστον ἐμφάνισιν ὅλως χωριστὴν καὶ ἐνεργείας τοῦ ὅλου τῶν κόσμων καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει ἀντικειμενικῶς ἀπροσπέλαστον εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν νοητικῶν τῆς ὄντων, τῆς ὑπάρξεως τῶν ἄλλων κόσμων τοῦ ἀπείρου.

Ὁ ἀπειρος κῶρος δὲν δύναται νά εἶναι ἀφηρημένη ἔννοια ἀλλὰ οὐσιαστικὴ, καὶ οὐσιαστικὴ ἔννοια εἶναι ἐκείνη ἣτις γίνεται ἀπὸ οὐσιαστικόν τι. Ἐάν ἡ ἔννοια αὕτη γίνεται ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ κῶρῳ ἀντικειμένων, τοῦτο διαδηλοῖ ὅτι τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ὄντως ὑπάρχουν. Ἀλλὰ ποῦ ὑπάρχουν ἂν μὴ ἐν κῶρῳ; Τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ κῶρῳ ἀντικείμενα δὲν δύνανται παρὰ νά εἶναι οὐσιαστικά, νά ἔχουν οὐσιαστικὴν ἔννοιαν. Τὸ περιέχον τὰ οὐσιαστικά ἀντικείμενα, ὁ κῶρος, δύναται νά μὴ εἶναι οὐσιαστικός; Ἀντίθετος σκέψις, ὅτι καὶ τὰ ἀντικείμενα καὶ ὁ κῶρος ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχουν καὶ ἐνεργοῦν δὲν εἶναι οὐσιαστικά, αὐτόχρονα θά εἶναι ἀποτέλεσμα μὴ φυσιολογικῶς λειτουργούσης διανοίας.

Αἱ καθόλου ἔννοιαι γίνονται ἐν τῇ διανοήσει τοῦ ὄντος ἐξ οὐσιαστικῶν ὑπαρχόντων καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ὑπερβαταὶ γίνονται ἀπὸ ἀφετηρίας οὐσιαστικῶν ὑπαρχόντων, ἀκόμη καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄργανον τῆς διανοήσεως τῶν ὄντων εἶναι οὐσιαστικὸν ὑπάρχον, ἔχον ἀμέσους σχέσεις πρὸς τὰ οὐσιαστικά ἀντικείμενα, ἐκτός ἂν τὸ ὄργανον τοῦτο ἀνωμάλως λειτουργῇ, ὅτε σχηματίζει ἰδέας καὶ σκέψεις ἀτάκτους, μὴ ἀνταποκρινομένης εἰς τὴν ἀλήθειαν, διότι ἡ ἐπαφή τούτων πρὸς τὰ οὐσιαστικά ἀντικείμενα σκέψεων δὲν στηρίζονται εἰς τὰ πραγμα-

τικά γεγονότα ὥς καὶ ἡ σύνθεσις καὶ ἀναγωγή αὐτῶν ὡσαύτως. Ἄρα ἐκ τῶν ἀνωτέρω σκέψεων δὲν δύναμεθα παρὰ νά δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξιν δύο οὐσιαστικῶν ἐξ ὧν οἱ κόσμοι γίνονται καὶ ἐνεργοῦν.

Τὸ ἐν τῶν οὐσιαστικῶν τούτων εἶναι τὸ περιέχον τὸ ἕτερον, τὸ δὲ δεύτερον τούτων εἶναι τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ πρώτῳ. Κατ' ἀκολουθίαν τῆς σκέψεως ἡμῶν ταύτης, τὸ περιέχον εἶναι ὁ οὐσιαστικὸς κῶρος καὶ ὡς τοιοῦτος εἶναι συνεχῆς πρὸς ἑαυτόν καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν σχηματισμὸν τῆς ἐννοίας τοῦ ὅλου ἀδιαίρετου ἀπείρου τοῦ ἔχοντος ἄμεσον συνοχήν πρὸς τὰς καθόλου ἐνεργείας του. Τὸ περιεχόμενον εἶναι ὅπερ διὰ συνδέσεως τοῦ περιέχοντος σχηματίζει τὰς μορφὰς τῶν κόσμων. Τὸ περιεχόμενον οὐσιαστικόν δὲν εἶναι πρὸς ἑαυτόν συνεχές, διότι εἶναι μοριακόν, τὰ δὲ μόρια τούτου συνδέονται ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ περιέχοντος καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἀντικειμενικὴν μορφήν τοῦ κόσμου.

Τὸ πρῶτον οὐσιαστικόν, τὸ συνεχές πρὸς ἑαυτό, εἶναι ἡ μονάς, ὁ πατὴρ τῶν κόσμων, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ μοριακόν, εἶναι τὸ πλῆθος, ἡ μήτηρ τῶν κόσμων, ἡ ἔνωσις καὶ ἡ συλλειτουργία ἀμφοτέρων εἶναι ἡ ἐμφάνισις τῶν μορφῶν, τὰ τέκνα τῶν γονέων.

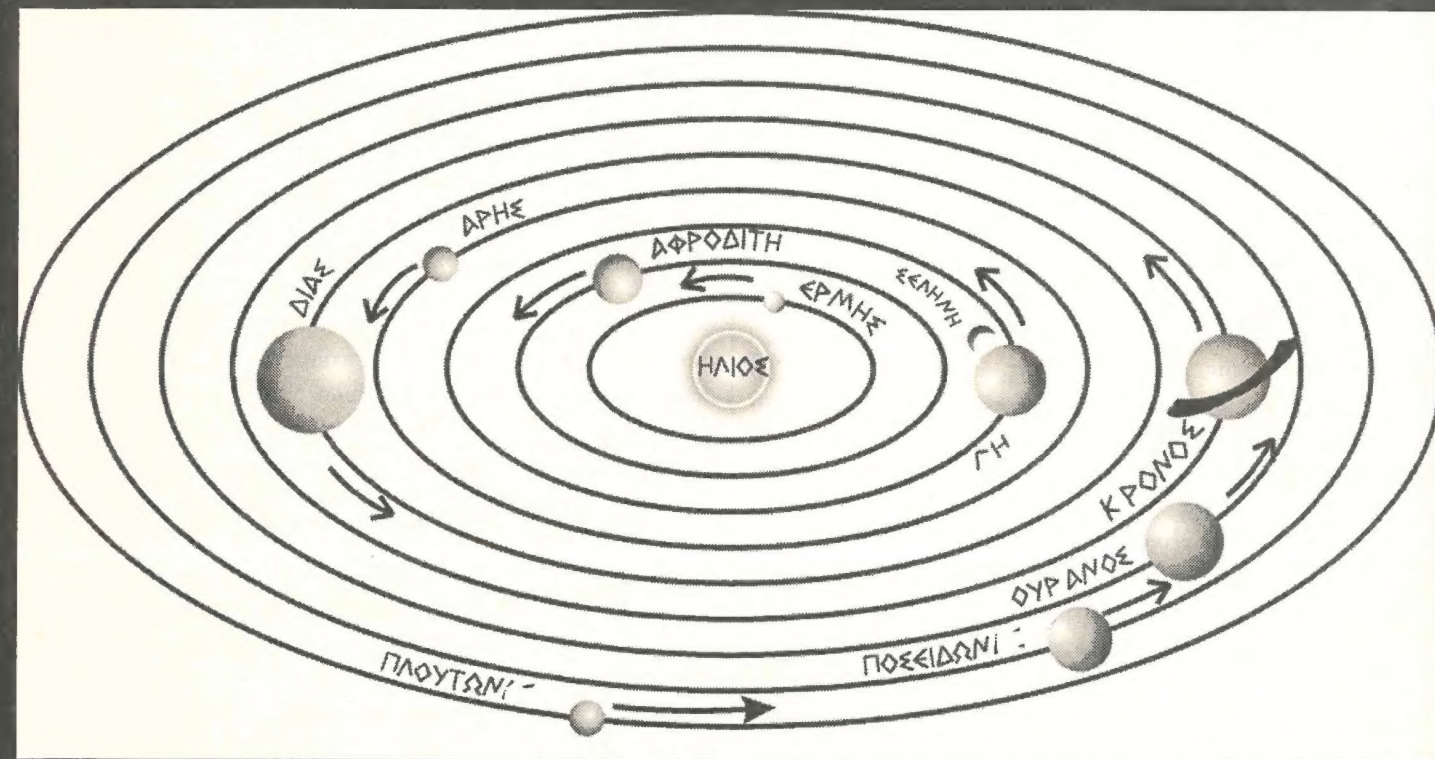
Ἡμεῖς τῶν δύο τούτων οὐσιαστικῶν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐκπόρευσιν τῶν νόμων τῶν, δι' ὧν λειτουργεῖ ὁ ἀπειρος κόσμος, ἐκ τῶν λειτουργιῶν τούτων προέρχονται εἰς τὸ εἶναι καὶ ἄλλοι παράγωγοι νόμοι ἐκ τῶν πρώτων, ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἄλλοι καὶ συνεχῶς τοῦτο γίνεται ἀπείρως. Οἱ ἐν συνεχείᾳ παράγωγοι νόμοι καθιστοῦν τὰς οὐσίας ἐξ ὧν ἐκδηλοῦνται ἀτελευτήτους εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν καὶ τοῦτο εἶναι ὅπερ δίδει εἰς αὐτάς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀφθαρσίας τῶν καὶ αἰωνίου ὑπάρξεώς τῶν.

Ὁ θεὸς Πυθαγόρας τοὺς πρωταρχικοὺς καὶ θεμελιωτικοὺς τῶν ἀπείρων κόσμων νόμους τῶν δύο οὐσιῶν ἐνεφάνισε διὰ τῆς ἐννοίας τῶν ἀριθμῶν $1-9=10$ καὶ αὐτοὺς ἐπεκάλει ὡς τὰ θεμέλια τῶν κόσμων. Οἱ ἀριθμοὶ 3, 5, 7 καὶ 9 εἶναι οἱ ἐκδηλωθέντες πρωταρχικοὶ νόμοι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ χώρου τῆς συνεχοῦς πρὸς ἑαυτήν, οἱ δὲ ἀριθμοὶ $1+1=2$, 4, 6 καὶ 8 εἶναι οἱ ἐκδηλωθέντες νόμοι ἐκ τῆς μὴ συνεχοῦς οὐσίας, τῆς μοριακῆς. Ἡμεῖς τῶν δύο οὐσιῶν καὶ ἡ συνεργασία τῶν διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν πρωταρχικῶν τῶν νόμων ἔχουν ὡς παράγωγα ἄλλους νόμους.

Τὰ παράγωγα ταῦτα γίνονται ἐκ τῆς μείξεως καὶ συνεργασίας τῶν πρωταρχικῶν νόμων ὡς τοῦτο ἐμφανίζονται καὶ οἱ ἀριθμοὶ μετὰ τὴν πρώτην δεκάδα, διότι, καὶ οὗτοι δὲν εἶναι παρὰ μείξεις τῶν περιττῶν καὶ ἀρτίων ἀριθμῶν 1-9.

Ἡ μείξις αὐτὴ τῶν ἀριθμῶν ἐμφανίζει ποσοτικὴν δυναμικὴν, κατ' ἑκτασιν ἀπείρως ἀνευ τέρματος, τοῦτο ἀκριβῶς ἐμφανίζουν καὶ οἱ παράγωγοι νόμοι τῶν θείων οὐσιῶν τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν κατ' ἑκτασιν ἐμφάνισιν καὶ λειτουργίαν τῶν παραγῶγων νόμων τὰ πάντα ρέουν εἰς ἀπείρους ἀνελίξεις.

Ἀντίθετον σκέψιν θά ἐδεχόμεθα μόνον ἐάν αἱ δύο οὐσίαι δὲν ἦσαν αἰῖδιοι ἀλλὰ παράγωγα ἄλλου τινός. Ἀποδοκὴν τοιαύτης σκέψεως δὲν δυνάμεθα νά κάμνωμεν διότι τὸ ἄλλο αὐτό, οὕτινος θά ἦσαν παράγωγα, ἀναγκαιῶς καὶ τοῦτο ἔπρεπε νά ἦτο οὐσιαστικόν οὐχὶ διάφορον κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δύο οὐσιῶν. Ἐν τῇ τοιαύτῃ, ὅμως, περιπτώσει θά ἦτο τὸ αὐτό, ἐάν δὲ δὲν ἦτο οὐσιαστικόν πῶς δύναται νά αἰτιολογηθῇ παραγωγή οὐσιαστικῶν ἐκ μὴ τοιούτου; Ἐάν δέ, ὡς πιστεύεται παρὰ πολλῶν, τὸ αἰῖδιον ἦτο πνεῦμα, πῶς ἐκ πνεύματος δύναται νά προέλθῃ κόσμος οὐσιαστικὸς χωρὶς νά ἔχῃ ιδιότητος τοῦ αἰτίου του;

Οἱ περιττοὶ καὶ ἄρτιοι ἀριθμοὶ διὰ τῶν μεταξύ τῶν συνθέσεων ἐμφανίζουν ὅλας τὰς μαθηματικὰς πράξεις τῶν ὁποίων τὰ ὅρια δὲν δύνανται νά ἐκτείνωνται μόνον ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ἡ ἀνθρωπίνη διανόησις ἀλλὰ καὶ πέραν ἀπείρως αὐτῆς διότι καὶ ἡ διανόησις αὕτη δὲν δύναται νά τερματισθῇ μόνον μέχρι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Τοῦτο θά ἐπρόδιδε ἐξαφανισμὸν τῶν οὐσιῶν ἐξ ὧν ἡ διανόησις αὕτη γίνεται. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιο διὰ τῆς ἐννοίας τῶν ἀριθμῶν διὰ συνθέσεως τῶν γίνεται, προφαίνει ὅτι γίνεται καὶ διὰ τῶν νόμων τῶν δύο αἰθίων οὐσιῶν αἵτινες διηνεκῶς αὐξάνονται κατὰ τὰς ἐνεργείας τῶν.

Τὸ πνεῦμα τῶν κόσμων τὸ διακρίνομεν ὡς ἔχον νοητικὰς ιδιότητας, ἀλλὰ τὰς ιδιότητας ταύτας, ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν κάμνωμεν, τὰς διακρίνωμεν νά ἐκδηλοῦνται ἀπὸ οὐσιαστικόν ἓν.

Ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως βάσιν ἔχει τὴν λειτουργίαν οὐσιαστικοῦ ὄργανου, τὸ οὐσιαστικόν δὲ τοῦτο ὄργανον δὲν διαφέρει τοῦ οὐσιαστικοῦ τῆς φύσεως τῶν κόσμων ἡμῶν ἢ κατὰ δυναμικὴν μόνον ἐνέργειαν.

Ἡ δυναμικὴ αὕτη ἐνέργεια εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνελίξεως τῶν οὐσιῶν δι' ἐκδηλώσεως νόμων αὐτῶν καὶ διὰ τῆς συλλειτουργίας τούτων πρὸς ἄλλους τοιούτους ἐκδηλωθέντας ἐκ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν προγενεστέρως.

“Αλλως πως δέν δύναται νά σταματήση ἡ ἐκδή-
λωση καί λειτουργία παραγῶγων νόμων ἐκ τῶν δύο
οὐσιῶν, ὡσαύτως δέν δύναται νά σταματήσουν ἀρτιώ-
τεροι σχηματισμοί ὀργάνων διά τῶν ὁποίων ἡ αὐξησις
τῆς διανοήσεως ἀπείρως θά συντελεῖται.

Τό πνεῦμα ἄρα δέν εἶναι τό αἷτιον τῆς ἐκπορεύ-
σεως τῶν κόσμων ἀλλά ἔρχεται εἰς τό εἶναι αὐτοῦ
ἐκ τῆς ἀνεξίξεως τῶν οὐσιῶν τῶν κόσμων καί ἡ ἀνε-
λιξις αὕτη γίνεται διά τῆς ἀεί παραγωγῆς ἢ ἐκδη-
λώσεως νέων νόμων τούτων. Ἐάν σκοπός τῆς δη-
μιουργίας δέν ἦτο ἡ ἐκ τῶν αἰδίων οὐσιῶν αὐτῆς ἐκπό-
ρευσις τοῦ πνεύματος, ἡ ὅλη τῶν οὐσιῶν τούτων ἀνε-
λιξις εἰς νοητικές ἐνεργείας, ἡ ἐσαεὶ καί ἐν συνεχείᾳ
αὐξήσις τῆς νοητικῆς ἐνεργείας αὐτῶν, πᾶς ἄλλος
σκοπός ἐν τῇ διανοητικῇ μου ἐνεργείᾳ εἶναι ἀκατάλη-
πτος. Δέν εἶναι τοῦτο ὅπερ ἰσχυρίζομαι παντάπασι ἐγω-
στικόν καί διά τοῦτο εὐχαρίστως θ’ ἀπεδεχομένην ἀλλήν
ἐννοίαν σκοποῦ τῆς δημιουργίας, ἐάν μοῦ ἐπεδεικνύε-
το καί ἐστηρίζετο εἰς τά φαινόμενα τά ὁποῖα ἔχομεν
πρό ἡμῶν πρός μελέτην.

Ἡ δημιουργία τῶν κόσμων δέν ὑπῆρξε μονομε-
ρής, δέν ἐξεδηλώθησαν ταυτοχρόνως ὅλοι οἱ κόσμοι.
Τοῦτο καταφαίνεται καί ἐκ τῶν συγκροτηθεισῶν μα-
ζῶν καί ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς κινήσεως αὐτῶν. Τό
Ἡλιακό μας συγκρότημα κατά τόν σχηματισμόν τῶν
μαζῶν αὐτοῦ εἶναι μεταγενέστερο ἄλλων τοιοῦτων
Ἡλιακῶν συγκροτημάτων. Καί αὐταὶ ἀκόμη αἱ μᾶζαι
τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος δέν ἦλθαν εἰς τό
μορφικόν αὐτῶν εἶναι, εἰς τήν διάπλασιν αὐτῶν ταυτο-
χρόνως, ἀλλά κατά διαφόρους χρονικάς περιόδους καί
τοῦτο εἶναι τό αἷτιον τῆς διαφορετικῆς ἀπό ἀπόψεως
ἐνεργείας καί κινήσεως ἐμφανίσεως αὐτῶν. Τό Ἡλια-
κόν μας συγκρότημα μετά τῶν διαφορῶν αὐτοῦ μαζῶν
κατέχει κατ’ ἑκτασιν ἐν μέρος τοῦ ὅλου ἐν συνεχείᾳ
χώρου τῶν κόσμων.

Τό συγκρότημα, ὅμως, τοῦτο μετά τοῦ χώρου μέσα
εἰς τόν ὁποῖον εὐρίσκεται λόγῳ τῆς λειτουργίας τοῦ
νόμου τῆς κινήσεως τῶν μαζῶν τῶν ἄλλων ἡλιακῶν
συγκροτημάτων, ὑφίσταται συνολικῆς τινός κινήσεως
οὕτως ὥστε αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετά τῶν ἄλλων ἡλιακῶν
συγκροτημάτων τῶν πλησιεστέρων πρός αὐτό ἐπαι-
σθητῶς νά μεταλάσσουν, συνεπείᾳ δέ τούτου νά ἐπέρ-
χεται αὐξήσις τῶν δυναμικῶν του ἐνεργειῶν. Εἰς τήν
αὐξήσιν ταύτην τῶν ἐνεργειῶν του ὀφείλονται αἱ μετα-
μορφώσεις τῶν καθέκαστα μαζῶν αὐτοῦ μορφικῶν
διαπλάσεων.

Θά σᾶς ἐκθέσω κατ’ ἀκολουθίαν τὰς σκέψεις μου
πῶς αἱ μᾶζαι τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος ἦλθαν
εἰς τό μορφικόν αὐτῶν εἶναι καί πῶς αὗται κινοῦνται
μέσα εἰς τήν οὐσίαν τοῦ χώρου διότι αὐτό τό θέμα ἔχει
ὡς περιεχόμενον τό πρός ἐμέ ἐρώτημά σας.

ΤΟ ΗΛΙΑΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Πρό πάσης διαμορφώσεως τῶν κόσμων, αἱ οὐσίαι
ἐξ ὧν ἐγένοντο οὗτοι, ὡς αἰδίοι ὑπῆρχον δυνάμει μό-
νον. Χρησιμοποιοῦ τήν ἑκφρασιν ταύτην διά νά καθο-
ρίσω τήν διαφοράν τῆς ἐννοίας αὐτῆς ἐν ἀντιθέσει
πρός τήν ἐννοίαν τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ
ὑπάρχοντος. Τό δυνάμει ὑπάρχον ὡς *μή ἔχον ἀντικει-
μενικήν ἐκδήλωσιν*, – καί *ἀντικειμενική ἐκδήλωσις*
εἶναι μόνο τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαρχόντων – δέν δύνα-
ται νά ἀποτελέσῃ βάσιν διαπλάσεως ἰδεῶν καθ’ ὅσον
**αἱ ἰδέαι ἐν τῷ σχηματισμῷ των στηρίζονται ἐπὶ ἀντι-
κειμενικῶν φαινομένων, δηλαδή ἐπὶ τῶν ἐν ἐνερ-
γείᾳ ὑπαρχόντων.**

Αἱ αἰδίοι οὐσίαι, ἐξ ὧν οἱ κόσμοι ἐγένοντο, ὑπῆρξαν,
πρό τῆς διαμορφώσεως τῶν μορφῶν, τῶν ἐν ἐνεργείᾳ
μορφῶν, μόνον δυνάμει εἶναι καί ὡς ἐκ τούτου εἶναι
ἀπροσπέλαστοι εἰς τήν ἔρευναν τῶν νοητικῶν ὄντων,
πάντων τῶν νοητικῶν ὄντων ὅλων τῶν κόσμων, διότι
τά ὄντα ταῦτα, ὡς ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι, ἔχουν ἄμεσον μό-
νον σχέσιν πρός ὅλα τά ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι φαινόμενα
τῶν κόσμων, δηλαδή πρός τά ἀντικειμενικῶς εἶναι
φαινόμενα τῶν κόσμων καί διά τοῦτο ἡ διανόσις τῶν
ὄντων δέν εἶναι δυνατόν νά ἐκτείνεται πέραν τῶν ὀ-
ρίων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ φαινομένων τῶν κόσμων πάσης
φύσεως ὡς καί τῆς πνευματικῆς, διότι **καί ἡ πνευματι-
κή φύσις εἶναι ἐνεργητικόν εἶναι**, οὔτε πέραν τῶν
λειτουργιῶν τῶν ἐνεργητικῶν φαινομένων αἵτινες λει-
τουργίαι γίνονται διά τῆς ἐξ αὐτῶν ἐκδηλώσεως νόμων
τῶν αἰδίων οὐσιῶν. **Νόμοι τῶν αἰδίων οὐσιῶν εἶναι ἡ
δυναμική τῶν (οὐσιῶν) ἐνέργεια καί ἡ ἐκδήλωσις
αὐτῶν (τῶν νόμων) ἀκριβῶς ἔγινε τό αἷτιον τῆς με-
ταφορᾶς των ἀπό τήν κατάστασιν τοῦ δυνάμει εἶναι
εἰς ἐκείνην τῶν ἀντικειμενικῶν φαινομένων ἅτινα
εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι.**

Τά νοητικά ὄντα εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῶν θείων
τούτων οὐσιῶν διά τῆς συνεχοῦς ἐκδηλώσεως τῶν
νόμων των. Ἐπειδή δέ οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι οἱ παρά-
γωγοί τῶν θεμελιωτικῶν (νόμων) περὶ ὧν ἀνωτέρω
καθώρισα, διά τοῦτο καί συντρέχουν μετά τήν ἐκδή-
λωσιν καί λειτουργίαν των εἰς τήν ἀνέλιξιν τῶν θείων
οὐσιῶν καί διά ταύτης εἰς τήν ἐμφάνισιν καί λειτουργίαν
τῶν νοητικῶν ὄντων. **Τά νοητικά ταῦτα ὄντα ἐκτεί-
νουν τὰς ἐνεργείας των δι’ ἐκδηλώσεως ἐκ τῶν οὐσιῶν
των, νέων παραγῶγων νόμων καί οὕτως ἡ ἀνέλιξις
αὐτῶν, ἀπό ἀπόψεως νοητικῆς ἐνεργείας, γίνεται
ἀπειρος.**

Τά νοητικά ὄντα εἰς τούς ἀπείρους κόσμους ἐμφα-
νίζουν διαφοράς καί ἀπό ἀπόψεως τῆς ἀντικειμενικῆς
αὐτῶν φύσεως καί ἀπό ἀπόψεως τῆς νοητικῆς αὐτῶν
ἐνεργείας, πάντως ὅμως εἶναι προωρισμένα ἅπαντα, ὡς

ἐκ τῆς οὐσιαστικῆς αὐτῶν ἀντικειμενικῆς ὑποστάσεως,
νά διέλθουν διά τῶν αὐτῶν βαθμίδων τῆς ἀνεξίξεως
των καί τοῦτο εἶναι τό ἀπείρως θαυμαστόν ἔργον τῆς
δημιουργίας.

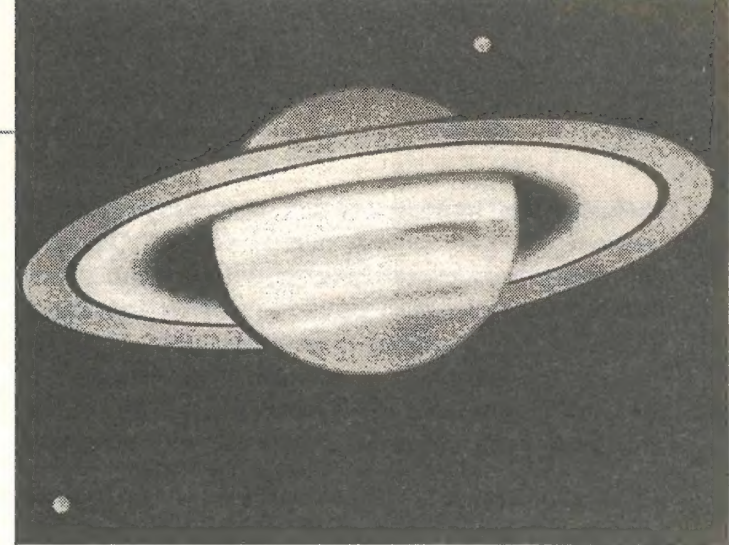
Ἡ διαφορετική ἐμφάνισις ἀπό ἀπόψεως ἐνεργείας
καί ἀνεξίξεως τῶν μορφικῶν συγκροτημάτων τῶν θείων
οὐσιῶν, τῶν διαφορετικῶν ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς
ἐνεργειῶν αὐτῶν, τῶν διαφορετικῶν ἐμφανίσεων τῶν
νοητικῶν ὄντων καί τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν, προῆλθον
ἀπό τήν βαθμιαίαν μεταφοράν τῶν θείων οὐσιῶν ἀπό
τό δυνάμει εἶναι των εἰς τό ἐν ἐνεργείᾳ τοιοῦτον αὐτῶν
καί αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖο μᾶς παρέχει τό
μέσον νά ἐξετάσωμεν τόν σχηματισμόν τῶν μαζῶν τοῦ
Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος καί τήν σχετικήν πρός
ἐκάστην ἐνεργητικήν των κίνησιν.

Ἡ κατ’ ἀπειρον ἑκτασιν ὑπάρχουσα οὐσία τοῦ
χώρου, πρό τῆς ἐκδηλώσεως εἰς τό ἐν ἐνεργείᾳ
εἶναι τῆς μοριακῆς οὐσίας, ὑπῆρχε δυνάμει μόνον,
πρός σαφεστέραν δέ κατανόησιν θά χρησιμοποιοῦσιν
τήν λέξιν *ἀδρανής*, διαδηλῶν διά τῆς λέξεως ταύτης
τήν ἐννοίαν, ὅτι ἐν τῇ καταστάσει της ταύτης ἡ οὐσία
τοῦ χώρου οὐδένα εἶχεν ἐν ἐνεργείᾳ νόμον ἐξ ἐκείνων
οἵτινες ἐξεδηλώθησαν ἐξ αὐτῆς μεταγενεστερώς καί
συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ἦλθεν ἀπό τό δυνάμει αὐτῆς
εἶναι εἰς τό ἐν ἐνεργείᾳ αὐτῆς τοιοῦτο.

Ἡ ἐκδήλωσις νόμων πρός ἐνέργειαν αὐτῆς, ἐγένετο
εὐθύς ὡς ἡ ἐτέρα μοριακή οὐσία ἦλθεν δι’ ἐκδηλωθέν-
των νόμων της εἰς τό ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι της. Αὐτήν τήν
μοριακὴν οὐσίαν ἐφ’ ἑξῆς θά κατονομάζω *ἀτομικήν*
διότι τά μόρια αὐτῆς γίνονται ἐκ πολλῶν ἀτόμων.

Τά ἄτομα αὐτῆς ἀποτελοῦν αὐτοτελῆ ἐμφάνισιν εἰς
τὰς ἐνεργείας της, τὰς πρώτας αὐτῆς ἐνεργείας, ἐνῶ τὰ
μόρια αὐτῆς δέν εἶναι παρά σύνθεσις ἐκ πολλῶν της
ἀτόμων, ὅπως καί τὰ στοιχεῖα εἶναι σύνθεσις ἐκ
πολλῶν μορίων καί αἱ μορφαὶ σύνθεσις ἐκ πολλῶν
στοιχείων καί μορίων. Οἱ νόμοι, λέγω, τῆς ἀτομικῆς
οὐσίας ἐξεδηλώθησαν εἰς ἐνέργειαν εὐθύς ὡς
ἐνεφανίσθη πρός ἐνέργειαν ὁ πρωταρχικός αὐτῆς νό-
μος τῆς κινήσεως, συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου τὰ ἄτομα αὐ-
τῆς ἐνεφάνισαν τήν κινητικὴν των ὑπόστασιν μέσα εἰς
τήν οὐσίαν τοῦ χώρου.

Ἡ κίνησις τῶν ἀτόμων τῆς οὐσίας ταύτης μέσα
εἰς τήν οὐσίαν τοῦ χώρου προεκάλεσε τήν ἐκδήλωσιν
τοῦ πρωταρχικοῦ νόμου αὐτῆς, τῆς ἐνεργείας. Οἱ
πρωταρχικοὶ νόμοι οὗτοι μέ τό εἶναι τῶν δύο οὐσιῶν
ἀπετέλεσαν τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς δημιουργίας, ἐκ
τῶν θεμελίων δέ τούτων προῆλθαν εἰς ἐκδήλωσιν
καί ἐνέργειαν κατά πρῶτον μέν οἱ θεμελιωτικοὶ
νόμοι τῆς δημιουργίας τῶν κόσμων κατά συνέχειαν
δέ ὅλοι οἱ ἐκ τούτων παράγωγοι νόμοι τῶν κόσμων.

Ἐκεῖνο τό ὁποῖο συνετέλεσε εἰς τήν ἐμφάνισιν τῶν
θείων οὐσιῶν εἰς τό ἐνεργητικόν αὐτῶν εἶναι, ἀπό τό
δυνάμει αὐτῶν εἶναι, εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τῶν νόμων τῆς
κινήσεως καί τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, οἱ νόμοι δέ οὗτοι
διαφέρουν ἀλλήλων διότι ὁ μέν νόμος τῆς κινήσεως
εἶναι ἐν συνεχείᾳ, οὐδαμοῦ δύναται νά καταπαύσῃ ἡ
λειτουργία, διότι τό ἐναντίον θά μετέφερε τήν οὐσίαν
ἐξ ἧς ἐξεπορεύθη ἀπό τό ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι αὐτῆς εἰς τό
δυνάμει εἶναι της. Τοῦτο ὅμως, οὐδέποτε δύναται νά
συντελεσθῇ διότι ὁ νόμος οὗτος δυναμικῶς αὐξάνει
ἀπό τά παράγωγα αὐτοῦ, τούς νόμους δηλαδή τῆς οὐ-
σίας του, οἵτινες ἔρχονται εἰς ἐκδήλωσιν ἐκ τῆς λει-
τουργίας αὐτοῦ.

Ὁ δέ νόμος τῆς ἐνεργείας εἶναι μέν ἐν συνεχείᾳ,
διότι δυναμικῶς καί οὗτος αὐξάνει ἀπό τά παράγωγα
αὐτοῦ, τούς νόμους τῆς οὐσίας του, ἀλλά ἔχει τὰς ιδιό-
τητας νά συνθέτῃ τὰ ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας πρός
συντέλεσιν μορίων, στοιχείων καί μορφῶν ἀλλά μετά
ὀρισμένην αὐτῶν λειτουργίαν, λόγῳ τῆς τάσεως πρός
παραγωγὴν ἀνωτέρων δυναμιכוτήτων αὐτοῦ καί διότι δέν
τοῦ παρέχεται ὑπό τῶν συγκεκριμένων ἀτόμων εἰς
μόρια, στοιχεῖα, καί μορφὰς τό ἔδαφος, ἀποσυνθέτει
ταῦτα πρός νεωτέραν ὀργάνωσιν τούτων, διά τῶν
ὁποίων ἐξασφαλίζει τήν αὐξήσιν τῆς λειτουργίας του.

Ὁ νόμος τῆς ἐνεργείας δέν εἶναι μόνον τό αἷτιον
τῆς διαπλάσεως διά τῶν ἀτόμων τῆς ἀτομικῆς οὐσίας
τῶν στοιχείων καί μορφῶν, ἀλλά καί τό αἷτιον τῆς ἀεί
μεταμορφώσεως πάντων τῶν συντελουμένων ὑπὸ τού-
των.

Ὁ νόμος τῆς κινήσεως εἶναι τό αἷτιον τοῦ ἀεί εἶναι
τῶν κόσμων, ὅχι μόνον ἐκείνων τούς ὁποίους διά τῆς
αἰσθήσεώς μας γνωρίζομε ἀλλά καί ἐκείνων οἵτινες θ’
ἀνελιχθῶσιν εἰς τόν ἀπειρον χρόνον ἐπ’ ἀπείρους δυ-
ναμιכוτήτας καί ἐνεργείας, ὁ δέ νόμος τῆς ἐνεργείας
εἶναι τό αἷτιον τῆς ἐμφανίσεως τῶν κόσμων καί ἀεί
μεταμορφώσεως αὐτῶν.

Προσέτι δέ τό αἷτιον τῆς νοητικῆς ἐνεργείας τῶν
ὄντων καί τῆς ἀπείρου αὐτῆς αὐξήσεως, ὡς καί τό
αἷτιον τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ φωτός εἰς τὰς μορφὰς

τῶν κόσμων καί εἰς τὰς νοητικές ἐνεργείας τῶν ἀπείρως ἀνελλισσομένων ὄντων, εἶναι ὁ Ἔρως, ὁ νεώτερος καί ἀρχαιότερος τῶν Θεῶν κατὰ τοὺς Ἑλευσίνιους μύστας, ὁ Φάνης τοῦ Θεοῦ Ὁρφέως, ὁ Διόνυσος ὁ Ἑλευθερεὺς, τὸ Φῶς οὐκί τὸ ὕλικόν προκειμένου περὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας ἀλλὰ τὸ φῶς τῶν μεμνημένων, τὸ δίδον εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν τὴν ἀθανασίαν.

Οἱ χαρακτηριζομένοι οὗτοι τῶν μυστῶν ἀναφέρονται μόνον εἰς τὰς πνευματικές ἐνεργείας τῶν ὄντων περὶ τοῦ πρωταρχικοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας. **Τὰ ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας προσέρχονται εἰς τὸ ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι τῶν βαθμιαίων.** Ἡ δυνάμει αὐτῶν οὐσία βαθμιαίως ἔρχεται εἰς ἐνέργειαν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ νοῶμεν εἶναι τὸ ὅτι, ὅταν μέρος τῆς οὐσίας ταύτης ἐνεφανίσθῃ ὡς ἐνεργητικὰ ἄτομα, ταῦτα διὰ τῆς συνεργασίας τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ χώρου συνετέλεσαν νὰ ἐμφανισθοῦν καὶ ἄλλα τοιαῦτα καὶ τοῦτο ἔσαεί γίνεται εἰς τὰ ἄπειρα κατ' ἑκτασιν πεδία τῆς οὐσίας τοῦ χώρου. Ὅρια τῆς ἀτομικῆς οὐσίας ὡς καὶ ἐκείνης τοῦ χώρου δὲν δύνανται νὰ νοηθοῦν, διότι τοιαῦτα ὅρια – ἐάν ὑπῆρχαν – θὰ ἐτερμάτιζον τὴν δημιουργίαν καὶ τὰς μεταμορφώσεις τῶν δημιουργηθέντων.

Ὅ,τι ἂφ' ἑαυτοῦ εἶναι, εἶναι καὶ ἄπειρον, ὅ,τι εἶναι ἂφ' ἑαυτοῦ ἄπειρον, εἶναι καὶ ἂφ' ἑαυτοῦ εἰς τὰς ἐνεργείας του ἀτελεύτητον.

Τὰ ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας δὲν δυνάμεθα ἀντικειμενικῶς νὰ τὰ γνωρίσωμεν ὡς δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμε καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ χώρου ἂν μὴ εὕρισκεται ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς ἀτομικῆς τοιαύτης. Γνωρίζομεν καὶ νοοῦμεν μόνον τὰ ἐξ ἀμφοτέρων γιγνόμενα, διότι καὶ τὸ ψυχικόν ἡμῶν εἶναι καὶ τὰ ὄργανα τῆς διανοήσεως αὐτοῦ, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν οὐσιῶν τούτων γίνονται καὶ ὡς τοιαῦτα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὰ γιγνόμενα ἐκ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν.

Πᾶν τὸ ὅ,τι δὲν εἶναι γιγνόμενον ἐκ τῶν οὐσιῶν τούτων δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀντικειμενικόν. Ἀντικειμενικαὶ ἐμφανίσεις δὲν εἶναι μόνον τὰ ἄτομα, τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ἐκ τούτων διαπλασσομένη μορφαὶ ἀλλὰ καὶ αἱ ψυχικαὶ ἀτομικαὶ ἐμφανίσεις τὰ κινητικὰ καὶ ἐνεργητικὰ αἷτια τῆς φύσεως τῶν μορφῶν τῶν ὄντων καὶ αἱ πέραν τοῦ περιβάλλοντος τοῦ γήινου ἡμῶν κόσμου, δρῶσαι τοιαῦται ψυχαὶ ὑπὸ τὴν ἀποδιδομένην παρ' ἡμῶν εἰς αὐτὰς ὀνομασίαν ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΥΠΑΡΞΕΙΣ. Αἱ γνώσεις ἡμῶν, ἔχουν ἄμεσον ἀναφορὰν πρὸς τὰς ἀντικειμενικὰς ἐμφανίσεις τοῦ κόσμου ἡμῶν, δὲν θὰ περιορισθῶσιν ὅμως ὡς ἐκεῖ. Διὰ τῆς ἀνελιξέως τῶν θά φθάσουν νὰ γνωρίσουν ὅλας τὰς ἐνεργείας τῶν νοητικῶν ὄντων τῶν πέραν τοῦ κόσμου ἡμῶν δρώντων καὶ ἔσαεί τοῦτο θὰ γίνεται.

Τὰ ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας δυνάμεθα κατὰ ἀναγωγὴν τῆς σκέψεως ἡμῶν νὰ τὰ ἐννοῶμεν ὡς ὑπάρχοντα ἐν ἐνεργείᾳ λόγῳ τῆς διὰ τούτων διαπλάσεως τῶν μορίων, τῶν στοιχείων καὶ ἐκ τῶν ἐκ τούτων γινομένων μορφῶν. Οὕτως διὰ τῆς αὐτῆς ἀναγωγῆς τῆς σκέψεως ἡμῶν, νοοῦμεν καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ χώρου, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ διάμεσον συνθετικόν τῶν ἀτόμων εἰς τὴν διάπλασιν πάσης ἀντικειμενικῆς ἐμφανίσεως. Τὰ ἐλθόντα ἀπὸ τὴν δυνάμει εἶναι κατάστασιν εἰς τὴν ἐν ἐνεργείᾳ τοιαύτην ἄτομα, κατὰ βαθμιαίαν τινα τάξιν ἀπετέλεσαν τὸ περιεχόμενον ἑνὸς μέρους τῆς ἀπείρου οὐσίας τοῦ χώρου καὶ ἐκινήθησαν εἰς τὸ μέρος τοῦτο δυνάμει τοῦ πρωταρχικοῦ αὐτῶν νόμου τῆς κινήσεως.

Ἐκαστον τῶν ἀτόμων τούτων μετὰ τὴν ἐμφάνισίν του εὐρέθη ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄλλα εἰς ἀπόστασιν τινα. Ἡ ἀπόστασις αὕτη, ἐν ἀρχῇ ἀναγκαιοτάτη, διευκόλυνε τὰς κινήσεις τῶν, ἐκ τούτων δὲ προεκλήθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, τοῦ μέρους ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὕρισκοντο, ὁ νόμος τῆς ἐνεργείας.

Οἱ συνεργαζόμενοι πλέον νόμοι κινήσεως καὶ ἐνεργείας ἐμφανίζουν τὰς οὐσίας ἐξ ὧν ἐξεδηλώθησαν ὡς ἐν ἐνεργείᾳ ἀδιασπᾶστος εἶναι, τὰ δὲ ἄτομα, ὡς ἐκ τοῦ νόμου τῶν καὶ ἐκείνου τῆς ἐνεργείας, στροβιλίζονται μέσα εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ χώρου καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου θὰ δυνηθῶμεν κατωτέρω νὰ δικαιολογήσωμεν τὰς ἀξονικὰς κινήσεις τῶν μαζῶν. Ἡ συνεργασία, ἡ ἀδιατάρακτος καὶ ἀδιάσπαστος πλέον συνεργασία, τῶν νόμων κινήσεως καὶ ἐνεργείας ἔφερον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐκδήλωσιν ἐκ τῶν δύο οὐσιῶν νέων νόμων, ἐκείνους τοὺς ὁποῖους ὀνομάσαμεν ἄνωτέρω ὡς θεμελιωτικούς καὶ οἵτινες κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτῶν ἔχουν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν ἀπλῶν ἀριθμῶν 1-9 = 10.

Κατὰ τὴν βαθμιαίαν ἐκδήλωσιν τῶν θεμελιωτικῶν νόμων τῶν δύο οὐσιῶν, τὰ ἄτομα, συντρέχοντος καὶ τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας καὶ ἐκείνου τῆς κινήσεως αὐτῶν, ἦλθον εἰς στενωτέραν ἐπαφὴν πρὸς ἄλληλα καὶ εἰς στενωτέραν συνεργασίαν καὶ οὕτως προῆλθεν μεγαλύτερα πύκνωσις αὐτῶν. Ἡ τοιαύτη τῶν ἀτόμων πύκνωσις περιώρισε αὐτὰ κατ' ἑκτασιν τῆς ἀρχικῆς ἐκτάσεως τὴν ὁποίαν εἶχον ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ χώρου.

Ἡ ἀρχικὴ ἑκτασις τῆς οὐσίας τοῦ χώρου λόγῳ τῆς συνεργασίας τῆς πρὸς τὰ ἄτομα ἅτινα ἀπετέλουν τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, ἐξεδήλωσε γενικῶς τὸν νόμον τῆς ἐνεργείας ὡς ἐκ τούτου δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ γίνῃ τὸ περιέχον ἄλλων ἀτόμων, ἐρχομένων ἀπὸ τὴν δυνάμει εἶναι αὐτῶν κατάστασιν εἰς τὴν ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι τοιαύτην, διότι ὁ πρωταρχικὸς νόμος τῆς κινήσεως αὐτῶν δὲν ἐπέτρεπε συνεργασίαν μετὰ τοῦ νόμου

τῆς ἐνεργείας τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, τοῦ μέρους αὐτῆς ὅπερ εἶχεν ὡς περιεχόμενον ἄλλα ἄτομα, ἅτινα διὰ τῆς συνεργασίας τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ χώρου τοῦ μέρους τούτου συνετέλεσαν εἰς ἐκδήλωσιν καὶ ἄλλων νόμων αὐτῆς.

Ἀναλυτικώτερον, ὁ βαθμὸς τῆς δυναμικότητος τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας τοῦ μέρους τῆς οὐσίας τοῦ χώρου τούτου, δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ συνεργασθῇ πρὸς τὸν πρωταρχικόν νόμον τῆς κινήσεως τῶν νέων ἐμφανισθέντων ἀτόμων, διότι ἐκεῖνος μὲν τῆς ἐνεργείας ἐξεδήλωσεν καὶ ἄλλους νόμους πρὸς λειτουργίαν, ὁ δὲ νόμος τῆς κινήσεως τῶν νέων ἀτόμων οὐκί ἀκόμη. Κατ' ἀκολουθίαν τὰ νέα ἐμφανισθέντα ἄτομα διὰ συνεργασίας τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ χώρου, πρὸς τὴν ὁποίαν γίνεται τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, θὰ τείνουν πρὸς σχηματισμὸν νέας μάζης ὅλως χωριστῆς ἀπὸ ἐκείνην τὴν μᾶζαν τὴν ὁποίαν ἐνεφάνισαν τὰ προηγουμένως τούτων ἐλθόντα εἰς ἐνέργειαν ἄτομα μετὰ τῆς οὐσίας τοῦ χώρου ἢ ὁποία ὑπῆρξεν τὸ περιέχον αὐτῶν.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνετέλεσεν εἰς ἄμεσωτέραν ἀκόμη ἐπαφὴν τῶν ἀτόμων πρὸς συγκρότησιν τῶν μαζῶν εἶναι ὁ νόμος τῆς ἐνεργείας μετὰ τὰ δυναμικὰ παράγωγα αὐτοῦ, διότι ἡ ἐπενέργεια τοῦ νόμου τούτου πρὸς τὰ ἄτομα προεκάλεσε τὴν ἐκδήλωσιν ἐξ αὐτῶν δύο ἰσοδυνάμων μεταξύ τῶν νόμων.

Οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι παράγωγοι τοῦ νόμου τῆς κινήσεως αὐτῶν. Ἡ λειτουργία τῶν δύο τούτων νόμων δὲν περιορίζεται πλέον εἰς ἕκαστον τῶν ἀτόμων, ἀλλὰ ἀποτελεῖ τὴν συνισταμένην δυναμικὴν λειτουργίαν τοῦ ὅλου τῶν ἀτόμων, ἅτινα τείνουν εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς αὐτῆς μάζης. Ἡ λειτουργία τοῦ ἑνὸς τῶν νόμων τούτων τείνει πρὸς τὸ κέντρον τῆς συνιστωμένης μάζης, τοῦ ἑτέρου πρὸς τὴν περιφέρειαν αὐτῆς, ἐπιβοηθοῦνται δὲ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν καὶ ὑπὸ τῶν παραγῶγων νόμων, τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας τῆς οὐσίας τοῦ χώρου.

Ὅσον περισσότερο ἀπὸ δυναμικῆς ἀπόψεως ἐκδηλοῦνται πρὸς λειτουργίαν τὰ παράγωγα τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας, κατὰ τοσοῦτον γίνεται πυκνωτέρα ἡ μᾶζα τῶν ἀτόμων καὶ κατὰ τοσοῦτον ἡ λειτουργία τῶν παραγῶγων νόμων τοῦ νόμου τῆς κινήσεως γίνεται ἁρμονικωτέρα, τηρουμένης πάντοτε τῆς ἰσοδυναμίας αὐτῶν λειτουργίας. Πρὸς σαφεστέραν κατανόησιν τῶν παραγῶγων νόμων τοῦ νόμου τῆς κινήσεως θὰ ἐκθέσωμεν τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμῶν σκέψεις:

ΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

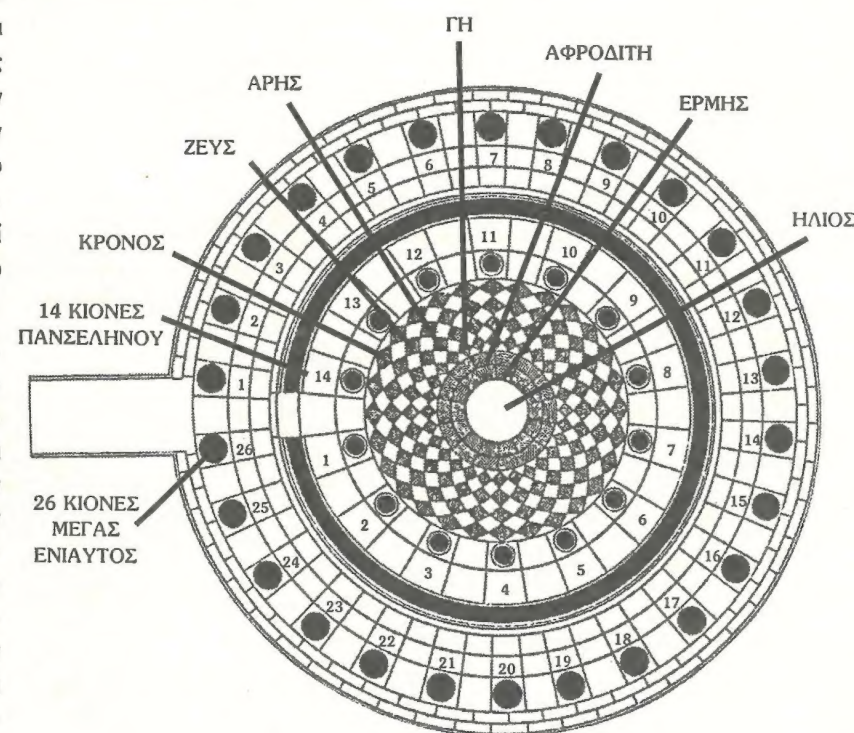
Τὰ ἄτομα διὰ νὰ ἔχουν ὑπαρξιν καὶ συνέχισιν τῆς ἀπείρου δυναμικῆς τῶν ἀνελιξέως, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχουν μόνον ἐν ἐνεργείᾳ τὸν νόμον τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἐπίσης νὰ ἔχουν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ τοὺς νόμους ἐκείνους αὐτῶν οἵτινες θὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ἀτομικότητα αὐτῶν διὰ τῆς ἐν συνεχείᾳ ἐκδηλώσεως νέων δυνάμεων.

Οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι ὁ τῆς δυναμικῆς συστολῆς αὐτῶν καὶ ὁ τῆς διαστολῆς τοιοῦτος. Ἄνευ τῶν νόμων τούτων θὰ παρέμενον τὰ ἄτομα ἀπὸ ἀπόψεως δυναμικῆς ἐνεργείας τῶν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, ἀλλ' ὅ,τι δὲν αὐξάνει τὰς ἐνεργητικὰς του δυνάμεις εἶναι ὑποκείμενον εἰς ἐξαφανισμόν, ὅ,τι δὲ ἀπείρως μένει εἰς τὸ οὐσιαστικόν του εἶναι, διηνεκῶς αὐξάνει τὰς ἐνεργητικὰς του δυνάμεις.

Τὰ ἄτομα διὰ τοῦ νόμου τῆς διαστολῆς τῶν ἐκδηλοῦν πρὸς ἐνέργειαν τὰς – δυνάμει εἶναι – ἐν αὐτοῖς δυνάμεις τῶν, ἀλλὰ ἵνα μὴ ἀναλίσκωνται καὶ ἐξαφανίζονται αἱ ἐκδηλούμεναι ἐν συνεχείᾳ δυνάμεις τῶν ἀπὸ τὸ οὐσιαστικόν τῶν εἶναι, συστέλλονται πρὸς τὸ κέντρον τῶν ἀτόμων.

Ὁ νόμος τῆς διαστολῆς γίνεται τὸ αἶπιον τῆς αἰετῆς ἐκδηλώσεως δυνάμεων τῶν, ὁ δὲ νόμος τῆς συστολῆς τὸ αἶπιον τῆς μὴ ἀποχωρήσεως τῶν ἐκδηλουμένων τούτων δυνάμεων ἀπὸ τὸ οὐσιαστικόν αὐτῶν εἶναι.

Ἡ δυναμικῶς ἰσορροπία τῶν δύο τούτων νόμων ἀποτελεῖ τὴν αἰωνίαν ἀφθαρτίαν τῶν ἀτόμων ὑπαρξιν.

Ἐκ τῶν ἐκδηλουμένων πρὸς ἐνέργειαν δυνάμεων τῶν ἀτόμων οὐδεμία δύναται νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ οὐσιαστικοῦ εἶναι αὐτῶν.

Τό φαινόμενον τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν μορφῶν, διά τῆς ὁποίας αἱ δυναμικαί των ἐνέργειαι ἀντικειμενικῶς ἐξαφανίζονται, δέν πρέπει νὰ προάγῃ τήν σκέψιν ἡμῶν εἰς τήν ὑπόθεσιν τοῦ ἐξαφανισμοῦ τῶν ἐκδηλουμένων δυνάμεων τῶν ἀτόμων ἀπό τοῦ οὐσιαστικοῦ αὐτῶν εἶναι. Ἐκεῖνο τό ὅποιον ἐξαφανίζεται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν μορφῶν, εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων αὐτῆς. Ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων τούτων γιγνομένη ἐκ τῶν δυνάμεων τῶν ἀτόμων παύει νὰ ὑφίσταται μετὰ τήν ἀποσύνθεσιν τῶν μορφῶν, ἐν τούτοις ὅμως αἱ δυνάμεις αὐταί ὡς ἐκδηλοῦν τῆς οὐσίας τῶν ἀτόμων παραμένουν ἐν αὐτοῖς.

Τοῦτο δυνάμεθα ἀσφαλέστερον νὰ τό κατανοήσωμεν ἐκ τοῦ φαινομένου τῆς ἀνασυνθέσεως ἐξ ἀτόμων τῶν μορφῶν, τῆς λειτουργίας αὐτῶν διά νέας συνισταμένης δυνάμεων καί μάλιστα ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς ἐναργαστέραν.

Τοῦτο ἐκεῖνο τό ὅποιον γίνεται εἰς τάς ἐκδήλους ἐν ἐνέργειᾳ δυνάμεις τῶν ἀτόμων γίνεται καί εἰς τάς δυνάμεις τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό συνθετικόν τῶν μορφῶν. Καί αἱ δυνάμεις τῆς οὐσίας τοῦ χώρου δέν ἀποχωρίζονται αὐτῆς.

Παράγωγοι νόμοι τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας δέν ἐπιτρέπουν τόν τοιοῦτον ἀποχωρισμόν.

Ἡ συνεργασία τῶν παραγῶγων τούτων νόμων πρὸς τούς παραγῶγους νόμους τῆς κινήσεως, εἶναι ἀπό δυναμικῆς ἀπόψεως ἀνάλογος, φθάνει δέ εἰς τάς κατά μέρος μορφάς νὰ γίνεται μία κοινὴ συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῶν δύο οὐσιῶν. Ὅταν δέ ἡ συνισταμένη αὕτη δέν βοηθεῖ περαιτέρω ἐκδηλώσεως νέων δυνάμεων τῶν οὐσιῶν, διασπᾶται ἡ ἀρμονικὴ αὐτῆς λειτουργία καί συνεπείᾳ ταύτης ἐπέρχεται ἡ ἀποσύνθεσις τῶν μορφῶν. Ἀνασυνίστανται ἀκολουθῶς νέαι μορφαί μέ νέαν συνισταμένην δυνάμεων τῶν δύο οὐσιῶν καί οὕτως ὁ μορφικός κόσμος σταθερῶς ἀνελίσσεται.

Εἰς τάς συγκροτούμενας μάζας διά τῆς ἐκδηλώσεως τῶν νόμων, περί ὧν ἀνωτέρω ὠμιλήσαμεν, ἡ πύκνωσις τῶν ἀτόμων γίνεται στενωτέρα, ἐπὶ δέ στενωτέρα γίνεται πρὸς τό κέντρον τῆς μάζης. Οἱ νόμοι τῆς συστολῆς καί διαστολῆς τῶν ἀτόμων ἔχουν ὡς παράγωγα τούς νόμους τῆς ἔλξεως καί ἀπώσεως τῶν μαζῶν. Οἱ παράγωγοι οὗτοι νόμοι ἀποτελοῦν τήν συνισταμένην τῶν δυνάμεων τῶν μαζῶν καί ὁ μὲν τῆς ἔλξεως ἔλκει πρὸς τό κέντρον τῆς μάζης τάς ἐν ἐνέργειᾳ δυνάμεις τῶν ἀτόμων καί μετ' αὐτῶν καί αὐτά ταῦτα τὰ ἄτομα, ὁ δέ τῆς ἀπώσεως φέρει πρὸς τήν περιφέρειαν τῆς μάζης πάσας τάς ἐκδηλωμένας νέας δυνάμεις αὐτῆς.

Ὅταν ὁμιλοῦμεν ἢ διατυπώνομεν τάς σκέψεις περί τῶν νόμων τῆς ἀπανταχοῦ θείας Φύσεως, νοοῦμεν ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι αἱ ἐκδηλώσεις πρὸς λειτουργίαν τῶν δυνάμεων τῶν οὐσιῶν καί συνεπείᾳ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων γίνονται αἱ λειτουργίαι τῶν οὐσιῶν.

Εἰς τούς ἐκδηλουμένους καί λειτουργοῦντας κόσμους ρυθμισταί εἶναι οἱ νόμοι τῶν οὐσιῶν. Ἄνευ τῆς ἐκδηλώσεως καί λειτουργίας τῶν νόμων τῶν οὐσιῶν, αὗται θά ἐξηφανίζοντο, θά περιήρχοντο εἰς τό δυνάμει αὐτῶν εἶναι. Τοιοῦτόν τι ὅμως δέν δύναται νὰ γίνῃ ἀκριβῶς διότι μέ τήν ἐμφάνισιν τῶν δυνάμεων ἢ νόμων τῶν οὐσιῶν καθίστανται τοῦτοι παραγωγικοί ἄλλων τοιούτων καί τοῦτο εἶναι τό θαυμαστόν τῆς δημιουργίας καί ἡ ἐν συνεχείᾳ διαρκὴς μεταμόρφωσις τῶν δημιουργηθέντων.

Ἡ συνισταμένη τῶν νόμων τῆς ἔλξεως καί ἀπώσεως τῶν μαζῶν σὺν τῶν παραγῶγων νόμων τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, ἀποτελοῦν τήν ρυθμικὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Οἱ νόμοι δέ οὗτοι τῆς ἔλξεως καί ἀπώσεως, ὡς καί οἱ παράγωγοι τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας, εἶναι ἰσοδύναμοι εἰς τάς λειτουργίας των. Ἀλλῶς δέν θά ὑπῆρχε μεταξύ αὐτῶν ἀρμονία καί ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δέν θά ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ μᾶζα μέ ρυθμικὰς λειτουργίας καί ἀνελεγκτικὰς δυνάμεις.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω νόμων ἔχομεν καί ἄλλους παραγῶγους νόμους τῶν νόμων τῆς κινήσεως καί ἐνεργείας, ἐκείνους οἵτινες στροβιλίζουσιν τὰ ἄτομα μέσα εἰς τήν οὐσίαν τοῦ χώρου. Τά ἀφ' ἑαυτῶν κινούμενα ἄτομα προκαλοῦν ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ χώρου παλμούς αὐτῆς. Οἱ παλμοὶ οὗτοι εἶναι παράγωγοι δυνάμεις τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας ἐκδηλωθεῖσαι συνεπείᾳ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ νόμου τῆς κινήσεως. Ἡ συλλειτουργία τῶν δυνάμεων τούτων μετὰ τῶν παραγῶγων δυνάμεων ἢ νόμων τοῦ νόμου τῆς κινήσεως προκαλοῦν εἰς στροβιλισμόν τὰ ἄτομα μέσα εἰς τήν οὐσίαν τοῦ χώρου κατὰ μίαν ὀρισμένην κατεύθυνσιν, ἐξαρτᾶται δέ αὕτη ἐκ τῆς πρωταρχικῆς φορᾶς πρὸς κίνησιν τῶν ἀτόμων. Δύναται νὰ μὴ εἶναι πάντοτε ἡ αὕτη φορὰ τῶν ἀτόμων τῆς πάσης ἐκ τούτων συγκροτηθείσης μάζης.

Ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῶν στροβιλιζομένων ἀτόμων μετ' ἐκείνων τῶν δυνάμεων ἢ νόμων τῶν ἐκδηλουμένων ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας, ὅταν ἡ μᾶζα πλήρως συντελεσθῇ διά τῆς πυκνώσεως τῶν ἀτόμων αὐτῆς, προκαλεῖ τήν περί τόν ἄξονα τῆς μάζης κίνησιν.

Τό δεύτερον καί τελευταῖον μέρος ἀκολουθεῖ στό ἐπόμενο τεῦχος. Σᾶς συνιστοῦμε νὰ διαβάσετε στό 1ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ μας τό κείμενον τοῦ Δ. Κορυδάκη ΤΙ ΕἶΝΑΙ ΘΕΟΣ καί τό βιβλίον τοῦ Ἀ. Ἀδριανόπουλου Οἱ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

στό εἶναι τό μορφικό ἄτομο, τό ὁποῖο μετουσιώθηκε

σέ μία δεδομένη στιγμή σέ συνε-

δπτό ἄτομο. Αὐτό ἀποτελεῖ καί τό βαθύτερο μυστήριο γιά τόν ἀμύητο ἄνθρωπο. Τοῦτο τό πνευματικό ἄτομο διά μέσου τῶν διαφόρων ὁργανισμῶν τῆς ὀντολογικῆς κλίμακος ἐκτυλίσσει τίς λανθάνουσες δυνάμεις του, φθάνει στήν ἀνθρώπιν μορφή γιά νὰ συνεχίσῃ τήν ἐξέλιξή του καί τήν δράση του σέ μίαν ἀνώτερη τοῦ ἀνθρώπου κατάσταση, τήν πνευματική.

Στήν κατάσταση αὐτήν ἐπιτυγχάνεται ἡ τελειότης του καί ἀποκτᾶται ἡ καθαρὴ Γνώση.

Στό ἔργο του «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ» περιγράφεται πῶς ἡ γνώση ἐκείνη μεταβιβάζεται στούς ἀγνοοῦς καί στούς καθαρούς, στούς ἄξιους καί τούς ἱκανοὺς γιά νὰ συνεχίσουν τήν πορεία τῆς ψυχῆς τους πέρα ἀπό τῆς Γῆς τό περιβάλλον.

«Τίς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων», ἔλεγε, «πρέπει νὰ διέπῃ ὁ ἠθικός νόμος, ὁ ὁποῖος εἶναι συνώνυμος μέ τόν φυσικό. Ὑψιστος δέ φυσικός νόμος εἶναι ὁ Νόμος τῆς Ἀρμονίας, χωρίς τόν ὁποῖον δέν θά ὑπῆρχε τάξη, πρόοδος, ἐξέλιξη».

Τί εἶναι ὁμοῦς ἀρμονία; Ἀρμονία εἶναι ὁ νόμος ὁ ὁποῖος διακανονίζει τίς μεταξύ οὐσιῶν, μορφῶν καί συνειδησέων σχέσεις πρὸς τόν σκοπόν τῆς ἐξελίξεως τῶν πάντων διά τῆς ἀλληλεπιδράσεως, δηλαδή διά τῆς Ἀγάπης καί τοῦ Ἑρωτος.

Ὁ Νόμος τῆς Ἀρμονίας εἶναι συμπεκνωση τῶν ἐννοιῶν πού περικλείουν οἱ μαγικές λέξεις: «Ἀγάπη, Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη»...

«ΦΙΛΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ», ἔλεγε, «ὄχι ἀπό δεοντολογία ἢ κατ' ἐπιταγήν. Φίλει τόν ἄνθρωπον ἀδιαφορῶντας ἐάν αὐτός σέ ἀγαπᾷ, σέ μισῇ ἢ σέ περιφρονῇ. Στό πρόσωπο κάθε ἀνθρώπου νὰ βλέπῃς ἐπαναλαμβανομένη τήν ἴδια σου ὑπόστασιν.

Σέβου πάντοτε οἰονδήποτε ἄνθρωπο ἀγαθὸ ἢ κακὸ, πεπαιδευμένο ἢ ἄξεστο, διότι εἶναι μία ἀξία τῆς Φύσεως, πού ἐργάσθηκε ἐπὶ αἰῶνες πολλοὺς γιά τήν ἀνθρώπιν ὀντότητα. Αὐτὴ ἔχει λανθάνοντες τούς Νόμους τῆς Ἀρετῆς καί τῆς Σοφίας. Βοήθησέ τον ἐσύ μέ τήν ἀγάπην σου καί τό ἐνδιαφέρον σου νὰ τίς ἐκδηλώσῃ ἔντονα.

Χτύπα καί καυτηρίαζε πάντοτε τήν κακία καί τήν ἀγνοσία. Ἀλλά σέβου τόν ἄνθρωπο, κάθε ἄνθρωπο, διότι καί τοῦτος μιά μέρα προορίζεται νὰ γίνῃ θεῖα ὑπαρξή.

Δείκνε πάντα ἀνεξάντλητη ἐπιείκεια καί ἀνοχή. Μὴ οἰκτείρης ποτέ τόν σφάλλοντα. Μὴ περιφρονησῇς ποτέ τόν ἁμαρτήσαντα, διότι καί σύ ἔσφαλές

Ἀπό τήν εἰσαγωγή τοῦ βιβλίου τοῦ Σ.Νάγου
(ἐκδ. ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ)

«ΟΥΣΙΑ, ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ», ἔλεγε ὁ Σπυρίδων Νάγος, «συνθέτουν τήν ἀρμονικὴ ἔκφραση τῆς ὅλης Φύσεως πού ἀποτελεῖ τό Πᾶν. Ἀπό τό Πᾶν προέρχεται ὁ ἄνθρωπος. Ἀπό τίς οὐσίες τοῦ Παντός σύγκεται καί ὅλο τό εἶναι του καί κλείνει μέσα του σέ λανθάνουσα κατάσταση ὅλο τό Πᾶν. Γι' αὐτό λέγεται καί μικρόκοσμος. Μέ αὐτές συντηρεῖται ἡ μορφή του καί τό ψυχικό του ἔγῳ καί μέ αὐτές ἐξελίσσεται, μεταμορφώνεται καί μεγεθύνεται τό πνευματικό ἄτομο ἀπείρως στό ἄπειρο χωρίς τέλος.

Ὅπως οἱ ἀριθμοὶ δέν ἔχουν τέρμα, ἔτσι καί ἡ ἀτομικὴ ψυχὴ δέν ἔχει τέρμα, εἶναι ἀθάνατη καί ἀενάως πολλαπλασιάζει τίς δυνάμεις πού κρύβει μέσα της σέ λανθάνουσα κατάσταση.

Τί ὀφείλει, λοιπόν, ὁ ἔμφρων ἄνθρωπος; ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΟ ΠΑΝ. Ἡ λατρεία ὁμοῦς αὕτη ἔχει νόημα καί σκοπὸ τότε μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος γνωρίσῃ τούς νόμους καί τούς σκοπούς τῆς Φύσεως καί προσαρμόσῃ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις του στούς σκοπούς καί τούς νόμους της.

Αὕτη εἶναι ἡ πρόπουσα καί ἀληθινὴ λατρεία, δηλαδή ἡ ἀρετὴ πού πρέπει νὰ προσφέρῃ στήν Φύση καί ν' ἀκολουθεῖ ὁ ἄνθρωπος. Καί μόνον ἡ ἀρετὴ θά τόν ὀδηγήσῃ νὰ γνωρίσῃ ἀσφαλῶς τήν πλήρη καί ὁλοκληρωμένη ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια θά τόν ὀδηγήσῃ τότε νὰ γνωρίσῃ καί ν' ἀπολαύσῃ ὅλες τίς χαρὲς τῆς ζωῆς, γιά τίς ὁποῖες πλάστηκε κάθε ὑπαρξή. Μόνον ἔτσι διώχνονται ὁ πόνος καί οἱ δοκιμασίες πού εἶναι καρπὸς τῆς ψευτιάς, τοῦ σκότους καί τῆς ἀγνοσίας».

Ἀπό ποῦ, ὅμως, ἡ προέλευση τοῦ Παντός καί ποιὲς ἦσαν οἱ κοσμογονικὲς ἀρχές;

Σ' αὐτό τό σημεῖο ὁ Νάγος πίστευε στίς ὀρφικὲς θεωρίες περί Χάους, πού ἐθεωρεῖτο ὡς κατάσταση ἡ ὁποία περιέκλειε κάποτε σπερματικά ὅ,τι σήμερα βλέπουμε ὡς μορφή καί ὡς συνείδηση. Ἀπό τό Χάος προήλθαν στό εἶναι τους ἀφ' ἑαυτῶν διά τοῦ Χρόνου καί τοῦ Κοσμογονικοῦ Ἑρωτος οἱ δύο Οὐσίες, τίς ὁποῖες οἱ Πυθαγόρειοι καθόριζαν ὡς Μεριστή καί ὡς Συνεχῆ.

Οἱ δύο αὐτές Οὐσίες διά τῆς μείξεως ἔφεραν

καί ἀμαρτίες πολλές φορές
στόν βίο σου. Οἱ ἄλλοι ὅμως
σέ ἀνέχθηκαν. Ἐάν ὑπῆρ-
ξες αὐστηρός πολύ, κάποτε
θά τό μετανοήσης. Ἐάν ἔκρι-
νες μέ ἐπιείκεια, δέν θά με-
ταμεληθῇς ποτέ. Νά βρίσκης
πάντα τήν δύναμη νά συγκω-
ρῇς ἐκεῖνον πού σέ ἀδίκησε.

Ἀγάπα κάθε πνοή, κάθε
συνείδηση ὑπανθρώπινη, ἀν-
θρώπινη καί ὑπερανθρώπι-
νη, γιά νά αἰσθανθῇς καί σύ
τίς περιπτώσεις καί τήν θερμῇ
τῆς Παγκόσμιας Ἀγάπης.

Γιά νά γίνης ἐλεύθερος,
νά ἀναγνωρίζης καί στόν
ἄλλον τό δικαίωμα νά γίνῃ
καί αὐτός ἐλεύθερος. Βοή-
θησε πάντοτε νά ἀπολαύ-
σουν καί οἱ ἄλλοι τήν οἰκονομική, τήν κοινωνική,
τήν πνευματική ἐλευθερία καί νά μποῦν στήν τρο-
χιά τοῦ φυσικοῦ νόμου, στόν κύκλο τῆς Παγκό-
σμιας Ἀρμονίας.

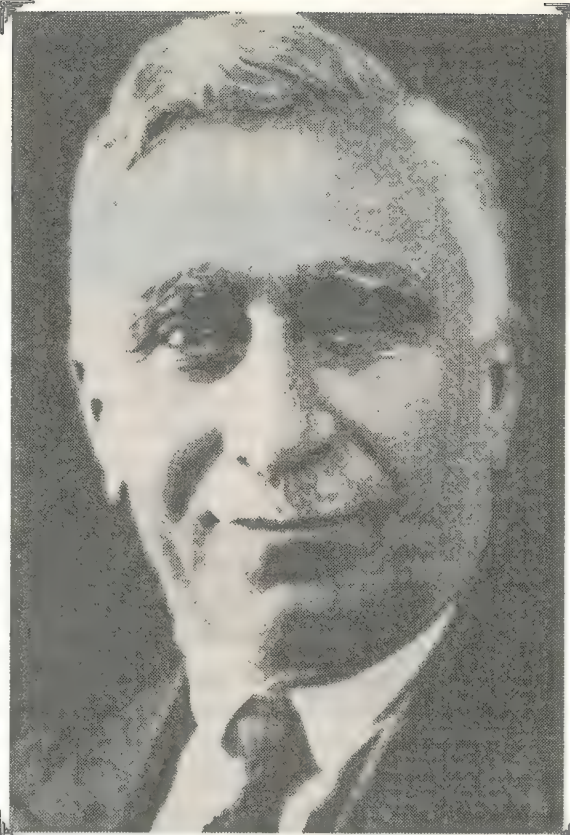
Νά εἶσαι δίκαιος, δηλαδή ἀναγνώριζε καί σέβου
τά δικαιώματα πού ἔχει κάθε ὑπαρξη, ἡ ὁποία εἶδε
τό φῶς τοῦ Ἥλιου γιά νά ἀπολαμβάνῃ τήν ζωή,
νά προοδεύῃ καί νά ἐξελισσεται πνευματικά. Ἡ
λέξη δικαιοσύνη εἶναι συνώνυμος μέ τήν λέξη
ἀναγνώριση.

Ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι σέ θέση νά δώσῃ τίποτε
στόν ὅμοίό του. Ἡ Φύση εἶναι ἐκεῖνη πού δίνει
στόν ἄνθρωπο τόν ὁργανισμό καί τίς ἱκανότητες
τίς αἰσθησιακές καί τίς πνευματικές μέ τίς ὁποῖες
δικαιοῦται νά παίρνῃ ἀπό τούς κόλπους τῆς ὅ,τι
τοῦ εἶναι ἀναγκαῖο γιά τήν ὑπαρξή του, γιά τήν
πρόδοό του καί τήν εὐδαιμονία του. Ἡ Φύση δια-
θέτει ἀφειδῶς ὅλους τούς παράγοντες τῆς ζωῆς
σέ ὅλους. Ὁ ἄνθρωπος στηριζόμενος στήν δύ-
ναμη τοῦ ἰσχυροτέρου ἀφαιρεῖ τά μέσα αὐτά καί
στερεῖ τόν ὅμοίό του ἀπό ὅλα ἐκεῖνα πού θά τοῦ
ἐξασφάλιζαν ἄνετο βίο, εὐκόλη παιδεία καί χωρίς
ἐμπόδια πρόοδο.

Νά εἶσαι δίκαιος. Νά πιστεύῃς ὅτι ὅλοι ἔχουμε
ὡς τέκνα τῆς Ἰδίας μάνας τά ἴδια δικαιώματα καί
τίς ἴδιες ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τοῦ συνόλου.

Νά εἶσαι δίκαιος, καί ἀναγνώριζε σέ κάθε ἄν-
θρωπο, ὅ,τι ἀνήκει σ' αὐτόν ἀπό τήν μητέρα Φύση.

Κάθε ὑπαρξη δικαιούται νά ἔχῃ στήν διάθεσή της

ὅλα τά μέσα τῆς προό-
δου, τῆς παιδείας γιά νά
μάθῃ καί αὐτή τήν Ἀλή-
θεια καί νά ἀποκτήσῃ τήν
Ἐλευθερία, τήν κοινωνι-
κή καί τήν πνευματική.

Κάμε ὅ,τι μπορεῖς γιά νά
ἀνανήψῃ ὁ ἀδελφός σου
ἄνθρωπος. Δώσε χεῖρα
βοηθείας νά βγῇ ἀπό τόν
βοῦρκο τῆς κατωτερότητας.

Μή προκαλῆς, μή ὑπο-
τιμᾷς κανένα, πάντα νά
εἶσαι ἀνεκτικός. Χτύπα
τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες.
Στιγμάτιζε τό πάθος.

Καντηρίαζε τήν ἀμαρ-
τία. Ἀλλά ποτέ μή θίγῃς
τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀμαρ-
τήσαντος. Μή πληγώνῃς, μή φονεύῃς ποτέ τόν ἀ-
δελφό σου ἄνθρωπο. Ἔστω καί ἂν εἶναι ἀμαρ-
τωλός. Δέν ξεύρεις καί σύ καί ἐγώ πόσες φορές
στήν πορεία τῆς ψυχῆς μας κατά τίς ἀλλεπάλλη-
λες ἐνσαρκώσεις μας δέν ὑπῆρξαμε ἐγκληματίες,
κακοῦργοι, ἀμαρτωλοί.

Ὅμως ἡ στοργή τῶν Δυνάμεων τῆς Φύσεως, τό
Φῶς τοῦ Ἥλιου καί οἱ φροντίδες τῶν ἀνωτέρων
συνειδήσεων μᾶς βοήθησαν διὰ τῶν δοκιμασιῶν
καί τοῦ πόνου νά μάθουμε καί νά ἀκολουθοῦμε τό
καλό καί τό πρόπον».

Ὁ Νάγος ποτέ σέ κανένα, ἔστω καί ἂν τοῦ τό
ζητοῦσε, δέν τοῦ ὑπεδείκνυε τήν πλάνη του, δέν
τοῦ ἔλεγε τό ἐλάττωμά του, τό σφάλμα του. Εἶναι
ἕνα σημεῖο πού φανερώναται μεγαλοπρεπῆς ἡ
εὐγένεια καί ἡ πραγματική λεπτότης μιᾶς ἀνώτε-
ρης ὑπάρξεως. Τοῦτο τό δικαιολογοῦσε ὡς ἑξῆς:

«Ἐάν σοῦ πῶ τά σφάλματά σου, θά φανῶ ἀνώ-
τερός σου καί σύ θά αἰσθανθῇς ἕνα αἶσθημα κα-
τωτερότητας ἀπέναντί μου, πρᾶγμα πού δέν θέλω.
Θέλω νά εἶμαι ὡς ἴσος πρὸς ἴσον. Ἡ ἀξία ἔγκειται
εἰς τοῦτο: ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἀνα-
γνωρίσῃ τό σφάλμα του καί νά τό ἐπανορθώσῃ
διὰ τοῦ αὐτοελέγχου καί τοῦ θεληματικοῦ του. Βε-
βαίως, σέ βοηθῶ καί σέ ποδηγετῶ μέ προσοχή
διαφοροτρόπως, χωρίς ποτέ νά σέ κατεβάσω ἀπό
τήν βαθμίδα τῆς ἀδελφικῆς ἰσοτιμίας».

Αὐτός ἦταν ὁ καλός, ὁ εὐγενικός, ὁ ἀνώτερος
Σπυρίδων Νάγος.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΙΣΤΕΥΩ ΤΟΥ ΣΟΦΟΥ ΜΥΣΤΟΥ

Ὁ Νάγος πίστευε ὅτι τό σύνολο τῶν ἐκδηλου-
μένων οὐσιῶν, τῶν μορφῶν καί τῶν συνει-
δήσεων διέπεται ἀπό νόμους πού βοηθοῦν στήν
ἐξέλιξη καί τήν τελειοποίηση. Οἱ νόμοι τοῦτοι
βοηθοῦν τήν ἐκπνευματώση πάσης μορφῆς καί
τήν εἰς τό ἄπειρον ἀτέρμονα ἐξέλιξή τους. Τούς
νόμους τούτους πρέπει νά γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος
γιά νά γίνῃ σοφός καί νά προσαρμόσῃ ὅλες του
τίς ἐκδηλώσεις σύμφωνα μέ αὐτούς οὕτως ὥστε
νά γίνῃ ἐνάρτεος.

Ὁ ἐνάρτεος καί ὁ σοφός βοηθεῖται καί γίνεται
συνεργάτης τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ συνειδήσεων
οἱ ὁποῖες συνέστησαν τήν θεία πνευματική ἱε-
ραρχία στήν κορυφή τῆς ὁποίας βρίσκεται Ὑπέρ-
θεος Ἄρχων, χειριστής τῶν φυσικῶν καί τῶν
πνευματικῶν νόμων. Τοῦτον, σ' ἕνα δημοσίευμά
του στούς «Καιρούς» τοῦ Κανελλίδου, τόν ἀπο-
καλεῖ Κάτοικον τοῦ Σύμπαντος, διευθετοῦντα
καί ἐποπτεύοντα τήν τάξη τοῦ Παντός.

«Ὁ λατρεύων τό Πᾶν», ἔλεγε, «λατρεύει καί τό
μέρος. Ὁ λατρεύων μόνον μίαν προσωπικότητα
ὅσον ἰσχυρά καί ἀγαθή καί ἂν εἶναι αὐτή,
ὑποτιμᾷ τό σύνολον».

Λάτρευε τήν Φύση καί τό Φῶς της. Θαύμαζε, ἀ-
γαποῦσε καί σεβόταν κάθε συνειδητό Ἐγώ πού
εἶναι καρπός τῆς Φύσεως. Ἦταν ἐραστής τῆς
Ἀλήθειας καί αὐτήν ἀναζητοῦσε σ' ὅλον τόν
ἐπίγειο βίο του, αὐτήν ἀκολουθοῦσε καί αὐτήν
ἐδίδασκε.

«Τόν ἐνάρτεο καί τόν σοφό», ἔλεγε, «ἐνισχύουν
οἱ Δυνάμεις τῆς Φύσεως γιά νά μπορῇ νά ἐναρ-
μονίζεται πρὸς τούς Νόμους της. Ὅσους ποθοῦν
καί θηρεύουν τήν ἀλήθεια, ἡ ἀλήθεια τούς ποδηγε-
τεῖ καί τούς φωτίζει. Ὁ Οὐρανός τούς ἐμπνέει
καί τούς ὁδηγεῖ γιά νά βροῦν τόν δρόμο πού ἄγει
στήν ἀληθινή πραγματικότητα».

Αὐτό εἶναι τό πνευματικό πιστεύω τοῦ Σπυ-
ρίδωνος Νάγου. Ἀπλό, σαφές καί σοφό, βγαλμέ-
νο ἀπό τήν πείρα τῶν αἰώνων, πού ἀποκτᾷ ἡ ψυ-
χή ὡς γνώση πολυτίμη ἀπό τίς μακρινές πορεῖες
πού ἔκαμε περνώντας ἀναριθμητές φορές ἀπό
τοῦ λίκνου μέχρι τοῦ τάφου.

Αὐτός δέ εἶναι ὁ μόνος τρόπος μέ τόν ὁποῖον
ἀποκτᾶται ἡ ὠριμότης. Τά ὠριμα παιδιά τῆς Γῆς
μ' αὐτόν τόν τρόπο ξεπληρώνουν τό χρέος τους
καί τήν μόρφωσή τους ἐδῶ κάτω καί εἶναι
ἔτοιμα πιά ν' ἀτενίσουν τόν Οὐρανό. Ὁ πρὸς τᾶ
ἄνω δρόμος εἶναι γι' αὐτά τώρα ἀνοικτός καί
ἐλεύθερος.

Ἡ ἀρετή, ἡ ἀπέραντη καλωσύνη, ἡ θεληματι-
κότης καί ἡ σοφία τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου πι-
στεύω ὅτι τοῦ δίδουν τό δικαίωμα νά ὀνομασθῇ ὤ-
ριμο παιδί τῆς Γῆς. Ἡ Γῆ καί ὁ Ἥλιος τόν ἐφο-
δίασαν στοργικά μέ ὅλα ἐκεῖνα τά μέσα γιά νά
συνεχίσῃ τήν πορεία καί τήν δράση τῆς ψυχῆς του
σέ τέλειους καί φωτισμένους κόσμους. Τώρα
ἀξίζει νά γίνῃ γνωστό καί τό γήινο τέλος του.

Ὅταν τό 1933 τό νῆμα τῆς ἐπίγειας ζωῆς του
ἔπρεπε νά κοπῇ, καί τοῦτο τοῦ εἶχε πρό ἐξαμή-
νου προαναγγελθῇ, ὁ Σπυρίδων Νάγος τέλεσε
τήν ἡμέρα ἐκείνη τό τελετουργικό του καθήκον
πρὸς τίς Δυνάμεις τῆς Φύσεως. Ἐκαμε τό τε-
λευταῖο του θαλασσόλουτρο καί οἱ ἀκτίνες τοῦ
πατέρα Ἥλιου περιέβαλαν μέ τήν δύναμή τους
ὅλο τό εἶναι ἐνός γνήσιου λάτρη τους, οἱ ἀκτίνες
πού κατακαίουν κάθε τι τό τιτανικό καί τό γήινο
πού φέρει ὁ θνητός.

Καί ὅταν μετά μία ὥρα τό μαῦρο πουλί τοῦ θανά-
του ἔπρεπε νά τόν πλησιάσῃ, τόν ζύγωσε κι αὐτό
μέ σεβασμό, μέ θαυμασμό τοῦ ἔκοψε τό νῆμα τῆς
ζωῆς σέ μία σύντομη στιγμή· μέ εὐθανασία! Τότε
ἡ ἀθανασία, πού ποθοῦσε ἡ ψυχὴ του ἀπό αἰῶνες
πολλούς, τόν ἀγκάλιασε καί τόν στεφάνωσε μέ τόν
κότινον τοῦ πνευματικοῦ ἥρωα.

Οἱ Ὑλακές τοῦ Κέρβερου δέν τόν τρόμαξαν.
Οὔτε ὁ Ἀδης μπόρεσε νά τόν κρατήσῃ. Διότι σέ
ὅλο του τόν βίο εἶχε βγάλει ἕνα-ἕνα τά δόντια
τοῦ τρικέφαλου καί εἶχε κτυπήσει τά σκοτάδια
τοῦ Ἀδν. Ὁ Σπυρίδων Νάγος δέν χαροπάλαιψε·
κοιμήθηκε ἥρεμα! Εἶχε ἤδη νικήσει τόν χάρο.

Ἐκεῖνος πού ξερριζώνει τίς ἀδυναμίες καί τό
πάθος, ἐκεῖνος πού ἀκολουθεῖ τήν ἀρετή καί
κτυπᾷ τήν κακία, τήν ψευτιά καί κάθε δουλεία,
ἐκεῖνος πού θηρεύει, ὑπηρετεῖ τήν ἀλήθεια καί
λατρεύει τήν ἐλευθερία, τήν δικαιοσύνη, τό φῶς
καί τρέφει στήν καρδιά του ἀγάπη γιά ὅλους:
αὐτός, νικᾷ τήν ἀτέλεια, νικᾷ τήν ἀμαρτία, νικᾷ
τόν Ἀδν καί τά σκοτάδια του. Ὁ δρόμος του
πρὸς τήν φωτεινὴ λεωφόρο εἶναι ἐλεύθερος καί
ἀνοικτός*.

* Ἐπαναδημοσιεύουμε τό συγκεκριμένο ἀπόσπασμα
ἀπὸ τήν βιογραφία τοῦ Σ. Νάγου διότι ὁ "δαίμων τοῦ
τυπογραφείου" δέν ἐπέτρεψε νά εἶναι ἐδανάγνωστο στό
προηγούμενο τεῦχος.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΝΑΓΟΥ
ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Ἡράκλειτος (544-484)

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἐφεσον ἐξ ἀριστοκρατικοῦ γένους, ὅπερ ἀνῆγε τὴν καταγωγὴν του εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηνῶν Κόδρον. Ἄν καὶ ἦτο κάτοχος κληρονομικοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, παρητήθη τῶν δικαιωμάτων του ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἡσχολήθη ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν. Τὰ πορίσματα τῶν ἀναζητήσεών του τὰ διετύπωσεν εἰς τὸ *Περὶ φύσεως* σύγγραμμά του, ἐκ τοῦ ὁποίου διεσώθησαν 129 ἀποσπάσματα, ἅπαντα διατυπωμένα μὲ συντομίαν ἐν εἰδὲ ἀφορισμῶν. Τὸ σύγγραμμά του τὸ ἐξέδωκε μετὰ τὸ 478 π.Χ., διότι ἐν αὐτῷ ἀναφέρεται ἡ ἐκ τῆς Ἐφέσου ἐξορία τοῦ Ἐρμοδώρου, ἥτις συνέβη μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο.

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἡρακλείτου ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀντίληψεις τὰς ἀναπτυσχθείσας ὑπὸ τοῦ Παρμενίδου. Δὲν θεωρεῖ τὸ ὄν ἐπαναπαυόμενον μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἐν αἰωνία ἀκινήσιᾳ. Ἐξ ἀντιθέτου φρονεῖ ὅτι ἐν τῇ πραγματικότητι ὑπάρχει αἰωνία ροή. Τὰ πάντα εὐρίσκονται εἰς διαρκῇ μεταβολῇ, «τὰ πάντα ρεῖ», καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τῆς πραγματικότητος εἶναι ἡ κίνησις.

Τὰ ὄντα δὲν ἔχουν σταθερὰν οὐσίαν, ἀλλὰ διαρκῶς παρατηρεῖται διαρκὴς μετάπτωσις. Ἡ πραγματικότης ὁμοιάζει μὲ τὴν ροὴν ποταμοῦ: *Ποταμοῖς τοῖς αὐτοῖς ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν, εἰμέν τε καὶ οὐκ εἴμεν*. (Ἐμβαίνομεν εἰς τοὺς αὐτοὺς ποταμοὺς καὶ ὅμως οὐχὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς εἴμεθα ἐν ὠρισμένον κατὰ καὶ συγχρόνως δὲν εἴμεθα). Τὰ ὄντα εὐρίσκονται εἰς διαρκῇ μεταβολῇ. Παρὰ τὴν μεταβολὴν ὅμως ταύτην ὑφίσταται ἐν τῷ κόσμῳ ἐνότης. Ἡ ὑψίστη σοφία, τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύει ὁ Λόγος εἶναι, κατὰ τὸν Ἐφέσιον σοφόν, νὰ διακρίνη κανεὶς ὅτι ὁ ρευστὸς καὶ πλήρης ἀντιθέσεων καὶ μεταβολῶν κόσμος ἀποτελεῖ ἐνότητα. *Οὐκ ἐμοῦ, ἀλλὰ τοῦ λόγου ἀκούσαντος ὁμολογεῖν σοφόν ἐστὶν ἐν πάντα εἶναι*. (Ἀπ. 50). (Τὸ νὰ ἀκοῦση κανεὶς ὄχι ἐμέ, ἀλλὰ τὸν λόγον, καὶ νὰ παραδεχθῇ ὅτι τὰ ἐν τῷ κόσμῳ πράγματα ἀποτελοῦν ἐνότητα, αὐτὸ εἶναι σοφία).

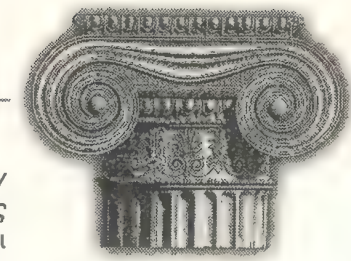
Οὕτω σκεπτόμενος ὁ Ἡράκλειτος, κατορθώνει νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν παγκόσμιον φιλοσοφίαν τὴν λεγομένην διαλεκτικὴν ἀρχὴν τῆς ἐνότητος τῶν ἀντιθέσεων. Ἔχει τὴν συνειδήσιν ὅτι οἱ σύγχρονοί του δὲν εἶχον κατορθώσει νὰ διαγνώσουν ὅτι ὀπίσω ἀπὸ τὰς φαινομενικὰς ἀντιθέσεις κρύπτεται ἡ ἐνότης καὶ διὰ τοῦτο τοὺς κατακρίνει ὡς ἀσυνέτους εἰς τὸ 51 ἀπόσπασμά του: *Οὐ ξυνιᾶσιν ὅκως διαφερόμενον ἑαυτῷ ὁμολογέει παλιν-*

τονος ἁρμονίη ὅκωσπερ τόξου καὶ λύρης. (Δὲν ἔχουν τὴν σύνεσιν νὰ ἐννοήσουν πῶς ἡ παρουσιάζουσα διάσπασις ἐνότης ἐμφανίζεται συγχρόνως ἐνηρμονισμένη μὲ τὸν ἑαυτὸν τῆς ἁρμονία ἐξ ἀντιτιθεμένων τάσεων ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ τόξον καὶ τὴν λύραν). *Τὸ ἀντί-ξουν συμφέρον ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν καὶ πάντα κατ' ἐρὶν γίνεσθαι*. (Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον παρουσιάζει ἀντιθέσεις ἐναρμονίζεται ἐκ τῶν παρουσιαζόντων διαφορὰν τόνων καταρτίζεται ἡ ὡραιότητ ἁρμονία. Τὰ πάντα δημιουργοῦνται διὰ τῆς διαμάχης).

Διὰ τῶν γνωμῶν του τούτων ἀνεδείχθη ὁ Ἡράκλειτος ἰδρυτὴς τοῦ διαλεκτισμοῦ. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεῖσα ἀρχή, καθ' ἣν αἱ ἀντιθέσεις ἀγόμεναι εἰς συνδιαλλαγὴν, ἀπαρτίζουν τὸν ἁρμονικὸν διάκοσμον τοῦ σύμπαντος, ἀσκεῖ εἰσέτι τὴν γοητεῖαν τῆς. Τὴν εὐρίσκομεν νὰ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρνητικὴν θεολογίαν, τὴν ἐκλαμβάνουσιν τὸν Θεὸν ὡς σύμπτωσιν ἀντιθέσεων ἀκριβῶς ὅπως ἐκφράζεται ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείτου εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 67 ἀπόσπασμα: *Ὁ θεὸς ἡμέρῃ εὐφρόνῃ, χειμῶν θέρος, πόλεμος εἰρήνη, κόρος, λιμός· ἄλλοι οὖται δὲ ὅκωσπερ πῦρ ὅπότεν συμμιγῇ θυώμασιν, ὀνομάζεται καθ' ἡδονὴν ἐκάστου*. (Ὁ θεὸς εἶναι ἡμέρα καὶ νύξ, χειμῶν καὶ θέρος, πόλεμος καὶ εἰρήνη, κορεσμὸς καὶ πείνα· ἐμφανίζεται δὲ ὑπὸ ἄλλας μορφάς, ἀκριβῶς ὅπως τὸ πῦρ ὅταν ἀναμιχθῇ μὲ θυμιάματα, ὀνομάζεται ἀναλόγως τῆς εὐωδίας μὲ τοῦτο ἡ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα).

Διὰ τῶν τοιούτων του συμπερασμάτων ὑπερνικᾷ τὰς ἀπορίας τῶν Ἑλεατῶν, αἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ συμβιβάσουν τὰς ἐν τῷ κόσμῳ ὑφισταμένας διαφορὰς μὲ τὴν ἐνότητά του. Ὁ Ἡράκλειτος λέγει ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἐνότης τῶν παρατηρουμένων διαφορῶν. Προχωρεῖ οὕτω εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ κοινοῦ στοιχείου, ὅπερ ὑπάρχει εἰς τὰς ἐπὶ μέρους διαφοράς. Ὅπισθ ἀπὸ τὴν ποικίλιαν ἀνευρίσκεται κατὰ τὸ κοινόν, ἡ δὲ παρατηρουμένη ἐν τῷ κόσμῳ ροὴ ὑπόκειται εἰς καθωρισμένον ρυθμόν. Τὴν ἀρχὴν ἥτις ρυθμίζει τὴν ροὴν καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐνοποίησιν τῶν διαφόρων ὄντων εἰς κοινότητα ὀνομάζει ὁ Ἡράκλειτος Λόγον. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀποτελεῖ διὰ τὸν Ἡράκλειτον τὴν ὑψίστην ρυθμιστικὴν ἁρμοδιότητα ἐν τῷ σύμπαντι, ἡ ἰσχὺς τῆς καὶ ἡ ὑπαρξίς τῆς εἶναι αἰωνία, δύναται δὲ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος ἀρκεῖ οὗτος νὰ ἀποβάλλῃ τὸν ἐγωϊσμόν του καὶ νὰ κατευθύνῃ τὸ βλέμμα του πρὸς τὴν κοινὴν ὅλων ἀρχήν.

Τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἡρακλείτου ἤρχιζε μὲ τὴν ἐξύμνησιν τοῦ Λόγου, μὲ τὸν καθορισμόν τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ κοσμικὸν ἐν γένει γεγονὸς συσχέτισέως του: *Τοῦ δὴ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰεὶ ἀξύνεται γίνονται ἄνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκούσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον γινόμενων γὰρ πάντων κατὰ τὸν λόγον τόνδε ἀπείροισιν εὐόκασι, πειρώμενοι ἐπέων καὶ ἔργων*

τοιούτων, ὁκοίων ἐγὼ διηγεῖμαι διαιρέων ἕκαστον κατὰ φύσιν καὶ φράζων ὅκως ἔχει». (Αὐτὸν δὲ τὸν λόγον ὁ ὁποῖος ἔχει αἰωνίαν ὑπαρξιν, δὲν κατανοοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ πρὶν ἀκούσουν κατὰ δι' αὐτὸν καὶ ἐπίσης ὅταν προηγουμένως κατὰ ἔχουν ἀκούσει περὶ αὐτοῦ· ἐνῶ δὲ ὅλα συμβαίνουν συμφῶνως πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον, σοῦ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν (οἱ ἄνθρωποι) ὅτι δὲν ἔχουν καμμίαν πείραν αὐτῶν, καίτοι ἡ ἐμπειρία τῶν τούς θέτει εἰς ἐπαφὴν μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα, ὡσὰν αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐκθέτω, ἀναλύων ἕκαστον ἐξ αὐτῶν συμφῶνως πρὸς τὴν φύσιν τῶν καὶ ἀναπτύσσων αὐτὰ κατὰ τὴν οὐσίαν τῶν). Μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Λόγου ὡς ὑπερτάτης ἀρχῆς, ρυθμιζούσης τὸ κοσμικὸν γεγονὸς, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν κόσμον τὸ τυχαῖον καὶ εἰσάγεται ἡ ἐννοία τῆς νομοτελείας. Ταύτην συμβολικῶς ἐκφράζει ὁ Ἡράκλειτος ὁμιλῶν περὶ Εἰμαρμένης καὶ Δίκης. Ἔχει κατονοήσει ὅτι ἐν τῇ φύσει ἐπικρατεῖ τάξις καὶ διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀντίληψίν του αὐτὴν, λέγει ὅτι ὁ ἥλιος δὲν δύναται νὰ μεταστῇ ἀπὸ τὴν κανονικὴν του τροχίαν: *Ἦλιος οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα εἰ δὲ μὴ Ἐρινύες μιν Δίκης ἐπικούροι ἐξευρήσουσιν*. (Ὁ Ἦλιος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν προδιατεταγμένην του τροχίαν διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει αἱ Ἐρινύες, αἱ ὁποῖαι εἶναι ὀπλοφόροι τῆς Δίκης, θὰ ἀνακαλύψουν τὴν παράβασίν του).

Ὡς πρὸς τὰς κοσμολογικὰς ἀντιλήψεις, φαινομενικῶς μόνον ὁ Ἡράκλειτος συνεχίζει τὴν ἰωνικὴν παράδοσιν. Ἡ παράδοσις ὁμοφώνως λέγει ὅτι ὁ Ἐφέσιος σοφὸς ἐξεθώρει ὡς πρωταρχικὸν στοιχεῖον τὸ πῦρ. Ἀλλ' ἂν ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ νόημα τῆς διδασκαλίας του, εὐκόλως θὰ ἐννοήσωμεν ὅτι, ἐφ' ὅσον δίδεται ἡ πρωτεύουσα θέσις εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ρυθμιστικὴν καθοδήγησιν τοῦ Λόγου ἐπιτελουμένην μεταβολὴν, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ὡς πρωταρχικὸν στοιχεῖον τὸ πῦρ. Χρησιμοποιεῖται μόνον ὑπ' αὐτοῦ ὡς σύμβολον ἐπειδὴ ἐμφανίζει κινήτητα καὶ δραστηριότητα μεγαλυτέραν ἀπὸ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα. Καθ' ὃν τρόπον χρησιμοποιεῖ συμβολικῶς τὰς μυθολογικὰς θεότητες, οὕτω χρησιμοποιεῖ ὡς αἰσθητοποιοῦντα τὰς φάσεις καὶ ἐμφανίσεις τῆς μεταβολῆς σύμβολα καὶ τὰ ὑλικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἶχον οἱ Μιλήσιοι φιλόσοφοι θεωρήσει ὡς φυσικὰς ἀρχάς.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ παρὰ τῷ Ἐφεσίῳ σοφῷ παρατηρουμένη στροφή πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν ψυχικὸν κόσμον. Εἰς τὸ 101 ἀπόσπασμά του λέγει ὅτι ἔκαμεν ἀντικείμενον τῆς ἐρεῦνης του τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του: *Ἐδιζησάμην ἐμεαυτόν*. Ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι πλέον μία σκιά, ὅπως ἐδόξαζεν ἡ μυθικὴ ἀντίληψις, ἀλλὰ ἐν ὄν τοῦ ὁποῖου τὰ πέρατα εἶναι ἀνεξερευνήτα: *Ψυχῆς πείρατα ἰὼν οὐκ ἂν ἐξεύροιο, πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδὸν οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει*. (Ἀπ. 45). [Ὅσον καὶ ἂν προχωρήσῃς τὰ ἔσχατα σύνορα τῆς ψυχῆς, δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ τὰ ἀνακαλύψῃς, ἔστω καὶ ἂν πορευθῇς ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς δρόμους· τόσο βαθὺν λόγον (οὐσίαν) ἔχει].

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ ἀπεράντου βάθους τοῦ ψυχικοῦ κόσμου ἀνευρίσκεται εἰς τὸν Ἡράκλειτον καὶ ἡ συναίσθησις ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπεύθυνος διὰ τὴν μοῖράν του. Αὐτὴν τὴν ἐπίγνωσιν ἐκφράζει τὸ 119 ἀπόσπασμα: *Ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων*. (Ἡ ἐσω-

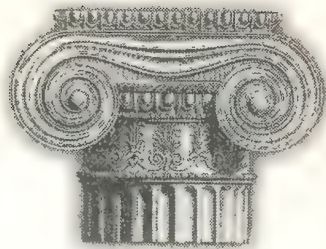
τερικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἰδιουτυπία εἶναι ἡ μοῖρά του). Ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄν προωρισμένον πρὸς θάνατον καὶ ὅτι ἡ ἐλευθερία του συνίσταται ἀκριβῶς εἰς τὴν

ἐν πλήρει συναισθήσει τῆς θνητότητός του ἀποδοχὴν τῆς μοίρας, ἐκφράζεται εἰς τὸ 20 ἀπόσπασμα: *Γενόμενοι ζῶειν ἐθέλουσι μόρους τ' ἔχειν, μᾶλλον δὲ ἀναπαύεσθαι καὶ παῖδας καταλείπουσι μόρους γενέσθαι*. (Ὅταν γεννηθοῦν οἱ ἄνθρωποι παίρνουν τὴν ἀπόφασιν νὰ κρατῶνται εἰς τὴν ζωὴν, καὶ νὰ εἶναι ὑποκείμενοι εἰς τὸν θάνατον, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ ἀφήνουν πίσω τοὺς παιδιὰ, διὰ νὰ συμβοῦν καὶ ἄλλοι θάνατοι).

Ὁ Ἡράκλειτος ἔχει τὴν αὐτοσυναίσθησιν διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὅτι εἶναι πνεῦμα δημιουργικόν. Δι' αὐτὸ καταφέρεται κατὰ τῆς πολυμαθείας: *Πολυμαθὴ νόον ἔχειν οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην αὐτοῖς τε Ξενοφάνεα καὶ Ἐκαταῖον*. (Ἀπ. 30). [Ἡ πολυμαθεῖα δὲν διδάσκει τὸν ἄνθρωπον νὰ κατανοῇ τὰ ὄντα. Διότι (ἂν τοῦτο ἦτο δυνατόν) ἤθελε διδάξῃ τὸν Πυθαγόραν καὶ ἀκόμη τὸν Ξενοφάνη καὶ τὸν Ἐκαταῖον]. Δὲν διστάζει νὰ ἐπικρίνῃ τὸν Ὀμηρον, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὁ σοφώτατος τῶν Ἑλλήνων. Ἡ διαφωνία του πρὸς τὸν Ὀμηρον ἐγκεῖται εἰς τὸ ὅτι οὗτος, καθὼς καὶ ὁ Ἀρχίλοχος, δὲν εἶχον κατανοήσει τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ὁ πόλεμος: *Τὸν τε Ὀμηρον ἄξιον ἐκ τῶν ἀγώνων ἐκβάλλεσθαι καὶ ραπίζεσθαι καὶ Ἀρχίλοχον ὁμοίως*. (Ἀπ. 42). (Ὁ Ὀμηρος πρέπει νὰ μὴ γίνεται δεκτὸς εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ νὰ ραπίζεται, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἀρχίλογος). Τὸ νόημα τοῦ ἀποσπάσματος εἶναι ὅτι ἡ ἀπαγγελία τῶν ποιημάτων τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἀρχιλόχου, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τῶν ραψωδῶν ἐν εἰδὲ ἀγῶνος, πρέπει νὰ ἀπαγορευθῇ διότι καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποιηταὶ εἶχον ἐκφράσει τὴν εὐχὴν νὰ μὴ γίνωνται πόλεμοι καὶ ἐριδες μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς μίαν τοιαύτην ἀντίληψιν περὶ τοῦ πολέμου εἶναι ὅλως ἀντίθετοι αἱ ἀπόψεις τοῦ Ἡρακλείτου. Ὁ πόλεμος κατ' αὐτὸν εἶναι πατὴρ ὅλων τῶν ὄντων: *Πόλεμος πάντων μὲν πατὴρ ἐστὶ, πάντων δὲ βασιλεὺς, καὶ τοὺς μὲν θεοὺς ἔδειξε τοὺς δὲ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν δούλους ἐποίησε τοὺς δὲ ἐλευθέρους*. (ἀπ. 29). (Ὁ πόλεμος μὲν εἶναι πάντων πατὴρ, πάντων δὲ βασιλεὺς, καὶ ἄλλους μὲν τοὺς ἀναδεικνύει θεοὺς, ἄλλους δὲ ἀνθρώπους, καὶ ἄλλους τοὺς κάμνει δούλους ἄλλους δὲ ἐλευθέρους).

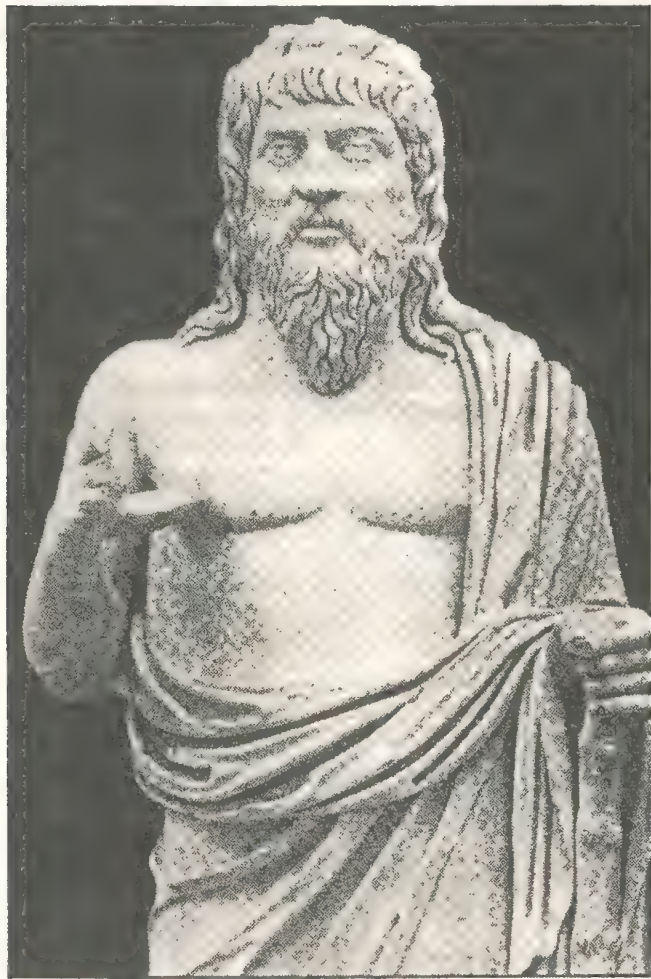
Ὁ Ἡράκλειτος ζήσας κατὰ τὴν ὥριμον περίοδον τῆς ζωῆς του τὴν μεγάλην σύγκρουσιν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν καὶ αἰσθανθεὶς βαθύτατα τὰς ἐπανελημμένας περιπετείας καὶ τὰς ἐκ τούτων προκυψάσας κοσμοϊστορικὰς μεταβολὰς εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατανοήσῃ βαθύτερον τὸ φαινόμενον τοῦ πολέμου. Ἐπίσης ἔχει κατανοήσει τὸ νόημα τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ δὲν παύει νὰ ἐξαίρῃ τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει δι' αὐτὴν ὁ νόμος: *Μάχεσθαι χρή τὸν δῆμον ὑπὲρ τοῦ νόμου ὅκωσπερ τείχεος*. (Ἀπ. 44). (Ὁ λαὸς πρέπει νὰ μάχεται ὑπὲρ τοῦ νόμου ὅπως μάχεται καὶ ὑπὲρ τοῦ τείχους). *Ἐὺν νόμῳ λέγοντας ἰσχυρίζεσθαι χρή τῷ ξυνῷ πάντων, ὅκωσπερ νόμῳ πόλις καὶ πολὺ ἰσχυροτέρως. Τρέφονται γὰρ πάντες οἱ ἄνθρωποι νόμοι ὑπὸ ἐνὸς τοῦ θεοῦ κρατεῖ γὰρ τοσοῦτον ὁκόσον ἐθέλει καὶ ἐξαρκεῖ πᾶσι καὶ περιγίγνεται*. (Ἀπ.

114). (Φρόνιμος λόγος είναι ο ακόλουθος· πρέπει να στηρίζωμεν την δυνάμιν μας επί εκείνου το οποίον είναι εις όλους κοινόν, ακριβώς όπως η πόλις στηρίζεται εις τον νόμον και πολύ ακόμη ισχυρότερον. Διότι όλοι οι νόμοι των ανθρώπων αντλούν την συντήρησίν των από τον ένα και μοναδικόν νόμον των θεών· διότι ο θεός νόμος κυριαρχεί όσον θέλει και φέρει αποτέλεσμα δι' όλα και υπερισχύει).

Έκείνο το οποίον διακρίνει τον Ήρακλειτον όχι μόνον μεταξύ των προσωκρατικών φιλοσόφων, αλλά μεταξύ των στοχαστών συμπάσης της παγκοσμίου φιλοσοφίας, είναι η φιλολογική μορφή της διατυπώσεως των δοξασιών του. Άνεδείχθη άριστοτέχνης εις την δι' άφορισμών έκφρασιν βαθυτάτων νοημάτων. Ό Νίτσε εις το έργον του «*Ανθρώπινα πολύ ανθρώπινα*» έχει έξάρει την μοναδικήν ικανότητα την έπιδειχθεΐσαν υπό του Έφεσίου σοφοῦ ως προς την χρησιμοποίησιν του άφοριστικού ύφους. «Είς γνωμολογικός άφορισμός», γράφει ο Νίτσε, «είναι κάτι πολύ σκληρόν δια τα δόντια του χρόνου και δέν δύναται να έξαντληθῇ από όλους τούς αιώνας, αν και χρησιμεύει δι' έκάστην εποχήν ως τροφή. Δια τούτο εμφανίζεται μέσα εις την φιλολογίαν ως η μεγίστη παραδοξότης. Είναι το άναλλοίωτον μέσα εις τας μεταβολάς, η τροφή ήτις διατηρεΐ πάντοτε την άξίαν της και η όποία, όπως το άλας, ούδέποτε μωραίνεται».

Πράγματι οι άφορισμοί του Ήρακλείτου ούδέποτε χάνουν την έπικαιρότητά των. Είναι όπως οι χρησμοί της Σιβύλλης, οΐπινες παρ' όλην την τραχύ-

τητα του ύφος των, λέγει ο Έφέσιος σοφός, πραγματοποιούν προβλέψεις δια μέσου χιλιάδος έτών: «*Σίβυλλα δέ μαινομένη στόματι άγέλαστα και άκαλλώπιστα και άμύριστα φθεγγομένη χιλίων έτών, έξικνεΐται τῇ φωνῇ δια τον Θεόν*» (Απ. 92). (Η Σίβυλλα με μαινόμενον στόμα εκβάλλουσα φθόγγους, από τούς όποιους λείπει η προσήγεια του γέλωτος, ο καλλωπισμός και η ευωδία των άρωμάτων, προχωρεΐ δια της φωνῆς δια μέσου χιλιετηρίδων ώθουμένη από τον Θεόν). Όπως και η Σίβυλλα τοιουτοτρόπως και αι δοξασίαι του Ήρακλείτου έπειτα από χιλιετηρίδας δέν έχουν χάσει την άξίαν των. Ό Έγελος κατά τον προηγούμενον αιώνα έστηρίχθη δια να δημιουργήση το σύστημά του επί της ήρακλειτείου δοξασίας της ένότητος των αντιθέσεων, ο έπιστημονικός λεγόμενος σοσιαλισμός έποικοδομείται επί του διαλεκτικισμού του η δε σύγχρονος λογοκρατία ανατρέχει εις τούς περι λόγου άφορισμούς του Έφεσίου σοφοῦ. Ό Ήράκλειτος είναι ο μοναδικός σοφός του όποιου αι δοξασίαι έμφανίζουν έντονον ζώην και παρουσίαν εις την σύγχρονόν μας πραγματικότητα.

Η ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ

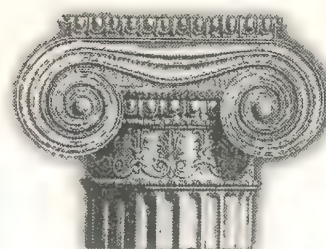
Έμπεδοκλής (495-435)

Έγεννήθη εις τον Άκράγαντα της Σικελίας έξ έπιφανούς οικογενείας, ήτις κατεπολέμει την τυραννίαν και έπροστάτευσεν τον λαόν. Ό πατήρ του Μέτων κατά το 470 είχε συνεργήσει δια την κατάλυσιν της τυραννίας. Μετά δε τον θάνατον του πατρός του, ότε οι άριστοκρατικοί ήθέλησαν να καταλάβουν την άρχήν, ο Έμπεδοκλής κατώρθωσε να ματαιώση την απόπειράν των ειρηνικώς. Όταν μετά ταῦτα ο λαός του προσέφερε το βασιλικόν αξίωμα, οὔτος δέν το έδέχθη. Κατά το τέλος της ζωῆς του φαίνεται ότι έχασε την εὔνοιαν του λαοῦ και ήναγκάσθη να απέλθῃ εις Πελοπόννησον, όπου και απέθανε. Γύρω από τον θάνατόν του έπλάσθησαν πολλοί θρύλοι. Οι φίλοι του διέδωκαν ότι ανελήφθη εις τούς ουρανοῦς, οι δε έχθροί του ότι έπήδησεν εις τον κρατήρα της Αΐτνης δια να γίνη άφαντον το σώμα του και να νομισθῇ θεός. Εις τας τοιαύτας διαδόσεις φαίνεται ότι έδωκαν λαβήν δύο στίχοι του, εις τούς όποιους ένεφάνιζε τον έαυτόν του ως θεόν:

«*Χαίρετ' έγώ δ' ύμιν θεός άμβροτος, ούκέτι θνητός
πωλεῦμαι μετά πᾶσι τετιμημένος, ώσπερ έοικε*».

(Χαίρετε! Έγώ δε ως θεός ιδικός σας, και ούχι ως θνητός περιτριγυρίζω ανάμεσα εις όλους απολαμβάνων τιμάς, όπως αρμόζει).

Έδρασεν ως πολιτικός, ως ρήτωρ ως ιατρός, ως θεουργός και γόης. Εις την νεαράν του ήλικίαν έγραψε και τραγωδίας. Τας φιλοσοφικάς του δοξασίας εξέθε-

σεν εις δύο φιλοσοφικά ποιήματα, εκ των όποιων το έν έφερε τον τίτλον «*Περὶ φύσεως*», το δε έτερον «*Καθαρμαί*». Εκ των πέντε χιλιάδων στίχων των δύο τούτων ποιημάτων διεσώθησαν αποσπάσματα μόνον.

Ός φιλόσοφος ο Έμπεδοκλής προσπαθεΐ να συνδυάση τα πορίσματα της ιωνικής φιλοσοφίας με τας έλεατικές διδασκαλίας. Δέχεται ότι υπάρχουν εν τῷ κόσμῳ ως άμετάβλητα συστατικά αὐτοῦ τα τέσσαρα στοιχεΐα, ήτοι το πῦρ, το ὕδωρ, ο άήρ και η γῆ, εκ της δε αναμίξεως αὐτῶν προέρχεται η γένεσις και η φθορά των συγκεκριμένων όντων. Κατ' οὔσίαν, δέν υπάρχει γένεσις και φθορά αλλά μόνον ανάμιξις των στοιχείων:

«*Φύσις οὔδενός έστι έόντων
αλλά μόνον μίξις τε διάλλαξις τε μιγέντων
έστι, φύσις δ' επί τοῖς όνομάζεται ανθρώποις*».

(Δέν υπάρχει γένεσις ως προς κανένα από τα όντα, αλλά μόνον ανάμιξις και έναλλαγή των αναμιχθέντων στοιχείων, οι άνθρωποι όμως χρησιμοποιούν δια να όνομάσουν τα γεγονότα ταῦτα την λέξιν φύσις, δηλαδή γένεσις).

Τα τέσσαρα στοιχεΐα τα άποκαλεΐ «*ρίζωματα*» και τα έκφράζει χρησιμοποιών ως σύμβολα τα όνόματα των αρχαίων θεών:

«*Τέσσαρα γάρ πάντων ρίζωματα πρώτον άκουε
Ζεύς άργῆς Ἥρη τε φερέσβιος ἦδ' Αἰδωνεύς
Νῆστις θ', ἡ δακρύοις τέγγει κρουνῶμα βρότειον*».

[Κατά πρώτον άκουε ότι τέσσαρες είναι αι ρίζαι δι' όλα τα όντα. Ό Ζεύς όστις (δια των κεραυνῶν) φεγγοβολεΐ, η Ἥρα η όποία (ως άήρ δια της άναπνοῆς) δωρίζει την ζωήν και ο Αἰδωνεύς (ο Άδης ως γῆ) και η Νῆστις (σικελική τοπική θεότης συμβολίζουσα τα ὕδατα· το θεμα της λέξεως νάω = άναβλύζω) ήτις χύνουσα τα δάκρυά της δημιουργεΐ την πηγὴν της ζωῆς των θνητῶν].

Πρέπει όμως να εξηγηθῇ το γεγονός της αναμίξεως και της έναλλαγῆς. Ό Έμπεδοκλής φρονεΐ ότι τα στοιχεΐα άφ' έαυτῶν δέν δύνανται να κινηθῶν και να έλθουν εις άμοιβαίους συνδυασμούς. Δια να εξηγήσῃ την ανάμιξιν και τον χωρισμόν των εισάγει δύο δυνάμεις, την Φιλίαν και το Νεΐκος. Η Φιλία συνδέει τα άνόμοια και διαχωρίζει τα όμοια, το Νεΐκος διαχωρίζει τα άνόμοια. Τα στοιχεΐα ὑπόκεινται εις την έπίδρασιν των δύο τούτων αντιτιθεμένων δυνάμεων. Όταν έπικρατῇ η Φιλία, ο κόσμος συσπειρώνεται εις σφαιρικόν σύνολον και ζῇ εν μακαριότητι ως Σφαῖρος, τον όποιον περιγράφει ο Έμπεδοκλής κατά τον ακόλουθον τρόπον:

«*Αλλ' όγε πάντοθεν ἴσος (έοῖ) και páμπαν άπείρων
σφαῖρος κυκλοτερῆς μονή περιηγεΐ γαίων.
Οὐ γάρ από νῶτοιο δύο κλάδοι αίσσονται,
οὐ πόδες, οὐ θοά γούνα, οὐ μήδεα γεννῆεντα,
αλλά Σφαῖρος έην και (πάντοθεν) ἴσος έαυτῷ*».

[Άλλ' αὐτός βεβαίως ήτο από όλα τα μέρη του ἴσος προς τον έαυτόν του και έξ ολοκλήρου άνευ πέρατος Σφαῖρος κυκλοτερῆς καμαρώνων δια την γύρω του κυριαρχούσαν μοναδικότητα (κατ' άλλους έρμηνευτάς ήρεμίαν). Διότι δέν έξορμοῦν από τα νῶτά του δύο κλάδοι, δέν (έκφύονται) πόδες και ταχέα γόνατα, ούτε γεννητι-

κά μόρια, άλλ' ήτο σφαιρικὸς και από όλα τα μέρη του ἴσος με τον έαυτόν του].

Μέσα εις τον Σφαῖρον δέν δύναται να διακριθῇ οὔδεν στοιχεΐον:

«*Ένθ' οὔτε Ἡέλιοι διείδεται ώκέα γυῖα
οὔδε μὲν οὔδ' αίης λάσιον οὔδε θάλασσα
οὔτως Ἀρμονίης πυκινῷ κρύφῳ έστήρικται
Σφαῖρος κυκλοτερῆς μονή περιηγεΐ γαίων
οὐ στάσις οὔδε τε δῆρις άνάισιμος εν μελέεσιν*».

[Έδῶ (μέσα εις τον Σφαῖρον) δέν διακρίνονται ούτε τα γρήγορα μέλη του (σώματος) του ήλίου ούτε της γῆς ή λάγνος μανία ούτε η θάλασσα· τοιουτοτρόπως μένει έστηριγμένος εις τον άδιαπέραστον κρυψῶνα της Ἀρμονίας, ο κυκλοτερῆς Σφαῖρος καμαρώνων δια την γύρω του κυριαρχούσαν μοναδικότητα. Δέν υπάρχει μέσα εις τα μέλη του καμμία διχοστασία και καμμία άπρεπῆς έρις].

Το σύμπαν όμως δέν μένει εις αὐτήν την άδιατάρακτον μακαριότητα. Βαθμηδόν έντός του Σφαῖρου αύξάνεται το Νεΐκος όπερ έπιφέρει τον χωρισμόν και την διάσπασιν και ώθει το σύμπαν εις κατάστασιν όλως άντίθετον από τον έν τη άρμονία έφησυχασμόν του Σφαῖρου. Η έσχάτη αποκορύφωσις της έπικρατήσεως του Νεΐκου οδηγεΐ εις την κατάστασιν της «*Άκοσμίας*» ως αναφέρει ο Πλούταρχος (Περὶ έμφ. σελ. 926 Ε) λέγων: «*Όρα μή το Νεΐκος έπάγῃς το Έμπεδοκλέους τοῖς πράγμασι μάλλον δε τούς παλαιούς κινῆς Τιτᾶνας επί την φύσιν και Γίγαντας και την μυθικήν εκείνην και φοβερὰν άκοσμίαν έπιδεδῖν ποθῆς (θείς) χωρὶς το βαρὺ πᾶν και χωρὶς το κοῦφον*». (Πρόσεχε μήπως κατευθύνῃς εναντίον των πραγμάτων το Νεΐκος του Έμπεδοκλέους, μάλλον δε μήπως βάλης εις κίνησιν τούς παλαιούς Τιτᾶνας και τούς Γίγαντας εναντίον της φύσεως και ποθῆς να ἴδῃς με τα μάτια σου την μυθικήν και φοβερὰν εκείνην άκοσμίαν, εἰς θέσης όλα τα βαρέα μαζί και χωριστά άπ' αὐτά τοποθετήσης τα έλαφρά).

Φαίνεται ότι ο Έμπεδοκλής έθεώρει την άκοσμίαν ως την κατάστασιν της παντελοῦς των στοιχείων διακρίσεως, κατά την όποιαν κυριαρχεΐ άπολύτως η αντίθεσις των όμοιεῶν στοιχείων προς τα έτεροειδῆ, συνεπάγουσα παγκόσμιον άλληλομαχίαν. Μεταξύ των δύο τούτων καταστάσεων, της πλήρους άρμονίας και της πλήρους διακρίσεως, τοποθετεΐ τας διαφόρους εποχάς κατά τας όποιας γεννῶνται και εξαφανίζονται τα όντα. Η κοσμογονική αὐτή διαδικασία εξέλίσσεται κατά περιόδους εις τας όποιας άλλοτε μὲν έπικρατεΐ η Φιλία άλλοτε δε το Νεΐκος. Εις το 17 απόσπασμα περιγράφεται η έν λόγω έναλλαγή δια των ακόλουθων στίχων:

«*Δίπλ' έρέω τοτὲ μὲν γάρ εν ηῤῥήθη μόνον είναι
έκ πλειόνων, τοτὲ δ' αὐ διέφυ πλέον έξ ενός είναι.
Δοιῇ δε θνητῶν γένεσις, δοιῇ δ' άπόλειψις.
Τὴν μὲν γάρ πάντων σύνδοος τίκτει τ' όλέκει τε,
ή δε páλιν διαφυσόμενων, θρεφθεῖσα διέπτῃ.
Και ταῦτ' αλλάσσοντα διαμπερές οὔδαμá λήγει,
άλλοτε μὲν φιλότῃ συνερχόμεν' εις εν άπαντα
άλλοτε δ' αὐ δίχ' έκαστα φορεύματα Νεΐκος έχθει*».

(Διπλοῦν πρᾶγμα έχω να έκθέσω. Άλλοτε μὲν πα-

ράγεται δι' αὐξήσεως ἐκ τῶν πολλῶν ἐν μοναδικὸν ὄν, ἄλλοτε πάλιν διασπώμενου τοῦ ἐνὸς παράγεται πλῆθος ὄντων. Διπλῆ λοιπὸν εἶναι ἡ γένεσις τῶν θνητῶν ὄντων, διπλοῦς δὲ καὶ ὁ ἐξαφανισμός. Ἡ συνένωσις τῶν ὄλων γίνεται αἰτία νὰ παρουσιασθῇ καὶ νὰ ἐξαφανισθῇ ἡ μία γένεσις, ἡ δὲ ἄλλη εὐθὺς ὡς διὰ τῆς αὐξήσεως λάβῃ σύστασιν ἐξαφανίζεται, ἐπειδὴ χωρίζονται τὰ στοιχεῖα. Καὶ αὕτῃ ἡ συνεχὴς ἀλλαγὴ οὐδέποτε λήγει, διότι ἄλλοτε τὰ πάντα συνέρχονται εἰς ἐνότητα ὠθούμενα ὑπὸ τῆς Φιλίας, ἄλλοτε δὲ πάλιν διαχωρίζονται ὑπὸ τοῦ μί-
σους, ὅπερ ἐμπνέει τὸ Νεῖκος).

Ὁ κόσμος εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν δημιουργεῖται ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Νεῖκου. Μέσα εἰς τὸν Σφαῖρον σχηματίζεται δίνη ἣτις γίνεται ἀφορμὴ νὰ χωρισθῇ ὁ ἀήρ καὶ νὰ περιβάλῃ τὸ σύμπαν ἐν εἶδει κενῆς σφαίρας κάτω ἀπὸ τὴν ζώνην τοῦ ἀέρος συγκεντρώνεται τὸ πῦρ. Ἡ σφαῖρα τοῦ παντὸς διαρεῖται εἰς δύο ἡμισφαίρια τὰ ὁποῖα κινουῦνται κυκλικῶς περὶ τὴν γῆν, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν εἶναι πληρὲς πυρὸς καὶ μικρὰς ποσότητος πυρὸς καὶ παράγει τὴν νύκτα. Ὁ ἥλιος δὲν ἔχει ἴδιον φῶς ἀλλὰ ἀντανακλᾷ πρὸς τὴν γῆν τὰς ἀκτῖνας τὰς ὁποίας ἐκπέμπει πρὸς αὐτὸν τὸ πύρινον οὐράνιον ἡμισφαίριον, ἡ δὲ σελήνη ἀντανακλᾷ τὸ φῶς τὸ ὁποῖον δέχεται ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ὁ ἥλιος ἀποτελεῖ εἶδος κρυσταλλίνου φακοῦ ὅστις συλλέγει τὸ οὐράνιον πῦρ καὶ τὸ ἐξαποστέλλει δι' ἀντανακλάσεως εἰς τὴν γῆν.

Ὡς πρὸς τὴν γένεσιν τῶν ὀργανικῶν ὄντων διακρίνει ὁ Ἀκραγαντίνος σοφὸς τέσσαρας περιόδους. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον ἡ γῆ γεννᾷ τὰ ὀργανικὰ μέλη τοῦ σώματος τῶν ζώων ξεχωρισμένα:

«*Ἡ πολλὰ μὲν κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν
γυμνοὶ δ' ἐπλάζοντο βραχίονες εὐνίδες ὦμων
ὀμματὰ τ' ὅα ἐπλανᾶτο πενητεύοντα μετώπων.*»

(Ἀπὸ τὴν γῆν ἀνεβλάστησαν πολλὰ κεφαλαὶ ἄνευ αὐχένων, καὶ περιεπλανῶντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βραχίονες στερούμενοι ὦμων, καὶ ἐτριγύριζαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὀφθαλμοὶ στερούμενοι μετώπων).

Εἰς τὴν δευτέραν περίοδον κατορθώνουν τὰ μεμωμένα ταῦτα ἀρμονικὰ μέλη νὰ συνενωθοῦν καὶ νὰ ἀποτελέσουν τερατώδεις μορφάς:

«*Πολλὰ μὲν ἀμφιπρόσωπα καὶ ἀμφίστερνα φύεσθαι
βουγενῇ ἀνδρόπρωρα, τὰ δ' ἔμπαλιν ἐξανατέλλειν
ἀνδροφυῇ βούκρανα, μεμιγμένα τῇ μὲν ἀπ' ἀνδρῶν
τῇ δὲ γυναικοφυῇ, σκιερῶς ἡσκημένα γυίοις.*»

[Τότε ἀνεφάνησαν πολλὰ πλάσματα μὲ διπλὰ πρόσωπα καὶ διπλὰ στήθη, σώματα βοῶν μὲ ἀνθρώπινον πρόσωπον καὶ ἐξ ἀντιθέτου ἀνθρώπινα σώματα, μὲ κεφαλὴν βοός, ἀνάμικτα πλάσματα κατὰ ἐν μέρος ἀνδρικά καὶ κατὰ ἐν ἄλλο μέρος γυναικεῖα, ὠπλισμένα μὲ σκιερὰ (ἀπὸ τὸ τρίχωμά των) γεννητικὰ ὄργανα].

Ἀλλὰ τὰ τερατώδη ταῦτα ὄντα δὲν ἡδυνήθησαν νὰ διατηρηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν. Κατὰ τὴν τρίτην περίοδον ἀνεφάνησαν τύποι ζώων ἱκανῶν νὰ συνεχίσουν τὴν ζωὴν των:

«*Οὐλοφυεῖς μὲν πρῶτα τύποι χθονὸς
ἐξανέτελλον,
ἀμφοτέρων ὕδατός τε καὶ ἰδεὸς αἶσαν
ἔχοντες*»

τούς μὲν πῦρ ἀνέπεμπε θέλον πρὸς ὁμοῖον ἰκέσθαι,
οὔτε τί πω μελέων ἐρατὸν δέμας ἐμφαίνοντας
οὐτ' ἐνοπήν αἶον τ' ἐπιχώριον ἀνδράσι γυῖον».

[Ἀνεβλάστανον κατ' ἀρχὰς χονδροδεμένα πλάσματα ἀπὸ τὴν γῆν, ἔχοντα μερίδιον καὶ ἀπὸ τὰ δύο (στοιχεῖα), δηλαδὴ καὶ ἀπὸ τὸ ὕδωρ καὶ ἀπὸ τὴν θερμότητα. Αὐτὰ τὰ πλάσματα τὸ ἐξεσφενδόνιζε πρὸς τὰ ἐπάνω τὸ πῦρ, ἐπειδὴ ἠθελε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὁμοῖόν του (ἐν τῷ οὐρανῷ) πῦρ. Τὰ πλάσματα ταῦτα δὲν ἐνεφάνιζον τὴν ἀξιαγάπητον μορφήν τῶν μελῶν (τοῦ σώματος) οὔτε τὴν φωνήν, οὔτε τὸ ἰδιάζον γεννητικὸν μόριον, ὅπως προσιδιάζει εἰς τοὺς ἀνδρας].

Κατὰ τὴν τετάρτην περίοδον γεννῶνται τὰ ὀργανικὰ ὄντα οὐχὶ ἐκ τῆς γῆς, ἀλλὰ ἐξ ἀλλήλων. Ὁ Ἀέτιος λέγει: «*Τὰς δὲ τετάρτας οὐκέτι ἐκ τῶν ὁμοίων, αἶον ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων ἦδη.*» (Αἱ γενέσεις τῆς τετάρτης περιόδου δὲν προέρχονται ἐκ τῶν ὁμοιογενῶν στοιχείων, ἐκ τῆς γῆς π.χ. καὶ τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ διὰ γεννήσεως ἐξ ἀλλήλων).

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς προλαμβάνει τὰς διδασκαλίας τοῦ Δαρβίνου, ὅστις εἶπεν ὅτι ἐκ τῶν ἀναφανέντων διὰ τῆς ἐξελιξεως ὀργανισμῶν διεσώθησαν μόνον ὅσοι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Ὅπως φαίνεται ἐκ μαρτυρίας τοῦ Σιμπλικίου τοιαύτην ἰδέαν εἶχεν ἐκφράσει ὁ Ἐμπεδοκλῆς: «*Καὶ ὅσα μὲν οὕτω συνέστη ἀλλήλοις, ὥστε δύνασθαι τυχεῖν σωτηρίας, ἐγένετο ζῶα καὶ ἔμεινεν διὰ τὸ ἀλλήλοις ἐκπληροῦν τὴν χρεῖαν.*» (Καὶ ὅσα δηλαδὴ ὀργανικὰ μέλη συνηνώθησαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ διασωθοῦν ἐγένοντο ζῶα καὶ ἔμειναν εἰς τὴν ζωὴν, διότι ἀμοιβαίως ἱκανοποιοῦν τὰς ἀνάγκας των). Ὁ Ἐμπεδοκλῆς παρουσίασε πλήρη θεωρίαν ἐξηγοῦσαν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν αἰσθήσεων διὰ τῆς θεωρίας τῶν πόρων καὶ τῶν ἀπορροῶν.

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς γνωρίζει καλῶς ὅτι ἡ δύναμις τῶν αἰσθήσεων εἶναι περιορισμένη καὶ ὅτι δυσχερὲς ἐξ ἴσου τυγχάνει καὶ ἡ διὰ τοῦ νοῦ κατανόησις τοῦ κοσμικοῦ συνόλου:

«*Στεινωποὶ γὰρ παλάμαι κατὰ γυῖα κέχυνται
πολλὰ δὲ δεῖλ' ἔμπαλα, τὰ τ' ἀμβλύνουσι μερίμνας
παῦρον δὲ ζωῆς ἰδίου μέρος ἀθρήσαντες
ὠκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν
αὐτὸ μόνον πεισθέντες ὅτω προσέκυρσεν ἕκαστος
πάντος' ἐλαυνόμενοι, τὸ δ' ὅλου (πᾶς) εὐχεται εὐρεν.
Οὕτως οὐτ' ἐπιδερκτὰ τὰ δ' ἀνδράσιν οὐτ' ἐπακουστὰ
οὔτε νόῳ περιληπτὰ. Σὺ δὲ οὖν, ἐπεὶ ὧδ' ἐλιάσθης
πεύσεται οὐ πλέον ἢ ἐβροτεῖν μῆτις ὄρωρεν.*»

(Διότι εἶναι πολὺ στενὰ τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, ἅτινα ἔχουν ἀπλωθῇ ἐπάνω εἰς τὰ ἀνθρώπινα μέλη. Πολλὰ δὲ κακὰ τὰ κτυποῦν αἰφνιδίως καὶ σκοτίζουν τὴν δύναμιν τῆς σκέψεως των. Ἀφ' οὗ δὲ παρατηρήσουν ἐν ὀλίγον μέρος τῆς ζωῆς των, φεύγουν ἀπὸ αὐτὴν μὲ πρόωρον θάνατον ἀρπασθέντες πρὸς τὰ ὕψη ὡσὰν νὰ ἦσαν καπνός. Ὁ καθεὶς θεωρεῖ ἀξιόπιστον ἐκεῖνο ἐπάνω εἰς τὸ

ὁποῖον τὸ ἔρριπεν ἡ τύχη του κατὰ τὰς πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις περιπλανήσεις του, καὶ ὅμως καυχᾶται ὁ καθεὶς ὅτι εὗρηκε τὸ ὄλον. Τοιοτοτρόπως δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὸ τὸ ὄλον οἱ ἄνθρωποι νὰ τὸ ἴδουν μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των οὔτε νὰ τὸ ἀκούσουν οὔτε νὰ τὸ καταλάβουν μὲ τὸν νοῦν των. Σὺ δὲ ἐπειδὴ ἐπλησίασες πρὸς τὰ ἐδῶ, δὲν θὰ μάθης τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνο μέχρι τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ὑψωθῇ ἡ ἀνθρωπίνη σκέψις).

Ἐκφράζει ὅμως τὴν γνώμην ὅτι εἶναι δυνατόν ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς μελέτης νὰ εὐρύνη τὸ βλέμμα του καὶ νὰ πλουτίσῃ τὰς γνώσεις του:

«*Εἰ γὰρ κεν σὲ ἀδινῇσιν ὑπὸ πρᾶπίδεσιν ἐρείσας
εὐμενέως καθαρῇσιν ἐποπτεύσης μελέτησιν
Ταῦτα τέ σοι μάλα πάντα δι' αἰῶνος παρέσσονται,
ἄλλα τε πόλλ' ἀπὸ τῶνδ' ἐκτήσῃαι· αὐτὰ γὰρ αὔξει
εἰ δὲ σὺ γ' ἀλλοίων ἐπορέξῃαι, ὅα κατ' ἀνδρας
μυρία δειλὰ πέλονται ἅ τ' ἀμβλύνουσι μερίμνας,
ἡ δ' ἀφαρ' ἐκλείψουσι περιπλομένοιο χρόνοιο
σφῶν αὐτῶν ποθέοντα φίλην ἐπὶ γένναν ἰκέσθαι
πάντα γὰρ ἴσθι φρόνησιν ἔχειν καὶ νώματος αἶσαν.*»

[Διότι, ἐάν ταῦτας (τὰς διδασκαλίας) στερεώσας μέσα εἰς τὸ βάθος τοῦ πνεύματός σου μὲ εὐμένειαν, τὰς φέρης ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου μὲ καθαρὰν σκέψιν, θὰ εἶναι αὐταὶ εἰς τὴν διάθεσίν σου πολὺ πρόχειροι εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν. Καὶ ἄλλας πολλὰς (γνώσεις) θὰ ἀποκτήσης (ἀφορμώμενος) ἀπὸ αὐτάς. Διότι αὐτὰ πληθύνονται μέσα εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον ἐκάστου ἀνθρώπου, ἀναλόγως πρὸς τὴν ιδιότυπον ἐκάστου ἀνθρώπου φύσιν. Ἐάν ὅμως σὲ καταλάβῃ ἡ ὀρεξις δι' ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐξασθενίζουν τὴν σκέψιν, θὰ σὲ ἐγκαταλείψουν (αἱ ἀποκτηθεῖσαι γνώσεις) μὲ τὴν διαδρομὴν τοῦ χρόνου. Διότι ποθοῦν νὰ ἔλθουν εἰς τὸ γένος ἐκ τοῦ ὁποίου κατάγονται. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζῃς ὅτι τὰ πάντα ἔχουν συνείδησιν καὶ μερίδιον εἰς τὴν ἱκανότητα τῆς νοήσεως].

Αἱ γνώσεις θεωροῦνται ὡς κάτι τὸ ἔμψυχον, τὸ ὁποῖον ζητεῖ νὰ διαμένῃ εἰς μίαν συγγενικὴν του περιοχὴν. Ἡ δὲ διαδικασία τῆς γνωστικῆς λειτουργίας θεωρεῖται ὡς ἔνωσις τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως μὲ τὴν φρόνησιν, ἣτις ἐνυπάρχει εἰς τὸ γινωσκόμενον πρᾶγμα. Πᾶσα γνωστικὴ λειτουργία εἶναι, κατὰ τὸν Ἀκραγαντῖνον σοφόν, εἰδὸς τι ἐκλεκτικῆς συμπαθείας μεταξὺ ὁμοειδῶν πραγμάτων:

«*Γαίῃ μὲν γὰρ γαίαν ὁπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα διον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἰδηλον
στοργὴν δὲ στοργῇ νεῖκος δὲ τε νεῖκει λυγρῷ.*»

[Διότι μὲ τὴν (ἐν ἡμῖν) ὑπάρχουσαν γῆν βλέπομεν (δηλαδὴ γνωρίζομεν) τὴν γῆν, μὲ τὸ ὕδωρ δὲ τὸ ὕδωρ καὶ μὲ τὸν αἰθέρα τὸν θεῖον αἰθέρα, μὲ τὸ πῦρ δὲ τὸ κατὰστρεπτικὸν πῦρ, τὴν στοργὴν δὲ τὴν στοργὴν, τὸ δὲ μῖσος μὲ τὸ ἀξιοθρήνητον μῖσος].

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς εἶναι ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς τόσον διαφημισθείσης ἐπ' ἐσχάτων θεωρίας τῆς «ἐναισθήσεως», ἥτοι

τῆς δοξασίας ὅτι τὸ ὑποκείμενον εὐρίσκει εἰς τὸ ἀντικείμενον τὰς ἰδικὰς του ποιότητας καὶ καταστάσεις. Εἰς τὸ 129 ἀποσπασμὰ τοῦ ὁμιλεῖ περὶ τῆς γνώσεως ὡς ἀναμνήσεως καὶ ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρξεν ἄνθρωπος, πιθάνως ὑπαινισσόμενος τὸν Πυθαγόραν, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη ἡδύνατο νὰ φθάσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω μέχρι τῆς διαρκείας δέκα καὶ εἴκοσιν ἀνθρωπίνων βίων:

«*Ὅπποτε γὰρ πάσησιν ὀρέξαιτο πρᾶπίδεσιν
ρεῖα' ὃ γε τῶν ὄντων πάντων λεύσσεσκεν ἕκαστον
καὶ τε δέκ' ἀνθρώπων καὶ τ' εἴκοσιν αἰώνεσσι.*»

[Καὶ ὅταν ἔθετεν εἰς ἐνέργειαν ὅλας του τὰς διανοητικὰς δυνάμεις, ἐβλεπε μέσα εἰς τοὺς ἰδικούς του (προηγούμενους) δέκα καὶ εἴκοσιν ἀνθρωπίνους βίους, οἰονδήποτε ἐξ ὅλων τῶν πραγμάτων].

Εἶναι φανερὰ ἐνταῦθα ἡ σχέσις τῆς θεωρίας τῆς μετεμψυχώσεως μὲ τὴν ἰσχυροποίησιν τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως. Τὸ ἄτομον λαμβάνει συνείδησιν τοῦ ἀπεράντου ὀρίζοντος τῆς ψυχικῆς περιοχῆς καὶ τῶν ἱκανοτήτων του ὡς πνευματικοῦ ὄντος. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐνθουσιάζεται ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ ἐσωτερικοῦ τούτου κόσμου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε κρίνει ἐαυτὸν ὄξιον ἀποθεώσεως. Ἄν λοιπὸν λαμβάνῃ τὸ ὕφος τοῦ προφήτου, τοῦτο γίνεται οὐχὶ ἐξ ὑπερμέτρου ἀλαζονείας, ἀλλ' ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικότητος. Ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, αἰσθάνεται ὅτι ἔχει μέσα του κάτι τὸ θεῖον. Ἦδη ὁ Ἡράκλειτος εἶχεν εἶπει ὅτι καὶ μέσα εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπάρχει δαίμων «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων». Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς βλέπει μέσα εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἦθος μίαν μοῖραν ἀπὸ τὴν φρόνησιν καὶ τὸν νοῦν, ὅστις εἶναι διαχυμένος εἰς ὅλα τὰ ὄντα. Πιστεύει ὅτι δύναται, λόγῳ τῆς συγγενεοῦς πρὸς τὰ ὄντα φύσεώς του ὁ ἄνθρωπος, ὅχι μόνον νὰ γνωρίσῃ τὰ ὄντα ἀλλὰ καὶ νὰ κυριαρχήσῃ ἐπ' αὐτῶν. Ἡ γνώσις δύναται νὰ μετατραπῇ κατόπιν τούτου εἰς δύναμιν. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦτο πρέπει νὰ κριθῇ ὅταν πιστεῖται ὅτι θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν ἀνέμων, ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ἐπὶ τῆς ἰδέας αὐτῆς στηρίζεται ἡ πίστις εἰς τὴν μαγείαν καὶ εἰς τὴν τεχνικὴν. Διὰ τοῦτο ἡ προσωπικότης τοῦ Ἐμπεδοκλέους ταλαντεύεται μεταξὺ τοῦ σοφοῦ ἐπιστήμονος, τοῦ προφήτου καὶ τοῦ μάγου.

Ὁ Ἀκραγαντῖνος σοφὸς ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς ἰδιοζούσας προσωπικότητας ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Παραβάλλεται ὑπὸ πολλῶν μὲ τὸν δόκτορα Φάουστ. Εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνος, φίλος τοῦ λαοῦ, παρέχων εἰς αὐτὸν ἰατρικὴν βοήθειαν κατὰ τὸν λοιμόν, εἶναι συγχρόνως λεπτὸς παρατηρητὴς τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ ἐμπειρὸς πειραματιστής. Ἐχει περιγράψῃ τὸ πείραμα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ γίνῃ διὰ τῆς κλεψύδρας ἐν τῷ ὕδατι, ἔχει κάμει παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν μαγνητῶν, ἐπὶ τῶν φακῶν καὶ ἐπὶ τῶν πωροειδῶν σωμάτων. Συγχρόνως πιστεύει, ὅπως καὶ ὁ Φάουστ, εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν μαγείων. Ὁ Ρενὰν τὸν χαρακτηρίζει ὡς προσωπικότητα, ἣτις συνενώνει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Νεύτωνος, μαζί μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ μάγου Καλιόστρου.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΠΕΝΑΝ

Προσευχή πάνω στην 'Ακρόπολη

Ή ἀρχοντιά! ὦ κάλλος ἀπλό καί ἀληθινό! Θεά πού ἡ λατρεία της σημαίνει νοῦ καί σοφία ἐσύ, πού ὁ ναός σου εἶναι ἕνα αἰώνιο μάθημα συνείδησης καί εὐλικρίνειας, φτάνω ἀργά στό κατώφλι τῶν μυστηρίων σου· φέρνω στό βωμό σου πολλές τύψεις. Γιά νά σέ βρῶ χρειάστηκε νά κάνω ἀτέλειωτες συζητήσεις. Τή μύηση πού τήν ἔδινες στό νεαρό Ἀθηναῖο μ' ἕνα χαμόγελο τήν κατάκτησα ἔπειτα ἀπό πολλές σκέψεις, ἔπειτα ἀπό μακριές προσπάθειες.

Ἐγγιζήκα γλαυκομάτα θεά, ἀπό γονιούς βαρβάρους, ἀνάμεσα στούς Κιμμέριους, τοὺς καλούς καί ἐνάρτους, πού κατοικοῦν στίς ἀχτές μιᾶς θάλασσας σκοτεινῆς, γεμάτης βράχους, πού τή δέρνουν πάντα οἱ καταιγίδες. Τόν ἥλιο μύλις τόν ξέρομε ἐκεῖ· λουλούδια μας εἶναι τά μούσκηλα, τά φύκια καί τά χρωματιστά κοχύλια πού τά βρίσκουμε στό βάθος τῶν μοναχικῶν κόλπων. Τά σύγνεφα φαίνονται ἐκεῖ σάν δίχως χροῶμα, καί ἀκόμα καί ἡ χαρά εἶναι λίγο ὀλιβερή· ἀλλά πηγές μέ χρύσο νερό βγαίνουν ἀπό τό βράχο καί τά μάτια τῶν κοριτσιῶν εἶναι σάν τίς πράσινες κρήνες, ὅπου σέ βάθῃ ἀπό κυματιστά χορτάρια, καθεφτίζεται ὁ ἥλιος.

Οἱ πατέρες μου, ὅσο μακριά μπορούμε νά πᾶμε πίσω, εἶχαν ἔργο τά μακρινά σεφέρια, σέ θάλασσες πού οἱ Ἀργοναῦτες σου δέν τίς γνώρισαν. Ἄκουσα, ὅταν ἤμουν νέος, τά τραγούδια τῶν πολικῶν ταξιδιῶν· μέ νανούρισαν οἱ ἀναμνήσεις ἀπό πάγους πού ἔπλεαν, ἀπό θάλασσες καταχνιασμένες ὅμοιες μέ γάλα, ἀπό νησιά πού τά κατοικοῦν πουλιά πού τραγουδοῦν κάθε τόσο καί πού, παίρνοντας τό πέταγμα τους ὅλα μαζί, μαυρίζουν τόν οὐρανό.

Ἦ ἱερεῖς μιᾶς ξένης θρησκείας, πού τήν ἔφεραν οἱ Σύριοι τῆς Παλαιστίνης, μ' ἀνάθρεψαν. Οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ ἦσαν σοφοί καί ἄγιοι. Μοῦ ἔμαθον τίς μακριές ἱστορίες τοῦ Κρόνου, πού ἔπλεσε τόν κόσμο, καί τοῦ γιου του, πού λένε ὅτι ἔκαμε ἕνα ταξίδι στή γῆ. Οἱ ναοί τους εἶναι τρεῖς φρεές πιό ψηλοὶ ἀπό τοὺς δικούς σου, ὦ Εὐρυθμία, καί ὁμοιοί μέ δάση· μόνο δέν εἶναι στέρεοι, γίνονται ἐρείπια ὕστερα ἀπό πενταχόσια ἢ ἑξαχόσια χρόνια· εἶναι ἐπινοήσεις βαρβάρων, πού φαντάζονται ὅτι μπορεῖ νά κάνει κανεὶς κάτι καλό, ἔξω ἀπό τοὺς κανόνες πού θέσπισες γιά τοὺς πιστοὺς σου, ὦ Λόγε. Ἀλλά οἱ ναοὶ ἐκεῖνοί μου ἄρεσαν· δέν εἶχα σπουδάσει τή θεία σου τέχνη· εὗρισκα ἐκεῖ τό Θεό. Τραγουδοῦσαν ἐκεῖ πέρα ψαλμούς πού τοὺς θυμοῦμαι ἀκόμα: «Χαῖρε, ἀστέρι τῆς θάλασσας... βασιλίσσα ἐκείνων πού στενάζουν σ' αὐτὴ τήν κοιλάδα τῶν δακρύων», ἢ «Ρόδο μυστικό, σιντεφένιε - Πύργε, Σπίτι χρυσό, Ἀστέρι πρωινό...» Ὡ, ναί, θεά, ὅταν θυμοῦμαι αὐτά τά τραγούδια ἡ καρδιά μου λειώνει, γίνομαι σχεδόν ἀποστάτης. Συχώρεσέ μου τή γελοία μου τούτη ἀδυναμία, δέν μπορεῖς νά φανταστεῖς τί θέλγυτρο ἔβαλαν οἱ βάρβαροι μάγοι στοὺς στίχους αὐτούς, καί πόσο μοῦ στοιχίζει ν' ἀκολουθῶ κατάγυμνο τό νοῦ.

Καί ἔπειτα ἂν ἤξερες τί δύσκολο πού ἔγινε τό νά σέ ὑπηρετεῖ κανεὶς! κάθε ἀρχοντιά χάθηκε. Οἱ Σκύθες κατέκτησαν τόν κόσμο. Δέν ὑπάρχει πιά δημοκρατία ἐλεύθερων

ἀνθρώπων, δέν ὑπάρχουν πιά παρά βασιλιάδες πού βγαίνουν ἀπό μιάν ἄξεστη γενιά, μεγαλειότητες πού θά σέ ἔκαμναν νά χαμογελάσεις. Βαρεῖοι Ὑπερβόρειοι ὀνομάζουν ἐλαφροὺς ἐκείνους πού σέ ὑπηρετοῦν... Μιά φοβερὴ παμβοιωτία, ἕνας συνασπισμός ὄλων τῶν ἀνοησιῶν, ἀπλώνει πάνω στὸν κόσμο ἕνα μολυβένιο καπάκι, κάτω ἀπὸ τό ὁποῖο πνιγόμαστε. Ἀκόμα κ' ἐκεῖνοί πού σέ τιμούν, πόσο ἀξιολύπητοι! θά σοῦ φαίνονται! Θυμᾶσαι ἐκείνον τόν Καληδόνιο, πού πρὶν ἀπὸ πενήντα χρόνια, ἔσπασε τόν ναό σου μέ τὰ σφυριά γιά νά τόν πᾶει στή Θούλη; Ἔτσι κάνουν ὅλοι... Ἐγραψα, σύμφωνα μέ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς κανόνες πού ἀγαπᾶς, ὦ Θεονόη, τή ζωὴ τοῦ νέου Θεοῦ, πού τόν ὑπέρετσα στὰ παιδικὰ χρόνια μου· λένε ὅτι εἶμαι ἕνας Εὐήμερος· μοῦ γράφουν γιά νά μέ ρωτήσουν τί σκοπὸ ἔταξα στὸν ἑαυτό μου· δέν ἐκτιμῶν παρά ὅ,τι χρησιμεύει γιά νά καρποφορῶν τὰ σαράφικα τους τραπέζια. Καί γιατί γράφει κανεὶς τή ζωὴ τῶν θεῶν, ὦ Οὐρανέ! παρά γιά νά κάνει ν' ἀγαπήσουν οἱ ἄνθρωποι τό θεϊκό πού ἐκλείναν οἱ θεοὶ μέσα τους, καί γιά νά δείξει ὅτι τό θεϊκό αὐτὸ ζεῖ ἀκόμα καί θά ζεῖ αἰώνια στήν καρδιά τῶν ἀνθρώπων;

Θυμᾶσαι τή μέρα ἐκείνη, ἐπὶ τῆς ἀρχοντίας τοῦ Διονυσιοδώρου, ὅπου ἕνας ἀσκητικὸς κοντός Ἑβραῖος, πού μιλοῦσε τὰ ἐλληνικά τῶν Συρίων, ἦρθε ἐδωπέρα, περπάτησε μπρός στό ναό σου χωρίς νά σέ καταλάβει, διάβασε ἐντελῶς λαθεμένα τίς ἐπιγραφές σου καί νόμισε ὅτι βρῆκε στὸν περίβολό σου ἕνα βωμὸ ἀφιερωμένον σέ ἕνα θεό πού θά εἶταν τάχατες ὁ ἄγνωστος Θεός.

Ἔ! λοιπόν, ὁ κοντός αὐτός Ἑβραῖος νίκησε· ἐπὶ χίλια χρόνια, σέ ὀνόμαζαν εἰδωλο, ὦ Ἀλήθεια· ἐπὶ χίλια χρόνια, ὁ κόσμος εἶταν μιὰ ἔρημος ὅπου δέ φύτρωνε κανένα λουλούδι. Ὅλο αὐτὸ τὸν καιρὸ, σώπαινες, ὦ σάλπιγγα τῆς σκέψης. Θεά τῆς τάξης, εἰκόνα τῆς οὐράνιας σταθερότητας, εἶταν ἔνοχος ἐκείνος πού σ' ἀγαποῦσε, καί, σήμερα πού ἔπειτα ἀπὸ εὐσυνείδητὴ ἐργασία κατορθώσαμε νά σέ πλησιάσουμε, μᾶς κατηγοροῦν ὅτι διαπράξαμε ἕνα ἔγκλημα κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος σπάζοντας ἀλυσίδες πού δέν τίς χρειάζοταν ὁ Πλάτων.

Ἐσύ μόνη εἶσαι νέα, ὦ Κόρη· ἐσύ μόνη εἶσαι ἀγνή, ὦ Παρθένε· ἐσύ μόνη εἶσαι ἁγία, ὦ Ὑγεία· ἐσύ μόνη εἶσαι ἰσχυρή, ὦ Νίκη· τίς πολιτείες, τίς φυλάγεις, ὦ Πρόμαχος· ἔχεις ὅ,τι χρειάζεται ἀπὸ τόν Ἀρη, ὦ Ἀρεία· ἡ εἰρήνη εἶναι ὁ σκοπός σου, ὦ Εἰρηνική. Νομοθέτρια, πηγὴ τῶν δικαίων θεσμῶν· Δημοκρατία, ἐσύ πού τό θεμελιακό δόγμα σου εἶναι ὅτι καλὸ ἔρχεται ἀπὸ τό λαό, καί ὅτι, παντοῦ ὅπου δέν ὑπάρχει λαός γιά νά θρέψει καί νά ἐμπνέει τήν ἰδιοφυΐα, δέν ὑπάρχει τίποτε, μάθε μας νά ἐξάγουμε τό διαμάντι ἀπὸ τὰ μακριὰ πλήθη. Πρόνοια τοῦ Δία, θεία ἐργάτρια, μητέρα κάθε τέχνης, προστατίσσα τῆς ἐργασίας, ὦ Ἐργάνη, ἐσύ πού δίνεις εὐγένεια στὸν πολιτισμένο ἐργάτη καί τόν βάζεις τόσο πολὺ πάνω ἀπὸ τόν ὀκνηρὸ Σκύθη· Σοφία, ἐσύ πού ὁ Δίας σ' ἐγέννηρε ἀφοῦ ἀναδιπλώθηκε ἀπάνω στὸν ἴδιο ἑαυτό του, ἀφοῦ ἀνάσανε βαθιά· ἐσύ πού κατοικεῖς μέσ στὸν πατέρα σου, ὁλότελα ἐνωμένη μέ τήν οὐσία του· ἐσύ πού εἶσαι ἡ συντρόφισσα καί ἡ συνειδησή του. Ἐνέργεια τοῦ Δία, σπῖθα πού ἀνάβεις καί συντηρεῖς τή φωτιά στοὺς ἥρωες καί στοὺς μεγαλοφύεις, κάνε μας τέλειους σπιριτουαλιστές. Τή μέρα ὅ-

πού οἱ Ἀθηναῖοι καί οἱ Ρόδιοι ἀγωνίστηκαν γιά τή θυσία, διάλεξες γιά κατοικία σου τήν πόλη τῶν Ἀθηναίων, γιατί οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι σοφότεροι. Ὁ πατέρας σου ὠστόσο πρόσταξε τόν Πλούτο νά κατεβεῖ μέσα σ' ἕνα χρυσὸ σύγνεφο πάνω στήν πόλη τῶν Ροδίων, γιατί εἶχαν κ' ἐκεῖνοί τιμῆσει τήν κόρη του. Οἱ Ρόδιοι ἀπόχτησαν πλοῦτη· ἀλλά στοὺς Ἀθηναίους ἔδωσες τό πνεῦμα, δηλαδή τήν ἀληθινὴ χαρά, τήν αἰώνια εὐθυμία, τήν θεία παιδικότητα τῆς καρδιάς.

Ὁ κόσμος θά σωθεῖ μονάχα ὅταν ξανάρθει σέ σένα ἀπορίχνοντας τὰ βάρβαρα δεσμά του. Ἀς τρέξουμε, ἄς ἔρθουμε ὁμάδι. Τί ὁμορφὴ μέρα πού θάναι ἐκείνη ὅπου ὅλες οἱ πολιτείες πού πήραν συντρίμματα τοῦ ναοῦ σου, ἡ Βενετία, τό Παρίσι, τό Λονδίνο, ἡ Κοπενάγη, θά ἐπανορθώσουν τίς κλειψιές τους, θά σχηματίσουν ἱερές πομπές γιά νά φέρουν πίσω τὰ συντρίμματα πού κατέχουν, λέγοντας: «Συχώρεσέ μας, θεά! τὰ πήραμε γιά νά τὰ σώσουμε ἀπὸ τὰ κακὰ πνεύματα τῆς νύχτας», καί θά ξαναχτίσουν τὰ τείχη σου μέ συνοδεία αὐλῶν, γιά νά ξεπλύνουν τό κρίμα τοῦ ἄτιμου Λύσανδρου! Ὑστερα θά πᾶνε στή Σπάρτη νά καταραστοῦν τή γῆς ὅπου ὑπῆρξε ἡ πολιτεία πού βαρύνεται καί νά τή βρίσουν πού δέν ὑπάρχει πιά!

Πιστὸς σέ σένα θ' ἀντισταθῶ στίς ὀλέθριες συμβουλαι-τόρισσές μου· στό σκεπτικισμό μου, πού μέ κάνει ν' ἀμφιβάλλω γιά τήν ἀξία τοῦ λαοῦ· στήν ἀνησυχία τοῦ πνεύματός μου, πού, ὅταν ἔχω βρεῖ τό ἀληθινό, μέ κάνει νά τό γυρεύω ἀκόμα· στὰ καπρίτσια τῆς ψυχῆς μου, πού, ἀφοῦ ὁ νοὺς εἶπε τό λόγο του, δέ μ' ἀφήνει νά κάτσω ἥσυχος. Ὡ Ἀρχηγέτις, ἰδανικό πού ὁ μεγαλοφύης σαρκώνει στ' ἀριστοφυρμάτά του, προτιμῶ νά εἶμαι ὁ στερνός στό σπῖτι σου παρά ὁ πρῶτος ἀλλοῦ. Ναί, θά προσκολληθῶ στό στυλοβάτη τοῦ ναοῦ σου· θά λησμονήσω ὅλες τίς διδασκαλίες ἐξὸν ἀπὸ τή δική σου, θά γίνω στηλίτης πάνω στοὺς κίονές σου, τό κελλί μου θά τό φτιάσω πάνω στό ἐπιστύλιό σου. Πράμα πιὸ δύσκολο! γιά χάρη σου, θά γίνω, ἂν τό μπορέσω, μισαλλόδοχος, μεροληπτικός. Δέ θ' ἀγαπήσω παρά μόνο ἐσένα. Θά μάθω τή γλώσσα σου, θά ξεμαῖω ὅλα τ' ἄλλα. Θά γίνω ἄδικος γιά ὅ,τι δέ σέ ἀφορᾷ, θά γίνω ὑπέρτης τοῦ ἑστατοῦ ἀπὸ τοὺς γιούς σου. Τοὺς σημερινούς κατοίκους τῆς γῆς πού ἔδωσες στὸν Ἐρεχθέα, θά τοὺς ἐγκωμιάσω, θά τοὺς παινέσω. Θά προσπαθῶ ν' ἀγαπήσω ὡς καί τὰ ἐλαττώματά τους· θά πειστώ, ὦ Ἱππληάτις, ὅτι κατ'ἀγονται ἀπὸ τοὺς καβαλάρηδες πού γιορτάζουν ἐκεῖ ἀπάνω, στό μάρμαρο τῆς ζωφόρου σου, τήν αἰώνια γιορτὴ τους. Θά ξεριζώσω ἀπὸ τήν καρδιά μου κάθε ἵνα πού δέν εἶναι νοὺς καί καθάρια τέχνη. Θά πάψω ν' ἀγαπῶ τίς ἀρρώστιες μου, νά βρίσκω εὐχαρίστηση στὸν πυρετό μου. Στήριξε τή σταθερὴ βούλησή μου, ὦ Σώτειρα, βοήθησέ με, ὦ ἐσύ πού σώζεις!

Πόσες δυσκολίες, ἀλήθεια, προβλέπω! πόσες συνήθειες τοῦ πνεύματος θ' ἀναγκαστώ ν' ἀλλάξω! πόσες χαριτωμένες ἀναμνήσεις θά χρειαστεῖ νά ξεριζώσω ἀπὸ τήν καρδιά

μου! Θά δοκιμάσω, ἀλλά δέν εἶμαι σίγουρος γιά τόν ἑαυτό μου. Ἀργά σέ γνώρισα, τέλεια ὁμορφιά. Θάχω πισωγυρίσματα, ἀδυναμίες. Μιά φιλοσοφία, διαστρεμμένη δίχως ἄλλο, μέ ἔκανε νά πιστέψω, ὅτι τό καλὸ καί τό κακό, ἡ ἡδονὴ καί ὁ πόνος, τό ὁμορφο καί τό ἀσκημο, ἡ φρόνηση καί ἡ τρέλλα σμίγουν ἀνάμεσά τους καί παίρνουν θεωρίες δυσκολοξάνοιχτες σάν τίς ἀποχρώσεις τοῦ λαίμου τοῦ περιστεριοῦ. Ἀν τό πιστέψουμε αὐτό, τό νά μὴν ἀγαπᾶς τίποτε, τό νά μὴ μισεῖς τίποτε ἀπολύτως, γίνεται σοφία. Ἀν μιὰ κοινωνία, ἂν μιὰ φιλοσοφία, ἂν μιὰ θρησκεία κάτεχε τήν ἀπόλυτη ἀλήθεια, ἡ κοινωνία αὐτή, ἡ φιλοσοφία αὐτή, ἡ θρησκεία αὐτή θά εἶχε νικήσει τίς ἄλλες καί θά ζοῦσε μόνη τούτη τή στιγμή. Ὅλοι ἐκεῖνοί, πού, ἴσαμε σήμερα, πίστεψαν ὅτι εἶχαν δίκιο, τό βλέπουμε καθαρά ὅτι γελάστηκαν. Μποροῦμε, ἂν δέν ἔχουμε μιὰ τρελλὴ ἐπαρση, νά πιστέψουμε ὅτι τό μέλλον δέ θά μᾶς κρίνει ὅπως κρίνουμε τό παρελθόν; Νά τί βλαστήμιες μοῦ ὑποβάλλει τό πνεῦμα μου τό βαθιά χαλασμένο. Μιά λογοτεχνία, πού θά εἶταν, ὅπως εἶναι ἡ δική σου, πέρα πέρα ὑγιερή, δέ θά προκαλοῦσε πιά σήμερα παρά μόνο πλήξη.

Χαμογελᾶς γιά τήν ἀφέλειά μου. Ναί, πλήξη... Ἐξέμαστε χαλασμένοι: τί νά γίνει; Θά πάω πιὸ πέρα, ὀρθόδοξη θεά, θά σοῦ πῶ τήν ἐνδόμυχη διαφθορά τῆς καρδιάς μου. Λογικὴ καί εὐθυκρισία δέν ἀρκοῦν. Ὑπάρχει ποίηση στὸν παγωμένο Στρύμωνα καί στή μέθη τοῦ Θρακιώτη. Θεοῦν αἰῶνες ὅπου οἱ ὀπαδοί σου θά περνοῦν γιά ὀπαδοὶ τῆς πλήξης. Ὁ κόσμος εἶναι πιὸ μεγάλος ἀπὸ ὅσο πιστεύεις. Ἀν εἶχες δεῖ τὰ χιόνια τοῦ πόλου καί τὰ μυστήρια τοῦ ἀνταρκτικοῦ οὐρανοῦ, τό μέτωπό σου, ὦ θεά πάντα γαλήνια, δέν θά εἶταν τόσο ἥρεμο, τό κεφάλι σου, πλατύτερο, θ' ἀγκάλιαζε λογὴς ὁμορφιές.

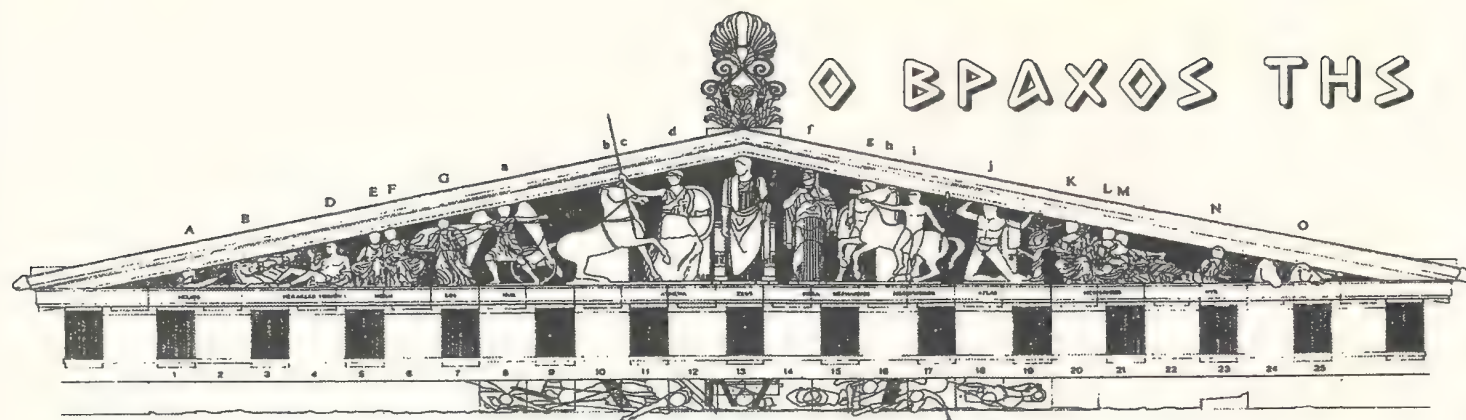
Εἶσαι ἀληθινή, ἄμωμη, τέλεια, τό μάρμαρό σου δέν ἔχει κηλίδα ἀλλὰ ὁ ναός τῆς Ἀγιασοφίας, πού εἶναι στό Βυζάντιο, προξενεῖ κ' ἐκείνος μιὰ θεϊκὴ ἐντύπωση μέ τὰ τοῦβλα καί τοὺς σουβάδες του. Εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ οὐράνιου θόλου. Θά σωριαστεῖ· ἀλλ' ἂν ὁ σηκός εἶταν τόσο πλατύς ὥστε νά χωρεῖ πλήθος ὀλάκερο, θά σωριάζονταν κ' ἐκεῖνος.

Ἕνας ἀπέραντος ποταμὸς λησμονιάς μᾶς κυλᾷ πρὸς ἕνα δίχως ὄνομα βάραθρο. Ὡ ἄβυσσος, εἶσαι ὁ μόνος Θεός. Τὰ δάκρυα ὄλων τῶν λαῶν εἶναι ἀληθινὰ δάκρυα· τὰ ὄνειρα ὄλων τῶν σοφῶν κλείνουν μέσα τους ἕνα μέρος ἀλήθειας. Σύμβολο καί ὄνειρο εἶναι ὅλα ἐδῶ κάτω. Οἱ θεοὶ περνοῦν ὅπως καί οἱ ἄνθρωποι, καί δέ θά εἶταν καλὸ νά εἶναι αἰώνιοι. Ἡ πίστη πού εἶχε κανεὶς μιὰ φορὰ δέν πρέπει νά γίνεται ποτὲ ἀλυσίδα. Δέν τῆς χρεωστοῦμε πιά τίποτα, ὅταν πιά τήν τυλίξουμε προσεκτικὰ στό πορφυρὸ σάβανο ὅπου κοιμοῦνται οἱ πεθαμένοι θεοί».

Μεταφρ. ΚΑΕΩΝ Β. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

(Νέα Ἑστία, τ. 22, 1962, σ. 1387-1389).

Ο βράχος της 'Ακροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἐπελέγη ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους προγόνους τοὺς πρωτοέλληνας, δηλαδή, τοὺς Πελασγούς, ὡς ὁ ἰδανικός μεταξὺ τῶν ἄλλων λόφων, λόφος ἀμύνης, ἀπρόσιτος εἰς οἰανδήποτε ἐπιδρομὴν ἐκ μέρους παντός ἐχθροῦ. Ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν βραχὴν λόφον τῆς Ἀκροπόλεως, κατὰ τὴν περίοδον τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς λιθίνης ἐποχῆς (τῆς λεγομένης νεολιθικῆς ἐποχῆς), ἦτοι χρονολογικῶς προσδιοριζομένης μεταξὺ **10.000 - 8.000** ἐτῶν π.Χ., ἡ Μοῖρα ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ τὸν χώρον αὐτὸν ἀφετηρίαν τῆς μεγαλειώδους δημιουργίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἐδῶ, δὲν θὰ καταγράψωμε τὴν ἱστορικὴν ἀναδρομὴν, τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν πολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνου, πού κατεῖχε τὸν χώρον, ἐπὶ καὶ περί τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκείνης τῆς ἀρχέγονης ἐποχῆς. Ἡ ἀπέραντη αὐτὴ ἱστορία διὰ μέσου τῶν χιλιετιῶν καταγράφεται καὶ ἐξιστορεῖται ἀπὸ τοὺς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ξένους καὶ Ἑλληνας ἱστοριογράφους. Εἶναι ἡ ἱστορία ἡ ἀνήκουσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀλλὰ ἡ ἱστορία ἀφορᾷ ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου.

Ἐδῶ, θὰ ἐπισημάνωμε μόνον τὴν τοπογραφικὴν θέσιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ χώρου τῆς Ἀκροπόλεως (ἱερός χώρος ἐκλήθη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους κατοίκους τῆς Ἀθήνης, ἀφ' ἧς στιγμῆς εἰς τὴν φαντασίαν τῶν Ἀθηναίων εἶχεν ἐγκατασταθῇ ἐκεῖ ἡ προστάτις τῆς Ἀθήνης, ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ), ὥστε, σήμερα, ἐμεῖς οἱ θέλοντες νὰ λεγώμεθα Ἕλληνες νὰ μὴ λησμονοῦμε τὸν ἱερόν αὐτὸν χώρον, νὰ μὴ καταφρονοῦμε τὴν ἱερότητα τῆς ὑπάρξεώς του. Ὁ βράχος τῆς Ἀκροπόλεως εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μνημεῖον τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἡ μοναδικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀκρόπολις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐγκατεστάθη Βασιλεὺς (ὁ Κέκροψ) τόσοσιν παρωχημένης ἐποχῆς. Εἶναι ἡ ἀρχαῖκή πρωτεύουσα (Ἀθήνη), τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Εἶναι, αἱ μετέπειτα Ἀθῆναι, αἱ Ἀθῆναι ὁ οἶκος τῆς Ἀθηνᾶς, πού ἀπὸ ἐκεῖ ψηλὰ ἐπροστάτευε τὴν πόλιν της καὶ τοὺς κατοίκους της ἀπὸ τὴν ξένην ἐπιδρομὴν.

Ταῦτα ὅλα τὰ γνωρίζομεν, ἀφοῦ τὰ μάθαμε ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ εἰς τὸ πρωτοβάθμιο σχολεῖο ...Ἀλλ' ὅμως τὰ παιδιὰ ὅταν μεγαλώσουν λησμονοῦν πολὺ εὐκόλα τὸν Βράχον τῆς Ἀκροπόλεως, πολὺ δὲ ὀλίγα παιδιὰ ἔχουν ἐπισκεφθῇ τὸν χώρον αὐτόν. Ἐλάχιστοι, ἄλλως τε εἶναι οἱ νέοι καὶ οἱ ἐνήλικες, πού ἔχουν ἀσχοληθῇ μὲ τὴν πραγματικὴ ἱστορίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

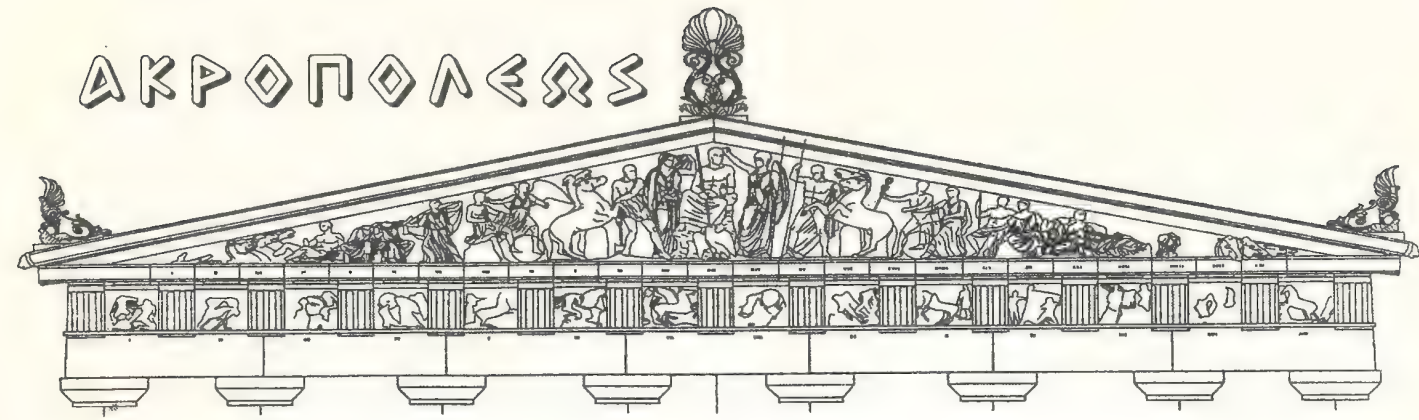
Ἀπὸ φυσικῆς θέσεως τοῦ Βράχου τῆς Ἀκροπόλεως, τὸ ἀπόκρημνον τῆς βορείας του πλευρᾶς, τῆς ἀνατολικῆς καὶ τῆς νοτίας, χαρακτηρίζουν τὴν στρατηγικὴν ἐπιλογὴν τῶν πρώτων Βασιλέων πού ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ ἀπόρθητον ἐκεῖνο φρούριον τῆς Ἀκροπόλεως. Τὸ Δυτικὸν τμήμα (ὅπου σήμερα ὑψώνονται τὰ Προπύλαια) εἶχαν ἀνεγείρει τὸ λεγόμενον Πελασγικὸν Τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἐξησφάλισε τὸ ἀπροσπέλαστον εἰς τὸν εἰσβολέα. Ἄρα γε ἡ στρατηγικὴ ἐκείνων τῶν πρωτογόνων Πελασγῶν ἦταν τόσο εὐφυῆς, ὥστε νὰ καταστήσῃ τὸ φρούριον ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἀπόρθητον;

Τὸ Πελασγικὸν Τεῖχος ἐχρησίμευε ὡς φράχτης ἀποτελούμενος ἀπὸ ὀγκολίθους στοιχειοθετημένους καὶ προσηρμοσμένους χωρὶς τὴν χρησιμοποίησιν συγκολλητικῆς ὕλης (τοῦτο ἀπετέλεσε τὸ τεκμήριον τῆς χρονολογήσεως -νεολιθικῆς περιόδου), τῶν ὁποίων ἡ μετακίνησις ἀσφαλῶς θὰ ἦτο δυσχερεστάτη. Τὸ φυσικὸν τοῦτο φρούριον ἀποτελεῖ, σήμερα, μετὰ ἀπὸ 10.000 χρόνια τὸ ἀρχαιότερον μνημεῖον τοῦ κόσμου πού ἐγνώρισε ποτὲ ὁ ἄνθρωπος! Κοιτίς τῶν μεγαλειωδῶν ἐπάλξεων τῶν προγόνων ἐκείνων, πού τὸ βιολογικὸν τους σπέρμα ἀποδεικνύει τὴν διαιώνισιν, μέσῳ τῶν χιλιετιῶν, τῆς φυσικῆς καὶ πνευματικῆς κατισχύσεως των.

Εἶναι ἄρα γε θεῖα ἐπιλογὴ νὰ εἶχαν ἀπὸ τὴν Θεάν Τύχην τὸ προνόμιο τοῦτο οἱ πρόγονοί μας, ὥστε ἡ Ἀκρόπολις τῆς ἀρχέγονης Ἀθήνης νὰ καταστῇ Οἶκος τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς, προστάτιδος τῆς πόλεως ἐκείνης πού ἐπλουτίσθη μὲ τοὺς γύρω τοῦ φρουρίου οἰκισμούς της, διὰ νὰ τιμᾶται πλέον ὡς αἱ Ἀθῆναι, ὅπως ἔκτοτε μετωνομάσθη ἡ ἱερὰ αὐτὴ πόλις-πρωτεύουσα ὅλων τῶν λαῶν, ὅλων τῶν ἐποχῶν;

Ἐμεῖς οἱ ταπεινοὶ ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν ἀρχεγόνων προγόνων μας, πρέπει νὰ εἴμεθα προσηλωμένοι εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἱεροῦ Βράχου τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖ ἐπάνω ἀνεπήδησε ὕδωρ, ἐκεῖ ἐπάνω ἐφύτρωσε τὸ ἱερόν δένδρον τῆς ἐλαίας, ἀλλὰ ἐκεῖ ἐπάνω καίει τὸ ἄσβεστον φῶς τῆς αἰωνιότητος, τὸ φῶς πού ἐφώτισε τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα μέσῳ τοῦ ὁποίου οἱ Ἕλληνες διανοηταὶ τῆς ἀρχαιότητος ἠγήθησαν τῆς μεγάλης πρωτοπορίας τῆς προόδου, τῆς πνευματικῆς ἀνατάσεως τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ ἐξέλθῃ τῆς βαρβαρότητος ἡ ἀρχέγονη κοινωνία καὶ νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὸν δρόμον τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ.

Ἄς στρέψωμεν τὴν σκέψιν μας ἐκεῖ, βαθειὰ γιὰ νὰ βροῦμε τοὺς προγόνους αὐτῆς τῆς ἐκλεκτῆς ἀνθρωπίνης

φυλῆς, τῆς φυλῆς τῶν Πελασγῶν. Αὐτοὶ εἶναι ἡ Ἀρχὴ τῆς ἱστορίας μας, αὐτοὶ εἶναι οἱ προπάτορες ὄχι μόνον ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ὁ Ἡρόδοτος περιγράφει τὴν γενναιολογικὴν ἐξέλιξιν, ἐντεῦθεν τῶν πρωτοελλήνων καὶ τῶν ἐν ἐξελίξει Ἑλλήνων τῶν συγκροτησάντων τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

Ἀλλὰ πρὸ αὐτῶν ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει τοὺς ἥρωικούς βασιλεῖς τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, οἱ ὁποῖοι ἄλωσαν τὴν Τροίαν, τὸν στρατηγικὸν ἐκεῖνον δρόμον τὸν ἄγοντα πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ παράλια εἶχαν κατοικηθῇ ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα ἐκεῖνα φύλα τῶν Πελασγῶν. Οἰκοθεν λοιπὸν Τρῶες, Πόντιοι καὶ Ἕλληνες, ἅπαξ ἅπαντες Πελασγοὶ νοοῦνται. Πελασγοὶ ἦσαν καὶ οἱ πρῶτοι ναῦται καὶ μετέπειτα Ἀργοναῦται, πού ἐξερεύνησαν τὴν στρατηγικὴν αὐτὴν περιοχὴν τῶν θησαυρῶν.....

Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν σηματοδοτεῖ ὁλόκληρη τὴν ἱστορίαν αὐτῆς τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ἐμεῖς οἱ νεοέλληνες περιοριζόμεθα νὰ τὴν ἀναφέρωμεν ὡς τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ Περικλέους. Εἰς τὰ σχολεῖα μας δὲν διδάσκεται ἡ πραγματικὴ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ μεγαλειώδους μνημείου τοῦ ἔχοντος ἱστορίαν πολλῶν χιλιετιῶν, πρὶν ἀπὸ τὴν Πολιτείαν τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Ἑλληνόπαις πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν ἱστορίαν τῆς καταγωγῆς του, δηλαδή ἀπὸ τὴν ἐποχὴν πού ὁ βράχος κατωκλήθη ὑπὸ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Τότε ἡ Ἀκρόπολις ὠνομάζετο Κέκροπία, ταῦτα ὅλα εἶναι γνωστά καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους μας συγγραφεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τίς ἀναλύσεις τῶν νεωτέρων ἱστοριογράφων, Ἑλλήνων καὶ ξένων.

Τὸ ἐρώτημα λοιπὸν πού τίθεται εἶναι: **Πρέπει νὰ μάθῃ ὁ μικρὸς μαθητὴς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς μαθήσεώς του, τὴν ἱστορίαν του, καταγωγὴν του;** Ὅσοι ἐκ τῶν ἰθυνόντων θεωροῦν ἑαυτοὺς Ἕλληνας, ἄς ἀπαντήσουν εἰς τὸ ἐρώτημά μου αὐτό. Ἡ Χώρα μας εἶναι σήμερα μικρὴ κατὰ τὴν γεωγραφικὴν της ἔκτασιν. Ἀκόμη μικρότερα ἦτο πρὸ 80 ἐτῶν, πολὺ δὲ μικρότερα ἦταν, ὅταν ἀφυπνίσθη τῆς ἀπὸ αἰῶνας νάρκης, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν περιπέσει. Ἀλλὰ ἡ ἀφύπνισις τοῦ Ἑλληνικοῦ Δυναμικοῦ της, ἀνέστησεν ἐκ τῆς τέφρας τὸ ἀθάνατον ἑλληνικὸν ἔθνος. Τὸ ἔθνος αὐτὸ ποτὲ δὲν πέθανε. Καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν γῆν του, ζοῦσε ὡς «Ἑλλάς», GRAECIA, YUNANISTAN, JUNANIJA κ.λπ.

Οἱ κατακτηταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου δὲν μπόρεσαν νὰ ἀφανίσουν τὸ δυναμικὸν τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς. Τῷ ὄντι ὁ σημερινὸς ἱστορικός, μένει ἐκπληκτος ἀπὸ τὴν νεκρανάστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τὸ δυναμικὸν ἐκεῖνο βιολογικὸν σπέρμα τῶν ἀρχεγόνων Πελασγῶν, ἐμελλε ἀπὸ τὴν Μοῖραν του νὰ διαιωνισθῇ ἀφοῦ ἡ δύναμις του εἶναι ἀκαταμάχητη, ἀτρωτὴ, ἥρωική καὶ ἀθάνατη. Πῶς λοιπὸν μιά τέτοια ψυχὴ δὲν ἀναζητεῖ τὴν καταγωγὴν της;

Ὁ μικρὸς Ἑλληνόπαις, ἀπὸ τὴν φύσιν του γνωρίζει, ὅτι εἶναι ἀπόγονος ἑνὸς μεγάλου λαοῦ, πού ἐδόξεσεν τὴν ἀνθρωπότητα, πού ἔχει ὡς γλῶσσαν του τὴν μοναδική σέ τελειότητα πνευματικοῦ λόγου; Ναὶ γνωρίζει ἐπιφανειακά μόνον τὴν προέλευσίν του. Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει νὰ διδαχθῇ καταλλήλως γιὰ νὰ πεισθῇ περὶ τῆς καταγωγῆς του. Ἐάν τοῦτο ἐπιτευχθῇ, τότε τὸ παιδί μας θὰ γίνῃ ἄξιος τῆς καταγωγῆς του, ἄξιος τῆς πατρίδος του, ἄξιος τῶν προσδοκιῶν του καὶ ἄξιος τῆς ἱστορίας πού θὰ γράψῃ, ὅταν μεγαλώσῃ, ἐπειδὴ ἡ Μοῖρα του τὸ ἀπαιτεῖ.....

Η ΘΕΙΑ ΜΟΡΦΗ

Ἐπὶ τούτου τοῦ μέρους, θνητέ, ἄλλοτε προπαρεσκευάζοντο ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ μυηθῶσιν εἰς τὰ θεῖα Μυστήρια τῆς Θεᾶς Δήμητρος. Ἐδῶ κατὰ πρῶτον οἱ ἱεροὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἱ σπουδᾶσαντες τὴν Φύσιν καὶ τὰς πνευματικὰς αὐτῆς δυνάμεις, ἐδίδασκον τοὺς πρὸς μύησιν παρασκευαζομένους, ὅτι ἡ Φύσις ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὰ τέκνα αὐτῆς λατρείαν, ὅτι αἱ δυνάμεις αὐτῆς ἀπαιτοῦν ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων σπουδὴν. Ἐδῶ, θνητέ, κατὰ πρῶτον ὅσοι ἐπρόκειτο νὰ ἴδουν τὸ Φῶς τῆς Ἀληθείας ἀπέβαλον τὴν οἴησιν καὶ τὸν ἐγωισμόν· ἐδῶ τὸ πρῶτον ἀντελαμβάνοντο, ὅτι εἶχον ἀποστολὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὅπως προάγουν τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς τὴν θεῖαν γνῶσιν καὶ ὅπως ἀπαλλάξουν αὐτὰς τῶν κηλίδων τῶν ἀνομιῶν, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησαν καὶ μετὰ τῶν ὁποίων ἔζησαν προγενεστέρως ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ τούτῳ κόσμῳ.

Τὰ Μυστήρια ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμυοῦντο οἱ ἐδῶ προπαρασκευαζόμενοι, ἐξεπροσώπων ἐν τῇ ἀνελίζει τῆς μυσταγωγίας αὐτῶν, ὅ,τι ὑγιὲς καὶ θεῖον ὑπάρχει ἐν τῇ Φύσει. Ἐδίδασκον τοὺς θνητοὺς πῶς νὰ εὔρουν τὰ μέσα τῆς καταπολεμήσεως τῆς θνητότητος αὐτῶν καὶ προήγαγον τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς τὴν θεῖαν τῆς αἰωνίου ζωῆς κατανόησιν, ὥστε ἐκ τῆς Ἐλευσίνος διπυθύνειτο ὁδὸς πρὸς τὸν Οὐρανόν, τὴν ὁποίαν διήρχετο φωτοβόλον ἄρμα ἀποκομίζον ὅ,τι ἐπλήρωσεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ.

Ἡ Θεὰ Δήμητρα, θνητέ, πρὸς τὴν ὁποίαν ὠφείλε τὸ ἀνθρώπινον γένος λατρείαν καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἥντιλει τὴν ζωὴν αὐτοῦ, περιεφρονήθη. Ἐκτοτε τὸν τόπον τοῦτον ἐκάλυψε σκότος βαθύ· ἐκτοτε ἐσίγησαν αἱ Μοῦσαι τῆς Ἀληθείας καὶ ὁ ἄνθρωπος περιέπιπεν ἀπὸ σκοτοῦς εἰς σκοτός.

Ὅταν ἐσίγησεν ἡ μελωδὸς φωνῇ τῶν Ἱεροφαντῶν τῆς Ἐλευσίνος, τῶν θεῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι κατεπολέμουν ὅ,τι παράσιτον ἐδημιουργεῖτο ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ καὶ διέφθειρε τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ὁ κόσμος ἔχασε τὴν ὁδὸν τῆς προόδου του καὶ ἀπὸ τότε μέχρι τοῦδε, νὰ εἴσῃ βέβαιος, πένθος περιέβαλε τὰς μεγάλας δυνάμεις τοῦ Οὐρανοῦ, διότι οὐδεμία πλέον ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους βοήθεια ἐδίδετο πρὸς αὐτάς, ὅπως τὰς ἐνισχύσῃ εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν ψυχῶν τῆς Γῆς ἀπὸ τοῦ ἔρεβος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐρρίφθησαν λόγῳ τῶν ἀνομιῶν τὰς ὁποίας διέπραξαν, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται παλαίουςαι διαρκῶς πρὸς αὐτό, ἀλλὰ πάντοτε ἡττώνται.

Ἡ θεία μορφή με τόνον μελαγχολικώτερον τώρα εἶπεν: Ἡ κατάπαυσις τοῦ ἱεροῦ ἔργου τῆς Δήμητρος ὑπῆρξε δεινὸν τραῦμα κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν ἐπότισε πολλὰς πικρίας, τὰς ὁποίας δυστυχῶς εἰσέτι δὲν κατανοεῖ. Ἡ θεία αὕτη μορφή προσεγγίσασά με περισσότερον, με ἔλαβεν διὰ τῆς δεξιᾶς τῆς χειρὸς καὶ στραφεῖσα, μοὶ ὑπέδειξε τὸν ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ.

Φίλε θνητέ, ὁ Ναὸς ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον ἐλατρεῦετο ἡ δόξα τοῦ Νοῦ, τοῦ ἀπείρου τούτου θεοῦ τῆς Φύσεως δημιουργήματος, ἐν τῷ συνόλῳ του ἐκπροσωπεῖ τὸν ρυθμόν, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ θεῖαι δυνάμεις τοῦ Πατρὸς, πάσης ἐμψύχου ὑπάρξεως καὶ πάσης μορφῆς, διαμορφώνουν τὸ Σύμπαν. Ὡς αἱ γραμμαὶ του εἶναι ἀπλαῖ καὶ θεῖαι ἐν τῇ ἁρμονίᾳ των, οὕτως ἀπλαῖ καὶ θεῖαι εἶναι αἱ διαμορφώνουσαι τὰς μορφὰς τῆς Φύσεως δυνάμεις αὐτῆς. Ὁ μεταδώσας εἰς τὸν θεῖον δημιουργὸν τοῦ Ναοῦ τούτου τὴν ιδέαν τῆς συγκροτήσεως τοῦ σχεδίου δὲν ἦτο ἡ ψυχὴ πεφωτισμένη, προελθοῦσα ἐκ τῆς μυσταγωγίας, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ χώρῳ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ναὸς ἀνιδρύθη.

Πρὸ τῆς συντελέσεως τοῦ Ναοῦ τούτου, ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκεῖνου, ἐτελοῦντο θεῖαι τελεταὶ καὶ ἐμυσταγωγοῦντο, καθ' ὁμοιον τρόπον τῶν Μυστηρίων τῆς Δήμητρος, ψυχὰι θνητῶν. Ἡ μυσταγωγία αὐτῶν ἐδιδεν αὐταῖς τὸ Φῶς τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἡ μυσταγωγία τοῦ μέρους τούτου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἤρχεν οὐχὶ ἡ Δήμητρα, ἀλλὰ ἡ μεγάλη τῆς Σοφίας Θεά, παρεῖκεν ἀθορύβως πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὰς μεγαλυτέρας ἐκδουλεύσεις, διότι πᾶσα μυσταγωγθεῖσα ἐκεῖ ψυχὴ προσήρχετο ἀμέσως ἀρωγὸς εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ἀμέσως ἐπελαμβάνετο τὴν κατεργασίαν τοῦ χαρακτῆρος του, μεταδίδουσα ἀείποτε τὴν γλυκύτητα, τὴν ἀγάπην, τὴν ἡρεμίαν, τὴν γαλήνην. Τὰ ἔργα τῶν, ἐν τῷ μέρει τούτῳ, φωτισθέντων ψυχῶν προήγαγον τὴν χώραν ταύτην εἰς βαθμόν, ὥστε νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῶν Θεῶν ἐπὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, καὶ νὰ ἐκδηλώσωσιν οὗτοι ἐνεργεσιέραν μέριμναν...

Ἀπὸ τοῦ βιβλίου **Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ**
τοῦ **Σ. Νάγου** (ἐκδ. **ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ**)

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ

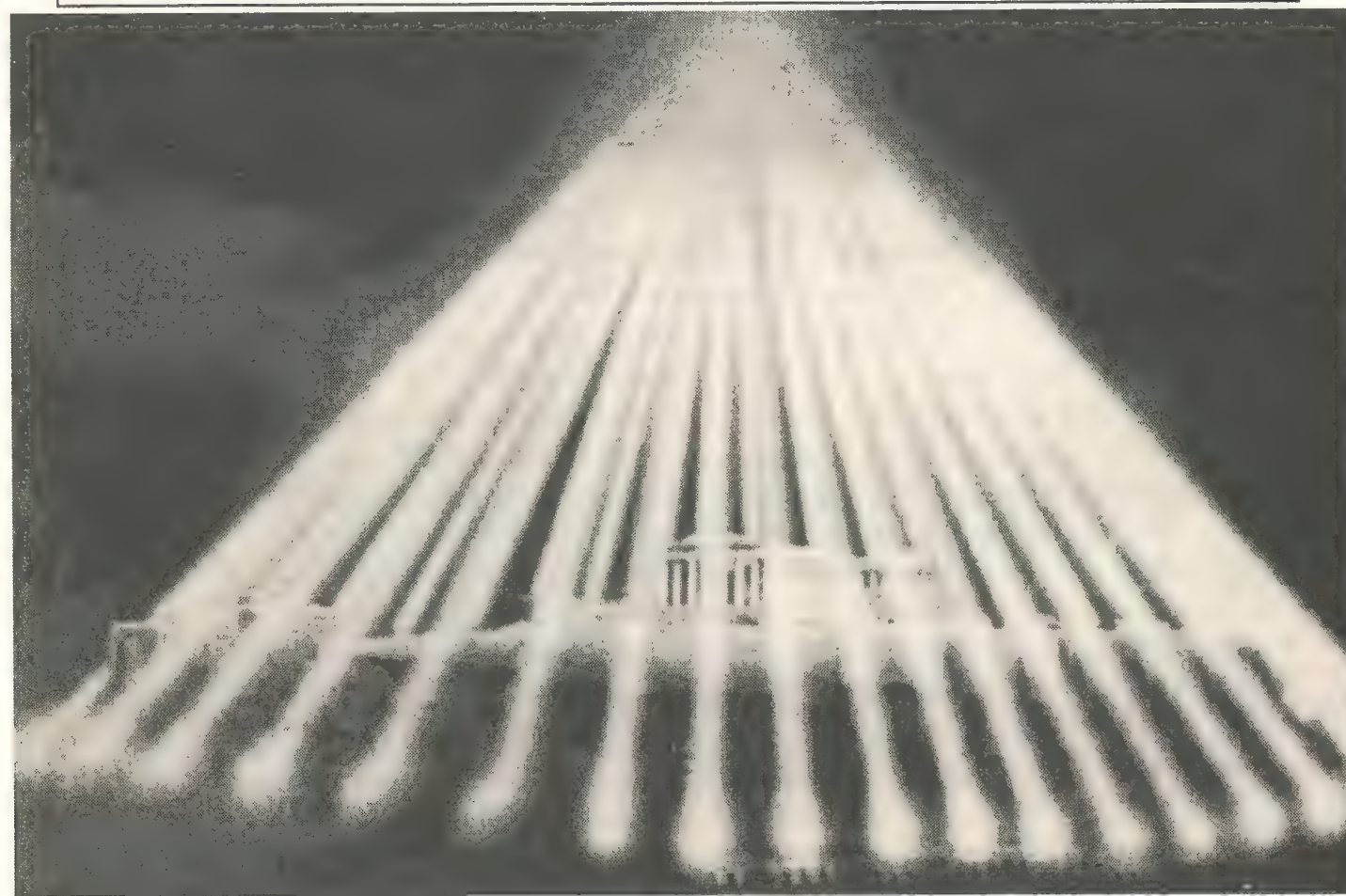
Ἀπὸ τοῦ βιβλίου **ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ** τοῦ **ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ** (ἐκδ. **ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ**)

Οἱ γραμμὲς τοῦ ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως μοναδικοῦ ἀριστουργήματος τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν ἔχουν ρυθμισθῇ κατὰ τρόπον ὥστε προεκτεινόμενες σιὸ ἄπειρον νὰ συναντῶνται καὶ νὰ ἀποτελοῦν πυραμίδα.

Καὶ σέ προηγούμενο κεφάλαιο ἔλαβα ἀφορμὴ νὰ ὑπαινικθῶ τὴν διαίσθησιν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀπὸ ἄλλα διδόμενα γνωρίζουμε ὅτι ἀνάμεσά τους ἔζησαν κατὰ καιροὺς δέκα ἢ εἴκοσι Φοῖβοι καὶ σιὸ γεγονός αὐτὸ συγκεκριαλοῦται πᾶν ὅ,τι ἔχει ἡ ἐλληνικὴ ἀρχαιότητα ἄξιο θαυμασμοῦ. Φοῖβους ἀποκαλῶ τοὺς ὑπερφυεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι κατὰ λαμπρόν τρόπο ἀνέπτυξαν τοὺς ἑαυτοὺς τους διαφέροντας κατὰ ἓνα μόνο βαθμὸ ἀπὸ τὸν σταυρωθέντα Φοῖβο. Οἱ Φειδίεες καὶ οἱ Πλάτωνες καὶ οἱ Αἰσχύλοι ἦσαν οἱ πῖο γνωστοὶ πού φωτίσθηκαν ἀπὸ τοὺς (ἀφανεῖς σιὸς πολλοὺς) ἀρωγούς αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως, ἀφανεῖς ἀλλὰ διαθέτοντες ἀρκετὸ φῶς ὥστε νὰ περιβάλλουν με αἶγλην ὁλόκληρον ἔθνος ἐν μέσω τοῦ ὁποίου ἔζησαν καθιστῶντας τὴν ἐποχὴ τους ἐπὶκαιρὴ σήμερα.

Κάθε ἄνθρωπος θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι οἶκος τῆς Παρθένου, καὶ κάθε ἄνθρωπος θὰ μποροῦσε νὰ ἔχῃ τόσο ρυθμισμένες τίς γραμμὲς τῆς ψυχῆς του ὥστε νὰ ἐκτείνεται μέχρι τὴν ἀνώτατη κορυφὴ τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Ζωῆς. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι τὸ ἄνω εἶναι ἔνδον. Σιὸ ἐνδότατο ἄπειρο τοῦ μικροκόσμου τὸν ὁποῖο ὁ καθένας ἀποτελεῖ, θὰ μποροῦσε νὰ βρεθῇ τὸ σημεῖο ἀπὸ τὸ ὁποῖο θὰ προερχόταν ἡ σοφία καὶ ἡ ἀγαθότητα καὶ σιὸ ὁποῖο θὰ συναντιόταν ἡ καλλονὴ καὶ ἡ ἁρμονία τοῦ γνησίου ἀνθρώπου πού ἔχει κατασιτῇ ἀληθῆς Παρθενών. Ἐκεῖ εἶναι τὸ κέντρο τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ κάθε ἄτομο, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μόνον μποροῦμε νὰ προσμένουμε φῶς καὶ θερμότητα.

Τὸ ἄτομο θὰ μποροῦσε νὰ παραβληθῇ με πλανήτη ὅχι μόνον περιστρεφόμενο γύρω ἀπὸ τὸν Ἥλιον, ἀλλὰ ἔχοντα καὶ τὸν δορυφόρο του τὸν ὁποῖο ὁ Σωκράτης ἀποκαλοῦσε δαιμόνιο. Εἰδικὸ ὄργανο τοῦ δαιμονίου τοῦ Σωκράτους ἦταν νὰ τὸν ὁδηγῇ ὅχι προτρέποντας, ἀλλὰ ἀποτρέποντας. Ὁ πλανήτης ἔχει καὶ σκοτεινὲς στιγμὲς, ὅπως ἡ νύχτα, καὶ κατὰ τίς στιγμὲς αὐτὲς τὸ δάνειο φῶς τῆς Σελήνης ἀναπληρώνει τὴν θετικὴ ἐνέργεια τοῦ Ἥλιου. Ὁ Σωκράτης ἀνιλοῦσε τὴν σοφία του ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νυκτὸς ὁ δορυφόρος του ἀναπλήρωνε τὴν ἔλλειψη τοῦ ἐσωτερικοῦ θετικοῦ φωτός, λέγοντάς του “μή” ὅποτε ἔπρεπε.

- 566 π.Χ. Νέα οργάνωση του έορτασμού των Παναθηναίων — Νέος ναός της Ἀθηνᾶς
- 510 π.Χ. Πτώση της Τυραννίας — Ἰδρυση της Δημοκρατίας
- 490 π.Χ. Μάχη του Μαραθῶνος — Πρώτος μαρμάρινος Παρθενών (Προπαρθενών)
- 485 π.Χ. Θάνατος του Δαρείου — Ἐνθρόνιση του Ξέρξου — Ἀρχή Θεμιστοκλέους — Ἐντατική έτοιμασία μεγάλου ἀθηναϊκοῦ στόλου καί ἀμυντικῶν ἔργων — Πιθανή διακοπή της ναοδομίας
- 480 π.Χ. Δεύτερη περσική εἰσβολή — Καταστροφή των Ἀθηνῶν — Καταστροφή του ἡμιτελοῦς Προπαρθενῶνος — Μάχη της Σαλαμῖνος
- 479 π.Χ. Μάχη στῆς Πλαταιές, ἐκδίωξη των Περσῶν — Ὀρκος των Πλαταιῶν — Βόρειο τεῖχος της Ἀκροπόλεως, μέ ἐπιδεικτική ἐνσωμάτωση σ' αὐτό τμημάτων των κατεστραμμένων πωρίνων ναῶν καί σπονδύλων των κίωνων του Προπαρθενῶνος
- 477 π.Χ. Ἰδρυση της Δηλιακῆς Συμμαχίας
- 467 π.Χ. Μάχη στον Εὐρυμέδοντα — Νότιο τεῖχος της Ἀκροπόλεως (Κιμώνειον)
- 461 π.Χ. Ἀρχή Περικλέους
- 454 π.Χ. Μεταφορά του ταμείου της Δηλιακῆς Συμμαχίας στήν Ἀθήνα
- 451 π.Χ. Συνθήκη εἰρήνης μέ τή Σπάρτη — Ὁργάνωση πανελληνίου συνεδρίου ἀπό τόν Περικλή
- 449 π.Χ. Συνθήκη εἰρήνης μέ τήν Περσία
- 447 π.Χ. Ἐναρξη της οἰκοδομίας του Παρθενῶνος, μέ χρήση καί των μαρμάρων του Προπαρθενῶνος
- 438 π.Χ. Περάτωση της οἰκοδομίας του Παρθενῶνος — Ἀφιέρωση του κολοσσικοῦ χρυσελεφάντινου ἀγάλματος της Ἀθηνᾶς Παρθένου
- 432 π.Χ. Περάτωση καί των τελευταίων γλυπτικῶν ἐργασιῶν στά ἀετώματα του Παρθενῶνος
- 431-404 π.Χ. Πελοποννησιακός πόλεμος
- 426 π.Χ. Μέγας σεισμός
- 377 π.Χ. Δεύτερη Δηλιακή Συμμαχία
- 334 π.Χ. Μάχη στοῖ Γρανικό — Ἀνάθεση πολυτελῶν περσικῶν ἀσπίδων στον Παρθενῶνα
- 307 π.Χ. Κατάληψη των Ἀθηνῶν ἀπό τόν Δημήτριο τόν Πολιορκητή, προσωρινή ἐγκατάσταση του Δημητρίου στον Παρθενῶνα
- 295 π.Χ. Ἀφαίρεση του χρυσοῦ του ἀγάλματος καί πιθανῶς των πολυτελῶν ἀσπίδων ἀπό τόν τύραννο Λαχάρη
- 230-220, περ., π.Χ. Μεγάλο περγαμηνό μνημεῖο του γαλατικοῦ πολέμου νοτίως του Παρθενῶνος
- 200 π.Χ. Καταστροφικές ἐπιδρομές του Φιλίππου Ε'
- 180-160, περ., π.Χ. Ὑψηλό περγαμηνό μνημεῖο στήν ἀνατολική πλευρά του Παρθενῶνος
- 31 π.Χ. Μεταφίερση του ὑψηλοῦ περγαμηνοῦ μνημείου στον Αὐγούστο
- 27-26 π.Χ. Ναός Ρώμης καί Αὐγούστου ἔναντι του Παρθενῶνος

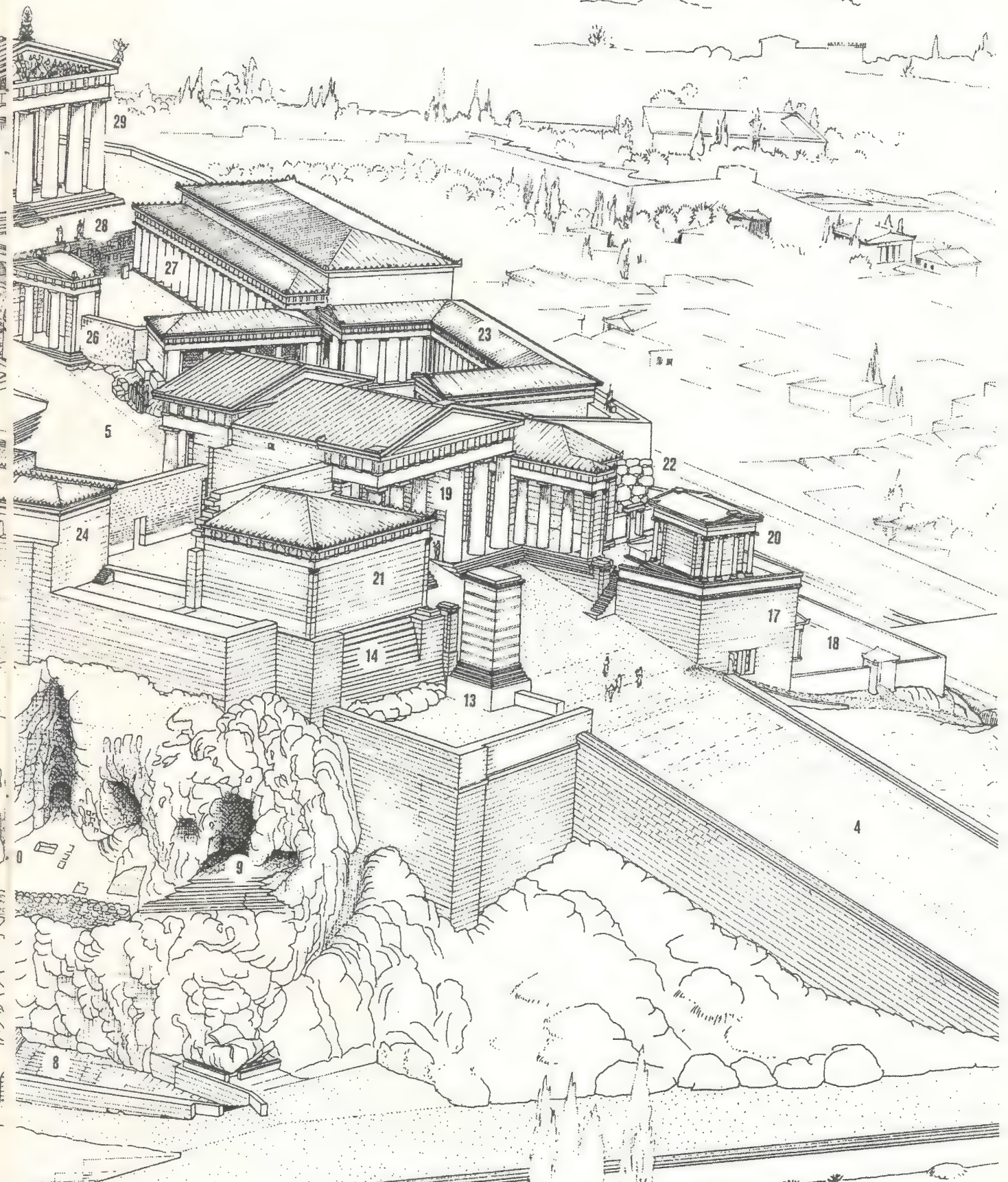
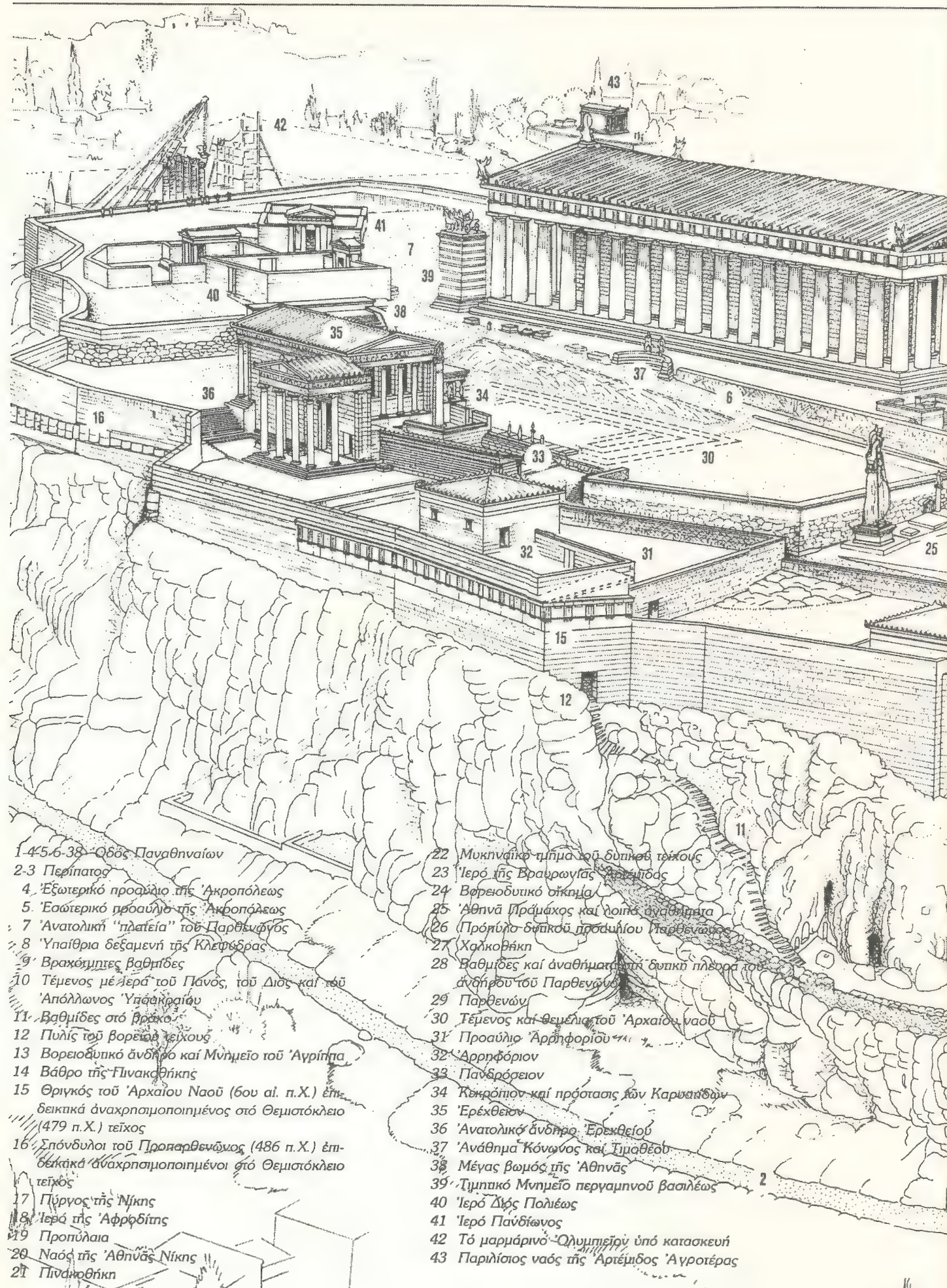
- 61 Ἀναθηματική ἐπιγραφή τιμήσεως του Νέρωνος στήν ἀνατολική ὄψη του Παρθενῶνος, στά μεσοδιαστήματα των νεωτέρων πολυτελῶν ἀσπίδων. Καθαίρεση της ἐπιγραφῆς ἀμέσως μετά τήν πτώση του Νέρωνος (68)
- 267 Ἐπιδρομή των Ἑρούλων, πυρπόληση του Παρθενῶνος, πλήρης καταστροφή του ἐσωτερικοῦ του κτηρίου
- 312-313 Ἐδικτον του Μεδιολάνου
- 362-365 Ἰουλιανός, αὐτοκράτωρ της Ρώμης — Ἐπισκευή του ἐσωτερικοῦ του Παρθενῶνος
- 395 Βησιγοθική ἐπιδρομή (Ἀλάρικος)
- 397 Ἀπαγόρευση της ἀρχαίας λατρείας
- 402-410 Ἐρκούλιος, Ὑπαρχος του Ἰλλυρικοῦ, προσπάθειες ἀνασυγκροτήσεως Codex Theodosianus, διατάγματος Θεοδοσίου Β', γιά τούς εἰδωλολατρικούς ναούς καί τόν ἐξαγνισμό τους
- 438
- 529 Ἀπαγόρευση της λειτουργίας των φιλοσοφικῶν σχολῶν
- 6ος αἰ. Μετατροπή του Παρθενῶνος σέ χριστιανική ἐκκλησία, ἀφιερωμένη στήν Παναγία: «Παναγία ἡ Ἀθηνιώτισσα»
- 9ος αἰ. Προαγωγή της Ἐπισκοπῆς Ἀθηνῶν σέ Ἀρχιεπισκοπή (πρίν τό 841)
- 10ος αἰ. Προαγωγή της Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν σέ Μητρόπολη (πρίν τό 981)
- 1018 Προσκύνημα του Βασιλείου Β' στον Παρθενῶνα
- 12ος αἰ. Οἰκοδομική ἀναμόρφωση του χριστιανικοῦ ναοῦ ἐπί Μητροπολίτου Νικολάου του Ἀγιοθεοδωρίτου (1166-1175) καί τοιχογράφηση, μᾶλλον ἐπί Μητροπολίτου Μιχαήλ Χωνιάτου (1175-1204)
- 1204 Φραγκική κατάκτηση
- 1206 Ὁ Παρθενῶν λατινικός ἀρχιεπισκοπικός ναός
- 1311 Καταλανική κατάκτηση
- 1388 Φλωρεντινή κατάκτηση
- 1397 Ἐνετική κατάληψη
- 1403 Φλωρεντινή ἀνακατάληψη
- 1436 καί 1444 Ἐπισκέψεις του Ciriaco de Pizziccolli di Ancona
- 1456 Κατάκτηση της Ἀθήνας ἀπό τούς Τούρκους
- 1458 Κατάληψη της Ἀκροπόλεως ἀπό τούς Τούρκους καί μετατροπή του Παρθενῶνος σέ μουσουλμανικό τέμενος
- 1645-1669 Α' Τουρκοενετικός πόλεμος
- 1685 Ἐναρξη του Β' Τουρκοενετικοῦ πολέμου
- 1687 — Ἐνετική πολιορκία Ἀκροπόλεως καί ἀνατίναξη του Παρθενῶνος
- 1688 Ἐνετική ἐγκατάλειψη του κάστρου καί ἐπιστροφή των Τούρκων
- 1821-1822 Ἑλληνική πολιορκία καί κατάληψη της Ἀκροπόλεως
- 1826-1827 Τουρκική πολιορκία καί ἀνακατάληψη της Ἀκροπόλεως
- 1833 Παράδοση της Ἀκροπόλεως ἀπό τούς Τούρκους στον ἑλληνικό στρατό
- 1834 Παύση της στρατιωτικῆς λειτουργίας της Ἀκροπόλεως, ἔναρξη της ἀρχαιολογικῆς μέριμνας
- 1834, 1842-44, 1872, 1898-1902, 1911, 1913, 1922-1931, 1960, 1985 κ.έ. Ἔργα ἀναστηλώσεως καί συντηρήσεως του μνημείου

ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ Μ. ΚΟΡΡΕ

«Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ» ΕΚΔ. ΜΕΛΙΣΣΑ

ΟΙ ΡΑΒΔΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΙΟΝΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΝΑΩΝ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΓΕΩΡΓΙΑΝΝΗ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Δυστυχώς θεωρίες που δεν υποστηρίζονται από αρχαίους συγγραφείς και αρχαιολογικά εύρηματα, έχουν την μοίρα να παραμένουν στην σφαίρα της «θεωρίας», δηλαδή αναπόδεικτες σκέψεις (διανοητική ενέργεια-σκέψη-εξέταση φιλοσοφική-έρευνα επιστημονική). Έπειδή έχω ακούσει διάφορες θεωρίες, ιδίου τύπου: Ο Όμηρος ήταν ο Όδυσσέας - Η Ίθάκη ήταν η Λευκάδα - Η Αργοναυτική έκστρατεία έγινε προς την Αμερική - Ο Όδυσσέας περιπλανήθηκε στον Ατλαντικό και όχι στην Μεσόγειο. - Ο Ιησούς Χριστός σταυρώθηκε στην Ακρόπολη και όχι στην Παλαιστίνη.

Παίρνω τό θάρρος να διατυπώσω μερικές σκέψεις που με οδηγούν στην «θεωρία των ραβδώσεων».

Είναι πρακτικά επιβεβαιωμένο, ότι κάποιο σύμβολο ή μοτίβο ή προεξοχή που βρίσκεται σε κάποιο αντικείμενο, συμβολίζει ένα κατάλοιπο του παρελθόντος, που καιτόι εξέλιπε, ιεροτελεστικά μεταφέρεται από γενιά σε γενιά τεχνιτών χωρίς πιά να γνωρίζουν τό γιατί, αφού τό αρχικό κατασκευάσμα έχει εκλείψει πρό πολλού ή τά υλικά που χρησιμοποιούντο έχουν αντικατασταθί και παρ' όλα αυτά τό σύμβολο παραμένει. Νά δύο παραδείγματα, ένα λεκτικό και ένα πρακτικό:

Στά σημερινά αυτοκίνητα τό κάλυμμα της ρόδας ονομάζεται «φτερό», κατάλοιπο λεκτικό και των κάρων και των πρώτων αυτοκινήτων, που ή πρόσοψή τους θύμιζε πουλί με άνοιγμένα φτερά. Τό «φτερό» άλλαξε από λαοπωτῆρας άνοικτός, έγινε κάλυμμα κλειστό. Παρ' όλα αυτά σήμερα ακόμη ονομάζεται «φτερό».

Στίς καλλιτεχνικές βιβλιοδεσίες, στην ράχη του βιβλίου υπάρχουν ραβδώσεις που γίνονται επί τούτου από τούς τεχνίτες με την προσθήκη λουρίδας χαρτονιού κάτω από τό δέρμα. Όποιος δει μουσειακές βιβλιοδεσίες διαπιστώνει ότι οι χαρτονένιες λουρίδες σήμερα, συμβολίζουν τό χοντρό σκονί με τό οποίο έδεναν τό βιβλίό, τότε (έξ ου και βιβλιοδεσία και όχι βιβλιοραφή). Σήμερα τό χοντρό σκονί, αντικαταστάθηκε από λεπτό άνθεκτικό σπάγκο, πλην όμως παραμένει «οπτικό» στό νέο βιβλίο γιά νά συμβολίζει τό παρελθόν του, κάτι σάν αίσθητικό κατάλοιπο, ή μανιέρα τέχνης (τρόπος έκφρασης). Θά πρέπει λοιπόν κάτι άνάλογο νά συμβαίνει και στίς ραβδώσεις των κίωνων.

Από την ιστορία της Αρχιτεκτονικής ξέρουμε ότι τά προγενέστερα(;) της Έλληνικής Αρχιτεκτονικής παραδείγματα (Αιγυπτιακά, Άσσυροβαβυλωνιακά) δέν έχουν κίονες με ραβδώσεις. Π.χ. τά Αιγυπτιακά έχουν πλήθος εγχάρακτων στους κίονές τους, αλλά ραβδώσεις απέκτησαν μετά την έπαφή με την έλληνική Αρχιτεκτονική. Τό ίδιο ισχύει και γιά τά Περσικά. Άρα οι ραβδώσεις είναι καθαρά Άρχαία Έλληνική επινόηση.

Τά βιβλία ιστορίας της αρχιτεκτονικής μιλούν γιά την ξύλινη κατασκευή του ναού και την ιεροτελεστική μεταφορά του σε λίθους (άνθεκτικώτερο υλικό) ή μάρμαρο. Π.χ. ο Νάος της Όλυμπίας αντικατεστάθη σταδιακά από την ξύλινη κατασκευή με λίθινη. Έτσι οι κίονες είναι παντελώς διαφορετικοί μεταξύ τους. Ο Πausanias όταν επισκέφθηκε την Όλυμπία βρήκε ένα κίονα ξύλινο. Ξέρουμε λοιπόν ότι ή Τρίγλυφος συμβολίζει την όριζόντια δοκό. Η μετώπη την ξύλινη (ή Κεραμική) πλάκα που έκλεινε τό κενό, οι σταγόνες τις ξύλινες πρόκες (καβίλλιες) κ.λπ. Όσο και άν έρευνησα τις μορφές των δέντρων που φύονται στην έλληνική επικράτεια, δέν βρήκα δέντρο που ο κορμός του νά έχη ραβδώσεις (από την φύση του).

Μία πρώτη προσέγγιση υπήρξε ή «έτυμολογική θεωρία» δηλαδή αφού ονομάζεται ράβδωση (λέξη γνωστή και στον Άριστοτέλη - Η. Νικ. 1174α, 24 «ή γάρ των λίθων σύνθεσις έτέρα της τού κίονος ραβδώσεως» - Διότι ή σύνθεση των λίθων είναι διαφορετική από την ράβδωση του Κίονα). Ίσως ήταν ή πιο κάτω μορφή. Πολλές ράβδοι δεμένες μαζί, ώστε νά δημιουργούν με τό σύνολό τους ένα κίονα. Η σκέψη αυτή, άπορρίφθηκε, γιά τούς λόγους:

α) Σίγουρα θά μεταφέρονταν στό μάρμαρο κάποια σημάδια των μεταλλικών στεφανιών (συνδετήρων) ή έστω του σκονιού που έκανε τις ραβδους νά συνεργάζωνται ως ένιαία κολώνα.

β) Στην Έλλάδα δέν φύονται φυτά με ίσοπαχείς μακριές και ευθύγραμμες ραβδους με άντοχή όπως τά γνωστά μας τροπικά μπαμπού, όσο γιά τά κοινά (κούφια) καλάμια, αυτά «στατικά» είναι αδύνατον νά στηρίξουν τό βάρος της στέγης. Αντίθετα την έποχή αυτή, υπήρχε άφθονία δένδρων που δέν υπάρχουν πιά. Σαφώς ο μονοκόμματος κορμός είναι άνθεκτικώτερος από τις δεμένες ραβδους με στεφάνια (άντέχει στην ύγρασία).

γ) Οι δεμένες ράβδοι δημιουργούν αντίστροφες καμπυλώσεις. Δηλαδή τά αυλάκια στρέφονται προς τά έσω. Η καμπύλη της πτυχής στρέφει τά κοίλα προς τά έσω και όχι προς τά ΕΞΩ, όπως είναι στους Άρχαιοελληνικούς Κίονες (γνωστές γλύφες). Άρα σίγουρα εδώ ΔΕΝ μεταφέρθηκε στοιχείο της ξύλινης κατασκευής στην πέτρα (ή μάρμαρο).

Η άρχαία (προκλασική) κοινωνία υπήρξε μητριαρχική π.χ. ακόμη και οι λέξεις τό μαρτυρούν. Τά παιδιά έγγράφοντο στό ΜΗΤΡΩΑ και όχι στό ΠΑΤΡΩΑ του Δήμου. Ο ρόλος της γυναίκας στην άρχαία Έλληνική Κοινωνία έχει σκόπιμα παραποιηθί από τό καλογερίστικο κατεστημένο και την Καθολική Έκκλησία (που κρατούσε τά βιβλία των Άρχαίων Έλλήνων συγγραφέων) με σκοπό νά εμφανίζεται ή Άρχαία Έλληνική Κοινωνία άνδροκρατούμενη (είναι γνωστό ότι τά βιβλία πνευματικών γυναικών έξαφανίστηκαν μυστηριωδώς).

Ο Άρχαίος Έλληνικός Νάος ήταν πρωτίστως άφιερωμένος στην γονιμότητα (ούσιαστική εκείνη την έποχή γιά την επιβίωση) φαλλικές γιορτές και νόμοι περί άγαμίας τό δηλώνουν ξεκάθαρα. Ο πολλαπλασιασμός του είδους ήταν επιβλημένος γιά την επικράτηση της κάθε κράτους-πόλεως. Στόν έπίταφιο του Περικλέους τό βλέπουμε σαφώς (όσοι χάσατε παιδιά στόν πόλεμο νά κάνετε άλλα). Άλλά ή γονιμότητα έξαρτάται κυρίως από την γυναίκα. Άρα όλος ο ναός ήταν άφιερωμένος στην γυναίκα.

Οι κίονες λοιπόν συμβολίζουν γυναικείες φιογούρες. Και οι ραβδώσεις τους τις πτυχές των φορεμάτων της έποχής (μόδα). Στόν Δωρικό ρυθμό, έπειδή οι χιτώνες ήταν «ποδήρεις» δέν υπάρχει βάση διότι τά υποδήματα δέν έφαινοντο. Στόν Ιωνικό και Κορινθιακό ρυθμό (μεταγενέστεροι) έπειδή ή «μόδα» άφησε τά παπούτσια νά φαίνονται, τέθηκε και ή βάση. Σαφέστατα και οι τρεις ρυθμοί έχουν Κιονόκρανο (Κρανίο του κίονος) άρα την κεφαλή της γυναίκας. Όσον άφορά στην «ένταση», τό «φούσκωμα» που έχουν ΟΛΟΙ οι κίονες, οι μέν συγγραφείς τό αποδίδουν σε «οπτική διόρθωση» έγώ πιστεύω ότι συμβολίζει την περιφέρεια της γυναίκας ή την έγκυμοσύνη (Βασικό στοιχείο από όπου ξεχωρίζουμε τόν άντρα ή την γυναίκα από μακριά).

Ειδικά στό «Έρεχθειο» ο άρχιτέκτονας «προδόθηκε». Έβαλε πραγματικές γυναίκες νά στηρίζουν τόν ναό, και όχι τά σύμβολά τους. Δέν γνωρίζουμε άν ζητήθηκε ή δίωξή του γι' αυτήν την πράξη του, όπως του Αίσχύλου (που κοινοποίησε με τις τραγωδίες του, στοιχεία από τά Έλευσίνια μυστήρια).

Ένα παράδειγμα από την μακρινή Ιαπωνία: Ναοί με κίονες πρό της έποχής του Μ. Άλεξάνδρου, δέν έχουν ραβδώσεις. Ραβδώσεις απέκτησαν όταν ήλθαν επισκέπτες με περιγραφές από τά μνημεία που είδαν νά κτίζουν οι Έλληνες στίς χώρες που κατέκτησαν. Και αυτό είναι φυσικό. Τό κιμονό είναι 7 μέτρα ύψοςμα σφιχτοτυλιγμένο πάνω στην γυναίκα χωρίς πτύχωση (κάτι σάν φασκιά μωρού).

Άρα όλα συνηγούν ότι οι ραβδώσεις στίς Κολώνες είναι οι πτυχώσεις των γυναικίων ρούχων. Η «ένταση» είναι ή «περιφέρεια», ή έγκυμοσύνη. Τό κιονόκρανο τό κεφάλι και ή βάση τά υποδήματα. Περιμένω αντίλογο και κριτική με επιχειρήματα.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ ΚΑΙ Η ΑΚΤΙΜΟΒΟΛΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑ ΝΕΩΤΕΡΑ ΧΡΟΜΙΑ

Η πεποίθηση πως ο Παρθενών είναι τό σημαντικώτερο κτίριο στόν κόσμο, τό τελειότερο που χτίστηκε ποτέ, είναι βαθιά ριζωμένη στην σκέψη των ήμερών μας. Παρ' όλα αυτά, ο Παρθενών, ως ιδεολογικό, καλλιτεχνικό και αρχιτεκτονικό πρότυπο, είναι πρόσφατη «ανάκαλυψη». Παρέμενε ούσιαστικά άγνωστος πριν την δημοσίευση λεπτομερών αναπαραστάσεών του, στό τέλος του 18ου αιώνα, και κυρίως πριν την μεταφορά των «Έλγινείων» στό Λονδίνο.

Η ταυτόχρονη άνύψωση του Παρθενώνος σε κορυφαίο μνημείο της αρχαιότητας και σε κορυφαίο πρότυπο του σύγχρονου κόσμου έπηρεασε βαθιά την καλλιτεχνική και αρχιτεκτονική δημιουργία των νεωτέρων χρόνων και αποτέλεσε, σε συνδυασμό με την άπελευθέρωση της Έλλάδος, την άφετηρία μιας μεγάλης σειράς άναστηλωτικών έργων και μελετών. Η μορφή του χαράχτηκε στην συλλογική μνήμη του δυτικού κόσμου σάν εικόνα του κορυφαίου έν γένει, και συνδέθηκε με τά σημαντικώτερα ιδεώδη. Κτίριο και σύμβολο αποτελούν, στην έποχή μας, άναντίρρητα θεμέλια της παιδείας όλων μας. Η διαχρονική παρακολούθηση του μνημείου και της άντιμετωπίσεώς του συντελεί, συνεπώς, στην βαθύτερη προσέγγιση των διαστάσεων του έλληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Σε μία έποχή που ο Παρθενών βρίσκεται ξανά στό έπίκεντρο των συζητήσεων, μέσα από τις εργασίες γιά την άποκατάστασή του και τις μελέτες που τις στηρίζουν, μέσα από την διεκδίκηση της έπιστροφής των «Έλγινείων» στην Έλλάδα και την προοπτική του Νέου Μουσείου της Άκροπόλεως, μία συλλογή δοκιμών με κοινό τους άντικείμενο τόν Παρθενώνα, θεωρημένο από πολλές και νέες όπτικές γωνίες, αποτελεί σημαντική προσφορά στό έλληνικό και διεθνές κοινό.

Η επιστημονική έπιμέλεια και ο συντονισμός του έργου άνήκουν στόν Παν. Τουρνικιώτη. Στην συγγραφή του συνέioέφεραν: ο Σάββας Κονταράτος γιά τόν Παρθενώνα ως πολιτισμικό ίνδαλμα, ο Μαν. Κορρές γιά την αρχιτεκτονική του Παρθενώνος και την πορεία του από την άρχαία έποχή μέχρι τόν 19ο αιώνα, ο Άγ. Δεληβορριάς γιά τόν διάκοσμο του Παρθενώνος, ή Φ. Μαλλούχου-Tufano γιά τις περιγραφές, τις έρευνες και τις άπεικονίσεις του Παρθενώνος από τόν Κυριακό της Άγκώνας ως τόν Frederic Boissonas, ο Παν. Τουρνικιώτης γιά την παρουσία του Παρθενώνος στην ιστορία και την θεωρία της νεωτέρας αρχιτεκτονικής, ο Στ. Λυδάκης γιά την έπίδραση των γλυπτών του Παρθενώνος στην γλυπτική και την ζωγραφική του 19ου και τού 20ού αιώνα, ο Dabid van Zanten γιά την ζωγραφική άνάπλαση του Παρθενώνος, ο Δ. Φιλippiδης γιά τόν άποθαυμασμό του Παρθενώνος από την έλληνική κοινωνία, ο Χαράλαμπος Μπούρας γιά τις εργασίες άποκαταστάσεως του Παρθενώνος και την μετατόπιση των άντιλήψεων γιά την διατήρηση των μνημείων και ο Άλεξ. Άργυρίου γιά τις έπιρροές του στην νεοελληνική γραμματεία.

Τό έργο αποτελείται από ένα πολυτελή τόμο 384 σελίδων, σχήματος 30x25 εκ και περιέχει 138 έγχρωμες εικόνες, 198 μαυρόασπρες, 105 σχέδια καθώς και βιβλιογραφίες. Την έκδοτική έπιμέλεια είχε ή φιλόλογος Α. Παπαϊάννου και την καλλιτεχνική ο Σπ. Καραχρήστος. Οι φωτογράφοι της έκδόσεως ήταν οι Αlina-Giraudon, Γ. Γιαννέλος, Bruno Jappet, Κ. Μαν., Σ. Μαυρομάτης, Κ. Μεγαλοκονάμου, Σπ. Μελετιζής, Μάρης Σκιαδόρεσης, Ε. Ν. Stirosow-Czako και Γ. Τσαγκάρης. Τό βιβλίο κυκλοφορεί και στην άγγλική γλώσσα. ΔΡΧ. 18.000

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΚΔ. ΜΕΛΙΣΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΕΝΟΣ ΕΚΕΙΝΟΥ ΤΟΥ Μ. ΚΟΡΡΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΣ ΤΗΛ.: 52.37.543

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

Τό μυστικό της όμορφιάς του Παρθενώνος βρίσκεται στις καμπύλες του. Καμμία γραμμή δεν είναι τελείως ευθεία, κανένα κομμάτι δεν είναι όμοιο με κάποιο άλλο και ούτε στιγμή δεν λείπουν από την εικόνα οι φωτοσκιάσεις που μεταβάλλονται, ακολουθούν τις ακμές, χωρίς να παραμορφώνουν.

Τό καινούργιο στοιχείο είναι ότι, σύμφωνα με τον πολιτικό μηχανικό Κ. Ζάμπα, που ήγεται του έργου του Παρθενώνος, όλες αυτές οι διαφοροποιήσεις, μειώσεις, εντάσεις, κλίσεις κ.α. που κάνουν τό μνημείο «ζωντανό» δεν ήταν «θαύμα», δεν προέκυψαν τυχαία και στην πορεία αλλά ήταν τό αποτέλεσμα λεπτομερούς σχεδιασμού και άριστης εκτελέσεως.

Καί αυτό είναι ακόμη πιό αξιοθαύμαστο. Ύστερα από 250 χρόνια έρευνών, μελετών και μετρήσεων «ή όμορφιά των κίωνων του Παρθενώνος» δεν έχει ακόμα αποκαλύψει όλα τά μυστικά της. Οι καμπύλες του στυλοβάτη, που κυρτώνουν σάν τεντωμένο τόξο στις μακρές πλευρές, έχουν έμπνευσει μερικές από τις ωραιότερες σελίδες αισθητικής αναλύσεως, καθώς «έμφυσουν ζώην εις τό σώμα της κατασκευής», «κινούν την μάζα του μαρμάρου» και «ή μάζα αυτή εκεί όπου φορτίζεται περισσότερο, ανασπώνεται ως ένα στήθος που αναπνέει», σύμφωνα με τά γραπτά του Α. Όρλάνδου. Ζητήματα αναλογιών των κίωνων, ή μείωση, ή ένταση και ή κλίση που παρουσιάζουν, «σάν τεντωμένοι μυώνες» που βαστάζουν τό βάρος της στέγης, ή μορφή των ραβδώσεων, άπασχόλησαν έντονα τούς μελετητές. Κάποτε οι έκλεπτύνσεις των κίωνων θεωρήθηκε ότι άποσκοπούν στην διόρθωση όπτικών άπατών.

Σήμερα όμως, ύστερα από εκατοντάδες νέες μετρήσεις με μεθόδους ύψηλης ακρίβειας, έξ αιτίας των εργασιών άποκαταστάσεως του Παρθενώνος, οι μελετητές μπόρεσαν νά προσεγγίσουν άπρόσιτα σημεία του ναού και είναι σέ θέση νά παρουσιάσουν νέα στοιχεία για τό σχέδιο των κίωνων του Παρθενώνος. Τό γενικό συμπέρασμα του Κ. Ζάμπα είναι ότι με τις έκλεπτύνσεις αυτές επιτυγχάνεται ή κομψή επίλυση τεχνικών προβλημάτων του κτιρίου, ή γεωμετρική συμφωνία των μορφών των στοιχείων του και ή όμαλή μετάβαση από τό ένα στοιχείο στό άλλο, έτσι ώστε νά αποτελούν μιάν όργανική ένότητα.

Μία από τις ιδιαιτερότητες του Παρθενώνος είναι ότι, με μοναδική στην ιστορία της αρχιτεκτονικής κατασκευαστική ακρίβεια, ύλοποιήθηκε ένας σχεδιασμός στον οποίο τά κύρια μέρη του κτιρίου και οι κατασκευαστικές λεπτομέρειες αποτελούν ένα ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο. Σέ ένα κτίριο με έμβασόν δυόμισυ στρεμμάτων σχεδιάστηκαν και κατασκευάστηκαν οι καμπύλες του στυλοβάτη και των κίωνων με προσέγγιση χιλιοστομέ-

τρου και των διατομών των ραβδώσεων με προσέγγιση δεκάτου του χιλιοστομέτρου. Ό θαυμασμός άφορά κοινά και αδιαίρετα τό σχέδιο και την εκτέλεσή του.

Ό σχεδιασμός των ραβδώσεων των κίωνων έγινε υπολογίζοντας τον τρόπο που τό φώς του ήλίου «ταξιδεύει» καθημερινά επάνω τους ρίχνοντας φώς και σκιά χωρίς νά προκαλή όπτικές παραμορφώσεις. «Διαπιστώνουμε», τόνισε ό Κ. Ζάμπας, «ότι στό κτίριο δεν υπάρχουν μόνο οι συνιστώσες που κατά τον Βιτρούβιο συνιστούν την αρχαία αρχιτεκτονική (τάξη, διάθεση, εύρυθμία, συμμετρία, κοσμιότητα και οικονομία) αλλά και δυναμική, μία ιδιότητα που συνήθως άφορά στην μοντέρνα αρχιτεκτονική».

Τό σχέδιο των ραβδώσεων των κίωνων αποδείχθηκε ότι είναι ένα τέλειο τόξο έλλειψως (μία καμπύλη που όρίζεται από την λοξή τομή μιάς κυλινδρικής ή κωνικής έπιφανείας με ένα επίπεδο).

Ό «τύπος» της διατομής των αulάκων των κίωνων είναι μία απλή και σαφής σχέση που ήταν γνωστή και είχε χαραχθή με ακρίβεια στον Παρθενώνα δύο αιώνες πριν από τό σύγγραμμα του μαθηματικού 'Απολλωνίου «Περί κωνικών».

Άποδείχθηκε πρακτικώς ότι ή διατομή της ραβδώσεως σέ κάθε θέση είναι δυνατόν νά γράφεται με ένα διαβήτη με μήκος σκελών ίσο με τό διπλάσιο της χορδής και με δύο τύπους προσαρμοσμένους στό άκρα του. «Η συνεχής μεταβολή της καμπυλότητας του τόξου έλλειψως με διαφορετικό κάθε φορά νόμο είναι αυτό που χαρακτηρίζει όλες τις καμπύλες της φύσεως, είναι τό πρότυπο προς τό οποίο τείνουν τά ανθρώπινα έργα», υπογράμμισε ό Κ. Ζάμπας και κατέληξε:

«Με την μέθοδο διαμορφώσεως των καμπυλών του Παρθενώνος καθ' ύψος, δηλαδή με την διατήρηση της μορφής της καμπύλης σταθερής εκάτέρωθεν του άξονος και την σταδιακή στροφή της ανάλογης του μήκους της χορδής σέ κάθε θέση, επιτυγχάνεται οι ζώνες φωτός και σκιάς νά παρακολουθούν την μείωση της διαμέτρου άρα και της χορδής προς τά άνω, και νά αναδενκνύεται και νά τονίζεται ή ένταση του κίονος. Όρισμένα πολύ έξασκημένα μάτια διακρίνουν την ένταση των κίωνων του Παρθενώνος καθ' έαυτή.

Είναι όμως πολύ πιό ευδιάκριτη ή λεπτή, ελαφρότητα καμπυλωμένη λωρίδα της σκιάς στην επιφάνεια της ραβδώσεως. Εκεί κρίνεται ή ακρίβεια της εκτελέσεως και εκεί δοκιμάζεται ή πρόκληση της έκλεπτύνσεως. Εκεί θά πρέπει νά τονιζόταν ή μεγαλοπρέπεια του Παρθενώνος από τό φώς και την σκιά που ταξίδευαν καθημερινά στό 8800 μέτρα των ραβδώσεων.

NEA Π. Κατημερτζή.

Παναγή Λεκατσά

Ψυχή

Μέρος 7ον

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ, ΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΟΙ ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ ΣΤΟΝ ΖΩΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΤΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΣΕ ΖΩΑ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΤΟΤΕΜΙΚΟ ΕΙΔΟΣ

Ήρθες από τά ζώα και ξαναγυρίζεις τώρα στό ζώο
(ένα γένος των Όμάχα στον νεκρό του)

Είπαμε πώς ή ζωτική ψυχή του τοτεμικού ανθρώπου ξαναγυρίζει στό τοτεμικό του είδος. Άνάμεσα στις φυλές της κεντρικής Αυστραλίας οι ψυχές μαζεύονται εκεί που οι ζωόμορφοι τοτεμικοί πρόγονοι κατέβηκαν μέσα στην γή, δηλαδή στό τοτεμικά κέντρα τους, όπου πολλαπλασιάζονται και μαζεύονται τά τοτεμικά τους είδη.

Στους Γιάμπιν, φυλή της Νέας Γουίνεας, που τά τοτεμικά γένη τους έχουν τις ρίζες τους από κάποιο ζώο γεννημένο από την μυθική τους προγόνισσα, οι πεθαμένοι μετενσαρκώνονται σέ ζώα του ίδιου είδους. Οι Νοτρέ, άλλη φυλή της Νέας Γουίνεας, πιστεύουν πώς οι ψυχές των πεθαμένων τους περνούν σέ διάφορα ζωντανά, και έτσι εξηγούν τό τοτεμικό τους ταμπού, που τούς έμποδίζει νά τρώνε τά ζώα αυτά. Άνάλογη παραλαγή της ιδέας της μετενσαρκώσεως στό τοτέμ σ' εξήγηση του τοτεμικού ταμπού, βρίσκουμε στό νησί Lifu της νότιας Μελανησίας, όπου ό έτοιμοθάνατος λέει στην οικογένειά του τί πουλί ή πεταλούδα θά γίνει και τό πλάσμα τουτό είναι πιά ιερό για την οικογένειά του, που ποτέ της δέ τό πειράζει.

Στην κεντρική περιοχή της Νέας Ήρλανδίας οι ψυχές όλων των πεθαμένων γυρίζουν στό

νερά που τά συχνάζουν τά τοτεμικά ζώα του, και ζουν κάτω από τά κοντινά τους δέντρα: ιδέα ανάλογη με των φυλών της κεντρικής Αυστραλίας. Οι Μπάτακ της Σουμάτρας όμολογούν πώς κατάγονται από τά τοτεμικά ζώα του και πώς οι ψυχές επανενσαρκώνονται σέ αυτά. Οι Κάσι του Άσσάμ πιστεύουν πώς μετά θάνατο οι άνθρωποι γυρίζουν σέ διάφορα ζωντανά, μαϊμούδες, χελώνες, βατράχια και άλλα. Η πληροφορία έρχεται από τούς καιρούς που οι έρευνητές δεν έννοούσαν ακόμη τον τοτεμισμό· μά, καθώς έχουμε από τούς Κάσι σημάδια τοτεμικά, ή πληροφορία σχετίζεται με την τοτεμική ιδέα.

Οι Μπαντού στην Άφρική πιστεύουν, γενικά, πώς οι ψυχές των πεθαμένων έρχονται νά ξαναδοούν τούς δικούς και τούς φίλους τους, με την μορφή των τοτεμικών τους ζώων. Οι Άνγκονι και οι Άτσιούα, στό νοτιοδυτικό της λίμνης Νυάσα της κεντρικής Άφρικής, πιστεύουν πώς οι ψυχές εκείνων που πεθαίνουν, γυρίζουν στό τοτεμικά είδη τους και μερικές φορές σέ άλλα ζώα.

Οι Σιένα, φυλή του Σουδάν, ανάμεσα στον Νίγηρα και στην Άκτή του Έλεφαντοστού, πιστεύουν πώς, όταν πεθαίνει κανείς, ή ψυχή του περνά σ' ένα ζώο του τοτεμικού είδους του που συμβαίνει νά γεννιέται εκείνη την ώρα και αντίστροφα, πώς, όταν πεθαίνει ένα ζώο, ή ψυχή του ενσαρκώνεται στό κορμί ενός νεογέννητου του γένους που τό έχει τοτέμ του.

Σέ όρισμένες φυλές της Χρυσής Άκτής θεωρείται πώς τά μέλη του τοτεμικού γένους ενσαρκώνονται μετά θάνατο στό τοτεμικό

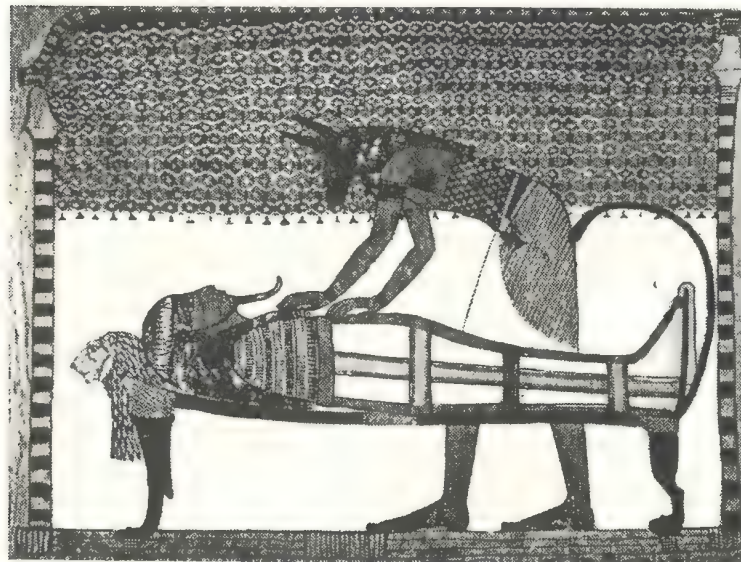
τους είδος. Πολλές φυλές της περιοχής του άνω Κόνγκο πιστεύουν πώς ο καθένας ένσαρκώνεται, μετά θάνατο, στο τοτεμικό ζώο της φυλής του (έδω τά τοτεμικά είδη έχουν γυρίσει σε τοτέμ της φυλής και έχουν πάψει να είναι του γένους).

Άλλες φυλές του βορειοανατολικού Κόνγκο, πιστεύοντας και αυτές πώς οι πεθαμένοι ξαναγυρίζουν στα τοτεμικά είδη τους, έξηγοῦν τό τοτεμικό ταμπού να μή τά τρώνε. Οι Μοκί, φυλή ιθαγενών της Άριζόνας, πιστεύοντας ότι κατάγονται από διάφορα ζώα ή από πρόγονους μέ την μορφή των ζώων αυτών, ξέρουν πώς ο καθένας ξαναγυρίζει, πεθαίνοντας, στα ζώα αυτά.

Τήν ιδέα της έπιστροφής της Ζωτικής Ψυχής στο τοτεμικό είδος την μαρτυροῦν, από την άλλη, όρισμένες τοτεμικές ιεουργίες της ταφής, και ό τοτεμικός προσανατολισμός του πεθαμένου. Στους Μάρια, γένος της προάριας φυλής των Γκόντ των Ίνδιων, πού τό όνομά τους θεωρείται πώς προέρχεται από την λέξη «para» πού θά πη «δένδρο», τά λείψανα των νέων τά δένουν σε όρισμένο δένδρο και εκεί τά καίνε.

Όταν πεθαίνει μέλος του γένους «Μαῦρος Ώμος» ή «Βούβαλος» των Όμάχα της βόρειας Αμερικής, είτε άντρας είτε γυναίκα, τό τυλίζουν σε δέρμα βουβάλου και του ζωγραφίζουν στο πρόσωπο τά τοτεμικά σημάδια του γένους. Στολισμένον, έτσι, μέ τά έμβλήματα του τοτεμικού γένους του και ντυμένον τό δέρμα του τοτεμικού ζώου του, τόν ξεπροβοδίζουν μέ αυτά τά λόγια: «Πās στούς βουβάλους! Πās νά ξανανταμώνης τούς προγόνους σου! Πās (ή: Οί τέσσερίς σου ψυχές πηγαίνουν) στούς τέσσερις άνέμους! Καλό σου κουράγιο!»

Τά μέλη ενός άλλου γένους (Χάνγκα) της ίδιας φυλής, πού έχει και αυτό τοτεμικό του ζώο τόν βούβαλο και πού πιστεύει πώς γονοκρατιέται από τόν βούβαλο,

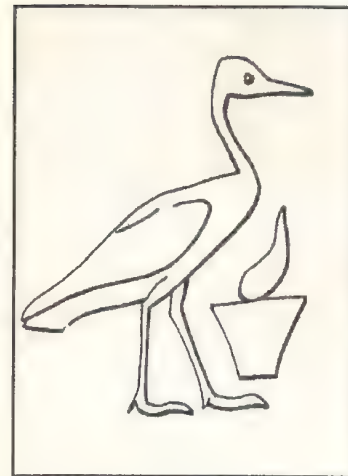
άφου τυλίζουν μέ τό βουβαλίσιο δέρμα τό λείψανο και ζωγραφίζουν τό πρόσωπο του νεκρού μέ τά τοτεμικά σχέδια του γένους τους, του λένε: «Ήρθες από τά ζώα έδω και ξαναγυρίζεις τώρα στα ζώα. Μή ξαναπάρης τόν δρόμο γιά δώ τράβα, καθώς πηγαίνεις, προχωρώντας».

Τά μέλη του γένους «Άλαφος» της ίδιας φυλής, μέ όλο πού σε όλη τους τήν ζωή δέν μπορούν νά άγγίξουν τό ζώο τους, θάβονται μέ ύποδήματα από τό ζώο τουτο. (Αναθυμάται κανείς πώς στην Αίγυπτο, όπου βρυάζουν τά λείψανα του τοτεμισμού, ό νεκρός, στο πρόσωπο ενός άλλου πού παίρνει τήν θέση του, ξαναγεννιέται στην Άλλη Ζωή περνώντας μέσα από τό δέρμα του θυσιασμένου ζώου, στοιχείο των Όσιρικων Μυστηρίων και άλλων μυητικών τελετών πώς τά Πυραμδικά Κείμενα ταυτίζουν τό φέρετρο μέ την γελαδόμορφη θεά Νούτ, την μητέρα Θεά πού πιστεύεται πώς ξαναγεννά στην άλλη ζωή τόν νεκρό πώς Έλληνες συγγραφείς κρατούν την παράδοση γιά την ταφή προσώπων του βασιλικού γένους μέσα σε γελαδόσχημες σαρκοφάγους πώς, κατά μία παράδοση, ή Ίσις έβαλε τά λείψανα του Όσιρι μέσα σε μία ξύλινη γελάδα και πώς σ' ανάγκλυφο τάφου της 4ης δυναστείας παρουσιάζεται μία γελαδόμορφη σαρκοφάγος).

Στό έτήσιο μνημόσυνο συγγενοῦς τους οι Ναταράνε της Παραγουάης κουβαλούσαν σε σειρά νεκρές «στρουθοκαμήλους» ως αντιπρόσωπους του νεκρού (και των άλλων, σίγουρα, τοτεμικών προγόνων).

Τά μέλη ενός γένους πού έχει ως τοτέμ τό Χιόνι σε μία φυλή (Routeoiatmi) του Μαϊάμι, καίνε τούς νεκρούς τους, ενώ τά άλλα γένη τούς θάβουν. Η πράξη τους βγαίνει από την πίστη τους πώς, επειδή τό χιόνι έρχεται από ψηλά, οι πεθαμένοι τους, ανεβαίνοντας μέ τόν καπνό, ξαναγυρίζουν στο τοτέμ τους. (Τα μετεωρικά στοιχειά, σάν τοτέμ, αντικαθιστούν αρχαιότερα ζωικά ή φυτικά τοτέμ έτσι και ή πράξη του γένους αυτού, συνεχίζει αρχαιότερη πράξη, έπιστροφής του νέου σε ζωικό ή φυτικό τοτεμικό είδος).

Η ιδέα της έπιστροφής της ζωτικής ψυχής στο τοτεμικό είδος του φορέα της, ιδέα πού τόσο καθαρά φαίνεται από τίς συνήθειες αυτές, έρμηνεύει και τίς ανάλογες συνήθειες. Οι Μπιμπίνγκα, άυστραλιανή φυλή, βάζουν τά όστᾶ του πεθαμένου σε ένα φέρετρο στολισμένο μέ τά σχέδια του τοτεμικού γένους. Στην τελική έτοιμασία των όστών γιά τό θάψιμο, στην άυστραλιανή φυλή Νουγκαράι, τό φέρετρο είναι στολισμένο μέ τό τοτεμικό σχέδιο του γένους του νεκρού, και στην τελετή πού ακολουθεί, οι άνδρες τελούν την τοτεμική ιεουργία του γένους.

ρεϊται πώς καταπίνονται από ψάρια, από ζώα (πού είναι κάποτε τοτεμικά), ή και από άλλα όντα μυστηριακά, και ό νεκρός θεωρείται Fabiu του ζώου πού τόν καταπίνει. Η λέξη σημαίνει τόσο τόν «πρόγονο» όσο και τό «τοτέμ», και έτσι μπορούμε νά βλέπουμε τόν νεκρό νά γίνεται ένα μέ τό αρχαίο τοτέμ, πού τόν δέχεται μέσα του, παίρνοντας τό διπλοσήμαντο μά και ταυτόσημο όνομα του «τοτέμ» και «προγόνου».

Στίς άυστραλιανές φυλές Ουάντούμαν και Μουντμπούρρα, όταν πεθαίνει κανείς, τό τοτεμικό φυτό ή ζώο του δέν πρέπει νά φαγωθῇ, όσο νά γίνη μία τελετή τρεις ή τέσσερις έβδομάδες ύστερα από την όριστική τοποθέτηση των όστών του στον δένδρινο τάφο. Τό ίδιο, στους Τυίμ, άλλη άυστραλιανή φυλή, τό τοτεμικό ζώο ή φυτό του πεθαμένου είναι ταμπού γιά όλα τά μέλη της τοτεμικής ομάδας του, ίσαμε πού νά γίνη μία τελετή τους. Έδω τό εξασθενημένο τοτεμικό ταμπού δυναμώνει μέ την έπιστροφή του πεθαμένου στο τοτέμ του.

Είναι, τέλος, φορές πού μέ τό τοτέμ σχετίζεται και ό προσανατολισμός του πεθαμένου. Άνάμεσα στους Wotjoballuck της άυστραλιανής Βικτωρίας, ό καθένας θάβεται μέ τό κεφάλι γυρισμένο κατά την διεύθυνση του τοτέμ του. Μέλη, λόγου χάρη, μέ τοτέμ τόν Ήλιο, θάβονται μέ τό κεφάλι κατά την Άνατολή μέλη μέ τοτέμ τόν Ζεστόν Άνεμο θάβονται μέ τό κεφάλι κατά τά βορειοδυτικά, απ' όπου φυσᾶ μέλη άλλων τοτέμ μέ τό κεφάλι σε άλλες μεριές: έτσι πού τό σχέδιο των προσανατολισμών νά άχτιδώνεται γύρω-γύρω. Στόν κόλπο Bartle της νοτιοανατολικής Νέας Γουινέας, οι πεθαμένοι θάβονται μέ τό κεφάλι κατά την μεριά, απ' όπου θεωρείται πώς κατάγεται ή πρωτοήρθε τό τοτεμικό τους γένος. Τό ίδιο, ανάμεσα στους Μπάτακ της Σουμάτρας τά μέλη των διαφόρων τοτεμικών γενών θάβονται μέ τό κεφάλι γυρισμένο σε διάφορες μεριές, πού σχετίζονται και έδω μέ τά τοτέμ τους.

ΕΠΑΝΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΖΩΑ

ἀποφῆναι τήν ψυχὴν κύκλον ἀνάγκης ἀμείβουσιν ἄλλοι ἄλλοις ἐνδεῖσθαι ζῴοις

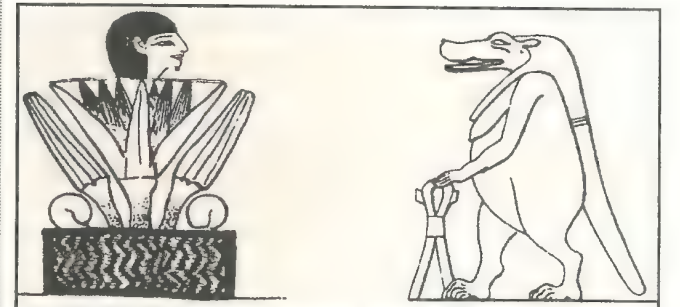
Διογένης Λαέρτιος θ, 1, 14

Όταν οι τοτεμικές πίστες λύνονται πιά, ή ιδέα πώς ή Ζωτική Ψυχή μετενσαρκώνεται στο τοτεμικό ζώο του καθενός, γενικεύεται στην πλατύτερη ιδέα πώς οι ψυχές, μετά θάνατο, ένσαρκώνονται σε διάφορα ζώα. Ότι ή ιδέα είναι μία προέκταση της τοτεμικής τό μαρτυρεί ή συχνή παρουσία της δίπλα στην τοτεμική, καθώς και ή παράλληλη ή αυτόνομη, παρουσία της, άνάμεσα σε φυλές μέ δυνατά ακόμη λείψανα τοτεμικής ιδεολογίας και πράξεως.

Στά νησιά Μάρραι ή ψυχή του έτοιμοθανάτου ή του κοντινά πεθαμένου παρουσιάζεται στους ζωντανούς μέ την μορφή κάποιου ζώου, κανονικά του επώνυμου (και άλλοτινά τοτεμικού), μά και άλλων ακόμη. Όρισμένοι πληθυσμοί της Νέας Γουινέας πιστεύουν πώς οι ψυχές περνούν σε διάφορα ζωντανά και έτσι μακραίνουν την ζωή τους. Οι Γιάμπιν του ίδιου νησιού πιστεύουν και αυτοί πώς οι ψυχές διαβαίνουν στο κορμί του ενός ή του άλλου ζώου. Στά νησιά Μάρσαλ πιστεύεται πώς μερικές ψυχές μετενσαρκώνονται σε πέτρες, δένδρα, πουλιά, ψάρια.

Στό νησί Γιάπ, μία από τίς Καρολίνες, ή ψυχή διαβαίνει σε μεγάλες σαῦρες και χέλια· έτσι τά πλάσματα αυτά δέν τά πειράζουν, τίς σαῦρες κióλας τίς προστατεύουν μέσα σε ένα ιερό σύδεντρο όρισμένοι λειτουργοί τους. Άπ' όλα τά μέρη του νησιού στέλνουν καρπούς στούς φύλακες αυτούς, πού μέ τά ιερά ζώα έχουν αποκτήσει μία θαυματοποιό δύναμη πάνω στην βροχή, στούς σεισμούς και στα άστροπελέκια.

Στά νησιά Τενίμβρες ή Τιμορλάουτ, δυτικά της Νέας Γουινέας, τά προγονικά πνεύματα παίρνουν την μορφή διαφόρων ζωντανών και παρουσιάζονται, έτσι, σάν πουλιά, γουρούνια, χελώνες, κροκόδειλοι, καρχαρίες.

Στους Κάουαν της Βόρνεο, όταν η ψυχή χωρίζεται από το κορμί, μπορεί να πάρη την μορφή ενός ζώου ή πουλιού· και αν φανή κανένα να βόσκη σε τάφο κοντά, οι συγγενείς του νεκρού δέν τό πειράζουν, μά και άποφεύγουν γενικά να φάνε κρέας του είδους του, γιά να μή βλάψουν τόν πεθαμένο.

Μιά από τίς πολλές ψυχές πού έχει ο άνθρωπος στό νησί Νίας, δυτικά της Σουμάτρας, μετενσαρκώνεται κατά την περίσταση και τό είδος του ανθρώπου: οί δολοφονημένοι γίνονται ακρίδες, οί άκληροι νυχτοπεταλούδες, τά παιδιά σκουλήκια. Οί ψαράδες των Χαβάι καμιά φορά τυλίγουν τόν πεθαμένο μέ πανί και τόν ρίχνουν στην θάλασσα να φαγωθή από τούς καρχαρίες, διότι πιστεύουν πώς ή ψυχές μετενσαρκώνονται στους καρχαρίες πού τρώνε τούς νεκρούς και δέν ξαναπειράζουν, έτσι, τούς δικούς τους.

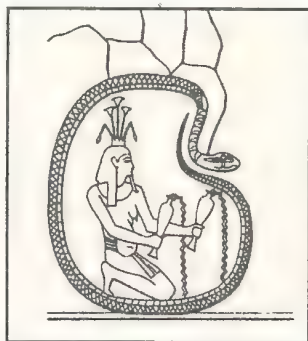
Οί ανατολικοί Σεμάνγκ της Μαλαϊκής Χερσονήσου πιστεύουν πώς οί ψυχές των ιερέων, των άρχηγών και των μάγων τους μετενσαρκώνονται σε διάφορα άγρια θηρία. Στους Majhwars, αυτόχθονη φυλή της Μιρζαπούρ, αν τό μοσχάρι πού γεννιέται δέν θέλη να βυζάξη, πιστεύεται πώς είναι ή ψυχή του προγόνου, πού, αντί να ξαναγεννηθή στην φαμίλια του σαν παιδί, παραστράτισε σε γελάδα και γεννήθηκε μοσχάρι. Η ψυχή του εύγενοϋς Μπετσιλέο στην Μαδαγασκάρη γίνεται κροκόδειλος· του άπλου λαού οί ψυχές καταφεύγουν σε κάποια χέλια. Όλοι οί λαοί των Μπαντού πιστεύουν πώς οί ψυχές μετενσαρκώνονται σε ζώα κάθε λογής, από ελέφαντες, ίπποπόταμους, λιοντάρια και κάτω· μά τό φίδι είναι ή συχνότερη καταφυγή τους. Η πίστη αυτής της μετενσαρκώσεως είναι πολύ διαδεδομένη στην Αφρική. Οί Μπανυάϊ του κάτω Ζαμβέζη ποταμού, πιστεύουν πώς οί ψυχές των άρχηγών τους μετενσαρκώνονται σε λιοντάρια και ύαινες και τά ζώα αυτά δέν τά σκοτώνουν· αντίθετα, τά χαιρετούν μέ τόν τρόπο πού συνηθίζουν, χτυπώντας τά χέρια.

Φυλές του άνω Ζαμβέζη πιστεύουν πώς, μετά θάνατο, ή ψυχή ένσαρκώνεται σε ένα ζωντανό και πώς ο καθένας μπορεί, όσο ζή, να διαλέξη τό ζώο πού θέλει· δέν έχει παρά να τρώη μέσα από τό μισολειωμένο του κρανίο και να μιμῆται την φωνή και τίς κινήσεις του ζώου. Όρισμένοι Κάφροι της ίδιας περιοχής κρίνουν σε ποιά ζώο μετενσαρκώθηκε ή ψυχή, από την ομοιότητα του μακαρίτη μέ αυτό: Η ψυχή, λόγου χάρη, ενός μεγαλόσωμου μέ πεταχτά δόντια διαβαίνει σε ελέφαντα· ο δυνατός μέ τό μεγάλο κεφάλι και τά γένεια τά πολλά, γίνεται λιοντάρι· ένας άσκημος, πλατύστομος και χειλάς, γίνεται ύαινα· ένας μακρύς μέ μάτια λαμπερά, γίνεται φίδι. Οί Άμπαμπού, στην πάνω κοιλάδα του Κόνγκο, φαντάζονται πώς

οί ψυχές περνοϋν σε πάνθηρες, ίπποποτάμους, γορίλλες. Ό καθένας διαλέγει τό ένα ή τό άλλο από αυτά τά ζωντανά, όπου θέλει να μετενσαρκωθή, και από κεί και πέρα τό έχει γιά ιερό και δέν τρώει τό κρέας του.

Μερικοί λαοί του Κόνγκο μέ την ίδια πίστη, ξεσηκώνουν τά συνήθεια και τά φερσίματα των ζώων πού διάλεξαν γιά μελλοντικά τους κορμιά, και αν τύχη να είναι λεοπαρδαλη ή κροκόδειλος, τά καμώματά τους δέν είναι πάντα ακίνδυνα.

Άλλες πάλι φυλές της λεκάνης του Κόνγκο, πιστεύουν πώς οί ψυχές των μεγάλων άρχηγών μετενσαρκώνονται, κατά κανόνα, σε ελάφια, λεοπαρδάλεις και ίπποποτάμους. Οί Μπαχίμα πιστεύουν πώς οί βασιλιάδες τους μετενσαρκώνονται σε λιοντάρια, οί βασίλισσές τους σε λεοπαρδάλεις και τά βασιλοπαίδια και οί βασιλοκόρες σε φίδια. Έχουν, κιόλας, τρία δάση όπου τοποθετούνται χωριστά τά κορμιά των βασιλιάδων, των βασίλισσών και των βασιλοπαίδων, μέ ναό τό κάθε δάσος και μέ ιερείς, πού τηροϋν την λατρεία των ιερών αυτών ζώων.

Οί Άνγκονι και οί Άτσιούα, νοτιοδυτικά της λίμνης Νυάσα, πιστεύουν στην μετενσάρκωση, άλλοι σίγουροι πώς ή ψυχή γυρίζει στο τοτεμικό ζώο του νεκρού, και άλλοι πώς γυρίζει σε διάφορα άλλα ζώα. Στην Άκτή των Σκλάβων οί Γουρούμπα πιστεύουν πώς οί ψυχές ξαναγεννιούνται κάποτε σε ζώα ή, πίο σπάνια, και σε φυτά ακόμη. Γιά τούς Μπράμε της Σενεγάλης ή ψυχή περνά σε ένα από τά ζώα πού δέν τρώγονται, και στην ταφή ψήνουν

τό λείψανο όσο πού να ξεθερμίζεται εύκολα, γιά να μή δυσκολευτή ή ψυχή να περάση στο ζώο πού διάλεξε ο πεθαμένος. Στους Ινδιάνους Χάιντα των νησιών της Βασίλισσας Καρόττας, μερικές ψυχές στέλνονται πίσω γιά να ξαναγεννηθοϋν σε ανθρώπινα κορμιά, άλλες μπαίνουν σε ζώα και ψάρια. Ό μάγος, στους Ινδιάνους Σιού, πιστεύεται πώς μπορεί, μετά θάνατο, να γυρίση σε άγριο ζώο.

Οί άρχαιοι Αιγύπτιοι πίστευαν πώς ή ψυχή του νεκρού μπορεί να πάρη την μορφή όποιου ζώου ή πουλιού ή φυτού, και τό Βιβλίο του Νεκρού έχει μία σειρά μαγικά κεφάλαια πού δίνουν του πεθαμένου την δύναμη να μεταμορφωθή σε ό,τι πλάσμα θελήση. Γιά τίς παλιές και νεώτερες σκανδιναυικές και γερμανικές δοξασίες, οί ψυχές των πεθαμένων είναι σωστός ζωολογικός κήπος: Οί ψυχές των παιδιών γυρίζουν σε πουλιά, των κοριτσιών σε κύκνους, των πονηρών σε άλεπούδες, των σκληρών σε λύκους και άλλων σε άλλα. Η πανάρχαια αυτή ικανότητα μετενσαρκωμοϋ της ψυχής, παρέμεινε, γιά τίς νεώτερες δοξασίες, ως ικανότητα των βρυκολάκων να μεταμορφώνονται σε διάφορα νυχτερικά και κακόπραγα ζώα.

Η ΨΥΧΗ-ΦΙΔΙ

οί παλαιοί μάλιστα των ζώων τόν
δράκοντα
τοίς ήρωσι συνωκείωσαν
Πλούταρχος, Κλεομένης 39, 6

Η ιδέα πώς ή ψυχή μετενσαρκώνεται σε φίδι είναι διαδεδομένη ανάμεσα στους λαούς και, πάνω στην οικουμενική πίστη της μετενσαρκώσεως της Ζωτικής Ψυχής σε διάφορα ζωντανά, βγαίνει από πολλές σχέσεις του φιδιού μέ τόν πεθαμένο. Είναι πρώτα ή ιδέα πώς ο νεκρός μεταμορφώνεται ή ή ψυχή του μετενσαρκώνεται στά σκουλήκια πού πιστεύεται πώς τόν τρώνε (και τό φίδι θεωρείται μεγάλο σκουλήκι)· δεύτερο, ή δοξασία πώς μαζί με τά σκουλήκια, τόν νεκρό τόν τρώνε τά φίδια· τρίτο, ή ομοιότητα της σπονδυλικής στήλης του ανθρώπου μέ τόν σκελετό του φιδιού και τό παρομοίωμα του νωπιαίου μυελού μέ φίδι· τέταρτο, τό συχνό μέσα στους χτιστούς τάφους μόνιασμα

των φιδιών· και πέμπτο, ή ιδέα πώς τό φίδι γεννιέται από την γή πού καταπίνει τούς πεθαμένους. Έτσι τά φίδια θεωροϋνται πώς είναι οί πεθαμένοι πού ξανάρχονται μετενσαρκωμένοι στην γή, και όπου ή πίστη αυτή επικρατεί, τούς φέρονται μέ βαθύ σεβασμό, και τά θρέφουν μέ γάλα· ίσως, όπως παρατηρήθηκε (και ή λέξη «δράκος» ανάμεσά μας γιά τά άβάπιστα μωρά, ένσαρκώσεις ακόμη κάποιου προγόνου-φιδιού, είναι πολύ διαχτική), «έπειδή τό γάλα είναι ή τροφή των βρεφών και μεταχειρίζονται έτσι τά φίδια σαν ανθρώπινα έμβρυα πού μπορούν να ξαναγεννηθοϋν από τίς γυναίκες».

Στους παράλιους Ντάιακ της Βόρνεο, ή πίο συχνή μετενσάρκωση της ψυχής είναι τό φίδι. Όταν έτσι βρεθή φίδι στο σπίτι, σπάνια τό σκοτώνουν ή τό διώχνουν· του δίνουν φαί, τό έχουν γιά πνεϋμα προστατευτικό, πού ήρθε να δη αν πηγαίνει τό σπίτι καλά, και κάθε τι πού θα βρεθή στο στόμα ενός τέτοιου φιδιού τό κρατούν ως μαγικό.

Ένα τοτεμικό γένος ενός από τά νησιά του Σολομώντος, πιστεύει πώς τό φάντασμα ενός άρχαίου ξακουσμένου μέλους του συχνάζει σε κάποια άκρογιαλιά σαν γιγάντιο φίδι. (Αναθυμᾶται κανείς τόν δφιν ήρωα Κυχρέα της Άττικής και άλλους φιδοβασιλιάδες της Ελλάδος, όπως ο Κέκροψ και ο Κάδμος).

Σε ένα από τά νησιά Τρόμπριαντ οί ντόπιοι βλέπουν τό φίδι, ένσάρκωση της ψυχής ενός από τούς προγονικούς τους άρχηγούς, και όταν φανή κανένα στο σπίτι τους, θεωρείται πώς ήρθε ο άρχηγός να δη την παλιά κατοικία του (μά εδώ δέν τό έχουν γιά σημάδι καλό και τό διώχνουν).

Στό άρχιπέλαγος Babar ρίχνουν προσφορές του φιδιού πού τριγυρίζει κάποιο σπιτικό, άφου θεωρείται πώς είναι γυναίκα πού πέθανε πάνω στην γέννα. Ένα τοτεμικό γένος του Άσσάμ πιστεύει πώς ο πρόγονος πού λατρεύει παρουσιάζεται από καιρό σε καιρό στους ανθρώπους σαν φίδι. Όταν, σε μίαν Ιαπωνική παράδοση, οί επαναστάτες άνοιξαν τόν τάφο του άρχοντα πού σκότωσαν, πετάχτηκε από μέσα ένα γιγαντόφιδι, πού σκότωσε τούς πίο πολλούς τους. Στην Μαδαγασκάρη, σαν λειώνει ο νεκρός, μαζεύουν τά ύγρά σε ένα βάζο. Από τά σκουλήκια πού βγαίνουν εκεί, τό μεγαλύτερο θεωρείται ένσάρκωση της ψυχής του πεθαμένου. Θάβουν τότε τά λείψανα και βυθίζουν τό βάζο σε ένα άγιοπόταμο ή φέρνουν τελικά τό μεγάλο σκουλήκι στον οικογενειακό τάφο του νεκρού, όπου τό θάβουν. Ύστερα από κάμποσους μήνες θεωρείται πώς τό σκουλήκι βγαίνει από εκεί σαν ένας βόας μικρός πού γοργά μεγαλώνει. Τό φίδι, έτσι, στην Μαδαγασκάρη τιμᾶται μέ δεισιδαιμονική εύλάβεια και πολλές οικογένειες Μπετσιλέο έχουν μικρούς περίβολους δίπλα στα σπίτια τους, όπου θρέφουν κάμποσα έρπετά, πού τά έχουν γιά συγγενείς

τους. Παρατηρήθηκε πώς μία οικογένεια έτρεφε με γάλα ένα φίδι που έρχόταν από τό δάσος καθημερινά, πώς τό φώναζε με τό όνομα ενός πεθαμένου της καί τοῦ φερόταν σάν νά ἦταν ὁ ἴδιος.

Ἡ ἰδέα πώς οἱ ψυχές μετενσαρκώνονται σέ φίδια πού ἔρχονται νά ξαναδοῦν τίς παλιές κατοικίες τους, εἶναι καί αὐτή πολύ διαδεδομένη στήν Ἀφρική. Οἱ Ζουλού πιστεύουν πώς οἱ ψυχές μετενσαρκώνονται σέ διάφορα ζωντανά, μά πώς ξανάρχονται, πιό συχνά, νά δοῦν τούς δικούς τους, σάν φίδια. Ἐτσι, σάν φτάση κανένα κοντά στό κонаκία τους, τό χαιρετοῦν κρίζοντάς το «πατέρα» τους, τοῦ βάζουν ἀγγεῖα μέ γάλα στόν δρόμο του καί τό γυρίζουν πίσω καλόβολα μέ τό πιό βαθύ σέβας. Ἐχουν κίόλας τρόπους νά ἀναγνωρίζουν ποιός πεθαμένος εἶναι μέσα στό φίδι. Ἄν τό ἔρπετό τύχη νά ἔχη καμμία λαβωματιά ἢ χαμένο τό μάτι του, βλέπουν στό φίδι τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου πού εἶχε ἕνα τέτοιο σημάδι· ἂν τό ζῶο δέν ξεχωρίζη μέ τίποτα, τότε ἡ ψυχή τοῦ πεθαμένου, ἔμφανίζεται στό όνειρο μέ ἀνθρώπινη μορφή, γιά νά μνηύσῃ ποιός εἶναι ὁ μετενσαρκωμένος στό φίδι.

Οἱ Μασάι τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς δέν θάβουν ὅλους τούς νεκρούς τους. Ὁ κοσμάκης πετιέται νά φαγωθῇ ἀπό τίς ὕαινες καί ὅλα γιά αὐτόν τελειώνουν μέ αὐτό. Οἱ μάγοι, ὅμως, οἱ ἀρχηγοί καί οἱ πλούσιοι θάβονται καί οἱ ψυχές τους γίνονται φίδια πού γυρίζουν στίς κατοικίες τῶν παιδιῶν τους. Ἐτσι δέν σκοτώνουν τά ἱερά τοῦτα φίδια τους, καί ὅταν αὐτά σιμώνουν τίς καλύβες τους, τούς χύνουν γάλα νά γλείψουν.

Στούς Νάντι τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, ἂν ἕνα φίδι φανῇ νά τραβᾷ γιά τό κρεβάτι γυναίκα, θεωρεῖται πώς εἶναι γιά νά γεννήσῃ καλὰ τό παιδί πού θά κάνῃ. Οἱ Σούκ τῆς ἀνατολικῆς καί πάλι Ἀφρικῆς, ὅταν μπαίνει φίδι στό σπίτι τους, πιστεύουν πώς ἡ ψυχή τοῦ πεθαμένου τους εἶναι πολύ θυμωμένη: ἰδέα βέβαια πού μαρτυρεῖ πώς ἡ ψυχή παρουσιάζεται σάν φίδι. Ἐτσι τοῦ χύνουν γάλα στό διάβα του καί τοῦ βάζουν λίγο κρέας καί καπνό νά μασήσῃ. Οἱ Ἀκικούγιου πιστεύουν πώς τά φίδια εἶναι οἱ ψυχές τῶν πεθαμένων (ngoma) καί ἔτσι δέν σκοτώνουν τό φίδι πού ἔρχεται σπίτι τους, μά τοῦ χύνουν μέλι καί γάλα νά γλείψῃ. Στούς Ἰνδιάνους Μοκί (ὅπου ἡ ἰδέα τῆς ἐπανόδου τῆς ψυχῆς στό τοτεμικό ζῶο κρατιόταν ζωντανή) οἱ μάγοι ἀφήνουν κάπου-κάπου τούς τάφους τους στό φίδι.

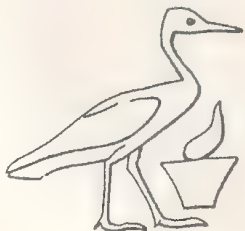
Ἡ παράσταση τοῦ φιδιοῦ κυριαρχεῖ στήν ἐλληνική νεκρολατρεία. Ἀγγεῖα τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς, πού χρησιμεύουν καί σάν ταφικά, ἔχουν ζωγραφισμένα ἢ πλαστικά τυπωμένα ἀπάνω τους φίδια. Ἡ χρήση αὐτῆ τοῦ φιδιοῦ βγαίνει ἀπό τήν ἰδέα πώς εἶναι ἡ μορφή πού παίρνει ὁ νεκρός ἢ ὁ ἥρωας γιά νά παρουσιαστῇ στούς ἀνθρώπους: οἱ παλαιοὶ μάλιστα τῶν ζώων τόν δράκοντα τοῖς ἥρωσι συνωκεῖωσαν. Σέ διάφορες παραστάσεις καί

μνημεῖα βλέπουμε τό φίδι τοῦτο μέσα ἢ δίπλα στόν τύμβο, ὅπως τό βρίσκουμε ζωγραφισμένο καί στούς θαλαμόσχημους ἐτρουσκικούς τάφους καί σκαλισμένο σέ ἀνάγλυφα καί βωμούς ταφικούς, σέ σαρκοφάγους (τῶν Κλαζομενῶν), σέ ἀνάγλυφα τῆς ἡρωολατρείας καί νεκρολατρείας. Ἐνῶ στό ἄλλα ὁ νεκρός ἢ ἡ ψυχή του παριστάνεται σάν φίδι, στό τελευταῖα αὐτά ἀνάγλυφα ὁ ἥρωας ἢ ὁ ἡρωοποιημένος νεκρός παρουσιάζεται σάν ἄνθρωπος, μά μέ τό φίδι κοντά του. Τό φίδι τοῦτο, πού εἶναι ἡ ἐνσάρκωση τῆς ψυχῆς τους, παριστάνεται συχνά νά τό τρέφῃ ὁ ἴδιος: συμβολισμός τῶν σπονδῶν τῆς νεκρολατρείας. Τά μνημεῖα αὐτά μαρτυροῦν μιά περίοδο πού ἡ θηριομορφική παράσταση τῆς ψυχῆς ὑποχωρεῖ. Μέ τόν καιρό χάνεται ὁλότελα τό νόημα, καί τό φίδι θεωρεῖται φύλακας τοῦ τάφου. Ἡ ἐνσάρκωση ὅμως τῆς ψυχῆς σέ φίδι παραμένει στίς λαϊκές δοξασίες ὡς τό τέλος τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ὅταν ὁ Κλεομένης σκοτώθηκε καί σταυρώθηκε στήν Αἴγυπτο, ἕνα μεγάλο φίδι φάνηκε κουλουριασμένο γύρω ἀπό τό κεφάλι του στόν σταυρό καί ἀπόδιωχνε τά ὄρνια ἀπό τό πρόσωπό του. Ὅταν ψυχομαχοῦσε καί ὁ Πλωτίνος, ἕνα φίδι κουλουριάστηκε κάτω ἀπό τό κρεβάτι του καί χάθηκε – καί μονομιᾶς ξεψύχησε ὁ φιλόσοφος – σέ μιά τρύπα τοῦ τοίχου.

Στούς ἐτρουσκικούς τάφους εἶδαμε νά φωλιάζῃ τό ψυχόφιδο καί ἡ παράσταση κατεβαίνει στήν Ἰταλία ἀπό τό ἴδιο στρώμα τοῦ προῖνδοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀπ' ὅπου καί ἡ παράσταση τοῦ ψυχόφιδου τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Αἰνείας, βλέποντας ἕνα γιγαντόφιδο νά βγαίνει ἀπό τόν τάφο τοῦ πατέρα του καί νά δοκιμάζῃ τίς προσφορές, δέν ξέρει ἂν εἶναι τό προστατευτικό πνεῦμα τοῦ τόπου ἢ κανένας παραστάτης τοῦ πατέρα του στόν ἄλλο κόσμο. Πνεῦμα τοῦ ταφικοῦ τόπου καί παραστάτης τοῦ νεκροῦ, εἶναι ὕστερῶτεροι συμβολισμοί τοῦ φιδιοῦ, πού ἐνσαρκώνει τήν ψυχή του: ἀνάμεσα στούς Ρωμαίους τό κανονικό σύμβολο τοῦ δαίμονα-φύλακα κάθε ἀνθρώπου (πού εἶδαμε νά εἶναι ἡ ζωτική του ψυχή) εἶναι τό φίδι.

Στό φίδι, τέλος, τῆς σπιτικῆς φιδολατρείας συγκλίνουν πολλές σημασίες τοῦ φιδιοῦ, μά ἡ γενική στάση τῶν ἀνθρώπων ἀπέναντι στό φίδι πού θεωρεῖται ἐνσάρκωση τῆς ψυχῆς καί τό ἀρχαιότερο θάψιμο τοῦ νεκροῦ μέσα στό σπίτι του, δέν ἀφήνουν ἀμφιβολία πώς τό φίδι τῆς σπιτικῆς φιδολατρείας ξεκινᾷ ἀπό τό φίδι στό ὁποῖο ἐνσαρκώνεται ἡ ψυχή τοῦ πεθαμένου.

Η ΨΥΧΗ-ΠΟΥΛΙ

ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην οἰωνός τε...

Ἐμπεδοκλῆς, Ἀπ. 117

Ἡ ἀέρινη οὐσία τῆς ψυχῆς, τό γοργό πήγαινε-ἔλα της, τό βγάλαμό της ζωντανῆς ἀπό τό πεθαμένο κορμί, τά πετάγματά της μέσα ἀπό τά μάκρη καί ἡ ἐπικοινωνία της μέ τούς Θεούς, εἶναι ἀρκετά γιά νά συσχετίσουν τήν ζωντανή Ψυχή μέ τά πουλιά, πού πετοῦν καί πηγαίνονται καί αὐτά, πού βγαίνουν ζωντανά ἀπό τό ἄψυχο αὐγό, καί ἐπικοινωνοῦν μέ τόν κόσμο τῶν Θεῶν, πού συχνά παρουσιάζονται μέ μορφή πουλιῶν καί ἐκεῖνοι. Οἰκουμενική, ἔτσι εἶναι ἡ δοξασία πώς οἱ ψυχές μετενσαρκώνονται σέ πουλιά ἢ παρουσιάζονται μέ μορφή πουλιῶν.

Οἱ ψυχές τῶν σκοτωμένων στόν πόλεμο, σύμφωνα τούς Ἀράντα, κυνηγοῦν τούς φοινιάδες μέ τήν μορφή ενός πουλιοῦ τῆς περιοχῆς τους. Οἱ ψυχές τῶν γυναικῶν σύμφωνα μέ τούς Ἐυαλάι, ἄλλη αὐστραλιανή φυλή, ἐνσαρκώνονται σέ κάτι ντόπια πουλιά, πού ζοῦν μέ μέλι.

Στά νησιά Μάρραιῦ οἱ ψυχές ἐνσαρκώνονται στό τοτεμικά ζῶα τους, μά τῶν γυναικῶν σέ πετούμενα, σέ νυχτερίδες καί πουλιά, πού δέν ἔχουν τοτεμικό χαρακτήρα. Σέ νησιά τῆς Μελανησίας ὁ ἐτοιμοθάνατος λέει στήν φιλία του σέ τί πουλί ἢ πεταλούδα θά περάσῃ. Στά νησιά Μάρσαλ, οἱ ψυχές ἐνσαρκώνονται σέ διάφορα ζωντανά, μά μερικές καί σέ πουλιά τους. Σέ διάφορους τόπους τῆς Μαλαισίας, τήν ψυχή τήν φωνάζουν πίσω ὅπως φωνάζουν τίς ὄρνιθες καί, κάποτε, τήν καλοπιάνουν μέ ρύζι.

Ὅταν πεθαίνει λεχῶνα σέ ὀρισμένα νησιά τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, φυλάγονται μή βγῇ ἀπό τόν τάφο σάν πουλί, καί ἀνάμεσα στό ἄλλα τῆς βάζουν αὐγά κάτω ἀπό τό πηγούνι καί τίς μασχάλες της, γιά νά μείνῃ καί νά τά κλωσάῃ.

Οἱ Ντάιακ ἔχουν τά πουλιά γιά προγόνους τους πού γυρίζουν νά δοῦν τήν φυλή τους. Ἐτσι τό κάθε σπίτι ἔχει ὀρισμένα πουλιά γιά καλοσήμαδα, καί ἀκολουθεῖ τά σημάδια τους, ἄλλα πάλι γιά κακοσήμαδα, πού προμηνούν κηδεῖα. Τό παράδειγμα αὐτό ἴσως νά λήῃ καί πολλά γιά τήν σχέση τῆς ψυχῆς-πουλιοῦ καί τῆς οἰνωνοσκοπίας.

Σ' ἕνα ἀπό τά νησιά Σοσάιτου οἱ ψυχές τῶν σκοτωμένων στόν πόλεμο ἐνσαρκώνονται σέ θαλασσοπούλια. Οἱ Μπανυάνγκ τοῦ βορείου Καμερούν δέν σκοτώνουν τά πουλιά, θεωρῶντας πώς εἶναι οἱ πεθαμένοι. Οἱ ψυχές τῶν βασιλιάδων τῶν Σιλλούκ τοῦ Λευκοῦ Νείλου παρουσιάζονται

ζονται, ἄλλων σάν ἐντομα καί ἄλλων σάν κάποια ἄσπρα πουλιά τους. Κάτι μικρά πουλιά που πετοῦν κοπαδιαστά καί ἀφήνουν θλιβερές φωνές, εἶναι γιά τούς Ἀμπιόνε τῆς Ἀμερικῆς ψυχές πεθαμένων. Ἡ μοῖρα κάθε Μπορόρο τῆς κεντρικῆς Βραζιλίας, εἶναι νά γίνῃ, μετά θάνατον, ἕνα κόκκινο πουλί τοῦ τόπου καί μέ τήν ἴδια μορφή βγαίνει ἡ ψυχή καί στόν ὕπνο.

Γιά τούς Βραζιλιάνους Ἰζάνα οἱ ψυχές τῶν ἀνδρῶν μετενσαρκώνονται σέ κάποια μεγάλοπρεπα πουλιά πού ζοῦν ἀπό γλυκύτατους καρπούς, ἐνῶ οἱ ψυχές τῶν δειλῶν μετενσαρκώνονται σέ ἔρπετά, καθὼς τούς ἀξίζει. Οἱ ψυχές τῶν εὐγενῶν γιά τούς Τλασκαλάν τοῦ Μεξικοῦ μετασαρκώνονται σέ πανώρια πουλιά μέ γλυκύτατο λάλημα, ἐνῶ οἱ ψυχές τοῦ μικροῦ λαοῦ περνοῦν σέ πρόστυχα ζουζούνια. Οἱ Ποουχάταν τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς δέν πείραζαν κάποια μικρά τους πουλιά, πιστεύοντας πώς μέσα τους ἦσαν οἱ ψυχές τῶν ἀρχηγῶν τους. Ὑστερα ἀπό τό θάψιμο τῶν λειψάνων στήν γιορτή τῶν νεκρῶν, ἡ ψυχή γιά τούς Χοῦρον τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς ἐνσαρκώνεται σέ σουσουράδα.

Οἱ Ἰροκέζοι ἀφήνουν ἐλεύθερο τό βράδυ τῆς κηδεῖας ἕνα πουλί, νά μεταφέρῃ τήν ψυχή τοῦ πεθαμένου. Ἀπό τούς Ποπαῦάν δύσκολα θά μπορούσε κάποιος νά σκοτώσῃ σουσουράδες, ἀφοῦ μέσα τους ἦσαν οἱ ψυχές πεθαμένων. Γιά τούς Μπέλα-Κούλα τῆς Βρετανικῆς Κολομβίας ἡ ψυχή κατοικεῖ μέσα ἀπό τόν σβέρκο καί μοιάζει μέ πουλί κλεισμένη στό αὐγό του.

Μορφή πουλιοῦ παίρνει ἡ ψυχή καί γιά τούς Βαβυλωνίους καί τούς Ἀσσυρίους. Γιά τούς παλιούς Ἀραβες, ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου, πού πεθαίνει, φτερουγίζει σάν πουλί καί μάλιστα σάν κουκουβάγια. Ἡ ταλμουδική ἔκφραση roq naphscho, θά πῇ «Πουλί τῆς ψυχῆς» καί μαρτυρεῖ τήν δοξασία τῆς ψυχῆς-πουλιοῦ στούς Ἰουδαίους· ἄλλα καί στούς Ψαλμούς ἡ ψυχή ὁμοιώνεται μέ πουλί, «Zippor», ὅπου οἱ Ὁ μεταφράζουν «στρουθίον». Ἡ μία ἀπό τίς ψυχές τῶν Αἰγυπτίων (ba) παριστάνεται σάν πουλί μ' ἀνθρώπινο κεφάλι καί χέρια.

Σάν ψυχές σέ μορφή πουλιοῦ θεωροῦνται καί οἱ Σειρήνες, πουλιά μέ γυναικεῖο κεφάλι καί χέρια· καί ἡ στέκουν στό μνήματα ἢ, σάν δαίμονες πιά τοῦ Θανάτου, παριστάνονται στίς ἀγγειογραφίες νά κρατοῦν τήν ψυχή τοῦ νεκροῦ καί νά τήν φέρνουν στόν Ἄδη. Γιά τήν ψυχή ἀναφέρονται στόν Ὀμηρο τά «πταμένη», «ἔπτη», «τετριγυπία» (σάν νυχτερίδα), καί ἡ φωνή τῶν σκιῶν

στόν Άδη είναι κλαγγή νεκύων, αίωνων ὥς, πού δειχνουν ἓνα συμφορμό τῆς ζωτικῆς Ψυχῆς-Πουλιού μέ τήν ψυχή τοῦ Πεθαμένου. Ἡ ψυχή τοῦ Ἀριστέα τοῦ Προκοννήσιου ἐβγαίνει ἀπό τό στόμα του σάν κοράκι. Πολλοί εἶδαν τήν ψυχή τοῦ Περεγρίνου, πού κάηκε, νά βγαίνει ἀπό τήν φωτιά σάν πουλί, πού τό ἀμόλησε μέ τά λόγια του ὁ Λουκιανός, ὅχι, ὥστόσο, χωρίς ἀντίκρουσμα στίς δοξασίες τῶν συγχρόνων του.

Ἡ δοξασία περνᾷ στήν ὄνειροκριτική, ὅπου τό νά δῇ ὁ ἄνθρωπος ὅ,τι πετᾷ, σημαίνει σίγουρα τόν θάνατό του: ὅπως δ' ἂν πέτῃται νοσῶν ἄνθρωπος, τεθνήξεται φασί γάρ τὰς ψυχὰς ἀπαλλαγείσας τῶν σωμάτων εἰς τόν οὐρανόν ἀνιέναι τάχει χρωμένας ὑπερβάλλοντι καί, ὡς εἰπεῖν, πτηνῶν ὁμοίας.

Γιά τίς ἁρμενικές δοξασίες οἱ ψυχές τῶν πεθαμένων φτερουγίζουν σάν πουλιά (ἄσπρα, ἂν ὁ πεθαμένος εἶναι ἀκριμάτιστος, καί μαῦρα ἂν δέν εἶναι) καί κάθονται στίς σκεπές καί στά δέντρα τῶν παιδιῶν οἱ ψυχές μποροῦν νά κάθονται καί στό ἴδιο τό δένδρο τοῦ Παραδείσου. Οἱ ἰσλαμικοί πληθυσμοί κληρονομοῦν τήν δοξασία τῶν ἀρχαίων Ἀράβων γιά τήν ψυχή-πουλί, καί οἱ ψυχές τῶν πστῶν καί δικαίων τους περνοῦν σέ πράσινα πουλιά, ἐνῶ τῶν ἀπίστων καί ἁμαρτωλῶν σέ μαῦρα. Ἔτσι σκαλίζουν λακκοῦβες στούς τάφους γιά νά μαζεῦται νερό καί νά πίνουν οἱ ψυχές τῶν πεθαμένων.

Ἡ δοξασία τῆς ψυχῆς-πουλιού συχνά συναντιέται καί στήν λαογραφική χλωρίδα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου. Σέ μέρη τῆς ἀνατολικῆς Ἀγγλίας, οἱ παλαιοί ψαράδες πίστευαν πῶς οἱ πεθαμένοι γύριζαν στήν ζωή σάν γλάροι. Γιά τούς σκανδιναυικούς πληθυσμούς οἱ ψυχές ἐκείνων πού πεθαίνουν περνοῦν σέ κορμιά πουλιῶν. Γιά τούς ἀρχαίους καί νεώτερους Γερμανούς ἡ ψυχή εἶναι ἓνα πουλί πού φεύγει ἀπό τό στόμα.

Μία λαϊκή πίστη στήν Βοημία ἦταν πῶς ἡ Ψυχή ἐβγαίνει ἀπό τό στόμα σάν ἄσπρο πουλί, καί ὥσπου τό λείψανο νά καῖ, φτερουγίζε στά δέντρα τριγύρω. Σέ ἓνα μέρος τῆς Πολωνίας τό κάθε πρόσωπο ἑνός ἀρχοντικοῦ γένους μεταμορφωνόταν σέ ἀετό σάν ξεψυχοῦσε.

Γιά τούς Λιθουανούς καί τούς Φιλανδούς, ὁ Γαλαξίας (ὁ «Δρόμος τῶν Ψυχῶν») λεγόταν «Δρόμος τῶν Πουλιῶν». Στίς σλαβικές, τέλος, δοξασίες, οἱ ψυχές τῶν πεθαμένων εἶναι πουλιά πού τριγυρίζουν γοργοφτερουγώντας.

ΕΠΑΝΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΖΩΑ

Η ΨΥΧΗ-ΕΝΤΟΜΟ

*ἔρχεται μιά μυῖγα παρδαλούλα καί πετάει γύρω στό ποτήρι. Αὐτή λένε πῶς εἶναι ἡ ψυχή τοῦ πεθαμένου
Δοξασία Αἰτωλίας*

Συχνή εἶναι ἡ πίστη πῶς ἡ ψυχή μετενσαρκώνεται καί σέ ἔντομο ἀκόμη. Σέ ἓνα ἀπό τά νησιά Σολομώντος οἱ ψυχές μετενσαρκώνονται σέ πυγολαμίδες. Εἶδαμε πῶς σέ ἄλλα νησιά τῆς Μελανησίας ἀποφασίζει κανεῖς ἂν θά μετασαρκωθῇ σέ πουλί ἢ σέ πεταλούδα. Ὅταν δέν ἔχουν τό λείψανο, στά νησιά Σαμόα, ἀπλώνουν κατά τό μέρος πού χάθηκε ὁ ἄνθρωπος ἓνα πανί, καί τό πρῶτο πλάσμα πού θά ἀνέβῃ σέ αὐτό, σφήκα, ἀράχνη, σαύρα, τό ἔχουν γιά ψυχή τοῦ πεθαμένου. Τήν πέμπτη ἡμέρα ὕστερα ἀπό τόν θάνατο οἱ Γκόντ, προάρια φυλή τῶν Ἰνδιῶν, πηγαίνουν στό ποτάμι, κρᾶζουν τό ὄνομα τοῦ νεκροῦ καί πίνουν ἓνα ψάρι ἢ ἓνα ἔντομο πού θεωρεῖται ψυχή του.

Στήν Βιρμανία τήν ψυχή τήν λένε «πεταλούδα» (ἄρα καί τήν βλέπουν ἔτσι). Οἱ ψυχές τῶν Τανάλα τῆς νοτιοανατολικῆς Μαδαγασκάρης μετενσαρκώνονται σέ ἔντομα καί σκορπιούς καί ἔτσι τά πλάσματα αὐτά δέν τά πειράζουν. Οἱ ψυχές τῶν βασιλιάδων τῶν Σιλλοῦκ τοῦ Λευκοῦ Νείλου παίρνουν καί τήν μορφή ἑνός ἐντόμου. Ὅταν, ἔτσι, κανένας τους βρῇ τέτοιο ἔντομο, τό φέρνει εὐλαβικά στό ἱερό, θεωρώντας το ψυχή τοῦ βασιλιά του. Εἶδαμε πῶς γιά τούς Τλασκαλάν τοῦ Μεξικοῦ οἱ ψυχές τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων περνοῦν σέ ζουζούνια.

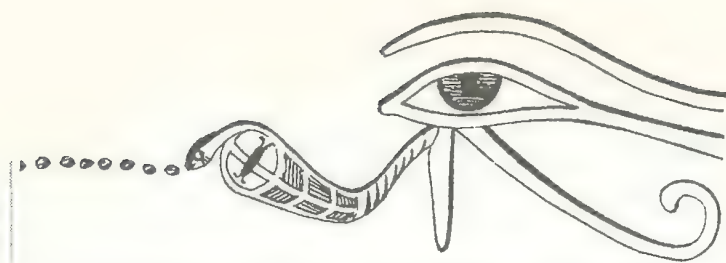
Ἡ ἰδέα τῆς ψυχῆς-πεταλούδας ἀπεικάζεται σέ διάφορες χρυσές παραστάσεις τοῦ ἐντόμου πού βρέθηκαν σέ μυκηναϊκοῦς (καί σέ ἓνα τῆς Φαιστοῦ) τάφους. Οἱ μέλισσες ἐδῶ παριστάνονται ἄλλες ὁλόσωμες μέ κλειστά τά φτερά, ἄλλες σέ χρυσάφι «χτυπητό» μέ ἀνοικτά τά φτερά, καί ἄλλες, μέ ὅμοια παράσταση, πάνω σέ δίσκους στρογγυλοῦς, πού δύο τους εἶναι δίσκοι ζυγαριᾶς ταφικοῦ τύπου. Ἄν ἡ παράσταση δέν εἶναι μοναχά διακοσμητική, ἡ πεταλούδα δέν παριστάνει φυσικά τήν ψυχή τοῦ νεκροῦ (ὅπως φαίνεται νά πιστεύουν οἱ μελετητές), μά τήν ζωτική του ψυχή, πού ἡ παράστασή της συνοδεύει τόν νεκρό σάν ὑποκατάστατο τῆς χαμένης πεταλούδας-ψυχῆς του, γιά νά τονώσῃ τήν ζωή τοῦ λείψανου του καί τήν Νεκροψυχή του (ὅπως λόγου χάρι καί οἱ αἱμάτινες προσφορές), γιά νά βοηθήσῃ τήν ἀναγέννησή του στήν ζωή καί, ὕστερα, γιά νά συμβολίζῃ τήν ἀναγέννησή του στήν ζωή τῶν μακαρίων.

Σέ ἓνα δακτυλίδι ἀπό τόν Τάφο τοῦ Βαφειοῦ, ἡ πεταλούδα βρίσκεται συνδυασμένη μέ ἓνα διπλοπέλεκο,

σχηματισμένο στόν τύπο τοῦ αἰγυπτιακοῦ συμβόλου τῆς ἀθανασίας. Ἐνσάρκωση τῆς ψυχῆς, θεωρεῖται καί καθ' ἑαυτή ἡ πεταλούδα, σύμβολο ἀθανασίας. Ἔτσι δέν εἶναι στήν τύχη πού τό ὄνομα ψυχή (παράβαλε καί τό νεοελληνικό ψυχάρι) δίνεται (στήν νυχτοπεταλούδα στήν ἀρχή καί, παραπέρα, γενικά) στήν πεταλούδα. Σέ παράσταση ἀττικοῦ ἀγγείου τοῦ 6ου αἰῶνα, ἓνας ἰθυφαλλικός τύπος σταλάζει σπέρμα πάνω σέ μία πεταλούδα. Ἡ ψυχή παρουσιάζεται σάν πεταλούδα σ' ἐτρουσκικούς σκαρβαίους τοῦ 5ου αἰῶνα. Σέ ἐλληνορωμαϊκά χαράγματα σέ πετράδια, ὁ Θάνατος καί ἡ Ζωή παριστάνονται συμβολικά μέ ἓνα σκελετό καί μία πεταλούδα ἀπό πάνω. Σέ μίαν ἐλληνορωμαϊκή σαρκοφάγο, ὅπου παριστάνεται ὁ Προμηθεὺς νά φτιάχνῃ τόν ἄνθρωπο ἀπό πηλό, ἡ Ἀθηνᾶ ἐμψυχώνει τό σῶμα, βάζοντάς του πάνω στό κεφάλι του μιά πεταλούδα. Ἀρχαϊκές εἰκόνες μελισσῶν μέ κεφάλι ἀνθρώπινο, μῖας λογῆς μελισσοσειρήνες, βρέθηκαν σέ κοσμήματα τῆς Ρόδου, Μήλου καί Κύπρου. Νά εἶναι, σέ ἀναλογία μέ τις Σειρήνες, Ψυχές καί αὐτές;

Ὅτι ἡ ψυχή φεύγει ἀπό τό κορμί σάν μέλισσα ἢ μυῖγα εἶναι καί νεοελληνική δοξασία. Κατά τό ἔθιμο τῆς «μακαριᾶς» στήν Αἰτωλία βάζουν ἓνα ποτήρι μέ κρασί στό τραπέζι. «Κάποτε ἔρχεται μιά μυῖγα παρδαλούλα καί πετάει γύρω στό ποτήρι. Αὐτή λένε πῶς εἶναι ἡ ψυχή τοῦ πεθαμένου». Γιά τήν ἴδια περιοχή «ἡ ψυχή παρουσιάζεται πολλές φορές σάν μυῖγα: αὐτή ἡ μυῖγα εἶναι ἄσπρη σάν μελισσοῦλα». Στήν Τσανδῶ «ἡ ψυχή θά ἔλθῃ νά πιῇ νερό: μιά μυγίτσα ὅλο γυρίζει (τήν πινακα μέ τό νερό) καί λένε πῶς αὐτή εἶναι ἡ ψυχή» πού ἔχει γυρίσει. Οἱ Σέρβοι πίστευαν πῶς ἡ ψυχή τοῦ μάγου βγαίνει στόν ὕπνο του σάν πεταλούδα. Στήν Ἀγγλία καί στήν Ἰρλανδία οἱ νυχτοπεταλοῦδες θεωροῦνται ψυχές πεθαμένων.

Ἀπό ἐδῶ βγαίνει τό διπλό συνήθειο στό σκούπισμα μετά τήν κηδεία: Ὅπου θέλουν νά διώξουν τήν ψυχή, σκουπίζουν τό σπίτι σάν πάρουν τό λείψανο: ὅπου θέλουν νά τήν κρατήσουν, ἢ φοβοῦνται μή τήν ρίξουν σέ μέρος ἀκατάλληλο, ἀποφεύγουν νά σκουπίσουν. Οἱ Οὐαντσάγχα τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς καλοσκουπίζουν, ὕστερα ἀπό τήν ταφή, τό σπίτι.

Στήν Ρώμη συναντιοῦνται οἱ everiatores, πού δουλεῖά τους εἶναι νά σαρώνουν τό σπίτι ὕστερα ἀπό τήν κηδεία. Ὁ νόμος τῆς Ἰουλίδος στήν Κέω ὀρίζει νά μή φέρνουν τά σαρώματα στόν τάφο. Ἄρα τό σπίτι σαρωνόταν ὕστερα ἀπό τήν ἐκφορά ἢ τήν ταφή, καί τά σαρώματα τά ἔφεραν στόν τάφο. Ὁ νόμος ὀρίζει νά μή βάζουν κούπα κάτω ἀπό τό νεκροκρέββατο: μή ὑποτιθέσθαι κύλικα ὑπό τήν κλίνην. Τό ποτήρι τοῦτο (ἄδειο ἢ μέ νερό) τό ἐβάζαν, σίγουρα, γιά νά πιάσουν τήν ψυχή-ἔντομο (παράβαλε τά νεοελληνικά) καί ὕστερα νά τό ἀδειάσουν, μαζί μέ τά σαρώματα, στόν τάφο. Ὁ νομοθέτης ὅμως τά ἐμποδίζει ὅλα αὐτά, γιά νά μείνῃ, ὅπως θά δοῦμε, στό σπίτι ἡ ψυχή καί νά ξαναγεννηθῇ στήν φαμίλια. Πάνω στίς τρεῖς, στίς ἑξι καί στίς σαράντα ἡμέρες ἀπό τήν ταφή, γινόταν στούς παλιούς Πρώσους συμπόσιο, ὅπου ἐκαλεῖτο καί ἡ ψυχή καί ἐρχόταν μαζί μέ τίς ἄλλες ψυχές, γιά νά φάῃ. Στό τέλος ὁ ἱερέας σάρωνε τό σπίτι καί πετοῦσε ἔξω τίς ψυχές, λέγοντάς τους: «Φάγατε καί ἤπιατε, μακαρίτες» ἔξω τώρα». Σάρωμα τοῦ σπιτιοῦ ὕστερα ἀπό τόν θάνατο ἀπαντᾶται σέ πολλές μεριές τῆς Γερμανίας, στήν Βοσνία καί στήν Βουλγαρία.

Ἀντίθετα, ὅπου δέν θέλουν νά διώξουν τήν ψυχή, δέν σαρώνουν γιά ἓνα χρόνο τό σπίτι πού χτύπησε ὁ θάνατος (μέ τήν ἐξήγησιν πῶς ἡ σκόνη, βλάπτει τήν ντελικάτη ψυχή). Στό Τονγκίνο ἀποφεύγουν νά σαρώνουν τίς μέρες πού οἱ ψυχές ξαναγυρίζουν, μέ τόν καινούργιο χρόνο, στό σπίτι. Στήν Ἱεράπετρα τῆς Κρήτης, ὅσο εἶναι στό σπίτι ὁ νεκρός, οἱ νοικοκυρές δέν σαρώνουν, μέ τήν ἐξήγησιν πῶς ἐρχονται οἱ πεθαμένοι νά δοῦν τούς δικούς καί βλέποντας νά σαρώνουν, θαρροῦν πῶς δέν τούς θέλουν. Στήν Νάξο ἀφήνουν τό σπίτι τρεῖς μέρες ἀσάρωτο, ἀπό φόβο μή πετάξουν τήν ψυχή στά σκουπίδια. Στήν Κάλυμνο ἀπαντᾶται, μέ τήν ἴδια ἐξήγησιν, ἡ ἴδια συνήθεια. Ἀνάλογες συνήθειες ἀπαντῶνται σέ μερικά μέρη τῆς Γαλλίας.

ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΣΕ ΦΥΤΑ

ΦΥΤΙΚΕΣ ΕΠΑΝΕΝΣΑΡΚΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

δάφναι δ' ἐνὶ δέδρεσιν ἠυκόμοισιν

Ἐμπεδοκλῆς, Ἀπ. 127

Εἶναι πάλι φορές πού ἡ ψυχὴ διαβαίνει σέ δένδρο. Ὅπως καί στίς ζωικές μετενσαρκώσεις, συχνά καί ἐδῶ μπερδεύεται ἡ ψυχὴ μέ τόν ἴδιο τόν πεθαμένο.

Οἱ Αὐστραλιανοὶ Νταϊέρι βλέπουν τοὺς προγόνους τοὺς μεταμορφωμένους σέ ὀρισμένα δένδρα. Οἱ Ντάιακ τῆς Βόρνεο πιστεύουν πὼς ἡ ψυχὴ μπορεῖ νά κατοικήσῃ στὸν κορμό τῶν δένδρων. Οἱ Σαντάλ τῆς Βεγγάλης ξέρουν πὼς οἱ καλοὶ μετενσαρκώνονται σέ δένδρα καρποφόρα (ἐνῶ οἱ κακοὶ καί οἱ στέρφες τρώγονται ἀπὸ σκουλήκια καί φίδια). Στὸ Ἰνδικό σύστημα τῶν μετενσαρκώσεων, οἱ ψυχές μετενσαρκώνονται σέ διάφορα φυτά, ἀνάλογα μέ τὰ κρίματά τους.

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς πιστεύει πὼς, ἀνάμεσα στίς ἄλλες τοὺς μετενσαρκώσεις, ἔγινε κάποτε καὶ θάμνος. Ὁ ἴδιος ἔχει τὴν ἰδέα πὼς ἡ καλλίτερη σέ ζῶο μετενσαρκώσῃ τῆς ψυχῆς, εἶναι σέ λιοντάρι, καί ἡ καλλίτερη σέ φυτό, εἶναι σέ δάφνη. Τὴν ἰδέα τούτη, πὼς ἡ ψυχὴ μετενσαρκώνεται σέ φυτό, τὴν ξέρουν οἱ Ἕλληνες περισσότερο στὴν λαϊκὴ φυτομυθολογία τους, ὅπου μεγάλο πλῆθος δένδρα καί λουλούδια δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν μεταμόρφωση ἀτυχῶν ἡρώων καί ἡρωίδων.

Ὅταν ὁ Αἰνείας καί οἱ σύντροφοί του φτάνουν στὴν Θράκη καί βγάζουν κάτι θάμνους νά ἀνάψουν φωτιά, μέ

φρίκη τοὺς βλέπουν στοὺς θάμνους νά ἀναβλύζουν αἷμα: ἦταν ὁ τάφος τοῦ Πολύδωρου, τοῦ γιου τοῦ Πριάμου, καί μέσα ἀπὸ τοὺς θάμνους τοὺς μίλουσε ἡ ψυχὴ του.

Ἀγαπημένο θέμα τῶν λαϊκῶν τραγουδιῶν τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἡ ἱστορία τῶν δύο ἀτυχῶν ἐραστῶν, ὅπως ὁ Τριστάνος καί ἡ Ιζόλδη, πού πάνω στοὺς τάφους τοὺς φυτρώνουν δύο δένδρα πού μπλέκουν τὰ κλαδιά, ὄντας οἱ δύο ἐραστές πού ἐ-

νώνονται σέ ἓνα παντοπινὸ ἀγκάλιασμά τους. Τό θέμα ξανασυναντιέται στὴν βόρεια Ἀφρική, στὴν κεντρικὴ καὶ ἀνατολικὴ Ἀσία, καί εἶναι θέμα καί τῶν δικῶν μας τραγουδιῶν, ὅπου συχνά στοὺς τάφους τῶν ἐραστῶν φυτρώνουν τό κυπαρίσσι καί ἡ καλαμιά ἢ λεμονιά, καί σκύβουν καί φιλοῦν τό ἓνα τό ἄλλο. Διάφορα πάλι δένδρα ἱερά πιστεύεται πὼς πρωτοφύτρωσαν σέ τάφους προσώπων ἱερῶν ἢ προσώπων πού ἡ λαϊκὴ φαντασία τοὺς ἔδωσε δύστυχο τέλος.

Εἶναι, πάλι, συχνές καί οἱ φορές πού τό δένδρο τοῦ τάφου, σάν ἐνσενρκωση τοῦ νεκροῦ, ξεμένει νά σηματοθεύῃ τὸν χαρακτήρα του ἢ τὴν παραπέρα του τύχη. Σ' ἄλλου τὸν τάφο μνηοῦν, γιὰ τοὺς χωρικούς τῆς Ριβιέρας, πὼς ὁ πεθαμένος εἶναι στὴν κόλαση· ἄλλα φυτά πὼς πέρασε στὸν Παράδεισο· ἄλλα πὼς εἶναι στίς δοκιμασίες τοῦ Καθαρτηρίου. Ὁμολογεῖς δοξασίες καί θρύλοι υπάρχουν σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Ἡ ἰδέα πὼς τό δένδρο τοῦ τάφου εἶναι μιά μεταμόρφωση τοῦ νεκροῦ, ὁδηγεῖ στὴν συνήθεια νά φυτεύουν δένδρα στοὺς τάφους, γιὰ νά δώσουν ἓνα καινούργιο κορμὶ στὴν ψυχὴ τοῦ νεκροῦ τους. Ἀπὸ τό δέντρο τοῦτο, ὅπως καί ἀπὸ τὰ αὐτοφύτρωτα, ἀπεικάζεται καί ἡ τύχη τοῦ πεθαμένου. Ἄν ἡ χλόη, πού φυτεύεται πάνω στὸν τάφο, μεγαλώσῃ καλά, ὁ πεθαμένος εἶναι γιὰ τοὺς Ἀβυσσηνοὺς Γκάλα, εὐτυχισμένος. Ἄν τό κυπαρίσσι πού φυτεύεται στὸν τάφο ἀνάμεσα στοὺς μουσουλμανικοὺς πληθυσμοὺς καλορριζώσῃ καί πάρει τ' ἀψήλου, ἡ ψυχὴ τοῦ πεθαμένου δικαιώθηκε στὸν ἄλλο κόσμο.

Ὁμόρριζη εἶναι καί ἡ συνήθεια νά θάβουν τὸν πεθαμένο κάτω ἀπὸ δένδρο. Τὰ κόκκαλα τοῦ Σαοὺλ καί τῶν γιῶν του θάβονται ὑπὸ τὴν δρῦν ἐν Ἰαβίς καί ἡ Δεβώρα κάτω ἀπὸ τὴν Βάλανον τοῦ Πένθους. Ἡ συνήθεια νά φυτεύονται δένδρα πάνω στοὺς τάφους ἀνακλαδίζεται καί μέσα ἀπὸ τό στρῶμα τῆς ἐλλαδικῆς δονδρολατρίας. Μιά ἐλιά, τό δένδρο τοῦ Φεγγαριοῦ, εἶναι φυτεμένη πάνω στὸ «μνήμα» τῆς Ὑπερόχης καί Λαοδικῆς στὸ ἱερό τῆς Ἀρτεμῆς στὴν Δῆλο.

Ἐλιές σκεπάζουν τό μνήμα τοῦ Αἰακοῦ στὴν Αἴγινα καί τῆς Ἰνώς στὰ Μέγαρα· πάνω στὸν τάφο τοῦ Μεναικῆα φύτρωσε μιά ροδιά· οἱ Ἀργοναῦτες θάβουν τὸν Κάνθο κάτω ἀπὸ μιά δρῦ· οἱ Νύμφες φυτεύουν πλατάνια πάνω στὸν τάφο τοῦ Πρωτεσιλάου· πάνω στὸ τάφο τοῦ Ἰλου φυτεύτηκε ἡ βαλανιδιά· οἱ Νύμφες φυτεύουν ἐλιές πάνω στὸν τάφο τοῦ Ἡτίωνα· πάνω στὸν τάφο τοῦ Διομήδη φυτρώνουν τὰ πρῶτα πλατάνια στὴν Ἰταλία. Τό φύτεμα δένδρων στοὺς τάφους κρατιέται σ' ὁλόκληρη τὴν ἀρχαιότητα καί ἐξακολουθεῖ, ὅπως καί σ' ἄλλες χώρες, στὴν νεώτερη Ἑλλάδα καί στὴν Μικρὰ Ἀσία.

Σέ ἀρχαῖες παραστάσεις τό δένδρο τῆς δονδρολατρίας ἔχει ἓνα φίδι πού τό φυλάει. Τό φίδι καί τό δένδρο εἶναι ὁμόλογα στοιχεῖα, σάν σύμβολα τοῦ ἀνανεώσεως τῆς ζωῆς· καί ἡ πίστη τῆς μετενσαρκώσεως τῆς ψυχῆς σέ φίδι συνδυάζεται, καί ἀπὸ ἄλλη ἔτσι γραμμὴ, μέ τὴν πίστη τῆς μετασαρκώσεως τῆς σέ δένδρο.

ΔΙΑΙΣΘΗΣΗ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ

Ἡ ἐπιστήμη τείνει νά ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπαρξὴ ἑκτικῆς αἰσθήσεως λανθάνουσας στὴν ἀνθρώπινη σύσταση, πού ὅμως σέ κάποιους ἀνθρώπους εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Ἡ ἑκτικὴ αὐτὴ αἴσθηση ὀνομάσθηκε στὰ γαλλικὰ intuition καί ἡ λέξη πολιτογραφήθηκε σέ ὅλες τὶς εὐρωπαϊκὲς γλώσσες. Στὴν ἐλληνικὴ δέν θεωρῶ λέξη καλλίτερη ἀπὸ τὴν *διαίσθηση*. Ἐτυμολογικῶς μέ τὴν λέξη διαίσθηση δέν μεταφράζεται ἡ λέξη intuition ἀλλὰ ὁποῖος ἀντιληφθῇ ἀπὸ τὰ παρακάτω ἀναφερόμενα τὴν οὐσία τοῦ πράγματος θά ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ προτεινόμενη λέξη εἶναι ἡ ἀρίστη.

Ἡ διαίσθηση εἶναι ψυχικὴ δύναμη μέ τὴν συνέργεια τῆς ὁποίας ὁ νοῦς διεισδύει στὴν οὐσία τοῦ ἀντικειμένου ἀνεξαρτήτως συλλογισμοῦ ἢ τυχόν ἐπεμβάσεως ἀπὸ τὶς πέντε αἰσθήσεις. Ἡ διαίσθηση εἶναι ἡ ρίζα τῶν πέντε αἰσθήσεων, καί μέσῳ αὐτῶν ὡς πληρεξουσίων ἐπικοινωνεῖ μέ τὸν ἐξωτερικὸ κόσμο τῆς ὕλης, ἐνόσῳ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ δέν εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη ὥστε νά ἐπικοινωνῇ ἀπ' εὐθείας μέ τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων.

Μεταξύ τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων καί τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου λειτουργεῖ σύστημα ἐπικοινωνίας, τό ὁποῖο συνίσταται στὴν ἐπαφὴ τοῦ ὁρατοῦ κόσμου μέ τὶς πέντε αἰσθήσεις, ἀλλὰ ἡ ἐπικοινωνία μπορεῖ νά γίνῃ ἄμεσα ὅταν ἡ ψυχὴ ἀναπτυχθῇ ἐπαρκῶς ὥστε νά ἐπικοινωνῇ μέσῳ τοῦ θεμελιώδους ὀργάνου πού καλοῦμε διαίσθηση. Μέσῳ τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ ἡ ψυχὴ μποροῦσε νά ἀντιληφθῇ ὅχι μόνο τὶς ἐξωτερικὲς ιδιότητες ἀλλὰ καί τὴν ἐσωτερικὴ κατάσταση τῶν ἀντικειμένων· μποροῦσε νά ἀντιληφθῇ τὰ αἰσθήματα καί τὴν ἱστορία τῶν ἄλλων ἐμψύχων ὄντων.

Ἡ διαίσθηση μᾶς καθιστᾷ ἱκανοὺς νά εἰσδύουμε στὰ ἐνδότερα, δηλαδή στὸ ἀσφαλέστερο καί στερεώτερο ἔδαφος τῆς φύσεώς μας καί ἐκεῖ νά λαμβάνουμε γνῶση τῆς πείρας τὴν ὁποία ἐπὶ ἀναρίθμητους αἰῶνες συσσωρεύει ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ ὅταν ἄρχισε νά ἔρχεται σέ ἐπικοινωνία μέ τὸν κόσμο, ὅταν ἀκόμη τὰ ὕλικά αἰσθητήριά της ἦσαν ἀτελεῖ, μέχρι τὴν στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία τὰ ὄργανα τῆς αἰσθήσεως ἐφθασαν σέ μέγιστη ἀνάπτυξη. Ἀπὸ τὰ ζῶα καί τὰ φυτὰ μέχρι τὸν ἀνθρώπο! Τί ὠκεανὸς ἐντυπώσεων!

Ὅταν ἀναλογισθῇ κανεὶς πόσο πολὺτιμη θά τοῦ ἦταν ἡ μνήμη ὅλων τῶν χρησίων πραγμάτων τὰ ὁποῖα ἄκουσε, εἶδε ἢ ἀνέγνωσε στὸν βίον του, θά μπορέσῃ, ἴσως, νά φαντασθῇ τί γίγαντας θά ἦταν ἓαν ποτέ ἡ ψυχὴ του κατόρθωνε νά ἀναμνησθῇ ὅλα ὅσα ἔμαθε προβιβαζομένη ἀπὸ ὀργανισμοῦ σέ ὀργανισμό μέχρι

αὐτῆς τῆς στιγμῆς ἀπὸ ὅταν, δηλαδή, ἐνσαρκώθηκε στὸ ζῶοφυτο μέχρι τοῦ ἐξελίχθηκε σέ ἀνθρώπο.

Ἀλλὰ ἐάν κάποιος ἐνθυμῆται ὅλα ὅσα ἔμαθε στὸν βίον του, στερεῖται ὡστόσο λόγου ὥστε νά τὰ ταξινομήσῃ καί νά τὰ χρησιμοποιοῦσῃ, οὐδὲν τό ὀφελος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καί ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαίσθηση (διότι ὅ,τι εἶναι ἡ μνήμη στὰ πράγματα τῶν ἐτῶν μας εἶναι ἡ διαίσθηση στὰ πράγματα τῶν αἰώνων μας) ἐάν κάποιος ἀναμνησθῇ ὅλα ὅσα ἔμαθε ἀνέκαθεν ἀλλὰ στερεῖται ἐμπνεύσεως, οὐδὲν τό ὀφελος.

Ἡ ἐμπνευση εἶναι ἓνας ἀνώτερος βαθμὸς λογικῆς, ἀλλὰ θά ρωτοῦσε κάποιος τί ἀκριβῶς λέγεται ἐμπνευση; Ὅπως κάθε πραγματεία περὶ λογικῆς εἶναι μάταιη ἂν δέν μπορῇ κάποιος νά εἶναι ἐκ γενετῆς λογικός, ἔτσι καί κάθε πραγματεία περὶ ἐμπνεύσεως οὐδόλως θά χρῆσιμευε στὸν μὴ προικισμένο δι' ἐμπνεύσεως. Ὅχι ἐπειδὴ ἡ ἐμπνευση εἶναι προνόμιο κάποιων μόνον ἀνθρώπων· οὔτε ἡ λογικὴ εἶναι προνόμιο· ἀλλὰ διότι ἡ ἀνάπτυξή της ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὀρισμένους νόμους, ἡ παραγνώριση τῶν ὁποίων τὴν συσκοτίζει.

Οἱ θεολόγοι ὀνόμασαν τὴν λειτουργία αὐτὴν *ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, καί κάποιοι φιλόσοφοι τοῦ Δυτικοῦ κόσμου τὴν καλοῦν *illumination*. Ὅποιες καί ἂν εἶναι οἱ λέξεις, ἡ ἐννοια τῶν πραγμάτων δέν μεταβάλλεται. *Επίλαμψη* ἴσως ἢ *φώτιση*, ὅπως ὁ κοινὸς λαὸς στὴν Ἑλλάδα ἐκφράζει τό πρᾶγμα, θά μπορούσε ἐπαρκῶς νά παραστήσῃ τὴν ἐννοια τῆς *illumination*. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐνῶ ἡ μνήμη μέ τὴν συνέργεια τοῦ λόγου μετατρέπει τὴν πείρα τοῦ προσφάτου παρελθόντος σέ μάθηση, ἡ διαίσθηση μέ τὴν συνέργεια τῆς ἐμπνεύσεως μετατρέπει τὴν πείρα τοῦ μακραιώνος παρελθόντος σέ σοφία.

Ἡ μέχρι ἐδῶ ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπινου γένους εἶναι προϊόν τῆς κοινῆς λειτουργίας τῶν δύο τούτων δυνάμεων, οἱ ὁποῖες ἐπειδὴ ἐξακολουθοῦν νά λειτουργοῦν θά ὁδηγήσουν βαθμιαίως τὴν ἀνθρώπινη φύση σέ σημεῖο παντέλειο. Ἡ περαιτέρω, λοιπόν, ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου βασίζεται στὴν μέθοδο αὐτὴν, μέθοδο τὴν ὁποία ἀκολουθῆσε μέχρι τώρα ἡ ψυχὴ βαθμιαίως προβιβαζομένη ἀπὸ ὀργανισμό σέ ὀργανισμό.

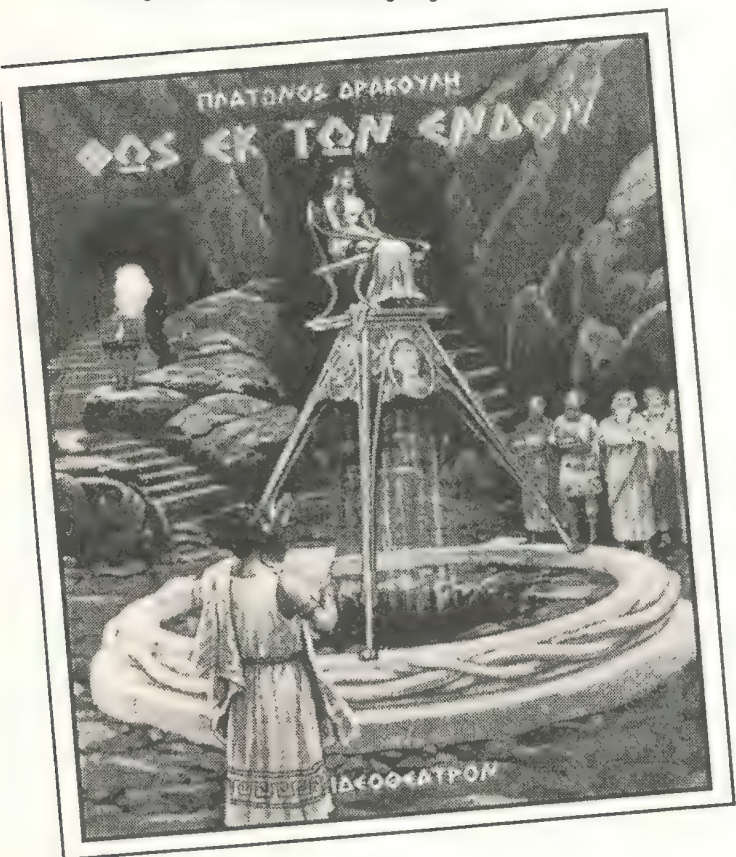
Καί ἡ διαβάθμιση αὐτὴ πὼς δικαιολογεῖται; Κάποιοι φιλόσοφοι στὴν Ἀμερικὴ συνεχῶς ἀποπειρῶνται νά διαμορφώσουν θεωρία κατὰ τὴν ὁποία ἡ διαβάθμιση εἶναι ιδιότητα τῆς ὕλης. Τοῦτο, ὅμως, τίποτε δέν ἐξηγεῖ. Ἡ ἐξήγηση ἔγκειται στὸ γεγονός ὅτι τό κεφάλαιο τῶν γνώσεων αὐξάνει καθὼς προστίθεται ἡ πείρα κάθε ὁ-

γανισμού, δηλαδή κάθε ένσάρκωση. Ή αυξανόμενη πείρα απαιτεί διαρκώς ευρύτερα μέσα ενεργείας (όργανισμούς) και από εδώ προέρχεται ο πόθος έντελεστέρου οργάνου, ο οποίος καθορίζει την γένεση έντελεστέρου οργανισμού.

Αυτό μπορούμε να το έννοήσουμε παρατηρώντας την πρόοδο, την οποία κάνει κάποιος μαθαίνοντας μία τέχνη. Ή από ημέρα σε ημέρα συσσωρευόμενη πείρα ή άσκηση του τεχνίτου ανεπαισθήτως τον ώθει σε ανάπτυξη νέων τρόπων εκτελέσεως έως ότου φθάση στην ευχέρεια που κινεί τον θαυμασμό όσων δεν γνωρίζουν την τέχνη. Τέτοια είναι η μέθοδος κατά την οποία βαθμικώς και ακαταπαύστως η ψυχή βαίνει τελειοποιούμενη, διαφορετικά η θεωρία της εξέλιξεως θα έμενε αδικαιολόγητη. Άφου φθάση στην περιωπή της προσωπικότητας και άφου αναπτύξη την δύναμη του λόγου, η ψυχή αρχίζει να έρευνά και να έννοη τον έαυτό της. Άπό εδώ αρχίζει η γένεση της φιλοσοφίας και των διαφόρων θεωριών που έξηγούν τα φαινόμενα της ζωής.

Μέχρι την στιγμή κατά την οποία η διαίσθηση θα προκύψη ως νέο όργανο αντιλήψεως, οποιαδήποτε θεωρία δεν μπορεί παρά να είναι αυστηρώς έξωτερική, γι' αυτό και κάθε μέχρι τώρα έργασία μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως **έξωτερική φιλοσοφία**. Όμως η διαίσθηση οδηγεί τον νοῦ μας στα ένδον και από εκεί στο έξης δεχόμαστε φῶς. Άπό εδώ προκύπτει η **έσωτερική φιλοσοφία** η οποία, αν και διακρίνεται από την **έξωτερική**, την συμπληρώνει κατά τρόπον ὥστε να αποτελεσθῇ σύστημα, τό οποίο περιλαμβάνει ένα πλήρη τρόπο σκέψεως, ασφαλή κανόνα του βίου και ένα ιδεώδες αντίξιο πόθου και επιδιώξεως.

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Αριάδνη έδωσε ένα κουδάρι χρυσό νῆμα στον Θησέα για να τό ξετυλίγη καθώς θά βαδίζει στα έλικοειδή μονοπάτια του σκοτεινού λαβυρίνθου της Κρήτης, όπου τον είχε στείλει ο Βασιλέας, φαινομενικά για θυσία αλλά στην πραγματικότητα για να σκοτώση τον Μινώταυρο που κατοικούσε στο κέντρο του.

Ήταν τό αστραφτερό νῆμα, που σταθερά κρατούσε κατά την διάρκεια του τρομερού ταξιδιού, που βοήθησε τον Θησέα να επιστρέψη ασφαλής από τον σκοτεινό και μπερδεμένο λαβύρινθο, άφου είχε σκοτώσει τον Μινώταυρο:

Ο Βασιλέας	Πνεῦμα
Η Αριάδνη	Ψυχή
Ο Θησέας.....	Προσωπικότητα
Ο Μινώταυρος.....	Άγνοια, Άπληστία και Έγκρισμός
Ο Λαβύρινθος (τό κέντρο του).....	Τό σκοτεινότερο σημείο καταβάσεως
Τό Χρυσό Νῆμα.....	Η Διδασκαλία της Αιώνιας Σοφίας

Συλλογή αντιγράφων αρχαίων ελληνικών νομισμάτων

ΤΕΤΡΑΣ Β'

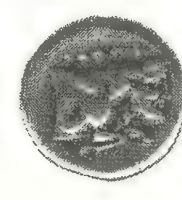
5. Αίτνα Σικελίας, 5ος αιώνας π.Χ.
Άργυροῦν τετράδραχμον
Ε: ΑΙΤΝΑΙΟΝ
Κεφαλή Σειληνοῦ δ.
Ο: Ζεύς ἐν θρόνῳ δ.

6. Ακράγας, 5ος αιώνας π.Χ.
Άργυροῦν τετράδραχμον
Ε: ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΝ
Άετός σπαράσσει λαγόν
Ο: Κάβουρας. Κάτω ιχθύς

7. Γέλα, 5ος αιώνας π.Χ.
Άργυροῦν τετράδραχμον
Ε: Τέθριππον στεφανοῦμενον
ἀπό Νίκης δ.
Ο: ΓΕΛΑΣ. Ἡμίτομον ποταμοῦ Γέλα
ὡς ἀνθρωποκεφάλου ταύρου δ.

8. Γέλα, 5ος αιώνας π.Χ.
Άργυροῦν τετράδραχμον
Ε: Τέθριππον δ.
Ο: ΓΕΛΑΣ. Ἡμίτομον
τοῦ ποταμοῦ Γέλα ὡς
ἀνθρωποκεφάλου ταύρου δ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ: ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 84, ΤΗΛ.: 38.36.231

ΑΙΤΝΑ: Άλλη ὄνομασία της Κατάνης, ἡ ὁποία καί ἔλαβε τό ὄνομά της ἀπό τό ὁμώνυμο ἡφαίστειο. Η Αίτνα κατά την μυθολογία ἦταν ἡ κόρη της Γῆς καί τοῦ Βριάρεω. Η Κατάνη μετωνομάσθη σέ Αίτνα ἀπό τόν τύραννο τῶν Συρακουσῶν Ίερωνα τό 476 π.Χ. Μετά τόν θάνατό του, οἱ παλαιοὶ κάτοικοι ἐπέστρεψαν καί ἐπανέφεραν τήν προηγούμενή της ὀνομασία.

Άπό τούς μύθους αὐτῆς τῆς πόλεως ἐνεπνεύσθη ὁ μέγας τραγικός Αἰσχύλος τήν ἀπωλεσθεῖσα τραγωδία τοῦ Αἰτναίου.

Σήμερα ἡ ἀρχαία Αίτνα καλεῖται Santa Maria di Licodia καί βρίσκεται μεταξύ ἑρειπίων καί ἄλλων συννομισμῶν.

ΑΚΡΑΓΑΣ: Πόλις στά Ν.Δ. τῆς Σικελίας ἀπέναντι ἀπό τήν Καρχηδόνα. Κατά τόν μῦθο ἀνηγέρθη ἀπό τόν Ἀκράγαντα, υἱό τοῦ Διὸς καί τῆς Ἀστερόπης. Ἰδρύθηκε περίπου τό 581 π.Χ. ἀπό τούς Ροδίους ἀποίκους τῆς Γέλας. Γρήγορα ἀνέπτυχθη καί ξεπέρασε σέ δύναμι καί σέ πλοῦτο τήν μητρόπολιν της. Ο Πολύβιος ἀναφέρει ὅτι διεκοιμήτο ἀπό πολλούς ναούς καί στοές, κάτι πού καί σήμερα μπορεῖ ὁ κάθε ταξιδιώτης νά διαπιστώσῃ ἐάν τήν ἐπισκεφθῇ. Οἱ ναοί τῆς κλασικῆς περιόδου σώζονται σχεδόν ὅλοι σέ ἀριστη κατάστασι.

Ὡς ἀλληγορία στήν τοπογραφική διαμόρφωσιν τῆς πόλεως, ὅπου συνδυάζει τό θρεῖν μέ τό παρσθαλάσσιο στοιχεῖο, μπορεῖ νά ἐκληφθοῦν οἱ ἐπὶ τοῦ νομίσματος τῆς πόλεως παραστάσεις. Στήν μιά ὀψιν ἀπεικονίζεται ἕνας αἰετός κατασπαράσσων λαγόν καί στήν ἄλλη καρκίνος καί ἰχθύς τοῦ πετρώδους βυθοῦ.

Κατεκτήθη ἀπό τούς Καρχηδονίους τό 405 π.Χ. καί ἀπελευθερώθηκε ἀπό τόν κορινθιοῦ Τιμολεῶνα τό 342 π.Χ. Τό 260 π.Χ. κατεκτήθη ὁριστικῶς ἀπό τούς Ρωμαίους οἱ ὁποῖοι καί τήν μετωνομάσαν σέ Agrigentum.

ΓΕΛΑ: Μία ἀπό τίς πύο σπουδαῖες πόλεις τῆς Σικελίας. Ἀποικία Δωρικῆ, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ροδίων τό 690 π.Χ. Γέλων ὀνομάζετο ὁ ἐκ τῆς νήσου Τήλου ἀρχηγός τῶν ἀποίκων. Τό 582 π.Χ. ἀποικοὶ ἀπό τήν Γέλα ἵδρυσαν τόν Ἀκράγαντα. Τό 491 π.Χ. ἀνέβηκε στήν ἐξουσία ὁ τύραννος Γέλων κατὰ τήν διάρκεια τῆς ἐξουσίας τοῦ ὁποῖου ἡ Γέλα ἔφτασε στό ἀπόγειον τῆς δυνάμεως της, κατέλαβε μάλιστα καί τίς Συρακοῦσες. Μετά τόν Γέλωνα τύραννος τῆς πόλεως ἔγινε ὁ ἀδελφός του γνωστός τύραννος Ίερων ὁ ὁποῖος καί κυβέρνησε ἕως τό 467 π.Χ. Η πόλις μετά τήν μάχην τῆς Ἰμέρας, ἡ ὁποία κατά τήν παράδοσιν ἔγινε τήν ἴδια ἡμέραν μέ τήν ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας κυριάρχησε καί ἐπέβαλλε μαζί μέ τίς Συρακοῦσες καί τόν Ἀκράγαντα τούς ὅρους τῆς εἰρήνης στούς ἡττηθέντες Καρχηδονίους. Χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι ὁ πρῶτος ὅρος τῆς συνθήκης εἰρήνης ἦταν νά πάψουν οἱ Φοίνικες νά θυσιάζουν μικρά παιδιά στόν θεό τοῦ Βάαλ.

Στήν Γέλα τό 455 π.Χ. ἀπέθανε καί ἐτάφη ὁ Αἰσχύλος, στήν ὁποία σώζεται ἕως σήμερα ὁ τάφος του, ἐνῶ ἀπό τήν Γέλα κατήγετο καί ὁ κωμικός ποιητής Ἀπολλόδωρος.

Άπό τήν Γέλα σώζονται πολλά νομίσματα καί χρυσά καί ἀργυρά. Στόν ἐμπροσθέντυπο ἔχουν κυρίως τήν μορφή ἀνθρωποκεφάλου ταύρου, ὁ ὁποῖος καί ἀναπαριστᾷ τόν ποταμό Γέλα, στά ὕδατα τοῦ ὁποῖου χρωστοῦσε ἡ πόλις τόν πλοῦτον της. Τά νομίσματα τῆς Γέλας χωρίζονται σέ πέντε περιόδους.

ΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΟΡΘΟΦΩΝΙΑΣ

Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΤΕ ΤΗΝ ΕΚΕΥΗ ΣΑΣ,
ΕΚΦΡΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΑΣ
ΑΡΘΡΩΣΤΕ ΤΕΛΕΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΜΗΣΤΕ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ

ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ
ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ - ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ
ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΡΦΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ - ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ
ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ - ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

ΤΜΗΜΑΤΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ: 5:30-7:30 Μ.Μ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ

(ΕΚΜΑΘΗΣΗ - ΑΠΑΓΓΕΛΙΑ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ)

ΤΕΤΑΡΤΗ: 5:30-7:30 Μ.Μ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: 5:30-7:30 Μ.Μ.

ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ:

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ, ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, ΤΗΛ.: 52.37.543

ΔΙΔΑΣΚΕΙ

Ο ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ ΑΝΤ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ

(ΗΘΟΠΟΙΟΣ - ΕΚΗΝΟΘΕΤΗΣ - ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗΣ)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ

ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΛΚΜΗΝΗ ΛΙΑΤΕΟΥ - ΜΑΡΙΝΑ ΠΟΛΗ
ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ «ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ»

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ

ΟΡΦ. ΥΜΝΟΣ «ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ»

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΗΣ

ΟΡΦ. ΥΜΝΟΣ «ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ»

ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΟΡΦ. ΥΜΝ. «ΕΙΣ ΤΗΝ ΞΕΛΗΝΗΝ»

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΗΣ

ΟΜΗΡΟΥ «ΟΔΥΣΣΕΙΑ»

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ' (ΝΕΚΥΔ)

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

(ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ)

«ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ»

Η. ΑΛΕΞΙΑΔΟΥ,

«ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ»

Β. ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ - Κ. ΓΑΒΡΑ

«ΤΗΣ ΛΥΓΕΡΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ»

Α. ΛΙΑΤΕΟΥ

(ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ)

ΠΛΑΤΩΝΟΣ «ΦΑΙΔΡΟΝ»

(ΠΟΥ ΠΑΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ)

(ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ)

ΠΛΑΤΩΝΟΣ «ΠΟΛΙΤΕΙΑ»

(Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΗΡΟΣ)

ΟΔ. ΕΛΥΤΗ «Η ΜΑΡΙΝΑ ΤΩΝ ΒΡΑΧΩΝ»

Β. ΒΕΡΓΗ

ΠΡΟΚΛΟΥ: «ΕΡΑΤΩ»

Κ. ΚΑΡΑΔΗΜΑ

ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΕ ΞΕΙΡΑ ΕΜΦΑΝΙΣΕΩΣ

ΜΠΑΡΙΣΤΑ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ «ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ» - ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

ΑΔΑΛΗΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ «ΧΟΗΦΟΡΟΙ» - ΟΡΕΣΤΗΣ

ΚΕΗ ΔΙΛΗΝ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ «ΤΡΩΑΔΕΣ» - ΚΑΞΕΑΝΔΡΑ

ΜΑΓΔΑ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ «ΠΕΡΕΑΙ» - ΑΤΟΞΕΑ

ΑΝΤΖΟΥΛΑΤΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ «ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ» - ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ΓΟΥΝΑΡΙΔΗΣ ΝΙΚΟΣ

ΞΟΦΟΚΛΕΟΥΣ «ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ» - ΤΕΙΡΕΪΑΣ

ΓΑΒΡΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΞΟΦΟΚΛΕΟΥΣ «ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ» - ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ΣΠΗΛΙΟΥ ΘΩΜΑΪΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ «ΤΡΩΑΔΕΣ» - ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΑΡΙΝΑ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ «ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ» - ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

ΑΛΕΞΙΑΔΟΥ ΗΛΕΚΤΡΑ

ΞΟΦΟΚΛΕΟΥΣ «ΗΛΕΚΤΡΑ» - ΗΛΕΚΤΡΑ

ΧΑΛΔΟΥΠΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΞΟΦΟΚΛΕΟΥΣ «ΑΝΤΙΓΟΝΗ» - ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΚΟΝΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ» - ΗΦΑΙΣΤΟΣ

ΣΤΕΦΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ» - ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ» - ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΠΑΥΛΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ «ΤΡΩΑΔΕΣ» - ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

ΔΕΔΕΣ ΔΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ «ΧΟΗΦΟΡΟΙ» - ΟΡΕΣΤΗΣ

ΠΟΛΗ ΜΑΡΙΝΑ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ «ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ» - ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

ΛΙΑΤΕΟΥ ΑΛΚΜΗΝΗ

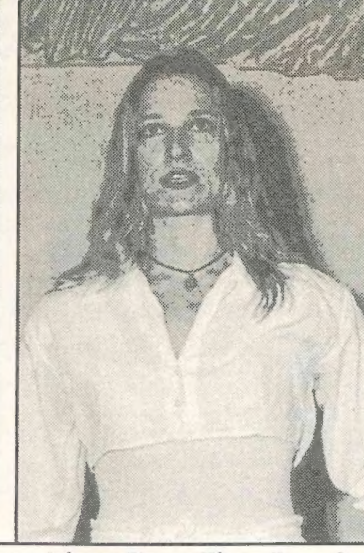
ΞΟΦΟΚΛΕΟΥΣ «ΗΛΕΚΤΡΑ» - ΗΛΕΚΤΡΑ

ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ: ΠΑΠΟΥΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΙΑ

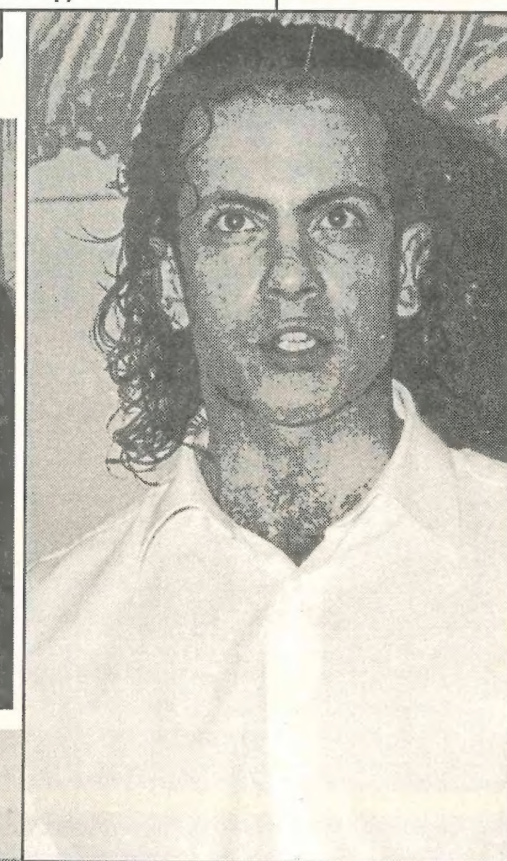
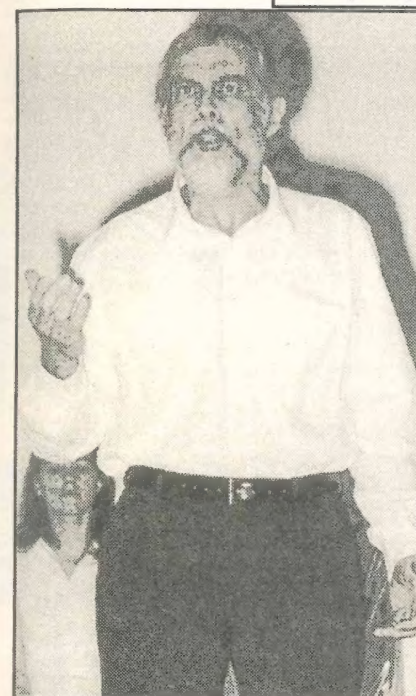
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ «ΟΔΥΣΣΕΙΑ»

◇ ΜΙΧΑΛΟΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΟΝ «ΦΑΙΔΡΟΝ»

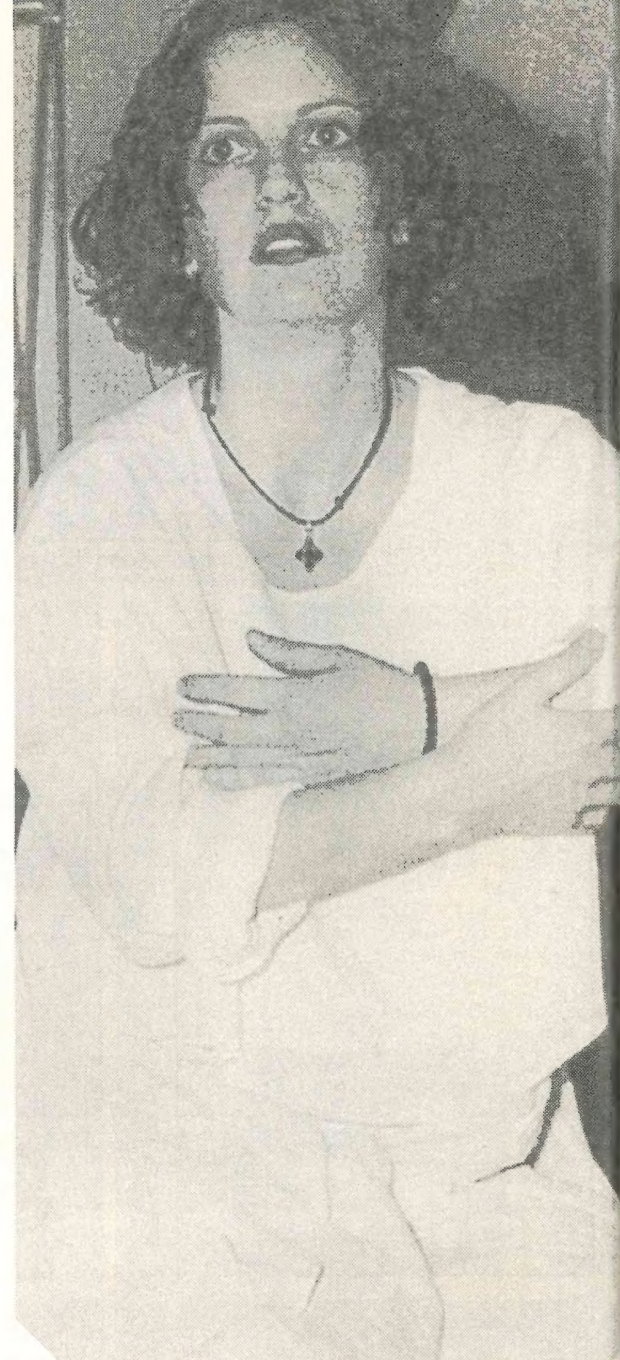
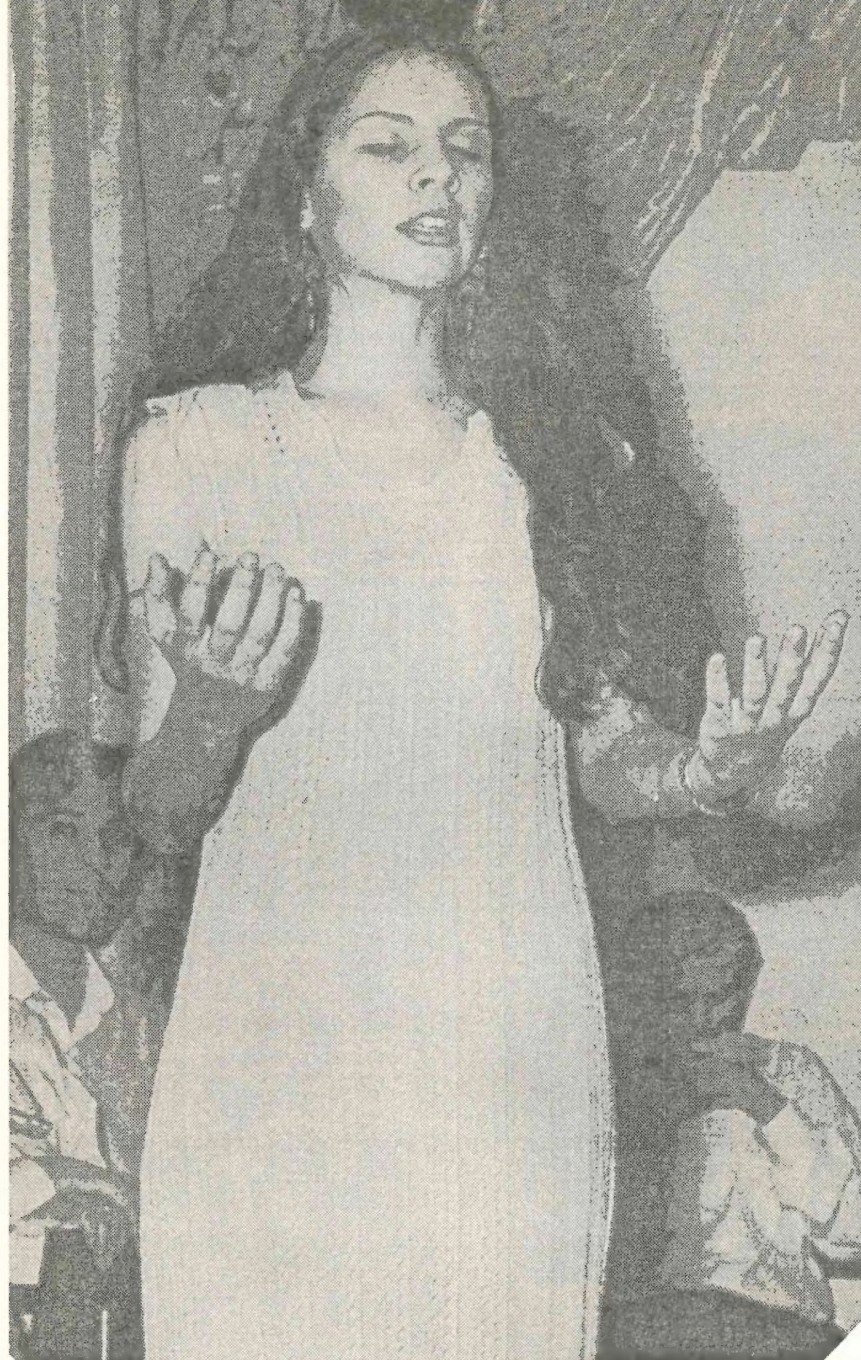
από την παρουσίαση των μονολόγων Τραγωδίας των μαθητών της ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

από την παρουσίαση των μονολόγων Τραγωδίας των μαθητών της ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ο 1ος ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΔΕΜΕΝΑ ΟΛΑ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1998 - 99

ΕΝΑ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ, ΙΔΑΝΙΚΟ ΓΙΑ ΔΩΡΟ

ΤΕΥΧΟΣ 1

ΤΕΥΧΟΣ 2

ΤΕΥΧΟΣ 3

ΤΕΥΧΟΣ 4

ΤΕΥΧΟΣ 5

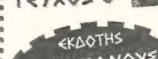
ΤΕΥΧΟΣ 6

ΤΕΥΧΟΣ 7

ΤΕΥΧΟΣ 8

ΤΕΥΧΟΣ 9

ΤΕΥΧΟΣ 10

ΕΓΩ, Ο ΗΜΙΟΧΟΣ - ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ (ΡΑΔ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ) - ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ (ΠΛΑΤΩΝΟΣ) - ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΕΛΛΗΝΑΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΠΡΟΚΛΟΥ) - ΟΡΦΙΚΗ ΑΤΡΑΠΟΣ - ΜΥΘΕΙΣ ΤΡΟΦΩ-ΜΙΟΥ (ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ) - ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ - ΤΑΞΙΔΙ ΕΤΟΝ ΗΛΙΟ - 1998 ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΕΤΟΣ (ΑΛΤΑΝΗ)

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Κ. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ) - ΠΡΟΒΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ: ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΟΥΕΙΣ ΤΗΣ ΞΕΛΗΝΗΣ (ΑΛΤΑΝΗ) - ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ - ΑΛΛΗ-ΓΟΡΙΞΕ (ΖΩΙΜΟΥ) - ΕΡΩΤΙΚΟΣ (ΞΕΜΟΦΛΑΝΤΟΣ) - Ο ΘΑ-ΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ (Κ. ΠΑΛΑΜΑ) - ΕΧΕΤΛΑΙΟΣ (ΔΘ. ΠΟΥΡ-ΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ) - ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑ-ΤΟΝ (ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑ Β' - ΦΑΙΔΩΝ) - Ο ΝΑΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΤΡΕΦΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΠΟΥ ΔΟΝΕΙΤΑΙ (Ι. ΠΙΤΕΟΥΛΗ) - ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ ΔΟΣΑΞΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (ΠΑΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ) - Η ΜΟΥΣΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ (Χ. ΕΠΥΡΙΔΗ) - Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΣ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ (Ι. ΔΑΚΟΓΛΟΥ) ΣΥΜΒΟΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (Τ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ) - Η ΕΛΛΑΣ ΕΤΟ ΙΝΤΕΡΝΕΤ (Ι. ΘΕΟΔΩΡΑΤΟΥ).

ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ (Δ. ΝΙΑΝΤΙΝΗ) - Ο ΒΑΝΔΑΛΟΣ (Ε. ΑΝΤΩΝΑΚΟΥ) - Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛ-ΛΑΔΑ (ΕΤ. ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ) - ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΟΥ ΔΙΧΑΣΜΟΥ (ΗΛ. ΜΙΚΟΛΟΥΔΗ) - ΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΥ-ΞΩΝ ΕΠΩΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΜΥΗΜΕΝΩΝ (ΑΝΤ. ΧΑΛΑ) - ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ (Ο.ΡΑ) - Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΑΙ ΔΥΟ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΑΚΑ ΠΥΛΑΙ - ΔΙΟΝΥΣΟΣ - ΑΠΟΛΛΩΝ: ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΑΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ (Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ: ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ - ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑ (Ε. ΜΠΟΓΔΑΝΟΥ) - ΑΝΑΣΤΕΝΑ-ΡΙΑ (Γ. ΛΕΚΚΑΚΗ) - ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ (Ε. ΝΑΓΟΥ) - ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ (Ν. ΧΑΡΑΚΑΚΟΥ)

ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΚΑΙ Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ (ΑΛΤΑΝΗ) - ΤΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΥΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΟΥ ΙΔΡΥΣΕΝ Ο ΟΡΦΕΥΣ (Α. ΧΑΛΑ) - ΝΟΜΟ ΩΔΑΝΤΙΣΜ (Δ. ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΥ) - ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ: Η ΜΗΤΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ (Μ. ΞΕΣΙΛΗ) - Η ΨΥΧΗ, Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ - ΜΕΡΟΣ 20^Ο (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΟΜΝΥΜΙ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΙΗΤΡΟΝ (Ν. ΒΑΡΔΙΑΜΠΑΣΗ) - ΤΟ ΕΝΙΑΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (Δ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ) - ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΜΕΡΟΣ 10^Ο (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) ΕΔΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ (Ε. ΝΑΓΟΥ) - ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΣ (Δ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ) - Η 25^Η ΜΑΡΤΙΟΥ ΩΣ ΜΥΗΤΙΚΗ ΕΟΡΤΗ (Μ. ΔΕΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ) - ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΡΑΧΥΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΒΙΟΥ (ΞΕΝΕΚΑ) - Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΤΗΣ (Δ. ΝΙΑΝΤΙΝΗ)

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Γ. ΤΕΟΥΚΑΝΤΑ) - ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΠΩΣ ΕΚΕΠΤΕΤΑΙ Ο ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ (W. H. CALVIN) - ΤΟ ΡΟΛΟΪ ΤΟΥ ΑΡΧΙ-ΜΗΔΟΥΣ (Ι. ΣΑΚΚΑ) - ΘΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ - ΕΝΔΕ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ (Κ. ΜΕΡΔΕΝΙΣΙΑΝΟΥ) - Η ΨΥΧΗ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ 'Η ΚΡΟΝΙΑ (ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ) - ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΗΜΟΣΥΝΩΝ (ΕΠ. ΝΑΓΟΥ) - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ (ΕΥΑΓ. ΕΤΑΜΑΤΗ) - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟ-ΣΟΦΙΑΣ (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) - ΟΙ ΕΟΡΤΕΣ ΤΩΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΩΝ (ΔΑΝΕΣΗ - ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ) - ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΩ-ΜΑ (Π. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ) - ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΥΕΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ (ΕΠ. ΝΑΓΟΥ)

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ - Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ (ΕΠ. ΝΑΓΟΥ) - Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ (Η. Π. ΜΙΚΟ-ΛΟΥΔΗ) - Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ (Ι. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ) - ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ (Δ. ΝΙΑΝΤΙΝΗ) ΤΟ ΠΟΙ-ΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΡΜΕΝΙΔΟΥ (Δ. ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ) - ΑΝΗΡ-ΓΥΝΗ ΠΑΤΗΡ-ΜΗΤΗΡ = ΖΩΗ (Ι. ΜΑΡΗ) - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΙΝΟΣ (Κ. ΒΑΠΟΠΟΥΛΟΥ) - ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΒΙΩΜΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΝΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ (Ν. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ) - ΨΥΧΗ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕ ΟΔΗΓΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕ-ΤΥΠΑ (Μ. ΜΑΚΡΑ) - ΘΑΛΗΣ, ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ, ΑΝΑΞΙΜΕΝΗΣ (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) - ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΟΡΦΙΚΩΝ (Ε. ΝΑΓΟΥ) - ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΦΥΕΙΟΚΡΑΤΙΚΑΙ ΤΩΝ ΒΑΣΕΙΣ (Ι. ΒΑΣΙΛΗ)

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ (Α. ΣΑΡΑΓΔΑ) - ΗΤΑΝ ΓΝΩΣΤΗ Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΜΙΝΩΙΚΗ ΚΡΗΤΗ; (Ι. ΔΑΥΡΟΥ) - Η ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ (Μ. ΞΕΣΙΛΗ) - Η ΣΥΜΒΟΛΙ-ΚΗ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (Δ. ΚΑΛΛΕΡΓΗ) - ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΛΟΣ (Ε. ΝΑΓΟΥ) - ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ - ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - Η ΨΥΧΗ ΑΝΘΡΩΠΑΚΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΩΛΟ ΤΟΥ ΜΑΤΙΟΥ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΧΕΙΜΕΡΙΝΕΣ ΤΡΟΠΕΣ (Δ. ΝΙΑΝΤΙΝΗ) - ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) - ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΕΙΑ (Δ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ)

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α' ΤΕΥΧΗ 1-8
1998 - 1999

10.000 ΔΡΧ.

ΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ 2000

ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ - ΑΝΤΩΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ - ΕΤΟΥΡΜΑΡΗ 57 104.32 ΑΘΗΝΑΙ, ΤΗΛ.: 52.37.543 - ΦΑΞ: 52.26.694

Τιμές χωρίς ΦΠΑ 4%

Όμηρου: ΙΛΙΑΣ	Β Έκδοσις	14.500	Κ. Κουρτίδου: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	4.000
Όμηρου: ΟΔΥΣΣΕΙΑ		13.500	Άγνωστων: Η ΜΥΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ	1.200
Όρφεως: ΥΜΝΟΙ - FRAGMENTA		3.000	Σ. Πιμπλή: ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ	2.000
Όρφεως: ΛΙΘΙΚΑ - ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ		3.000	Π. Βασιλειάδου: Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ	3.000
Πλάτωνος: ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ		2.500	Άσπμακόπουλου: ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ	2.000
Πλάτωνος: ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ (ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ)		2.000	Άσπμακόπουλου: ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ	1.200
Πορφυρίου: ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ		2.500	Έ. Δάγιου: ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ	4.500
Σόλωνος: ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ		5.000	Μ. Κωνσταντινίδου: ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ (παιδικό διήγημα)	1.500
Λουκιανού: ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ		1.500	Κ. Κακούρη: ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ	5.000
Ίαμβλίκου: ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ		3.500	Άλτάνη: ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ Βιβλίων Ιον ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ-ΘΟΛΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ	7.000
Σαλουστίου: ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ		1.500	Βαλλερά-Ρικέρσον Anne Reese: ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ (Δίγλωσσο) ΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΑΓΓΛΙΚΑ	5.000
Ίουλιανού: ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ		2.500	Ή. Νικολούδη: ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ	3.000
Έεροκλέους: ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ		2.500	Ά. Χαλά: Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	3.000
Πυθαγορείων: ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ		1.500	Γρ. Ζώρζου: ΑΜΒΡΟΣΙΑ ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟΝ ΣΠΕΡΜΑ	1.500
Πλήθωνος: ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ		1.500	Γρ. Ζώρζου: ΝΕΚΤΑΡ ΤΟ ΚΟΣΜΙΚΟΝ ΠΥΡ	1.500
Π. Γράβιγγερ: Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ		12.000	Γρ. Ζώρζου: ΑΠΑΡΧΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟΝ ΘΕΟ	1.500
Π. Γράβιγγερ: ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΥΣΤΩΝ		3.500	Γρ. Ζώρζου: ΣΠΟΝΔΑΙ Η ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΘΕΟ	1.500
Π. Γράβιγγερ: Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ		3.500	Γρ. Ζώρζου: ΠΕΛΑΣΓΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ	1.500
Σακελλάριου: ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ		5.500	Β. Λαμπροπούλου: ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ -ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ	2.500
J. Mallinger: ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ		3.500	Μ. Μάκρα: ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ	2.500
Σ. Νάγου: Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ		3.000	Μ. Μάκρα: ΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ	2.000
Σ. Νάγου: ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ		1.500	Μ. Μάκρα: ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	2.000
Σ. Νάγου: ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ		2.500	Ά. Κελεσιδου: ΣΠΟΥΔΕΣ ΨΥΧΗΣ	2.500
Δ. Καλλέρην: ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Άγγλικά): ANCIENT MYSTERIES		2.000	Ά. Γεωργιάδου: ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	2.000
Δ. Καλλέρην: ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ		2.500	Ν. Έλάτου: Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ	3.500
Δ. Καλλέρην: Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ, Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ		1.500	Ε. Στασινοπούλου: Η ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ	2.500
Δ. Καλλέρην: ΥΜΗΤΤΟΣ, ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ		1.200	Σ. Δυρβίς: Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΠΟΥ ΛΑΤΡΕΥΘΗΚΕ ΩΣ ΧΡΙΣΤΟΣ	2.500
ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ		4.500	Ί. Κακριδή: ΑΡΑΙ (ΚΑΤΑΡΑΙ - ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ Μυθολογική μελέτη)	3.000
ΣΧΟΛΙΑ: ΠΡΟΚΛΟΥ - Μ. ΦΕΛΛΟΥ - Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ			Ν. Παράσκη: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ- Η ΖΩΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ	1.200
			Ά. Αδριανόπουλου: ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ	5.500
			Ά. Αδριανόπουλου: ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	2.500
			Πλάτ. Δρακούλη: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ	2.500
			Πλάτ. Δρακούλη: ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ	3.000
			Ί. Βασιλίδη: ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ	3.000

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΛ.: 52.37.543

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Κάθε ΔΕΥΤΕΡΑ 8-10 μ.μ.

ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΜΕ ΤΗΝ ΔΑΤΑΝΗ

Στόχος των μαθημάτων είναι η ανάλυση επιλεγμένων Ελληνικών Φιλοσοφικών κεμένων και Μύθων, μέσω ονοματοθεσίας, ετυμολογίας και κυρίως αναγραμματισμού των έννοιών, των υποκρυπτομένων εντός του Λόγου.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΝ ΤΑΥΤΙΖΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΝ ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ΤΗΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ, ΤΗΣ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΥΛΟΥ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

Κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ 8-10 μ.μ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ
ΜΕ ΤΟΝ
ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ
ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΠΡΟΞΕΡΓΙΕΙΣ ΟΡΦΙΚΗΣ & ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ - ΕΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕ ΟΔΗΓΟ «ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ» & ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ Σ. ΝΑΓΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8-10 μ.μ. (ανά δεκαπενθήμερο)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ & ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΔΑΝΑ ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ

(ΔΗΤΡΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ & ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΜΕ ΤΟΝ ΛΕΥΤΕΡΗ ΣΑΡΑΓΑ
(ΕΡΕΥΝΗΤΗ - ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟ)

ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ

ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ 6:30 Μ.Μ.

ΜΕ ΤΟΝ ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΑΚΜΗΝΗ ΛΙΑΤΕΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - Α' ΤΕΤΡΑΛΟΓΙΑ

7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΕΥΘΥΦΡΩΝ

14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΚΡΙΤΩΝ

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΦΑΙΔΡΩΝ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - Β' ΤΕΤΡΑΛΟΓΙΑ

4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΚΡΑΤΥΛΟΣ

11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ

18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΣΟΦΙΕΤΗΣ

25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ - Γ' ΤΕΤΡΑΛΟΓΙΑ

2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΦΙΛΗΒΟΣ

16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΦΑΙΔΡΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ 1.500 ΔΡΧ.

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ
Τριμηνιαίο περιοδικό για την
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 5.000 ΔΡΧ.
ΤΗΛ. 52.37.543